

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

GILBERT BADIA • 1918 ALMAN DEVRİMİNDE SPARTAKİSTLER

GILBERT BADIA 1918 ALMAN DEVRİMİNDE SPARTAKİSTLER

FRANSIZCADAN ÇEVİREN: HALİL HACIALİOĞLU

Yordam Kitap

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Gilbert Badia (1916-2004)

Tarihçi, gazeteci, Alman tarihi uzmanı. Katalan göçmen bir ailede doğdu. Almanca öğrenimi gördü; öğrenimi sırasında 1936-1938 arasında Almanya'da kaldı ve Nazizmin yükselişine tanık oldu. Fransa'ya dönüşünde Fransız Komünist Partisi'ne üye oldu. Direniş hareketi boyunca Alman işgalci askerleri arasında çalıştı. 1943'te tutuklandıysa da kaçmayı başardı.

1945'te Aragon ve Jean-Richard Bloch tarafından yönetilen *Ce Soir* günlük gazetesinde çalıştı. Bölünmüş iki Almanya ile ilgili serbest yorumları yüzünden 1950'de gazeteden ayrıldı ve eğitim dünyasına katıldı.

1964'te Cezayir'de Alger Üniversitesi Almanca bölümünü kurdu ve 1966'ya kadar yönetti. Fransa'ya dönünce 1968'den 1985'e kadar daha sonra Paris 8 Üniversitesi'ne dönüşecek olan Vincennes Deneyisel Üniversite Merkezi'nde çalıştı.

La Pensée dergisi yazı kurulu üyesi olan Badia, Spartakistler, Rosa Luxemburg, Clara Zetkin üzerine yazdığı kitapların yanı sıra Bertolt Brecht, Anna Seghers, György Lukács gibi yazarlardan çeviriler de yaptı.

Fransız KP üyesi bir grup araştırmacıyla birlikte Marx-Engels mektuplaşmalarının çeviri çalışmasına katıldı. Alman antifaşistlerinin mücadele tarihi üzerine araştırmalar yayınladı.

Marksizm Sözlüğü'nün (Yordam Kitap, 2016) "Lüksemburgculuk" maddesinin yazarıdır.

Eserin Orijinal Adı
Les Spartakistes
1918: l'Allemagne en révolution
(Les Éditions Aden, 2008)

1918 ALMAN DEVRİMİNDE SPARTAKİSTLER

Gilbert Badia

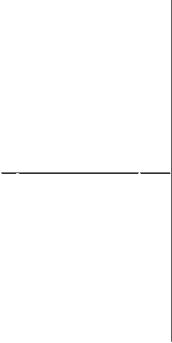
Fransızcadan Çeviren:

Halil Hacıoğlu

Yordam Kitap: 382 • 1918 Alman Devriminde Spartakistler • Gilbert Badia
ISBN 978-605-172-415-7 • Çeviri: Halil Hacıalıoğlu • Redaksiyon: Cem Eroğlu
Düzeltilme: Cemre Cemri • Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç
Sayfa Düzeni: Gönül Göner • Birinci Basım: Şubat 2021
© Yordam Kitap, 2018

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • W: www.yordamkitap.com • E: info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamKitap • www.twitter.com/YordamKitap
www.instagram.com/yordamkitap

Baskı: Pasifik Ofset (Sertifika No: 44451)
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere / İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

1918 ALMAN DEVRİMİNDE SPARTAKİSTLER

İÇİNDEKİLER

GEREKLİ BİRKAÇ GENEL BİLGİ	9
I İLK ÇATIRTILAR: YENİLGİ, GREVLER	11
2 KİEL'DEN MÜNİH'E: DEVRİM BAŞLIYOR	29
3 BERLİN AYAKLANIYOR	59
4 SOSYAL DEMOKRASİ VE SPARTAKİZM: KARŞILIKLI GÜÇLERİ	77
5 MUZAFFER DEVRİM	100
6 ARALIK KARŞI DEVRİMİ 1918 KASIM SONU: DEVİRİM Mİ, KARŞI DEVRİM Mİ?	133
7 KANLI HAFTA	173
8 MEZARLIK BARIŞI	213
ÖZET KRONOLOJİ	236
NOTLAR	241

GEREKLİ BİRKAÇ GENEL BİLGİ

Siyasal Gruplaşmalar

Solda

Sosyal Demokrat Parti, 1916-1917'de ikiye bölünüyor.

Çoğunluk (ya da Sosyal Demokrat Parti-SPD), önderleri: Ebert, Scheidemann, Landsberg, Hermann Müller; sağ kanat: David, Südekum, Lensch, Noske.

Bağımsızlar (ya da USPD), önderleri: Haase, Dittmann, Kautsky, Bernstein, Breitscheid; sol kanat: Ledebour, Däumig, Louise Zietz, Eichhorn, (Bavyera'da) Eisner.

Spartakistler, 30 Aralık 1918'e dek USPD üyesi iken o tarihte Komünist Parti'yi oluşturuyorlar, önderleri: Liebknecht, Luxemburg, Mehring, Zetkin, Pieck, Rühle, Eberlein, Meyer, Duncker.

Devrimci Delegeler (*Revolutionäre Obleute*), önderleri: Richard Müller, Barth, Scholze. Devrimden az önce Berlin fabrikalarında oluşan örgütlenme.

(SPD'nin dahil bulunduğu) çoğunluğu oluşturan partiler, 1917'de, birbirlerine düzenli olarak danışma kararı aldı.

Merkezde

Zentrum, Katolik parti, önderi: Erzberger.

Fortschrittliche Partei [İlerici Parti] özellikle orta burjuvazinin temsilcisi, önderleri: von Payer, Haussmann.

National-liberale Partei [Milli Liberal Parti], 1867'de kurulan, ortanın sağında bir parti, önderi: Streseman.

Sağda

Muhafazakârlar. 1919'un önde gelen partisi: *Deutsch-Nationale Partei* [Alman Milli Partisi].

Basın

Liberaller: *Vossische Zeitung* [Voss Gazetesi], Th. Wolf'un yazdığı gazete.

SPD çoğunluğunun merkez organı: *Vorwärts* [İleri].

Bağımsızlar'ın başlıca gazetesi: *Die Leipziger Volkszeitung* [Leipzig Halk Gazetesi]. 9 Kasım'dan itibaren Bağımsızlar'ın merkez organı: *Die Freiheit* [Hürriyet].

Spartakistlerin merkez organı, ancak Kasım 1918'de çıkmaya başladı: *Die Rote Fahne* [Kızıl Bayrak].

Yürütme ve Yasama Erkleri

9 Kasım 1918'e kadar

İmparator II. Wilhelm

Hükümeti, bakanlarıyla birlikte şansölye yönetiyor (Son şansölye: Prens Maximilian von Baden).

Yasama meclisi: *Reichstag*.

10 Kasım 1918'den sonra

Hükümet, Halk Komiserleri Kurulu'nu oluşturan bakanların elinde.

Teorik olarak, Berlin Konseyleri Yürütme Komitesi'nin (*Vollzugsrat*) kontrolünde; 20 Aralık'tan itibaren bu organın yerini, Kasım ayında bütün ülkede seçilen işçi ve asker konseylerini temsil eden *Zentralrat* aldı.

19 Ocak 1919

Kurucu meclis seçimi.

Ordu

Yardımcısı Ludendorff'la birlikte Başkomutan Hindenburg'un yönetiminde. 26 Ekim 1918'de, Hindenburg'un yerine Groener atanıyor.

İLK ÇATIRTILAR: YENİLGİ, GREVLER

Kasım ayının bir cumartesi günüydü. Yağmur yağmıyordu. Kiel ve Münih, Hannover ve Braunschweig'dan sonra sıra Berlin'e gelmiş, devrim sabah saatlerinde başlamıştı.

Tüm devrimlerin kendi klişeleşmiş simgesel tabloları ve tarihsel sözleri vardır. 1789'da bu, Bastille'in alınmasıydı. Komün'ü düşündüğümüzde Montmartre'da topları ele geçiren kadınları görürüz. 9 Kasım 1918'de Berlin'de ise iki farklı tablo söz konusuydu.

Reichstag'ın bir balkonunda, sosyalist Çoğunluk grubunun üyesi, politikanın ve parlamentonun eski kurtlarından, son imparatorluk hükümetinin ve ilk cumhuriyet hükümetinin bakanı Scheidemann, "Yaşasın Alman Cumhuriyeti!" diye haykırıyordu. İddiasına göre bu yüzden partideki yoldaşlarından birinin, belki, sabahtan bu yana geçici şansölye görevini yürüten ve belirsizlikten duyduğu korku nedeniyle monarşiye karşı tavır almaktan çekindiği için, belki de hâlâ bir tür naiplik hayali gören Ebert'in ağır eleştirilerine maruz kalmıştı.¹

Oradan bir kilometre uzakta ise Hohenzollern ailesinin terk ettiği imparatorluk sarayının balkonunda, Alman militarizmine karşı yürüttüğü cesur mücadele siperlerde ve hatta Almanya dışında çok iyi bilinen, hapisten on beş gün önce çıkmış olan

Spartakist lider Karl Liebknecht, sosyalist cumhuriyeti ilan ediyordu. Yakınındaki bir denizci kızıl bir bayrak sallıyordu, çünkü kızıl bayrak her yerde devrimin simgesi olarak görülüyordu. Balkondaki başka bir kişi Liebknecht'in haykırışını tekrarladı: "Yaşasın Sosyalist Alman Cumhuriyeti!" Ardından şunu ekledi: "Ve ilk cumhurbaşkanı Karl Liebknecht!"

Devrimi bu tabloların temsil ettiğini düşünebiliriz. Simgesel ama anlam yüklü tablolar. Yeni ilan edilen bu cumhuriyetin iki kutbu ve bu devrimin, aşağıda göreceğimiz gibi, bu iki insanda tam olarak ete kemiğe bürünmüş iki potansiyel gelişim çizgisi vardı.

Ama bu rejim değişikliğinin nedeni neydi? Devrim; sefalet ve kanın ya da savaşın Alman halkına dayattığı fedakârlıklar, herkesin bilinçli veya belli belirsiz bir şekilde umduğu, dört yıl süren acıları haklı çıkaracak, meşrulaştıracak ve hiç kuşkusuz telafi edecek bir zafer perspektifiyle dengelenmediği andan itibaren muhtemel hale gelmişti.

Kaybedilen savaş

Bu nedenle, Alman Devrimi'ni açıklamaya Almanya'nın askerî yenilgisinin nedenlerini ortaya koyarak başlamak gerekir.

Sadece temel dönüm noktalarını hatırlatalım. 1918 yazına kadar, başkomutanlık ve muhtemelen halkın büyük çoğunluğu bir askerî zafer umudunu kaybetmemişti. Zaten nasıl iyimser olmayabilirlerdi ki? Aralık 1917'den itibaren doğu cephesinde silahlar susmuştu. Genç Sovyet iktidarına dayatılan Brest-Litovsk barışı, Almanya'ya Ukrayna'nın zenginliklerini; sürülerini, yumurtalarını ve buğdayını garanti ediyordu. Reich'in sınırları Baltık ülkelerini ve Beyaz Rusya'nın (Belarus) bir bölümünü içine alacak şekilde doguya doğru genişlemişti. Mart

ayında Balkanlar'daki İtilaf Devletleri'nden Romanya silah bırakmıştı. Merkezî imparatorlukların petrol ihtiyaçlarının karşılanması garanti altına alınmıştı.

Hindenburg'un² itibarlı gölgesi altındaki Ludendorff, Alman ordularının kaderini elinde tutuyor ve gücü sürekli artırıyordu. O kadar ki, şansölyeleri göreve getirip görevden aldırabiliyordu. Daha önce Bethmann-Hollweg'i devirmişti ve daha yakın bir zamanda (8 Temmuz 1918), bir dizi tavizler içeren bir barışı kabul etmeyi düşünmekle suçladığı Dışişleri Bakanı von Kühlmann'ı görevden aldirmişti. Ludendorff, sonucu belirlemek için yeterli sayıda tümeni doğu cephesinden batı cephesine kaydırabileceğini umuyordu.

Ancak gerçekte, merkezî imparatorlukların askerî durumu 1914'tekinden daha kötüydü. Sonuna kadar zorlanan denizaltı savaşı, planlayıcılarının belirlediği hedeflere ulaşmamıştı. İtilaf Devletleri etkili önlemler geliştirmişti. 1917 Nisan'ından bu yana, aylık değerlendirmeler torpilleme sayısının azaldığını doğruluyordu. İngiltere diz çökmemişti, kıtlık içinde değildi. Amerika Birleşik Devletleri savaşa girmişti. Birlikleri Fransa'ya çıkmıştı ve takviye güçlerinin seyir temposu hızlanıyordu. Birlikleri taşıyan hiçbir geminin Avrupa'ya ulaşamayacağını söyleyen Alman Denizcilik Bakanı Amiral Capelle'nin kehaneti doğru çıkmamıştı. 1918'de Avrupadaki Amerikan askerlerinin sayısı bir milyona ulaşmıştı. Amerika sayesinde İtilaf Devletleri yeterli yiyecek, asker ve malzemeye sahip olmuştu. Buna karşılık Almanya tecrit edilmiş, kuşatılmıştı; ablukanın etkileri daha ağır biçimde hissediliyordu. Müttefikleri Türkiye ve Bulgaristan umutsuz bir durumdaydı. Bir uluslar topluluğu olan Avusturya-Macaristan'ın durumu Reich'inkinden de kötüydü ve yıkılan binanın çatırtıları Viyana'da, Berlin'dekinden daha güçlü hissediliyordu.

1918 yılının Mart, Nisan ve Mayıs aylarında Ludendorff, Fransa cephesine peş peşe üç taarruz girişiminde bulundu. Üçüncü taarruzda Alman hatları Marne'a kadar ilerledi ama yeterli takviye birliğine sahip olmayan Alman ordusu bu başarısının devamını getiremedi. Ludendorff doğu cephesinde, hem işgal edilen toprakların kontrolünü sağlamak hem de Bolşevizme karşı bir savunma hattı oluşturmak için önemli miktarda birlik bırakmıştı ve batı cephesinde bu askerlerin yokluğunu hissediyordu.

Askerî liderlerin mütareke talebi

Foch'un Temmuz ve Ağustos aylarındaki karşı taarruzları İtilaf Devletleri'nin kaybettikleri toprakları geri kazanmalarını sağladı. 8 Ağustos'ta Müttefikler Montdidier bölgesine yeni bir saldırı düzenledi. Bu sert darbe zorlukla durdurulabildi. Bu, Alman ordusunun *kara günüydü*. Ordu komutanları, Almanya'nın artık bu savaşı askerî olarak kazanamayacağını o gün anladılar. Ayrıntılı olarak bilgilendirilen imparator şu sonuca ulaştı: "Savaş artık sona ermeli. Gücümüzün sınırına ulaştık."

Alman ordusunun generallerinin yenildiklerini bizzat kabul ettikleri ve sivil iktidara barış teklifleri yapmayı önerenlerin onlar olduğu konusunda tarihçi açısından hiçbir kuşkuyla yer yok. Elbette Ağustos ayında Alman orduları düşman topraklarında derinlere dek ilerlemiş durumdaydı hâlâ. Reich'in sınırları hiçbir yerde tehdit altında değildi. Ama Ağustos'tan Ekim'e kadar durum hızla kötüleşecekti.

14 Eylül'de Avusturya-Macaristan, İtilaf Devletleri'ne silah bırakma teklifinde bulundu. Ayın sonunda, Berlin'de görevden çekilmiş olan yaşlı (yetmiş dört yaşındaki) Şansölye Hertling için bir halef bulma pazarlıkları devam ederken, Ludendorff sabırsızlanıyordu. Mütarekeye ihtiyacı vardı, hem de hemen.

Başkomutanlık nezdinde Dışişleri Bakanlığı'nı temsil eden Baron von Lersner Berlin'e şu telgrafı çekti: "General Ludendorff, zaman alabileceği için yeni hükümetin kurulmasını beklemeden barış teklifini [Wilson'a] derhal iletmeniz ricasını ısrarla siz Ekselanslarına iletmemi istedi. Bugün, cephe hâlâ dayanıyor... Ama her an yarılabilir."³

Bu satırlarda bir sarsıntı, hatta delice bir telaş hissediliyordu. Hızlı davranmak gerekiyordu. Alman askerî liderleri, cephe çökmeden çatışmaların sona ermesini istiyorlardı.

Sürpriz mağlubiyet

Bu haberler cephe gerisinde şaşkınlık yaratacaktı. Bırakın kamuoyunu, milletvekillerine ve hatta bakanlara bile gerçek askerî durum hakkında bilgi verilmemişti.

Bavyera hükümet temsilcisi Ritter von Wolf, Şansölye Yardımcısı von Payer'in Berlin'de bulunan çeşitli eyaletlerin delegeleriyle 3 Ekim 1918'de yaptığı görüşmeyi aktarıyor. Delegelere askerî durumu özetledikten sonra von Payer şunları ekliyor: "Üç gün önce yaşadığımız şaşkınlık sizin şu anki şaşkınlığınız kadar büyük oldu. Korkutucu olan şey, işlerin, kendimizi neredeyse savunmasız bir şekilde düşmanımızın eline bırakmak zorunda kaldığımız noktaya kadar gelmesine izin vermiş olmamız. Oysa daha birkaç gün önce cepheyi (askerî olarak) koruyabileceğimiz fikrini savunuyorduk."⁴

Herkes, şu ya da bu ölçüde, resmî bildirilere kanmıştı. İmparatorun kendisi bile daha birkaç ay önce, Mart 1918'de, Prusya'ya bağlamak istediği Kurlandiya için armalar tasarlamıyor muydu, Baltık ormanlarında yabanöküzü avına gitme hayalleri görmüyor muydu?

Eğer politikacılar bile az ya da kötü bilgilendirilmişse askerler ve kitleler ne bilebilirdi ki? Askerlerin elindeki sansür acı-

masızdı. Kamuya açık tüm toplantılar polis tarafından izleniyordu. İletişim aracı olarak radyo henüz yoktu.

Kasım 1918'deki Alman Devrimi'nin şartlarını anlamak için *zaman* faktörünü, gerçeğin ortaya apansız çıkmış olduğunu gözden kaçırmamak gerekir. Ludendorff, Dışişleri Bakanlığı'nı Kühlmann'dan devralan von Hintze'ye ancak 1918 Ağustos ayı ortalarında şunları söylüyordu: "Temmuz ortasında size düşmanı barışa zorlayabileceğimden emin olduğumu söylemiştim. Bundan artık emin değilim." En yüksek düzeydeki bu itirafla mütareke arasında üç aydan az bir süre geçti. Yeni şansölyenin ve bakanlarının askerî durumun ciddiyetini öğrenmesi ile Kiel denizcilerinin ayaklanması arasında geçen süre ise en fazla otuz gündü.

İmparatorun memurları, subayları ve polisleri, kısaca devletin tüm kadroları neredeyse bir gecede tamamen beklenmedik bir durumla yüzleşmek, gerçeği, yani o güne kadar hayal bile etmedikleri toptan bir yenilgiyi kabul etmek zorunda kaldılar. İlk birkaç gün, hatta kimileri birkaç hafta afallamış, sersemlemiş, ne yapacaklarını bilemez halde kaldılar, ellerinden hiçbir şey gelmedi; bu tamamen yeni durumda, kendilerine bir yön çizmek ve devrimci dalgaya karşı direnmek için sağlam bir dayanak noktası bulamadılar.

Almanya'nın bu Kasım günlerinde verdiği izlenim, iktidar boşluğu ya da yokluğuydu. Küçük bir Spartakist terzi, ne istediğini bildiği ve kararlılıkla hareket ettiği için, bir avuç insanın desteğiyle, Braunschweig Dükü'nü feragat belgesini imzalamak ve sarayına kıızıl bayrak çekilmesini kabul etmek zorunda bırakmıştı. Hiçbir çatışma olmamış ve dük direnmeyi hayal bile etmemişti. Bu sahne farklı biçimlerde Kiel'den Münih'e, Köln'den Berlin'e kadar pek çok yerde tekrarlanacaktı.

Bu durumda, savaş yenilgisi olmasaydı devrimin mümkün olamayacağını söyleyebiliriz. Ama bu imkânı kim kullandı?

Devrimciler kimlerdi? Sayıları çok muydu, Rusya'daki Bolşevikler kadar iyi örgütlenmişler miydi? Birlik miydiler yoksa bölünmüş müydüler ve nihayetinde, ne istiyorlardı?

Sosyal demokrasinin bölünmesi

4 Ağustos 1914'te Alman sosyal demokrasisi askerî ödenekleri onaylayarak tümüyle kutsal ittifak bayrağının arkasında toplanmıştı. Enternasyonal'in kongre kararlarını yok sayan Alman sosyal demokratlar, genel grevden vazgeçmişler ve hükümetlerinin onlara önerdiği savaşı kabul etmişlerdi. Bununla birlikte, parlamento grubunun ödeneklerin onaylanmasından önce yaptığı görüşmeler sırasında on dört milletvekili önerinin reddedilmesi yönünde görüş bildirmişti. Buna rağmen diğerleriyle aynı oyu vermelerinin nedeni parti disiplinine karşı çıkmamaktı. Bu disiplinin en büyük savunucuları her zaman partinin sol kanadı olmuştu.

Bu oybirliği Aralık 1914'te bozuldu. İlk olarak Karl Liebknecht, ödenekler lehinde oy kullanmayı ve Reich'in yürüttüğü savaşı onaylamayı reddetti. Rosa Luxemburg'dan Franz Mehring ve Clara Zetkin'e dek bir avuç militan onun etrafında akıntıya karşı mücadele ediyor, emperyalizmin kötülüklerini başarıyla değilse bile büyük bir tutkuyla teşhir ediyordu. 20 Eylül 1916'dan itibaren *Spartaküs* başlığı altında çıkmaya başlayan bir dizi "politik mektup" yayınladılar.

Liebknecht o sırada hapisteydi. 1 Mayıs 1916'da Berlin'in ortasındaki Potsdam Meydanı'nda "Kahrolsun Savaş!" diye haykırdığı için tutuklanmış, hızla yargılanmış ve dört yıl hapse mahkûm edilmişti.

Ama birkaç aydır, Sosyal Demokrat Parti'nin Ağustos 1914'te sergilediği ortak grup tavrının sonuna gelinmişti. Liebknecht'ten sonra, aynı nedenlerle olmasa da, yavaş yavaş

başka milletvekilleri de askerî ödeneklere karşı oy kullanmayı veya çekimser kalmayı tercih etti.

Bu sol kanat bir azınlıktan ibaret olmasına rağmen 18 Ocak 1917'de partiden atıldı.

Muhafiflerin artık başka seçeneği kalmamıştı. 6 ve 7 Nisan 1917'de Bağımsız Sosyal Demokrat Parti'yi (USPD)⁵ kurmak için Gotha'da toplandılar. Yeni parti homojen değildi; artık "Çoğunluk" sıfatıyla tanımlanan Sosyal Demokrat Parti'nin politikasına muhalefet nedenleri ve bu muhalefetin niteliği yeni parti içinde gruptan gruba, hatta yöneticiden yöneticiye değişiyordu. USPD'nin saflarında merkezci Kautsky, revizyonizmin bayraktarı Eduard Bernstein ve parlamento grubunun eski başkanı Haase'nin yanı sıra Liebknecht, Rosa Luxemburg ve Clara Zetkin de vardı, çünkü Spartakistler tereddütlerine rağmen bu yeni politik oluşumda yer almaya karar vermişlerdi.

Özellikle Bremen'de belirli bir güce sahip olan *Linksradikalen* adlı aşırı sol bir grubun itirazıyla karşılaşan bu tartışmalı karar niye alınmıştı? Rosa Luxemburg'un hapse atılmasından sonra Spartakist hareketin işçiler arasındaki temel direği olan Léo Jogiches, taşradaki Spartakistlere yazdığı bir genelge-mektupta bunu uzun uzun açıklıyordu.⁶

Jogiches aşırı solun propagandasının, bir yasal çerçeveye sahip olmaması durumunda daha güç durumda ve belki de tamamen etkisiz kalacağından korkuyordu. USPD ise tam olarak bu yasal çerçeveyi sunuyordu.

İlk hoşnutsuzluk belirtileri

Haase veya Kautsky'nin ilan edilen kutsal ittifak politikasını uysal bir şekilde kabul etme tutumundan yavaş yavaş uzaklaşmalarının nedeni, politik kanaatlerinin radikal bir şekilde değişmesi değildi. Sadece, kitlelerin artan hoşnutsuzluğuna

duyarlıydılar. Belki de abluka Almanya'yı, Rusya hariç, savaşan diğer ülkelerdekinden daha ağır bir sefalet ve açlıkla karşı karşıya bırakıyordu.

Elimize geçen bir hükümet bildirisinde halk, savaş çabalarını desteklemek için özellikle şunları toplamaya davet ediliyordu: *kadın saçları, sicim parçaları, kauçuk döküntüleri, kiraz çekirdekleri, kayısı çekirdekleri (şeftali çekirdekleri istenmiyordu), kabak çekirdekleri ve limon çekirdekleri*. Yetkililer buna paralel olarak bir dizi yemek tarifi de dağıtıyordu. Örneğin şalgamın nasıl kullanılacağı anlatılıyordu. "Bulamaca bandırılıp kızartılmış"ından "şalgam hoşafı"na kadar, en ince ayrıntısına dek açıklanmış toplam yirmi üç ayrı yemek tarifi var elimizde.⁷

Taşradaki durum Berlin'dekinden de kötüydü. Mayıs ayında bir sosyalist işçi Erzgebirge'nin bir sanayi bölgesi hakkında, "Burada hayal bile edemediğim bir çaresizlik hüküm sürüyor," diye yazmıştı:

Nüfusun esas olarak sanayiden geçindiği yerlerde kıtlık hüküm sürüyor. On günde bir, çok az ekmek ve bir kilo patates alıyorlar. Bu, günde iki patates eder. İnsanlar açlıktan yavaş yavaş ölüyor. Gerçekten de açlığa bağlanabilecek ölüm vakaları görüldü ve pek çok köyde tifüs görüldüğü bildiriliyor. Kırsal yerleşimler dilenci gruplarıyla dolup taşıyor, ama dilencilere pek bir şey veren olmuyor. Çünkü bu köylerde küçük çiftçilerden başka kimse kalmamış. Bu tür bir sefaleti hayal bile edemezsiniz... Tüm bunların sonu ne olacak?⁸

1918'de bir yetişkinin normal tayını yaklaşık 1300 kaloriye denk düşüyordu; haftada 1900 gram ekmek ve un, 3 kg patates, 80 gram tereyağı, 250 gram et, 189 gram şeker ve yarım yumurta.

Nisan 1917'de ekmek tayınının azaltılacağını duyurulması, polislin verdiği sayılara göre 149.000 işçinin katıldığı bir grevin başlaması için yeterli olmuştu.

Grevin bastırılması hoşnutsuzluğun azaltılmasından daha kolay olmuştu. Bir yandan Rusya'daki Şubat Devrimi'nin, sosyalistlerin Stockholm'de yapacağı uluslararası konferansın ilanının, çoğunluk partilerinin *Reichstag*'da oyladığı "barış kararı"nın, öte yandan da ilhaksız bir barış talep eden Bağımsız sosyalistlerin propagandasının cesaret verdiği, özellikle gidişattan hoşnut olmayan, subayların büyüdenmelerine öfkelenen bazı açık deniz gemilerindeki mürettebat, baş başa vererek gizli bir örgütlenmenin çekirdeğini oluşturdu. Bazı itaatsizlik olayları yetkililerin alarma geçmesine neden oldu. Muhbirler sayesinde bu durum açığa çıkarıldı ve hızlıca komplo olarak damgalandı. Beş denizci ölüme mahkûm oldu; aralarından ikisi, Köbis ve Reichpietsch, Eylül 1917'de Köln'de idam edildi.

Rus Devrimi'nin etkisi

Rusya'daki Ekim Devrimi, Almanya'da savaştaki hiçbir ülkede olmadığı kadar yankı uyandırdı. Doğu cephesinde askerler arasında subayların engel olamadığı bir yakınlaşma gözlenmişti.⁹ 18 ve 25 Kasım 1917'de, Rusya'daki olaylar ve USPD tarafından düzenlenen toplantıların yasaklandığı duyulduktan sonra, özellikle Berlin'de büyük gösteriler düzenlendi. İşte emniyet müdürünün raporundan bir alıntı:

Kışkırtıcılar [...] taş ve asfalt parçaları fırlatarak polis barikatlarını yarmaya çalışıyor, hatta hakaret ettikleri polisler baston ve şemsiyelerle saldırıyorlardı; aceleyle Alexanderplatz'tan gelen Başkomiser Hetschko, bu durumda kalabalıktan en az üç kez dağılmasını istedi ve polisler silah kullanma emri verdi. Göstericiler kortejin önüne çok sayıda çocuk yerleştirme becerisini gösterdiği ve bu çocukların arkasında yalnızca kadınlar yürüdüğü için bu emrin uygulanması son ana kadar geciktirildi. Silah kullanma izni verildikten sonra çok sayıda gösterici kılıç darbesiyle yaralandı. Kalabalığın çok geçmeden ara sokaklara

dağılmasıyla birlikte meydan (Neue Markt Meydanı) kısa süre içinde boşaldı ve düzen yeniden sağlandı.¹⁰

Birkaç gün sonra yayınlanan ve “Karar Saati” adını taşıyan bir çağrıda, Spartakistler proleterleri Rus örneğini izlemeye davet ediyor ve onlara yolu gösteriyordu:

Sadece kitlelerin mücadelesiyle, kitlelerin ayaklanmasıyla, tüm ekonomik makineyi ve savaş endüstrisinin tamamını durduran kitle grevleriyle, sadece devrimle, Almanya’da bir halk cumhuriyeti kurarak halkların katledilmesine son verebilir ve genel bir barışa ulaşabiliriz.¹¹

Boşa çıkan barış umudu

1917 sonunda doğu cephesindeki mütareke ilanı büyük bir umut yarattı. Barış gelmişti. En azından bir cephede silahlar susmuştu. Bu örneği başkaları izleyecek miydi? Büyük katliam son bulacak mıydı?

Barış görüşmeleri, Alman hükümetinin hiçbir şekilde “uzlaşmaya dayalı bir barış” istemediğini, tam tersine Rusya’ya, kendisine büyük miktarda toprak kazandıracak bir antlaşma dayatmak istediğini kısa sürede herkesin görmesini sağladı. Bu durumu protesto eden Avusturyalı işçiler, 14 Ocak 1918’de Viyana’da “ilhaksız ve tazminatsız bir barış” ve daha fazla yiyecek talebiyle greve çıktılar. Hükümet, Avusturya’nın başkentinde oluşturulan işçi konseyi ile görüşmek zorunda kaldı. Berlin’de UPSD, halkı kamu yetkililerine duygularını göstermek için eyleme geçmeye davet etti. Spartakistler ise daha kesin bir şekilde halkı greve çağırdı: “Avusturyalı ve Macar kardeşlerimizin başladığı işi bitirmek bize düşüyor! Barış sorunu konusundaki kararı Alman proletaryası verecek.”¹²

Bu grevi kararlaştıran, düzenleyen ve yürüten yarı gizli bir örgüttü: eylemin içinde ortaya çıkan ve doğrudan hiç-

bir partiye bağılı olmayan Berlin Fabrika Devrimci Delegeleri (*Revolutionäre Obleute*).

Revolutionäre Obleute

Bu topluluk Berlin'deki metal işçileri arasında doğdu ve gelişti. Savaşın ikinci yılında, sendika yönetiminin kutsal ittifak politikasından rahatsız olan bir avuç militan tarafından kurulmuştu. Örgüt önce torna işçileri sendikasında etkili oldu ama çok geçmeden çok sayıda kalifiye işçiyi bünyesine kattı. 1916'dan itibaren Berlin bölgesindeki tüm silah fabrikalarına yayıldı; önce büyük işletmelerde kök salan örgüt yavaş yavaş yayıldı ve taşradaki fabrikalarla bile bağlantılar kuruldu.

Örgütü oluşturan delegeler oldukça büyük bir etkiye sahipti; işçi yoldaşları onlara gerçekten güven duyuyordu ve örgütleri bu sayede geniş bir hareket imkânına kavuştu. Sloganlarına uyuluyordu. Buna karşılık, fabrikalardaki iklimin uygun olmadığı hissettiklerinde grev çağrısında bulunmakta temkinli davranıyorlardı.

Politik açıdan, Fabrika Devrimci Delegeleri'nin çoğunluğu Bağımsız sosyalistlerin sol kanadında yer alıyordu. Aralarından birkaçı da Spartakistti. Ancak örgüt, hem Bağımsız sosyalistlere hem de Spartakistlere karşı görece bir bağımsızlığı sonuna kadar korudu. Bağımsız sosyalistler ve Spartakistler bütün çabalarına rağmen Berlin'deki fabrika işçileri üzerinde Devrimci Delegeler kadar etkili olamadılar.¹³

Ocak 1918 grevi

28 Ocak 1918'de, Berlin'de yaklaşık 400.000 işçi iş bıraktı. Fabrikalarda, bir grev merkez komitesi oluşturacak delegeler seçildi. Bu komite kesin talepler belirledi: ilhaksız barış, daha fazla yiyecek, kamusal hakların ve özgürlüklerin yeniden tesisi

ve siyasi tutukluların serbest bırakılması. Hareketi yönetmesi için on bir üyeli bir eylem komitesi görevlendirildi. Bu komiteye üç USPD lideri (Haase, Dittmann, Ledebour) ve üç Çoğunluk yöneticisi (Ebert, Scheidemann, Braun) katıldı. Ebert daha sonra şu açıklamayı yapacaktı: “Hareketin yönetimine, grevi hızla sona erdirmeye ve Almanya’ya herhangi bir zarar vermesini engelleme kararlılığıyla katıldım.”¹⁴

Çoğunluk grubu, 28 Ocak ve 1 Şubat arasında bir milyona yakın kişiyi harekete geçiren, tüm savaş döneminin bu en önemli hareketini boğmayı başardı. Yetkililerle görüşme çabalarına baskı önlemleri eşlik etti. Şubat ayının ilk günlerinde grev sona ermişti. Askerî makamlar Devrimci Delegeler’in askere çağrılan lideri Richard Müller’in özel görevlendirme emrini iptal etti.

Görüşmelerin yeniden başladığı Brest-Litovsk’ta, Alman müzakereciler toprak taleplerini kabul ettirdiler. Barış antlaşması 3 Mart’ta imzalandı.

Brest-Litovsk Antlaşması onay için *Reichstag*’a sunulduğunda, yalnızca Bağımsızlar aleyhte oy kullandı. Çoğunluk grubu çekimser kaldı. 400.000 km² Rus toprağının ilhakı veya işgalinden pek rahatsız olmamışlar, ancak ordunun bu hedefe ulaşmak için kullandığı sert yöntemleri onaylamamışlardı. Geleceğin Dışişleri Bakanı sosyal demokrat milletvekili David, ilhaksız bir barışın sağlayacağı yararı General Hoffman’a onun anlayacağı biçimde anlatmaya çalışıyordu:

[...] bu durumda Rusya, bu barıştan gerçekten hoşnut kalırsa devasa kaynaklarıyla elimizin altında olacak. Sahip olduğunuz insan gücü ve teknik olanaklarla oraya gidip ihtiyacımız olan şeyleri arayabiliriz. Rusya ve Sibirya yoluyla Pasifik Okyanusu’na ulaşabilir ve İran’ın üzerinden Basra Körfezi’ne ilerleyebiliriz. Oradan, İngiliz mevzilerine saldırılabilir.... Orta Avrupa ve Pasifik ve Hint Okyanusu na kadar Rusya, işte dün-

ya ölçeğinde bir ekonomik bölge! İşte ulaşılabilecek bir savaş hedefi!¹⁵

Almanya ve Bolşevizm

Almanya'daki çeşitli siyasal akımların Bolşevik Devrimi'ne yaklaşımları oldukça açıklayıcıdır. Sağın tamamı, Bolşevizmin “bulaşma” ve yayılma ihtimalinden endişelenmekteydi ve gitgide daha fazla endişelenecekti.

Çoğunluk sosyal demokratları, tarihçi E. Matthias'ın belirttiği gibi, Bolşevizmi “bir yeni çarlık” olarak görerek, onun için “Asyalı”, “gerici” ve “emperyalist” gibi her türlü uygun sıfatı kullanmakta gecikmedi.¹⁶ 28 Ekim 1918'de, bakanlar kurulunda Scheidemann, Bolşevizme karşı her türlü sempatiyi yok etme amacıyla, Alman basınında Sovyet Rusya'daki feci durumu çarpıcı bir şekilde anlatmaları için oraya becerikli gazeteciler göndermeyi önerdi.¹⁷ Dışişleri Bakanı da Bolşevizm karşıtı propagandanın özellikle *Sosyal Demokrat Parti ve parti basını aracılığıyla* yapılmasını önererek onu destekledi. Bağımsızlar'ın düşünceleri daha dengeliydi ve diğer grup kadar oybirliğiyle düşmanca davranmadı. Bununla birlikte, özellikle Kautsky, Ağustos 1918'de Viyana'da yayınladığı bir broşürde,¹⁸ proletarya diktatörlüğüne karşı demokrasi kavramını çıkararak Bolşevik deneyimine ağır bir şekilde saldırdı. Özellikle Almanya'da Bolşeviklerin örneğini izlemeyi öneren Alman devrimcilerini suçluyordu, çünkü ona göre, *bir avuç sektek fanatiğin dışında, Alman proletaryasının tamamı, tüm dünya proletaryası gibi evrensel demokrasi ilkesine bağlıydı.*¹⁹

Aralarından bazılarının, özellikle de Rosa Luxemburg'un Bolşeviklerin taktikleri ile ilgili çekinceleri ne olursa olsun, yalnızca Spartakistler Rus Devrimi'ni popülerleştirmeye çalışıyor ve Almanya'da Sovyetler örneğini izlemeyi savunuyorlardı.²⁰

İşçi kitlelerinin Sovyet deneyimine karşı, siyasal yöneticilerinin çoğuna göre daha az önyargısı var gibi görünüyordu. Öyle olmasaydı, imparatorluğun son haftalarında ve devrimin ilk günlerinde her yerde, fabrikalarda ve askerî birliklerde, Rusların, Sovyetlerin örneğini izleyerek, işçi ve asker konseylerinin, *Räte*'lerin kurulması fikrinin Almanya'da yayılabilmiş olması açıklanamazdı. Konseylerin rolünün Sovyetlerinkinden farklı olacağı doğrudur. Ancak, A. Rosenberg'in Kasım Devrimi'nin ilk günlerinde yazdıklarında haklı olduğu da teslim edilmelidir:

İsyancı askerler ve denizciler, dışarıdan bakıldığında Rus Devrimi'nin modelini takip ediyorlardı: Subaylarını ve imparatoru kovarak, işçi ve asker konseylerinin tüm iktidarın sahibi olduğunu ilan ederek biraz Bolşevizm yapıyorlardı.²¹

Ama acele etmeyelim. Bu, Rus örneğinin etkisinden mi, yoksa katlanılmaz sefaletten mi kaynaklanıyordu? 1918 yazının sonunda, kamu makamları hemen her yerde moralin düşmekte olduğunun farkındaydı. Ludendorff'un kendisi bile, "itaatsizlik, görevi bırakma... vakalarının artışında, ordunun disiplini ve savaşma yeteneği açısından büyük bir tehlike" görüyordu.²² Eylül ayında İçişleri Bakanı şu sonuca ulaşıyordu: "Cephe gerisindeki hava çok olumsuz ve bir güvenlik supabı düşünmemiz gerekiyor."²³

Çoğunluk sosyalistleri hükümette

Bu "supap", savaşın son aylarında yavaş yavaş biçimlenen ve Çoğunluk sosyalistlerinin coşkulu bir şekilde destekleyecekleri, rejimin parlamenterleşmesi oldu. 26 Ekim'de, doğrudan dış baskı altında (ABD Başkanı Wilson yalnızca demokratikleştirilmiş bir Almanya ile görüşmekte ısrar ediyordu) şansölyenin bundan böyle parlamentoya karşı sorumlu olacağına, imparatorun *Reichstag*'ın onayı olmadan savaş ilan edemeyeceğine ve

bir bakanın imzası olmadan subay ataması yapamayacağına karar verildi.

Ekim başından itibaren iki Çoğunluk sosyalisti bakandı. Bu katılım, en katı muhafazakârların bir bölümü tarafından talep edilmişti. Bu, ani bir fikir değişikliğine değil, bir hesaba dayanıyordu. Savaş kaybedilmiş, olan olmuştu, sonuçlarını kim temizleyecek, yenilginin acı şurubunu sonuna kadar kim içecekti?

Ludendorff, 1 Ekim 1918'de, çevresindeki subaylara şu açıklamayı yaptı:

Majestelerine, yönetim görevlerine, şu anki durumun başlıca sorumlusu olan çevreleri ortak etmesini arz ettim. [Ludendorff, kendi sorumluluğundan hiç söz etmemeyi tercih ediyordu.] Bu baylar şimdi bakanlıklara yerleşecek. Yapılması gereken barış antlaşmasını onlar yapacak. Şimdi yapmaları gereken tek şey, bizim için hazırlamayı çok iyi becerdikleri bu yemeği kendileri yemek.²⁴

Prens Maximilian von Baden de anılarında, başkomutanlığın, halkı yenilgi ihtimaline hazırlamaları ve Almanya için daha hafif koşullar elde etme amacıyla İtilaf Devletleri'ndeki sosyalistler nezdinde girişimlerde bulunmaları için, hükümette sosyalistlerin de yer almasını istediğini belirtiyordu. Söz konusu olan, askerî liderlerin saygınlığını korumak için, bütün sorumluluğu "bu sivillere" yüklemektir.

16 Ekim'de, başkomutanlık basına, "barış talebinin askerlerden geldiği izleniminin ne pahasına olursa olsun engellenmesi" emrini verdi. Bu girişimde bulunmayı, şansölye ve hükümet üstlenmişti.²⁵ 23 Ekim'de aynı yönde yeni talimatlar geldi. 25'inde, Hindenburg, şansölyeye gönderdiği ve düşmana derhal barış teklifi yapılmasını istediği yönündeki söylentileri yalanladığı bir telgrafı kamuoyuna açıklama yüzüzlüğünü gösterdi. Oysa böylesine bir talepte bulunduğu kesinlikle doğrudur.

Ludendorff'un halefi General Groener şu açıklamayı yapıyordu:

Orduyu ve başkomutanlığı bu talihsiz görüşmelerin olabildiğince uzağında tutmak beni sadece memnun edebilirdi. [...] Askerî liderler, bilinçli olarak, şu görüş açısını benimsediler: mütarekenin ve sonraki görüşmelerin sorumluluğunu üstlenmemek. Hukuki açıdan bakıldığında bunu yapmaya hakları olduğunu söylemek zor. Ama benim ve benimle birlikte davrananlar için önemli olan, gelecekte ordunun lekesiz kalması ve Genelkurmayın mütarekenin yükünü taşımak zorunda kal-mamasıydı.²⁶

Bir sürat koşusu

Göründüğü kadarıyla, 1918 Ekim'inde Almanya'da bir sürat koşusu başlamıştı. Çoğunluk sosyalistleri, halkın hoşnutsuzluğunun büyüklüğünü kuşkusuz hissediyor, kaos çıkma ihtimalini görüyor ve İçişleri Bakanı'nın sözleriyle ifade edersek, bir güvenlik supabını devreye sokarak muhtemel bir kaosu önüne geçmeye çalışıyorlardı.

Ekim ayının ilk günlerinde kurulan ve yalnızca beş hafta süren Maximilian von Baden hükümetine katılmalarının ve demokratik reformlar istemelerinin, ardından da hızlı bir mütareke için harcadıkları çabaların anlamı buydu. Tekrar tekrar yaptıkları sükûnet ve düzeni koruma çağrılarının, kitleleri ısrarlı bir şekilde eylemlerini "düşüncesizce hareketlerle" kaosa dönüştürmemeye davet etmelerinin arkasında da aynı şey yatıyordu.

Ancak sonunda devrimin süratine yetişemediler. Neden mi? Çünkü genel hoşnutsuzluğu yatıştırabilecek önlemler alabilmek için ılımlı ortaklarının desteğini yeterince hızlı bir şekilde alamamışlar veya almayı becerememişlerdi. Halk kitleleriyle bağlantıları daha zayıf olan bu ılımlı kesimler, halkın ruh halini o kadar iyi kavrayamıyorlardı. Her taviz, her küçük reform giri-

şimi, kamusal özgürlüklerin yeniden tesisine yönelik her adım sürekli olarak sorgulanıyordu. Sansürün biraz hafifletilmesi, Prusya'da genel oy hakkının kabul edilmesi veya sivil makamların savaş sırasında askerî yetkililere bırakılan yetkileri geri alması uzun tartışmalar gerektiriyor ve her an yeniden sorgulanıyordu. Çoğunluk sosyalistleri, bir taraftan reform için ısrar ederken diğer taraftan sabırsızları zapt etmeye çalışıyordu.

En büyük sabırsızlık savaş ve barış sorunları ile ilgiliydi. Kasım başında denizcilerin ayaklanmasının nedeni, donanmanın son bir kez açık denize çıkmasına itirazlarıydı. Rathenau'nun,²⁷ özellikle *Vossische Zeitung*'daki bir makalesinde savunduğu "savaş için son bir kitlesel gayret" fikrinin benimsenmesinden korkuluyordu. Oysa halk barışın çok yakın olduğunu, dört yıl süren bu korkunç katliamın sonunun görüldüğünü, elle tutulabilecek kadar yakın olduğunu hissediyordu.

Denizcilerin ve ardından askerlerin eyleminin amacı, her şeyden önce, sonuna dek gitme yanlılarına karşı koymaktı. Hiçbir yerde rejim ve kurumlar sorunu tartışılmıyordu. Bu isyancılar, çoğunlukla devrimci değildi. Alman hükümdarları süpürülüp atıldıysa, bunun nedeni savaştan sorumlu tutulmaları ve özellikle de iktidarda kalırlarsa barışın imkânsız hale gelmese bile gecikeceğinin düşünülmesiydi.

Ama her ayaklanmanın kendi iç mantığı vardır. Kiel'deki isyancılar donanmanın denize çıkmasına itiraz etmekle subaylarına karşı ayaklanmış oldular. Bu noktadan itibaren, sadece iki seçenek vardı: Ya sonunda eski düzen yeniden kurulacaktı, ki bu birkaç ay önce Köbis ve Reichpietsch'in başına geldiği gibi kurşuna dizilebilecekleri anlamına geliyordu ya da devam etmek ve eski düzeni ortadan kaldırmak gerekiyordu. Ayaklanan denizciler için devrim, kendini, gerekli bir ileriye doğru kaçış olarak dayatıyordu. Başarılı oldular çünkü karşılarında örgütlü bir iktidar kalmamıştı.

KIEL'DEN MÜNİH'E: DEVİRİM BAŞLIYOR

1918 Kasım Devrimi, sürpriz bir hareketti. Bu devrimi isteyen ve hazırlamak için en fazla çaba harcayan Alman sosyalistleri bile, devrimin daha iki ay öncesinde, patlamanın bu kadar yakın olduğuna inanmıyordu. Ağustos'ta, Spartakistlerin bildirileri, işçilerin ve özellikle de "halkların kanında debelenen"²⁸ Alman askerlerinin edilginliğine karşı acı ifadelerle doluydu. Eylül ayında bile, Lenin'e yazan bir Spartakist yönetici önemli bir şey öngörmüyordu:

"Enternasyonal" grubundaki (Spartaküs Grubu) arkadaşlarım adına, sizi en içten şekilde selamlıyor ve en kısa sürede iyileşmenizi samimiyetle diliyorum. [Lenin 30 Ağustos 1918'de bir suikast girişiminde yaralanmıştı.] Alman işçi kitleleri, yavaş yavaş, Rusya'daki Ekim Devrimi hakkında bilgi sahibi oluyor ve onu doğru bir şekilde takdir ediyorlar. Devrimi daha iyi bir şekilde anladıkları için pek çok yerde size karşı büyük bir sempati duyduklarını görüyoruz; Almanya'da bile, sosyalist işçi devriminin simgesi haline geldiniz.²⁹

Siz de bizim gibi, aynı sabırsızlıkla Almanya'daki devrimci hareketlerin belirtilerini beklemek zorunda kaldınız ve hâlâ bekliyorsunuz. Ne mutlu ki, tüm arkadaşlarım net bir şekilde daha iyimserler. Maalesef, ne bugün ne de yakın bir gelecek için, büyük çaplı eylemlerden henüz bahsedemiyoruz. Ama bu kış için daha önemli planlarımız var ve buradaki genel durum

işimizi kolaylaştırıyor. Ordudaki direnişlerin sayısı artıyor ve oldukça yavaş olmakla birlikte, işçi sınıfında eski parlamenter veya sadece sözlü muhalefet (Bağımsızlar'ı hedef alan dolaylı bir eleştiri) yöntemlerinin zamanını doldurduğu fikri geliyor. Rusya'daki olaylar kimsenin görmezden gelemeyeceği çok öğretici bir örnek oluşturuyor.

Arkadaşlarımın çoğu zorunlu çalışma kampında ya da hapiste³⁰ olduğu ve Mehring yoldaş Harz'da dinlendiği için, bu mektubu tek başıma imzalıyorum. Bu vesileyle hızla iyileşmeniz konusundaki dileğimi tekrarlamak istiyorum.

Komünist selamlarımla,

Ernst Meyer.³¹

Ekim 1918: ilk çatırtılar

Bir ay sonra her şey değişmişti. Çoğunluk sosyal demokratlarının hükümete girmesi (Reich seviyesinde sosyal demokratlar ilk kez bakan oluyordu) ve Wilson'a iletilen mütareke önerileri, yeni gelişmelerin kapısını açtı. Politik hayat canlandı, olaylar hızlandı. "Burjuva toplum"un değilse bile monarşik yapının ilk çatırtılarını herkes fark ediyordu. Yönetim Komitesi'nin Ekim'in ilk haftasının sonunda yayınladığı çağrıda, Bağımsızlar'ın yöneticileri, kararlı bir şekilde Çoğunluk'un politikasını suçluyordu.³²

Sosyal Demokrat Parti'nin [Çoğunluk], Scheidemann ve Ebert'in, David ve Lensch'in [partinin sağ kanadının iki etkili üyesi] politikası, yönetici sınıfların politikasıyla aynı şekilde tam bir başarısızlığa uğradı. Emperyalistlerin savaşta talihleri yaver gittiği sürece, Sosyal Demokrat Parti, tüm kapitalist hükümetlerin savaş yanlısı politikalarını desteklemesine ve savaş ödenekleri lehine oy kullanmasına karşın, ya da daha doğrusu, bu destek ve lehte oy nedeniyle, tamamen güçsüz kaldı, en ufak bir etki yaratamadı. Bu uzun savaş ayları boyunca, barış ve öz-

gürlük mücadelesinde, kadın ve erkek işçileri sömürüye karşı savunmada en küçük bir başarı kazanamadı.

Scheidemann ve Bauer gibi birkaç sosyal demokrat, tam da burjuva toplumunun her yandan çatırdadığı şu anda bakan yapıldı. Resmî olarak, bu atama sosyal demokratları hükümet sosyalistleri [*Regierungssozialisten*] haline getirdi. Sosyal Demokrat Parti, hükümete, emperyalizmin çöküşünden sonra burjuva toplumunu desteklemek için çağrıldı. Üstlendiği görev “milli savunmayı” örgütlemek ve burjuva “düzeni” savunmak. Uluslararası kongrelerde kararlaştırılan ve sosyal demokrasiye, dünya savaşının yarattığı krizi kapitalist sistemin yerine sosyalist sistemi geçirmek için kullanma sorumluluğunu yükleyen ilkeyi terk ettiler.³³

Çağrıda, bundan sonra Bağımsız sosyalistlerin talepleri dile getiriliyordu:

- Alman birliklerinin, eski Rus İmparatorluğu'nun, Finlandiya, Baltık eyaletleri, Polonya ve Ukrayna'da işgal ettiği topraklardan derhal çekilmesi. Ayrıca, Romanya ve Bulgaristan'dan çıkılması.
- İmzalanmış tüm barış antlaşmalarının gözden geçirilmesi.
- (Sivil veya askerî) tüm siyasi cürüm ve suçlar için af. Özellikle grevler nedeniyle, vatana ihanet suçlamasıyla mahkûm edilenlerin, zorunlu çalışma kamplarından ve hapishanelerden serbest bırakılması. Politik cürüm ya da suçlarla ilgili devam eden davaların düşürülmesi. Politik nedenlerle askere alınanların derhal terhis edilmesi. Askerlik belgelerindeki ve polis dosyalarındaki, başta “B.18”³⁴ ibaresi olmak üzere her türlü politik kaydın silinmesi. Önleyici tutuklama sisteminin ilgası ve tüm tutukluların serbest bırakılması.
- Sıkıyönetimin kaldırılması. Örgütlenme ve toplanma hakkının yeniden tesisi. Basın özgürlüğü. Yeni gazete yayınlanmasının önündeki bütün engellerin kaldırılması. Posta yoluyla haberleşmenin gizliliğine tam olarak uyulması. Açık veya gizli yazışmaların, şu anda yürürlükte olan hukuk kurallarına göre bile kabul edilemez olan her türlü kontrolünün ortadan kaldırılması.

- Nispi temsil sisteminin kabul edilmesi. Oy hakkının kadınları da kapsaması. Doğrudan ve gizli genel oy hakkının Reich'in tüm federe eyaletlerini kapsayacak şekilde genişletilmesi.
- Yardımcı hizmet yasasının (*Hilfsdienstgesetz*)³⁵ iptali. Kadın ve ergen emeğini koruyan düzenlemelerin yeniden tesisi ve genişletilmesi. Sekiz saatlik işgününe geçiş.
- Anayasanın derhal gözden geçirilmesi: Uluslararası antlaşmalar bundan böyle ancak halkın temsilcileri tarafından onaylandıktan sonra yürürlüğe girebilir. Halkın temsilcilerinin onayı olmadan savaş ilan edilemez ve barış antlaşması yapılamaz. Halkın temsilcilerinin çoğunluğunun görevden alınması yönünde oy kullandığı bir bakan, görevi ne olursa olsun, istifa eder.

Enternasyonalist sosyalistler olarak bunlardan çok daha ileri talepleri dile getiriyoruz. Hedefimiz, sosyalist cumhuriyet. Dünyayı savaşın felaketlerinden kurtarabilecek tek yol budur.³⁶

Bu taleplerin oldukça mütevazı olduğu ve herhangi bir liberal parti tarafından dile getirilebileceği fark edilecektir. Bağımsızlar “sosyalist cumhuriyet” taraftarı olduklarını söylüyorlardı ama bu konuda son derece ketumlardı. Hiç kimse bu sosyalist cumhuriyetin neye benzeyebileceğini söylemiyordu. Hiç kimse bunu somut şekilde tarif etmeyi düşünmüyordu.

Spartakistler daha açık bir dille konuşuyorlardı. Ekim başında dağıttıkları “Sonun Başlangıcı” adını taşıyan el ilanlarında şunu okuyoruz:

Alman işçi sınıfı için sorun çok açık³⁷ ve izlemesi gereken yol hiç şüpheye yer bırakmayacak kadar belli. Uygun anı kullanmıyoruz. Egemen sınıfları devirmek ve yerine Alman işçi sınıfının hâkimiyetini kurmak için bizi sömürenlerin ve ezenlerin dışarıda yaşadıkları zorluklardan yararlanmalıyız. İçinde çırpındığımız bu kan ve sefalet denizinden çıkmanın başka bir yolu yok. Her şey bize bu çıkışı gösteriyor.

Birkaç Çoğunluk sosyalisti dahil edilerek “makyaj yapılan” yeni hükümetin temsil ettiği aldatmacayı teşhir eden Sparta-kistler, işçileri ve askerleri ayaklanmaya çağırıyorlardı. Bu ayaklanmayı, tasavvur edebildikleri ve öngördükleri kadarıyla tasvir de ediyorlardı:

Cephede olduğu kadar cephe gerisinde de, işyerlerinde ve askeri birliklerde örgütlenmemiz gerekir. Askerler arasında kendiliğinden çıkan isyanları silahlı bir ayaklanmayla sonuçlandırmak, bu ayaklanmayı işçilerin ve askerlerin tüm iktidarı almasını sağlayacak bir mücadeleye dönüştürmek için her türlü aracı kullanmalı ve zaferi kitle grevleriyle söküp almalıyız. Önümüzdeki günler ve haftalardaki görevimiz bu. Kaybedecek hiçbir şeyimiz yok, kazanacağımız ise her şey... Alman Devrimi'nin başlaması, muzaffer dünya devriminin başlangıcı demektir.³⁸

Çoğunluk sosyalistleri: “Devrimi önleyelim”

Sosyal demokratların çeşitli eğilimleri arasındaki anlaşmazlık, belki de hiçbir zaman, devrimin öncesindeki bu birkaç haftada olduğu kadar belirgin olmamıştı. Spartakistlerin silahlı mücadele çağrısına Çoğunluk sosyalistleri, gazeteleri *Vorwärts*'in 17 Ekim tarihli sayısında sükûnete çağrıda bulunarak cevap verdi.

Sosyal demokratların düşüncesine göre her şey iyi gidiyordu, barış ve demokratik reformlar yakındı ve bu yeterliydi. Rejim değişikliği söz konusu değildi ama yine de sosyalizm sözcüğü öne çıkarılıyordu:

Birkaç gün içinde, Reich içindeki politik durum, halkın geniş kesimlerinin önemini hâlâ tam olarak kavrayamadığı derin bir altüst oluş yaşadı. Almanya, otokratik devletin [*Obrigkeitsstaat*] halk devletine [*Volkstaat*] dönüşme sürecine girdi. Prusya'da eşit oy hakkı sağlandı³⁹ ve bu, junkerlerin hâkimiyetinin or-

tadan kaldırılması yolunda dönüm noktası niteliğinde bir ilk adım anlamına geliyor. Reich'in diğer eyaletlerinde de halk kitleleri hareket halinde; halk iradesinin özgürce ve doğru bir şekilde ifade edilmesinin önündeki engelleri yok etmek istiyorlar. En üstün yasa halkın iradesidir. Bunun hızla hükümet icraatının ana ilkesi, federal eyaletlerin eylem kuralı haline gelmesi ve öyle kalması gerekir.⁴⁰

Yönetim Komitesi, hükümete bakan verilmesinin anlamını da şöyle açıklıyordu:

Partimizin temsilcilerinin hükümete girme fedakârlığını göstermelerinin tek nedeni, ülkemizin yıkımını ve ekonomisinin çökmesini engellemektir. Bu korkunç durumda sorumluluk aldılarsa, bunu ülkemize barış ve özgürlük getirmeyi hedefleyen güçlü bir iradeyle yaptılar. Sosyal demokratların katıldığı bu hükümet barış ve demokratik reformlar hükümeti olmalıdır. Bu hükümete ancak böyle kaldığı sürece katılacağız.

17 Ekim'de, sosyal demokratların kaleminde, milli, hatta milliyetçi gerekçeler hâlâ varlığını sürdürüyordu:

Almanya ve Alman halkı tehlikede. İngiliz ve Fransız şövenlerinin ve ilhak yanlısı politikacıların fetih isteğinin kurbanı olma tehlikesiyle karşı karşıyalar. 4 Ağustos 1914'te şu duyuruyu yaptık: "Tehlike anında vatanımızı terk etmeyeceğiz." Bu slogan şimdi her zamankinden daha doğru. Alman halkı asla ve asla, şiddete ve aşağılanmaya dayanan, yaşamsal çıkarlarını tehlikeye atan bir barışı kabul etmeyecek.

Alman sosyal demokrasisi, Alman ordusu düşman topraklarının derinliklerine kadar girdiğinde ve bu savaşın hâlâ savunmayla ilgili olduğunu iddia etmek zor olduğunda bile askerî ödenekler lehine oy kullandığına göre bu, pratikte tüm savaş boyunca hükümetin politikasını desteklemek anlamına geliyordu.

Sosyal demokratlar son olarak pancermenistlere çatıyorlardı. Öngörülen reformlar "barışçı devrim" olarak kutsandığı

için, sonuna kadar gitme yanlıları karşı devrimcilere dönüşmüş oluyordu. Çoğunluk sosyalistleri 1917'den bu yana, bu sesin işçilerin kulağını bulacağından emin olarak, aşırılara eskisine göre daha büyük bir ısrarla saldırıyordu:

Karşı devrimin karanlık güçleri, bu barışçı devrime karşı koymak için şimdiden harekete geçti. Perde arkasındaki sorumsuz askerî çevreler [...] tarafından desteklenen bu pancermenist politikacılar, tutucular, bu çıkarıcı ilhak yanlıları, savaştan kâr eden bu büyük sanayiciler, bu şoven demagoglar, Alman halkını içinde bulunduğu bu güç duruma getiren bütün bu insanlar [...] yüzölçümü son noktasına kadar götürüyorlar: halkın hoşnutsuzluğunu yeni hükümete yöneltmeye çalışıyorlar. [...]

Bilinçli işçi sınıfı, karşı devrimin koçbaşı ve cephenin hangi tarafında olursa olsun emperyalist politikacıların aleti olarak kullanılmayı reddetmek zorundadır.⁴¹

Burada sosyal demokratlar, açıkça olmasa bile satır aralarında, "sırtlarına saplanan hançer" benzetmesini benimseyerek bunu peşinen Alman devrimcilerine karşı kullanıyorlardı. Tam olarak hükümetin çizgisine yerleşmişlerdi. Prens Maximilian von Baden'in hükümetine saldıran herkes düşmandı. Sağa vurduktan sonra sıra sola vurmaya gelmişti. "Bolşevik öcüsü" izleğini çoktan kullanmaya başlamışlardı:

Zihinleri Bolşeviklerin devrimci cümleleri tarafından bulanmış sorumsuzların hareketleri de barışa ve Almanya'nın demokratikleşmesine engel oluyor. [...] İşçileri hükümete karşı kışkırtarak, onları artık saçma ve anlamsız hale gelmiş grevlere ve gösterilere sürükleyerek, belki de istemeden, gerçekte savaş çığırtağı pancermenistlerin ve demokrasi düşmanlarının de-girmenine su taşıyorlar.

Sosyal demokrasi, devrimi gereksiz kılmak istiyordu:

Almanya'nın iç yenilenmesi, ne Bolşevik kaosun ne de iç savaşın sonucu olabilir. Bu, cephedeki kan sellerine, Almanya'nın üstü-

ne çöken felakete yeni kan selleri ve yeni bir felaket eklemekten başka bir işe yaramaz. Sadece sefaletin ve açlığın artmasına ve düşmanlarımızın fetih açgözlülüklerini kışkırtmaya neden olur. Hayır! Sosyal Demokrat Parti'nin yetkili temsilcilerinin her zaman söylediği gibi, devlet sistemimizi demokrasiye ve ekonomimizi sosyalizme yalnızca barışçı bir dönüşüm yoluyla ve tedricen götürmek istiyoruz. Barış ve demokrasi yolunu takip etmekte kararlıyız. Darbe kışkırtmasına yönelik tüm dolaplar bu evrime engel oluyor ve karşı devrime hizmet ediyor. Barış ve özgürlük güneşinin doğduğunu gördüğümüz bu anda, işçi sınıfı, cephe ve cephe gerisinde, son tahlilde sadece halk düşmanlarının işine gelen düşüncesiz eylemlere kapılmayacaktır.⁴²

Bu arada savaş devam ediyordu. Savaşmaya devam edebilmek için maddi imkânlar gerekiyordu. 27 Ekim'de, mütarekeye yalnızca iki hafta kala, Çoğunluk Partisi üyelerini savaş tahvili satın almaya davet ediyordu:

Bunun anlamı ne? Bugün hâlâ savaş tahvili almak gerekli mi?

Bu soruların tek bir cevabı var: Kim barışa ulaşmak istiyorsa, imkânları ölçüsünde tahvil almalıdır. Ve kim olabildiğince iyi bir barış istiyorsa, en önce almalıdır.

Büyük bir borçlanma başarısı, içeride güveni pekiştirecek, dışarıda ise itibarımızı yükselterek düşmanlarımızın Almanya'nın bir mali felaket yaşadığını görme umutlarını yok edecektir. Gerekli olduğu takdirde Reich'a savaşa devam etme olanaklarını sağlayacak ve barış antlaşmasına ulaşılması durumunda ekonomimizi barış üretimi için dönüştürmemizi kolaylaştıracaktır.⁴³

Liebknecht serbest bırakılıyor

Birkaç gün önce Prens Maximilian von Baden hükümeti, halkın hoşnutsuzluğunu yatıştırmak isteyen Çoğunluk sosyalisti bakanlarının ısrarı üzerine Karl Liebknecht'in cezasını kaldırmayı (affetmeyi değil) kabul etmişti. Liebknecht Berlin'e

koştı. Onu karşılamak için kendiliğinden toplanan kalabalığın büyüklüğü, başkentin Ekim sonundaki “iklimi” hakkında bir fikir veriyordu:

Anhalt Garı'nda onu [Liebknecht] karşılamak için büyük bir kalabalık toplanmıştı. Tesadüfen Karl'ın bulunduğu vagonun önünde yer almıştım; kapıda duruyordu. Birisi ona yaklaşıp nasıl olduğunu sordu. Sabırsız bir şekilde şu cevabı verdi: “Şu anda bunun önemi yok.” Sonra kalabalığa doğru, 1 Mayıs 1916'da Potsdam Meydanı'nda dile getirmiş olduğu sloganı atmaya başladı: “Kahrolsun savaş! Kahrolsun hükümet!” Yol-daşları onu omuzlarının üzerinde taşıırken, hatta Potsdam Meydanı'na giden bir kamyonete bindiğinde bile bu sloganı tekrarlamayı bırakmadı.⁴⁴

Aynı gün içinde, Bolşevik Parti Merkez Komitesi, Sovyet yöneticilerin Alman Devrimi'nin simgesi ve umudu olarak gör-dükleri ve öyle kalacak olan Liebknecht'e şu telgrafı çekti:

Berlin,

Rus Büyükelçisi Joffé'ye,

Derhal Karl Liebknecht'e en sıcak selamımızı iletin. Almanya'nın devrimci işçilerinin temsilcisinin serbest bırakılması, hapisten çıkması, şu anda tüm dünyada olduğu gibi Almanya'da da başla-yan yeni bir dönemin, sosyalizmin zafer döneminin işaretidir.⁴⁵

Rusya Komünist (Bolşevik) Parti Merkez Komitesi adına,

İmza: Lenin, Sverdlov, Stalin.⁴⁶

Askerî darbe riski

Yine de Ekim sonunda olayların ne yöne gideceğini öngör-mek imkânsızdı. İşin içinden zarar görmeden çıkmak isteyen askerî yetkililer savaşmaktan söz etmeye devam ediyorlardı çünkü kendilerinin talep ettirdiği mütarekenin koşulları onla-ra çok ağır görünüyordu. Başkomutanlık ve imparator, Berlin'e

birliklerin başında dönmeyi tasarlıyorlardı. 7 Kasım'da bile Hindenburg şansölyeye, *General Below*, *General Litzmann* ve *General Kont Bothmer* komutasında ve *Savaş Bakanlığı'nın sorumluluğu altında, isyancılara karşı operasyonları yürütme görevini üstlenecek üç kurmay heyeti oluşturmayı önerecekti.*⁴⁷

Bağımsız sosyalistlerin bu durumdan kaygılandığı belliydi.

Leipziger Volkszeitung'un 2 Kasım tarihli sayısında şöyle yazıyordu:

Askerî kliğin umutsuz bir darbe girişiminde bulunma riski henüz ortadan kalkmadı. II. Wilhelm, Genelkurmay Karargâhı'nda kalıyor. Tahtını bırakmayı reddediyor ve üst düzey askerî yetkililerin desteğini arıyor... Genelkurmay Karargâhı'nda hâlâ şu çılgın fikir savunuluyor: Almanya savaşa devam etmeli... Oysa savaşa devam etmek cinayettir.

Almanya'nın müttefiki kalmadı! İtilaf Devletleri'nin İtalya'da, Balkanlar'da, Ortadoğu'da konuşlanmış orduları Bavyera, Saksonya ve Silezya sınırlarına doğru yürüyecek. İlerlemelerini yalnızca derhal yapılacak bir barış durdurabilir.⁴⁸

Kasım ayının ilk günlerinde olaylar hızlandı. Hükümeti, birbirine sıkı sıkıya bağlı iki sorun meşgul ediyordu; mütarekenin imzalanması ve imparatorun tahttan feragat etmesi. Wilson, İtilaf Devletleri'nin II. Wilhelm'le müzakereye girmeyeceğini duyurmuştu. Halk arasında, savaştan sorumlu olan imparatorun barışın önünde engel oluşturduğu düşüncesi yayılıyordu.

Berlin'de dedikodular yayılmaya başladı. İşçi kitlelerinin huzursuz olduğunu, kışlalarda, içerideki birliklerde, Alman ordusunun saygınlığının kaynağını ve temel gücünü oluşturduğu söylenen disipline artık gözü kapalı itaat edilmediğini herkes hissediyordu. Viyana'da ve Budapeşte'de devrim başlamıştı ve gazetelerin bundan bahsetmelerini yasaklayan sansüre rağmen haber Berlinde yayılmıştı.

2 Kasım 1918'de, Milli Liberal Parti'nin (ortanın sağı) bir milletvekili, Gustave Stresemann, meslektaşı Prusya Konseyi Başkan Yardımcısı Friedberg'e şunları yazıyordu:

Berlin'de her yerde devrimin önümüzdeki birkaç hafta içinde başlayacağı söyleniyor. Genel olarak, bu türden söylentilere pek önem vermem ama Viyana ve Berlin'den gelen haberlerin Berlin'de bir yankısı olacağına kuşku yok. Bu şartlar altında sadece dikkatinizi bir noktaya çekmek istiyorum: Hükümetin karışıklıklarla başa çıkmak için hangi araçlara sahip olduğunu kontrol etmemiz, polis sayısının yeterli ve Berlin'de bulunan askerî birliklerin güvenilir olduğundan emin olmamız uygun olur.⁴⁹

Kiel denizcileri ayaklanıyor

Buna rağmen, ilk olaylar Berlin'de değil Kiel'deki bir donanma üssünde başladı. Denizciler Ağustos 1917'de aralarından ikisinin yaşamına mal olan ve sertçe bastırılan isyan sürecini unutmamışlardı. Özellikle de, uzun süre hareketsiz kalan ve onurlarını kurtarmak için son bir çıkış yapma hayali gören subaylarının çılgınca bir hareketinin kurbanı olmaktan çekiniyorlardı. Mürettebat, kendi adına, kuyruğu dik tutarak bile olsa batmak yerine, savaş bittiğine göre evlerine dönmeyi hayal ediyordu.

Bu dönem boyunca bakanlar kurulu her gün, hatta bazen günde iki kez toplanıyordu. Daraltılmış kurul 4 Kasım'da da her zamanki gibi toplandı:

von Payer [Şansölye Yardımcısı], Ekselansları von Mann'dan [Donanma Bakanı], bakanlar kurulunu savaş filosundaki son nahoş gelişmelerden haberdar etmesini rica ediyor.

von Mann – Üçüncü filo Kiel'e girdi ve isyancı bir tavır aldı. [Bakan bir telgraf okuyor: Gemilerin mürettebatları devrimci nitelikte talepler ileri sürdü, subayları öldürmekle tehdit etti vb. von Mann, sosyal demokrat milletvekillerinin birliklerin mora-

lini düzeltmek için derhal oraya gitmelerini istiyor. Ardından, üçüncü filonun mürettebatı ile hareket halindeki bir birlik arasında kanlı bir çarpışma olduğunu bildiren bir telgrafi okuyor. Bu birliğin komutanı ağır bir şekilde yaralanmış ve dört ya da beş kişi öldürülmüş.]

Kont Roedern [Hazine Bakanı] – Askeri zorunluluklar ne olursa olsun filoyu Kiel'den uzaklaştırmak için her şeyi yapmak gerekir.

Hausmann [Devlet Bakanı, İlerici Parti milletvekili] – Berlin'de bugün karışıklıklar çıkacağı tahmin ediliyor. Emniyet müdürlüğünde büyük bir endişe hüküm sürüyor.

Scheidemann [Sosyal Demokrat Bakan] – *Vossische Zeitung* bugün Münih'ten gelen ve kaçınılmaz bir şekilde yıkıcı etkisi olacak bir telgrafi yayınlıyor. Kalabalık bir grup, mahkûmların serbest bırakılmasını talep etmek için Stadelheim hapisanesine gitmiş.⁵⁰ Bu tür bir haberi yayınlamak tam bir şuarsuzluk örneği. Bu durumda yasaklar hiçbir işe yaramaz. Gazetecilerle konuşmak gerekir.

Scheidemann Kiel için sükûnet çağrısı yapan el ilanları dağıtılmasını öneriyordu.

Çoğunluk grubu sükûnet çağrısı yapıyor

Berlin'de, Ebert [Sosyal Demokrat Parti yöneticisi] büyük işletmelerin delegelerini bir araya getirmeyi başardı: Bütün fabrikalarda el ilanı biçiminde bir çağrı dağıtılacak. Dolayısıyla, bugün için Berlin'de hiçbir şey olmayacağının varsayılması gerekir. Ama Münih'ten gelen haber çok tehlikeli. Burada çok kötü etkileri olabilir. Bu yüzden söz konusu çağrının, mümkünse yarın sabahтан itibaren tüm Alman basınında yayınlanması gerekir. Kiel için, kalabalığı yatıştıracak özel bir bildiri gerekir.⁵¹

Sosyal demokratların gazetesi *Vorwärts*, Scheidemann'ın sözünü ettiği metni aynı gün yayınladı. Bu acil bir sükûnet çağrısı, her türlü düşüncesizce eyleme karşı bir uyarıydı:

İşçiler! Yoldaşlar!

Kimin yazdığı belli olmayan bildiriler, kulaktan kulağa yayılan bir propaganda sizden önümüzdeki günlerde fabrikalarınızı terk edip sokağa çıkmanızı istiyor. Bu çağrıya uymamanızı ısrarlı bir şekilde öneriyoruz.⁵²

Metinde, sosyal demokrat bakanların şimdiden çok şey elde ettiği konusunda güvence veriliyordu. Üstelik daha da fazlasını istiyor, II. Wilhelm'in tahttan indirilmesi kararını söküp almak için görüşmeler yapıyorlardı:

Sizden bu görüşmelere herhangi bir düşüncesiz eylemle zarar vermemenizi istiyoruz. Çok önemli kararların arifesindeyiz. Kararı belirlemek için önümüzdeki günlerde tüm ağırlığınızı koymanız gerekebilir. Ama şu an için, soğukkanlılığımızı korumamız, disiplinli olmamız ve karışıklığa neden olabilecek sloganların cazibesine kapılmamamız önemli.

Siz, giriştiğimiz bu eylemi, hep birlikte ve daha uyumlu bir şekilde ne kadar desteklerseniz, canlanmaya çalışan tüm gerici girişimler o kadar güçsüz kalacak, sizi endişelendiren tüm silahlı talana alma girişimleri ve askerî önlemler [kitlesel bir seferberlikten söz ediliyordu] o kadar hızla uzaklaştırılacak, kalıcı bir barışa o kadar hızlı ulaşacağız.

Düşüncesiz hareketler, aranızdan bazıları için olduğu kadar hepimiz için büyük felaketlere yol açabilir. Bir eylemin başarıya ulaşabilmesi için işçi sınıfının tamamı tarafından yürütülmesi gerekir. Bu tür eylemlerin zamanı henüz gelmedi. Bu nedenle, sorumsuz bir azınlık tarafından atılan eylem sloganlarına itaat etmeyi reddedin.⁵³

Bu azınlık, Devrimci Delegeler (*Revolutionäre Obleute*), Spartakistler ve Bağımsızlar'ın sol kanadından oluşuyordu. Ekim ayında kurdukları ve Liebknecht ve Haase'nin de katıldığı Eylem Komitesi, ayaklanmanın 4 Kasım'da başlamasını kararlaştırdı. Daha sonra, kitlenin bu çağrıya uymayacağını düşünen

Devrimci Delegeler'in tereddütleri nedeniyle, Spartakistlerin itirazlarına rağmen Komite fikrini değiştirdi. Oylama yapıldı. Ayaklanmanın yine de 4'ünde yapılmasını savunanlar 19 oyda kalırken, 21 kişi karşı oy kullandı. Ayaklanma günü ertelendi ve yeni bir tarih belirlenmedi. Bu konu yeniden istişare edilecekti. Taşrada ise işler daha hızlı ilerliyordu.

Kiel isyancıların elinde

İki hafta sonra, Berlin'e gelen bir Kiel delegesi denizcilerin ayaklanmasının koşullarını şöyle anlatacaktı:

3 Kasım Çarşamba günü ilk ölülerimizi verdik. Askerler kendi yoldaşlarına ateş ettiler. Bunu hangi koşullarda yaptılar? [Sosyal Demokrat] Parti pazar günü öğle saatlerinde bir miting çağrısı yapmıştı. Bu miting gerçekleşti ve denizcilerin tutuklandığını orada öğrendik. Bunun üzerine aynı akşam bir gösteri yapmaya karar verdik. Gösteriden önce, durumu tartışmak için sorumluları bir araya getirdik. Pazartesi günü saat 3'te yeniden buluşmaya karar verdiler. Salı günkü genel greve, Pazartesi günü yapılan bu toplantıda karar verildi. Korkak unsurların işbaşı yapmasını önlemek için, fabrikaların askerler tarafından işgal edilmesini sağladık. Salı günkü grev gerçekten de tam olarak uygulandı. Hiçbir memur, hiçbir çırak çalışmaya gitmedi.

Salı sabahından itibaren, valiyle müzakere etmek üzere bir delegasyon görevlendirildi. Yoldaşlara birçok denizci eşlik ediyordu. Validen tutuklu denizcileri serbest bıraktırması istendi. Bırakılmadıkları takdirde koydaki bütün gemiler toplarını şehre çevireceklerdi. Kiel'i biliyorsanız bunun ne anlama geldiğini anlarsınız. Vali bunun anlamını biliyordu: Hemen kabul etti ve tutukluları serbest bıraktırdı.

O zamana kadar sekiz ölü ve yirmi dokuz yaralı vermiştik. Kendi yoldaşlarının üzerine yürümeyi reddettikleri için hapse atılan kardeşlerini serbest bırakılmak amacıyla silahsız bir şekilde Feldstrasse'ye yönelen yoldaşlarımız o sırada öldürüldüler.

Sonrasında, askerler bizim tarafımıza geçti.

Bu arada Noske ve Haussmann Kiel'e gelmişti. Vali kendini, dışarıdan askeri yardım istemekten vazgeçmek zorunda hissetti. Lübeck'ten getirtilen subaylar geri gönderildi ama geri gönderilmeden önce silahları alındı. Aynı şekilde garnizondaki askerlerin silahları da alınmıştı. Tüm bu silahlar sendika binasına kondu ve makineli tüfekli denizcilerin korumasına bırakıldı. Vali evine döndü ve talebi üzerine, başına bir şey gelmemesi için emrine bir koruma birliği verildi.

Salı günü sabah 5'te toplanarak, metalürji sendikasının sekreteri Garge yoldaşı işçi konseyinin başkanlığına seçtik. Aynı şekilde, Popp yoldaşın başkanlığında bir asker konseyi de oluşturuldu. Sorumlulardan oluşan bir kurul bu atamaları onayladı. Tüm Schleswig'de, iki [sosyal demokrat] parti arasında tam bir anlaşma vardı. Çok gecikmeden emniyet müdürlüğü ve belediye başkanlığı görevlerine yoldaşlarımızı getirdik. Adliye ve posta idareleri de yoldaşlara emanet edildi.⁵⁴

Yeni oluşturulan asker konseyi, 5 Kasım'da, kentteki tüm birliklerde ve yakın bölgelerdeki alaylarda yaygın şekilde dağıtılan bir bildiri yayınladı:

Yoldaşlar!⁵⁵

Dün [4 Kasım Pazartesi] Almanya tarihinin unutulmaz bir günü olarak kalacak. Siyasi iktidar ilk kez askerlerin eline geçti. Bundan geri dönüş olmayacak! Bizi büyük görevler bekliyor. Bunları başarabilmek için tek bir şeye ihtiyaç var: hareketin birliği ve uyumu.

İşçi konseyi ile tam bir uyum içinde hareket eden bir asker konseyi seçtiniz. Bu konseyin talimatlarını takip edin ve kararlarını uygulayın. Bize karşı kullanılabilecek hiçbir olayın çıkmaması için sükûneti ve düzeni koruyun. Kışlalardaki düzeni korumaya da özen gösterin

Gecenin geç saatlerinde, vali ile sosyal demokrat milletvekili Noske ve Bakan Haussmann'ın da hazır bulunduğu görüşmenin sonunda ulaşılan sonuçlar şunlardı:

1. Haussmann taleplerimizi kabul etti ve hükümet tarafından hızla onaylanmalarını sağlamaya söz verdi.⁵⁶
 2. Hareketimize karşı alınan tüm askerî önlemlerin derhal kaldırılması,
 3. Savaş filosuna üssüne geri dönme emri verilmesi kabul edildi.
 4. İşçi konseyi, hâlâ hapiste olan askerlerin dosyalarını, adi suçlular dışındaki mahkûmların serbest bırakılmasına karar verecek asker konseyine iletme görevini üstlendi.
- [Bağımsız sosyal demokrat milletvekilleri] Haase ve Ledebour, eylem komitemize katılmaları için telgrafla çağrıldı.
- Yoldaşlar, asker konseyinize güvenin ve onu destekleyin.⁵⁷

Noske ayaklanmayı durdurmaya çalışıyor

Kiel'den gelen haberlerin hükümet çevrelerinde endişe uyandırdığı Berlin'e geri dönelim. Gece yarısı geri dönen Haussmann bakan arkadaşlarına durumu aktardı.

[Kiel'den o sırada dönen] Haussmann, Kiel'den Reich Şansölyesi'ne [5'inde, saat 00.45'te] gönderdiği telgrafı okudu: Karışıklıkların nedenini, denizcilerin, gemileri düşmana teslim etmeme iradesinin gerektirdiği bir çıkış yapma çabasının umutsuz bir girişim ve İngiliz ordusuna karşı yararsız olduğu yönündeki endişelerinde aramak gerekir. Bu endişeye bazı subayların açıklamaları, normalden fazla yakıt temini, bazı deniz subaylarının yeni hükümet hakkındaki değerlendirmeleri yol açtı. Bu ruh hali sadece büyük gemilerin mürettebatında görüldü, denizaltıların ve muhriplerin mürettebatı düzgün davrandı. Patlamayı tetikleyen şey elebaşlarının tutuklanması oldu. Deniz subayları ve güverte subayları arasındaki çekişme ve subaylarla mürettebat arasındaki ayrılık işlerin kötüleşmesine katkıda

bulundu. Olay, gemilerdeki mürettebatın [3 Kasım'da] karada yaptıkları bir toplantıyla başladı. Bu toplantıya 600 kişi katıldı, bunların dörtte üçü denizciydi. Mahkûmların serbest bırakılması kararını aldılar. Vali [Koramiral Souchon] isyancıların üzerine asker gönderdi. Kanlı bir çatışma çıktı. İlk kimin ateş ettiği bilinmiyor. On bir kişi öldü.⁵⁸

İstihkâmcılar ve yol birlikleri dışında, garnizon kuvvetleri harekete katıldı. Tüm denizciler tüfeklerle donatıldı. Kiel çevresine yerleştirilmiş tüm birlikler isyancılara destek verdi. Gara gelenlerin silahları alındı. Bazı subaylara saldırıldı, makineli tüfeklere el kondu.

Yirmi dört saatlik genel dayanışma grevi. Bir işçi ve asker konseyinin kurulması. İşçi konseyinde Bağımsızlar [Sosyalist] yönetimi almaya çalışıyorlar. Sendikalar ılımlı bir etkiye bulunuyor. Milletvekili Noske coşkulu alkışlarla karşılandı. Kendisine [Hausmann'a] gelince, valinin yanına gitti ve bunu istememesine rağmen, isyancıların sözcüleriyle görüşmelere katıldı. [...]

Görüşmeler sırasında levazım deposu işgal edildi ve depodakiler sendika binasına taşındı. Şu ana kadar düzeni koruma isteği hâkim, zaten gece açılan yayılım ateşi dışında kamu düzenini ciddi bir şekilde bozan hiçbir şey olmadı. Telgraf dairesi isyancılar tarafından işgal edildi ama kendisinin [Hausmann'ın] talebi üzerine işgal hemen kaldırıldı. Hausmann, aksi yönde özel bir neden yoksa Celle ve Köln'de hapsedilen denizcilerin [1917'de hüküm giyen denizciler] serbest bırakılmasını, tren trafiğinin durdurulmamasını ve hareketin yayılma riski nedeniyle Kiel'e başka birlik gönderilmemesini önerdi. İsyanın yayılmasına engel olmak mümkünse bu ancak sosyal demokratların ve sendikaların desteğiyle olabilir. Devleti korumak istiyorsak sosyal demokratların desteğinden vazgeçemeyiz.

[Dışişleri Bakanlığı'nda yüksek düzeyde bir memur olan] Simons,⁵⁹ gemide görevli bir teğmenle [von Twardowski] telgraf yazışmalarını okudu: Üçüncü filo limana döndü ve kırmızı bayrak çekti; König muharebe kruvazöründe, gemi komutanı ve ikinci

subayı buna karşı çıktıkları için vuruldu. Kent şu anda sakin. Noske yerel komutan olarak tayin edildi.⁶⁰ [...]

[Savaş Bakanı] Scheüch: İsyanın yayılmasını önlemek için Kiel'i askeri olarak tecrit etme emri verildi.⁶¹

Kiel bombalanacak mı?

Bakanlar önemli bir kararın arifesindeydiler. Askerler isyanı bastırmaktan söz ediyordu. Politikacılar pazarlık yapmak istiyordu. Ama Haussmann gibi olayın çapını kavrayan politikacılar ile başkaldırıyı beşikte boğabileceklerine inanan Erzberger gibileri arasında bir çatlak oluşmuştu.

Aynı gün, bakanlar kurulunda Kiel olayı ile ilgili tartışma yeniden açıldı.

von Mann – İşlerin geldiği noktada, her şey işçilerin ve askerlerin elinde. Telefon ve telgraf onların kontrolünde. Gemiler kızıl bayrak çekmiş gibi görünüyor. Sadık kalan denizaltılar denize açıldı. İşe konusunu kontrole almalıyız, ordu kara tarafında güvenliği sağlamalı, donanma da deniz tarafında. Bakan, iletilen tüm talepleri kabul ettiğimiz takdirde kaosun tüm Almanya'ya yayılacağı fikrinde. Bir örnek oluşturmalyız. Şehri aç bırakarak teslim alamayız, çok büyük bir güçle şehre girmek ve denizden bombalamak zorundayız.⁶²

Haussmann – Bu türden önlemlere kesinlikle karşıyım. İsyanıcıları aç bırakma denemesi kaçınılmaz bir şekilde başarısız olacaktır, bundan zarar görenler siviller olacaktır. Bunun sonucunda onlar da ayaklanmaya katılacaklardır...

Erzberger [Devlet Bakanı, Zentrum milletvekili, o da bu olaya en büyük kararlılıkla müdahale edilmesi fikrinde] – Durum daha da kötüleşti. Tek soru, gerekli kuvvetlere sahip olup olmadığımız sorusu. Mümkün olur olmaz askerî olarak müdahale edilmeli.

Haussmann'ın vaatlerinin kabul edildiğine inanmalarına daha fazla izin vermemeliyiz. Kiel'in üzerine uçakla bu rivayeti ya-

lanlayan ve isyancıların dikkatini karşı karşıya kaldıkları ağır cezalara çeken bildiriler atmak gerekiyor. Kiel'i politik olarak kordon altına almalıyız...

Hausmann – Erzberger'in taktiği sosyal demokrasinin tamamıyla karşı karşıya gelmemize ve Scheidemann'ı kendimizden uzaklaştırmamıza yol açar. Af konusunda kişisel olarak taahhütte bulunduğum için, bu af reddedilirse sonuçlarını üstlenmem ve istifa etmem gerekir.

Scheüch – Sivil otoritenin kendisini askerî otoritenin yerine koyma hakkı olduğu görüşü kabul edilemez. Bugün için karar vermesi gereken askerî makamlardır...

Hausmann – Askerî durum nedir? Denizden yapılan bir saldırı geri püskürtülebilir mi? İsyancılar etraflarının sarıldığını gördüklerinde subayları hapsedeceklerdir...

von Mann – Kiel'den ayrılan bir gemi 500 adamı çeşitli saldırı denemelerinde bulunacakları Lübeck'te kıyıya indirdi. Saldırıyı güç kullanarak bastırmazsak tüm ülkeye yayılacak.

Hausmann – Noske az önce bana telefonda durumun şu anda orada kalmasını gerektirecek kadar kötü olduğunu söyledi. Alman donanmasının bugüne kadar gördüğü en büyük felaket tehdidiyle karşı karşıyayız. Bugün denizciler geri çekilmeye hazır. Onlara aftan söz etmezsek geri çekilmeyeceklerdir.

Scheüch – General Falk başka limanları korumak için acilen askerî birlik talep ediyor... Burada önemli olan, Reich için en iyi çözümün ne olduğunu anlamamız. Çok hoşgörülü olursak ayaklanma tüm Reich'a yayılacak.

Drews [Prusya İçişleri Bakanı] – Öte yandan, sorunu çözmezsek Kiel'i kuşatma altında tutmamız gerekir. Bu durumda başka yerlerde çökeriz. Tüm şartları reddedersek sürdüremeyeceğimiz bir kuşatmamız olur...

[İçeri yeni giren] Scheidemann – Kiele güç kullanarak girersek neler olacağını kendimize sormamız lazım. Diğer kentler Kiel ile dayanışma içinde olduklarını ilan edeceklerdir. Kaldı

ki isyancılara saldıramayız, ellerinde deniz kuvvetlerine ait çok fazla top ve mühimmat var. Onlara taleplerinizi tartışacağız demek daha akıllıca olur.

Scheüch – Ordunun başkomutanı olarak askerî prensiplere uymak zorundayım; beni bu prensiplerden ayıracak bir yola giremem. İmparatorun ve Deniz Kuvvetleri Komutanı'nın önceden onayı olmadan affı garanti edemem.⁶³

Ebert monarşiyi kurtarmaya çalışıyor

Savaş Bakanı Scheüch'ün, hâlâ Tanrı'dan sonraki efendisi olarak gördüğü imparatorun tahtı şimdiden sallanıyordu. Bu durumda Çoğunluk sosyal demokratları temelde imparatorluğu kurtarmayı amaçlayan bir girişimde bulundu: II. Wilhelm'in, oğullarının biri lehine tahttan çekilmesini istediler.

Bu bakış açısını bakanlar kuruluna kabul ettiremediler. Ilımlı bakanlar direnerek imparatora baskı yapmayı reddetti. Stresemann Freidberg'e yazdığı ve şüphesiz kendi arzularını gerçeğin yerine koyduğu, daha önce de alıntı yaptığımız, 2 Kasım tarihli mektubunun sonunda şunları söylüyordu:

Dünkü tartışmamızla ilgili olarak, bana ulaşan çok sayıda gazeteyi okuyarak edindiğim kanaatimi ifade etmek isterim; imparatorun tahtı bırakmasına karşı çıkan akımlar ciddi ölçüde güçleniyor.⁶⁴

İmparator Spa'daki Genelkurmay Karargâhı'na gitmek üzere Berlin'den ayrıldı.

Çoğunluk sosyalistlerinin yöneticileri amaçlarına siviller aracılığıyla ulaşamayınca askerler aracılığıyla ulaşmayı denediler. Bu nedenle General Groener ile bir görüşme talep ettiler:

Davet edilen şahsiyetler,⁶⁵ Ebert ve Groener⁶⁶ dışında belirtilen saatte geldi. Görüşme, bu ikisi gelene kadar beklendiği için yarım saat geç başladı. Bu süre içinde, Scheidemann ile Kiel'de

bulunan Noske arasındaki bir telefon görüşmesine kulak misafiri oldum. Noske'ye göre Kiel'deki durum neredeyse umutsuzdu. Tam bir kaos tehdidiyle karşı karşıyaydık ve iktidar git gide devrimci denizcilerin eline geçiyordu. Kendisi ise son günlerdeki heyecanlı olaylar yüzünden o kadar yorgun düşmüştü ki yatmaya gitmek zorundaydı.

Herkes toplandığında Ebert durumun kısa bir özetini yaptı. Genel çöküşten kimin sorumlu olduğunu araştırma zamanı değil, dedi. Ne olursa olsun, halka göre suçlu imparatoru ve bunun doğru olup olmaması pek önemli değildi. Halk, felaketin sorumlusu olarak gördüğü kişinin uzaklaştırılmasını istiyordu. Yani, halkın devrimcilerin tarafına geçmesini engellemek ve dolayısıyla devrimi önlemek istiyorsak, imparatorun tahttan feragati gerekli ve kaçınılmazdı.

Kendi adına, imparatorun hemen o gün veya en geç ertesi gün tahttan feragat ettiğini ve yerine naip olarak oğullarından birini, örneğin Prens Etel Friedrich'i veya Prens Oskar'ı bıraktığını açıklamasını öneriyordu. Veliaht prens [imparatorun büyük oğlu] şu an için "imkânsız"dı, çünkü kitleler ondan fazlasıyla nefret ediyordu.⁶⁷

General Groener, kısaca, tahttan feragatin söz konusu olamayacağı cevabını verdi. Ordunun düşmana karşı nihai bir çatışmaya girdiği şu anda, orduyu başkomutanından, otorite simgesinden mahrum bırakmak mümkün değildi. Dış düşmana karşı savaş devam ederken, ordunun çıkarı başka her türlü değerlendirmenin üzerinde olmalıydı. Sonuç olarak, bu konuda herhangi bir adım atmayı, hatta imparatora bu konuda basit bir rapor sunmayı bile kesin olarak reddediyordu.

Milletvekilleri David ve Südekum, ısrarlı bir şekilde General Groener'e tahttan çekilmenin gerekliliğini açıklamayı denediler. İkisi de hiçbir şekilde monarşi rejimine düşman olmadıklarını ve bu önlemin asla monarşinin ortadan kaldırılması anlamına gelmediğini belirtti. Alman sosyal demokrasisinin büyük bir bölümü, parlamenter sistemle tamamlanan monarşik bir dev-

letle tamamen tatmin olurdu. Milletvekili David'in biraz akademik bir tarafı da olan bu açıklaması sırasında Scheidemann telefona çağrıldı. Birkaç dakika sonra odaya geri döndü. Ölü gibi solgundu ve tüm vücudu titriyordu, David'in konuşmasını keserek şunları söyledi: "Tahttan çekilme konusunun artık tartışılmasına gerek yok. Devrim başladı. Kiel'den gelen çok sayıda bahriyelinin Hamburg ve Hannover'de devletin temsilcilerini tutukladığını ve iktidarı ele geçirdiğini öğrendim; bunun adı devrimdir!" Ardından çıkardığı sonucu dile getirdi: "Baylar, zaman tartışma zamanı değil, eylem zamanı. Burada bulunanlar olarak hiçbirimiz yarın hâlâ bu koltuklarda olup olmayacağımızı bilmiyoruz."

Çok heyecanlı olan Scheidemann'ın aksine Ebert soğukkanlılığını bütünüyle koruyordu. Hiçbir şeyin henüz kesinleşmediğini söyledi. Monarşi sorununa geri dönerek, kendisinin ve Scheidemann'ın orada bulunan diğerlerinden farklı olarak kararlı cumhuriyetçiler olmalarına rağmen, monarşi mi cumhuriyet mi sorusunun onların gözünde o an için sadece teorik bir önemi olduğunu belirtti. Pratikte, onlar da parlamenter sistemle donatılmış bir monarşiyle yetinirlerdi. Bu nedenle, General Groener'e monarşiyi kurtarmak için bu son fırsatı kaçırmamasını ve bunun hızla imparatorluk prenslerinden birini naip ilan edilerek yapılmasını ısrarlı bir şekilde önerdi.

Südekum heyecan dolu birkaç sözle Ebert'i destekledi. Gözlerinde yaşlarla ve tutkulu bir ses tonuyla General Groener'e Ebert'in önerisini kabul etmesi için yalvardı. Aksi takdirde, hiçbirimizin sonuçlarını şu anda tartamayacağı korkunç bir felaketin eli kulağındaydı. Legien de aynı yönde görüş bildirdi.⁶⁸

Sırtından bıçaklanma (Dolchstoßprozess: Bununla, 1924 yılında, o sırada cumhurbaşkanı olan Ebert'in kendisini temize çıkarmaya zorlandığı dava belirtiliyor. Gerici çevreler onu ve onunla birlikte sosyal demokrasiyi, özellikle 1918 Ocak grevlerini kışkırtarak Alman ordusunu "sırtından bıçaklamakla" suçluyordu) davasında Groener, Ebert'in belki de monarşiyi

kurtarabilecek olan bu önerisini kabul etmediği için pişmanlık duyduğunu kamuoyu önünde açıklayacaktı. Ama o an için tehdidin ciddiyetine inanmıyordu.

General Groener birkaç kelimeyle ve kesin bir şekilde, neredeyse kestirip atan bir ses tonuyla, bu önerinin ona göre tartışılmayacağını söyledi. Bu baylara, imparatorluk ailesinin tüm prenslerinin babalarıyla dayanışma içinde olduklarını söylediklerini bildirme iznine sahipti. İmparatorun isteği dışında tahttan çekilmeye “zorlanması” durumunda, aralarından hiçbiri naipliği üstlenmeye hazır değildi. Bunları söyler söylemez Ebert ayağa kalktı: “Bu şartlarda bu görüşmeye devam etmenin bir yararı yok. İşleri kendi akışına bırakmamız lazım.” General Groener’e dönerek:

“Açıksözlülüğünüz için size teşekkür ediyorum general ve savaş sırasındaki işbirliğimizi her zaman iyi bir şekilde hatırlayacağız.”⁶⁹ Şu andan itibaren yollarımız ayrılıyor. Belki birbirimizi bir daha hiç göremeyebiliriz.” Bu sözler üzerine hepsi ayağa kalktı ve ellerimizi büyük bir ciddiyetle sıkarak tek kelime etmeden General Groener’den ve benden izin alıp ayrıldılar.⁷⁰

Ayaklanma yayılıyor

General Groener’in uzlaşmazlığı gerçek durumu bilmemesinden kaynaklanıyordu. O daha sosyal demokrat yöneticilerle görüşürken Kiel ayaklanması yayılıyordu. Denizci müfrezeleri komşu kentlere gidiyor ve şaşırtıcı bir kolaylıkla bu kentleri ele geçiriyordu. İsyancıların üzerine gönderilen birlikler onlarla işbirliği yapıyordu. 6 Kasım’da, Bavyera’nın Berlin’deki temsilcisi durumu şu şekilde tarif ediyordu:

Kiel’den çıkan tüm yollar isyancıların devriyeleri tarafından kontrol ediliyor ve kimsenin çıkmasına izin vermiyorlar. Kiel şatosunda bile, Prusya Prensi [imparatorun kardeşi] Heinrich’in evine kızıl bayrak çekildi. Majesteleri Kiel’den otomobille kaç-

mayı başardı. Otomobilini takip eden isyancılar tarafından durdurulduğunda, söylendiğine göre iki denizciyi vurarak yolunu açmış.

Ama bu isyancılar büyük bir düzen duygusuna sahipti:

Kiel'de günlük hayatta, diye devam ediyor Lerchendorf Kontu, ciddi bir karışıklık yaşanmış gibi görünmüyor. Hamburg'da birkaç banka işgal edildi ve isyancılar halk cumhuriyetinin kurulduğunu ilan ettiler. Bir asker konseyi kurulan Schwerin'de işler şu ana kadar görece bir sükûnet içinde gelişti.⁷¹

Sosyal demokratların ultimatomu

Berlin'de ise yaprak kımıldamıyordu. Hareket eksikliği ajitasyonla dolduruluyordu.

Bağımsız sosyalistler, Rusya'daki Ekim Devrimi'nin birinci yıldönümü için Berlin'de bir dizi toplantı düzenlemeyi planmışlardı. Bu toplantılar, görünüşe göre bu noktada sivil yetkililerin talimatlarını uygulamayan askerî otorite tarafından yasaklandı. Bu yanlış hareket, taşradaki devrimci karışıklıkların yayılması ve dolayısıyla kitlelerin hareketinin gerisinde kalma korkusuna kapılan sosyal demokratları, şansölyeye, ultimatoma biçiminde bir dizi şart ileri sürmeye ve bakanlık düzeyindeki işbirliklerini bu şartların kabulüne bağlamaya yöneltti.

Scheidemann – Toplantıların yasaklanması, durumu yeniden değerlendirmemize vesile oldu. (Berlin bölgesi) askerî komutanlığının işçi ve asker konseyleri kurulmasını yasaklama kararı [7 Kasım günü basında yayınlanan yasaklama kararı] genel olarak gülünç bulundu. Bu, yarın yağmur yağmasını yasaklamak gibi bir şey. Öte yandan, toplantıların yasaklanması bir provokasyon etkisi yarattı... Bir kez daha askerî yetkililerin bizimle aksi yönde hareket ettikleri ortaya çıktı. Bu sabah Ebert ile şansölye arasında yapılan görüşmede...

7 Kasım sabahı, şansölye, Ebert ve David ile bir görüşme yapmıştı. Şansölye *Anılar*'ında, bunlar için, "milli tehlike anlarında parti çıkarlarını hiç hesaba katmayan iki şahsiyet" di-yordu. İmparatoru tahttan çekilme kararını vermeye ikna et-meyi denemek için Genelkurmay Karargâhı'na gitmeden önce sırtını sağlama almak ve kendisine zorluk çıkarmamaları için sosyal demokratların desteğini kazanmak istiyordu. Anlaşılan Ebert, ileride Prens Maximilian von Baden'in aktaracağı meş-hur cümlesini bu toplantıda dile getirmişti: "İmparator tahttan çekilmezse, sosyal devrim kaçınılmaz olur. Ben bu devrimi is-temiyorum, ondan, günden günde ettiğim kadar nefret ediyorum." Ama Scheidemann'ın hükümetteki mevkidaşlarına söyledikle-rini dinleyelim:

Scheidemann – Bu sabah Ebert ile şansölye arasında yapılan görüşmede geçici bir anlaşmaya varmış gibiydik ama bunların hepsi geride kaldı [...] Reich'in bazı bölgelerinde devrim başla-mış durumda. Buna Berlin'de alınan ve hoşnutsuzluğu artıran önlemler eklendi: Askerlere süngülü tüfeklerle devriyeye çık-ma emri verildi, Lehrs Garı'na makineli tüfekler yerleştirildi. Böylece, bizi ciddi kararlarla karşı karşıya bırakan bir durum yaratıldı. Bu son günlerde kitlelerin sakin kalmasını sağlaya-bildiysek bu sadece milletvekili Ebert'in çok büyük becerisi sa-yesinde oldu. Artık bu, kitlelerin taleplerinden bazıları kabul edilmedikçe mümkün değil. İşte bu nedenle, Sosyal Demokrat Parti'nin yönetim kurulu ve parlamento grubu adına Reich Şansölyesi'ne şu talepleri sunduk:

1. Yasaklanan toplantılara izin verilmesi.
2. Polise ve orduya ne pahasına olursa olsun her türlü düşünc-e-sizce eylemden kaçınma talimatı verilmesi.
3. İmparator ve veliaht prensin, Cuma öğleye kadar [yani 24 saat içinde] tahttan çekilmesi.
4. Sosyal demokratların hükümetteki etkisinin artırılması.

5. Prusya bakanlarının, *Reichstag*'daki çoğunluk partilerinin isteğine uygun konuma getirilmesi. [Yani parlamenterleşmenin başlaması.]

Cuma gününe kadar tatmin edici bir cevap almadığımız takdirde sosyal demokratlar hükümetten çekilecek.

Şu ana kadar hükümet çoğunlukla nutuk çekti. [...] Karışıklıkların felaket boyutuna ulaşmasını önlemek istiyorsak bir şeyler yapmamız ve insanlara onların istediği yönde hareket ettiğimizi göstermemiz gerekiyor. Aldığımız karar ve şansölye nezdinde yaptığımız girişim bizim için çok zor oldu ama harekete geçmemiz gerekiyordu.

von Payer [Şansölye Yardımcısı] – Şansölye sosyal demokratların tavrının neden olduğu durumu iyice inceledi ve imparatora istifasını sunmaya karar verdi.

Scheidemann – Buna çok üzülürüz. Şansölyeye büyük bir sempati duyuyoruz...

von Payer – Devrimci hareketin sürekli olarak genişlemesine seyirci kalamayız... Bolşevizmi iyi niyetle veya güzel sözlerle engelleyemeyiz. Sosyal demokratların, tüm Alman halkı ve tarih önündeki sorumluluklarının büyük ağırlığının bilincinde olmaları lazım.

Scheidemann tüm sorumluluğu imparatora attı. Bakanların bir bölümü ise sosyal demokratların davranışını, ultimatom vermelerini eleştirdi.

Scheidemann – Reich'in çıkarları için başka türlü davranamazdık.

von Payer – Bu bir hata. Reich yalnızca, çoğunluk partileri kendi aralarındaki uyumu korursa kurtulabilir...

Scheidemann – Hükümet, şansölye görevinde kalırsa dağılmaz... Yerinde kalması gerekiyor.

Kont Roedern – Şansölye ne yapabilir? Mütareke imzalanmadığı sürece, bizi tehdit ettiğiniz sonuçları çıkarmamaya hazır mısınız?

Scheidemann – İşte önerilerim:

1. İmparator durumdan derhal haberdar edilsin.
2. Ne şansölye ne de biz mütareke imzalanmadığı sürece aşırı sonuçlara ulaşmayalım. Bu önerileri grubuma onaylatmaya çalışacağım. Size başaracağımı garanti etmiyorum.

Şansölye istifasını verme kararından vazgeçmedi.

Scheidemann – Bunun için üzgünüm... Bu arada Ebert ile konuştum. Bana taleplerimizin işçi sınıfında büyük bir yatışma sağladığını bildirdi. [...] Şansölye ve siz, kitlelerdeki hareketliliği dizginlemek için elimizden gelen her şeyi yaptığımızı kabul etmelisiniz.⁷²

Münih'te cumhuriyet ilan ediliyor

Scheidemann'ın sözlerinden, Çoğunluk yöneticilerinin, hükümetteki görevleri ve destekçileriyle temaslarını kaybetmeme ihtiyacı arasında ne kadar parçalandıkları hissediliyor. Hükümetten her reformu, her tavizi ancak çok büyük çabalarla koparabiliyorlardı. Koparılan her taviz ise anında gülünç derecede yetersiz görünüyordu.

Çoğunluk sosyalistleri, Reich'i geleneksel yapıları içinde korumak için umutsuz bir çaba içindeydi. Her tarafı delik bir tencereden su sızmasını önlemeye çalışıyor gibiydiler. Parmakları delikleri tıkmak için yeterli değildi. Tıkayabilseler bile çürümüş metal gövde başka yerlerden delinecekti.

Taşrada işler Berlin'e göre daha hızlı ilerliyordu. Zavallı generalin yasaklamak istediği konseyler her yerde ortaya çıkıyor ve neredeyse hepsinde yönetimi ele geçiriyordu. Kamu binalarında kızıl bayrak dalgalanıyor ve tüm çağrılarda "sosyalist" sözcüğü yer alıyordu.

8 Kasım'da, Münih'teki İşçi, Asker ve Köylü Konseyi, Münih halkına Bavyera Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulduğunu duyurdu:

7 Kasım'ı 8 Kasım'a bağlayan gece, işçi, asker ve köylülerden oluşan geçici bir konsey *Landtag*'a [eyalet parlamentosu] yerleşti. Bavyera artık özgür bir devlet.

Derhal, kitlelerin güvenine sahip bir halk hükümeti kurulacak. Mümkün olan en kısa sürede, tüm reşit kadın ve erkekler tarafından seçilen bir kurucu milli meclis toplantıya çağrılacak.

Yeni bir çağ başlıyor!

Bavyera, Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne girişini hazırlayacak.

Bavyera Demokratik ve Sosyalist Cumhuriyeti, Almanya için, onu en kötü felaketlerden koruyan bir barış elde etmek için gerekli moral güce sahip.⁷³ [...]

Bu İşçi, Asker ve Köylü Konseyi düzenin tam olarak korunmasını sağlayacak. Her türlü ihlal acımasız bir şekilde cezalandırılacak. Kişilerin ve malların güvenliği garanti altındadır.

Kışlalarda, asker konseyleri disiplinin korunmasını sağlayacak ve kendi kaderlerini kendi ellerine alacaklar.

Yeni duruma itiraz etmeyen subaylar görevlerine özgürce devam edebilecekler.

Halkın tamamının aktif yardımına güveniyoruz. Bu yeni özgürlüğün inşasına katkıda bulanacak herkesi memnuniyetle karşılarız. Tüm memurlar görevlerinde kalıyor. Temel sosyal ve politik reformlar gecikmeksizin uygulamaya konacak. Köylüler kentlerin yiyecek ihtiyacını karşılamayı garanti ediyor. Kentle köy arasındaki eski karşıtlık ortadan kalkacak. Yiyecek dağıtımı, akla uygun bir biçimde örgütlenecek.

İşçiler, Münihliler! [...] Kaçınılmaz değişimlerin hızla, kolayca ve çatışmasız gerçekleşmesi için hepiniz bize yardım edin. Bu saçma katliam günlerinde, herhangi bir şekilde kan dökülmesinden nefret ediyoruz. Her insanın hayatı kutsal olmalıdır. Sükûnetinizi koruyun ve yeni dünyanın kurulmasına katkıda bulunun. Bavyera'da, sosyalistlerin kardeş kavgası sona erdi.

İşçi kitleleri, birliğin yolunu bugünkü devrimci temel üzerinde bulacak.

Yaşasın Bavyera Cumhuriyeti! Yaşasın barış! Yaşasın tüm işçilerin yaratıcı emeği!

Münih, Landtag. 7-8 Kasım 1918 gecesi.

İşçi, Asker ve Köylü Konseyi.

İlk Başkan,

Kurt Eisner.⁷⁴

Spartakistlerin konumu

Eisner'in yazdığı bu metinde Alman Devrimi'nin temel mesajlarından birkaçı görülebiliyor. Münih'te olduğu gibi, her yerde prensler kovuldu. Her yerde, ortak hedefleri olan asker ve işçi konseyleri kuruluyordu. Barış istiyor, sosyalizmden söz ediyorlardı. Ancak farklı yerlerde, bu konseylere hâkim olan kişilere ve politik akımlara bağlı olarak, farklı sözcüklere vurgu yapılıyordu. Bazıları düzenin korunması konusunda ısrar ederken, sayıları daha az olan bazıları ise kapitalizmi alt etmenin gerekliliğini vurguluyordu. Bazıları genel seçimlere güveniyor ve olabildiğince hızlı bir şekilde bir kurucu meclis toplamayı istiyor, diğerleri ise konseyleri güçlendirmeye öncelik veriyordu. Hepsi veya tamamına yakını, işçilerin birliğinin sağlanmasını, "sosyalistlerin kardeş kavgasının sona ermesini" arzu ediyordu. Monarşinin sona ermesiyle devrimin sona erdiğini düşünen pek çok kişiye karşı, çoğu zaman Spartakistlerden etkilenen diğerleri Almanya'nın devrimin sadece arifesinde olduğunu söylüyordu. Aşağıdaki çağrı bu eğilimin tipik bir örneğini oluşturuyor. 8 Kasım günü Berlin'de dağıtılan şu çağrı, birkaç reformla yetinmeme ve sosyal ve politik sistemin radikal değişimine kadar devam etme iradesini yansıtıyordu:

İşçiler ve askerler!⁷⁵

Artık vaktiniz geldi. Şu anda, sabır ve sükûnetle geçen günlerden sonra, eyleme geçtiniz. Bu dönüm noktasında, tüm dün-

yanın gözlerinin üzerinizde olduğunu söylemek hiç abartılı olmaz. Dünyanın kaderini ellerinizde tutuyorsunuz.

İşçiler ve askerler! Artık geriye dönüş yok. Dört yıl boyunca hükümetin destekçiliğini yapan, sizi haftalar boyunca “halk hükümeti”, parlamenterleşme ve başka boş sözlerle uyutan bu aynı “sosyalistler” [Çoğunluk sosyalistlerinden söz ediliyor] bugün mücadelenizi zayıflatmak, hareketi durdurmak için her şeyi yapıyorlar.

İşçiler ve askerler! Kiel, Hamburg, Bremen, Lübeck, Rostock, Flensburg, Hannover, Magdeburg, Braunschweig, Münih ve Stuttgart’taki yoldaşlarınızın başardığı şeyi siz de başarmak zorundasınız. Çünkü kardeşlerinizin başarısı, tüm dünya proletaryasının başarısı sizin fetihlerinize, direngenliğinize ve mücadelenizin başarısına bağlı.

Askerler! Denizcilerin örneğini izleyin! Mavi tulumlu kardeşlerinize birleşin. Sizi kardeşlerinize karşı kullanmalarına izin vermeyin, subaylarınızın emirlerine itaat etmeyin, özgürlük için mücadele edenlere ateş etmeyin.

İşçiler ve askerler! Öncelikli hedefleriniz şunlar olmalıdır!

1. Hapisteki tüm sivil ve askerlerin serbest bırakılması.
2. Tüm devlet kurumlarının ve tüm hanedanların tasfiye edilmesi.
3. İşçi konseyleri ve asker konseyleri seçilmesi. Her fabrikada, her birlikte bu konseyler için temsilcilerinizi seçin.
4. Hemen diğer işçi ve asker konseyleriyle bağlantıya geçin.
5. Hükümetin, işçi ve asker konsey delegelerinin eline geçmesi.
6. Dünya proletaryasıyla, özellikle de Rus İşçi Cumhuriyeti ile derhal bağlantı kurulması.

İşçiler ve askerler! Şu anda gücünüzü gösterin, şu anda bilgeliğinizi gösterin: İktidardan yararlanmayı bilin.

Yaşasın Sosyalist Cumhuriyet! Yaşasın Enternasyonal!

“Enternasyonal” grubu (Spartaküs Grubu)

Karl Liebknecht, Ernst Meyer.⁷⁶

BERLİN AYAKLANIYOR

Daha önce gördüğümüz gibi, Berlin Eylem Komitesi 4 Kasım'da karar almadan dağılmıştı. Ayaklanmayı 11 Kasım'a ertelemeyi öngörmüşlerdi. Ancak, ayın 8'inde, Komite'nin üyelerinden biri, Bağımsız sosyalist Däumig, üzerinde oldukça tehlikeli belgelerle tutuklandı. Komite üyelerinin polis tarafından tutuklanması tehlikesi karşısında hemen harekete geçmek gerekiyordu. Aceleyle, 8 Kasım günü öğleden sonra çok kısa bir bildiri basıldı ve dağıtıldı:

Karar saati geldi... İstedığımız şey, tüm sonuçlarıyla sosyalist cumhuriyet... Fabrikalardan çıkın! Kışları terk edin! El ele verelim!⁷⁷

Ertesi sabah... Ama biz daha iyisi, bu devrim gününe katılanlardan birinin hikâyesini dinleyelim.

9 Kasım, Berlin

8 Kasım akşamı, ayaklanmanın ertesi sabah başlayacağını öğrendim. O gece heyecandan uyuyamadım. Ertesi sabah, Potsdam yakınlarında Nowawes'te bulunan fabrikama gittim. On bir işçiydik. Yalnızca altısı politik açıdan eğitimliydi. Buna rağmen, hepsi Berlin'e gelmeyi ve ayaklanmaya katılmayı kabul etti.

Bu kasvetli Kasım günü S.-Bahn'dan indiğimizde, Potsdam Meydanı'nda gördüğümüz manzara, beklentilerimize hiç uygun değildi. Haftanın diğer günlerinde görebileceklerinizden farklı hiçbir şey yoktu. Tramvaylar her zamanki gibi çalışıyordu [...]

Elbette, eylem planına göre göstericiler ancak saat 9'da kent merkezinde bir araya gelecekti. Kuzey banliyösüne giden bir tramvaya bindik. Wedding Mahallesi'nde, Potsdam Meydanı'nda bulmayı umduğumuz şeyi gördük. Göstericilerden oluşan muazzam bir kortej Chausseestrasse'ye ve kent merkezine doğru ilerliyordu.

Bağırın yoktu. Göstericilerin ağırbaşlı bir havası vardı. Hiçbir yerde polis görünmüyordu.

Kortej ilk kez Chausseestrasse kışlası önünde durdu. Kapılar kapalıydı ama pencereler neşeli bir şekilde bizi selamlayan askerlerle doluydu.

Göstericiler kapıları kırarak kışlaya girdiler ve askerlerin yardımlıyla silah ve cephaneleri ele geçirdiler.

Kapıların birinde ateş edilmişti. Subayın biri ateş etmiş ve gençlik hareketinin önderlerinden Erich Habersaath'i öldürmüştü.

Kışlanın önünde birçok konuşma yapıldı. Ben de söz aldım ve işçilerin birliğinden bahsedenlerin sözlerinin, Çoğunluk sosyalistlerine yönelik ihanet suçlamalarından daha iyi karşılandığını fark ettim. Ardından Lehrterstrasse hapishanesine doğru yola çıkıldı. Kalabalık hapistekilerin serbest bırakılmasını isterken, bir hücrenin penceresinde kıvılcık bir bayrak belirdi. Bu büyük bir coşkuya yol açtı. Bir diğer pencerede, başka bir tutsak bağıırıyordu: "Bu Prusyalı o... çocukları bana on yıl verdi, on yıl... Şimdi ben onların a..." Hapistekileri serbest bıraktıktan sonra Invalidenstrasse'deki bir kışlaya, yanlış hatırlamıyorsam, bir topçu kışlasına yöneldik.

Başlangıçta durum pek iyi görünmüyordu. Yeni ele geçirdiğimiz silahları kullanmak zorunda kalacağımızı düşündük.

Kışlanın duvarının üstünde içeriği görmeyi engelleyen bir sac perde vardı. Birkaç yoldaşla birlikte bu sacı sökme görevini üstlendiğimizde, o tesadüfi devrimcilerden biri bize şöyle bağırdı: "Ama bu bir kamu binası, bunu yapmaya hakkınız yok..."

İşler birden bire değişti. Kapıda bir subay belirdi ve göstericilere, isteklerini komutana iletmesi için bir heyet seçmelerini önerdi. Aralarında benim de bulunduğum beş kişilik bir heyet seçildi. Yanına götürüldüğümüz subay bir avlunun ortasındaydı. Ona istediklerimizi söyledik. Tek kelime etmedi, sadece boyun eğmiş bir tavırla omuzlarını silkti, bize kışlanın kapısını gösterdi, ardından arkasını dönüp kayb oldu.

Bu sahneyi pencerelerden seyreden askerler koşarak aşağıya indiler ve göstericilerle kaynaştılar.⁷⁸

Başarılı devrimlerde başlangıçta çok kan akar. Hareket başarısız olduğunda ise sonunda devrimciler katledilir. Paris'te Mayıs 1871'de veya Haziran 1848'de böyle oldu. Ocak 1919'da Berlin'de de aynı şey gerçekleşti.

Kasım 1918'de devrim büyük bir güçlkle karşılaşmadan zafer kazandı. Ayaklananlar hiçbir yerde dirençli ve zorlu düşmanlarla karşılaşmadılar. Başarının görelî kolaylığı devrimcilerin ateşini söndürdü. Almanya imparatorlukla uyudu, cumhuriyetle uyandı. 7 Kasım'da, imparatorun otoritesi altında, bir prens, Maximilian von Baden, Reich Şansölyesi'ydi. 10'unda ise, artık ne imparator ne prens ne de şansölye vardı; onların yerini, Halk Komiserleri ve İşçi Konseyleri Yürütme Komitesi almıştı. Bu ani değişim o dönemi yaşayanların çoğunu şaşırtmıştı. Büyük gazeteci Theodor Wolff, *Berliner Tageblatt*'ın [Berlin Günlüğü] 10 Kasım tarihli sayısında şaşkınlığını şöyle ifade ediyordu:

Bir hafta önce o kadar yayılmış, o kadar derine kök salmış ve iç içe geçmiş bir askerî ve idari aygıt vardı ki, iktidarını zamanın

getirdiği değişikliklere rağmen koruyacak gibi görünüyordu. İktidarın üzerinde yükseldiği sütunlar olarak, Berlin sokaklarında subayların gri otomobilleri son sürat gidiyor, tüm meydanlarda polisler görünüyordu; devasa bir askerî örgütlenme devlet dairelerinde her şeyi kucaklıyor gibiydi ve bakanlıkları, yenilmez gibi görünen bir bürokrasi yönetiyordu. Dün sabah, en azından Berlin'de tüm bunlar vardı. Dün öğleden sonra, bunlardan geriye hiçbir şey kalmamıştı.

Bavyera'nın en büyük gazetesi *Münchner Neueste Nachrichten*'e [Münih'ten Son Haberler] inanmak gerekirse, taşrada yaşanan sürpriz de daha az değildi:

Daha bu sabah [8 Kasım] milletvekilleri, grup liderleri bir gün içinde gerçekleşecek şeylerin olabileceğinden hiç kuşlanmıyorlardı. Hızlı gece trenleriyle gelen yolcular da o sabah Münih'te oturanların çoğuyla aynı durumdaydı. Garın askerî olarak işgal edildiğini gördüklerinde, subaylardan şapkalarının siyah-beyaz-kırmızı renkli kokartları sökmelerinin istendiğini fark ettiklerinde ve akşam 8'den itibaren tramvayların kaybolduğu sokakların yeni yüzünü keşfettiklerinde şaşkınlıktan donakaldılar. Her yerde kalabalıklar toplanıyor, şehrin her yanında kıvılcıklı bayraklı küçük veya büyük kortejler dolaşıyordu. Bugün olduğu gibi, silahlı askerlerle dolu ağır kamyonlar gidip geliyordu. Yeni oluşan İşçi ve Asker Konseyi'nin emriyle, birçok şirket ve devlet dairesi askerî olarak işgal edilmişti. *Münchener Neueste Nachrichten* gazetesinin büroları da işgal edilmiş ve iktidarın yeni sahipleri, gazetenin ilk sayfasını kendilerine ayırmayı başarmışlardı.

Bu yeni durum karşısında partilerin durumu ne olacaktı? Şaşkınlıktan donakalmış, hareket etmeye mecali olmayan veya meydanı Çoğunluk sosyalistlerine bırakmayı tercih eden ılımlılar ve sağ, politika sahnesinden sözcüğün tam anlamıyla kaybolmuştu. Birkaç gün boyunca buharlaşmışlar, görünmez olmuşlar ve dilsizleşmişlerdi.

Ya Çoğunluk sosyalistleri ne durumdaydı? Devrimin arkasından koşuyor, onu yakalıyor, sınırlamaya çalışıyor ve yönetimini tamamen ele alamadıkları için onu en azından yönlendirmeye, devlet yapılarını tehlikeye atmasını, Reich'in temellerini sarsmasını engellemeye çalışıyorlardı.

Ayın 9'unda, öğleye doğru grev tüm Berlin'i etkisi altına almışken, göstericiler başkentin merkezine ulaştığında, *Vorwärts* özel bir sayı çıkardı ve gazetenin binasında üslenen, tamamen Çoğunluk sosyalistlerinden oluşan ancak o an için işçiler üzerinde hemen hemen hiç otoritesi bulunmayan bir işçi ve asker konseyinin çağrısını yayınladı. Bu çağrı şu sözlerle bitiyordu:

Hareket, birlikte hareket eden Alman Sosyal Demokrat Partisi ve Bağımsız Sosyal Demokrat Parti tarafından yönetilmektedir. [Bu iddia gazetenin yayınlandığı tarihte doğru değildi.]

İşçiler, askerler, sükûneti ve düzeni korumaya özen gösterin.

Yaşasın Sosyal Cumhuriyet!⁷⁹

Hükümetin oluşumu

9 Kasım akşamı Almanya'nın artık bir hükümeti yoktu ama bir şansölyesi vardı: Ebert. Prens yerini bu eski limonatacıya bırakmıştı. Bu sosyalist yönetici, Maximilian von Baden'i nedan sorunu çözülene kadar naiplik yönetimini üstlenmeye ikna etmeyi boş yere denedikten sonra yeni hükümeti kurmayı kabul etti.

Aslında, Maximilian von Baden, öğleye doğru, imparatorun tahttan feragat ettiğini duyurma görevini üstlenmişti.

Bu sırada, danışman Simons, imparatorun tahttan çekilmesi konusunda bir açıklama kaleme almıştı. Şansölye, Genelkurmay Karargâhı'na ısrarla ve tekrar tekrar sorduğu sorulara cevap olarak kararın sonraki dakikalar içinde alınacağını telefonla öğrendikten sonra, açıklamanın hemen halka duyurulma-

sına karar verdi. Şansölye açıklamayı bizzat kendisi imzaladı, Deutmoser'e (Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi Başkanı) iletmesi için Simons'a geri verdi. Deutmoser ise bunu Wolff ajansına iletmek için kendi dairesine koştı. Saat yaklaşık 11.30'du.⁸⁰

Ama Ebert ne tür bir hükümet kuracaktı? Hâlâ klasik tipte bir hükümet hayal ediyordu, bakanlardan görevlerinde kalmalarını istedi, partilerle pazarlığa girdi. Temelde, *Reichstag*'ın çoğunluğuna dayanan önceki hükümeti, iki gün önce Scheidemann'ın önerdiği gibi sosyal demokratların ağırlığını artırarak sürdürmek istiyordu.

Ebert, daha kendi ekibini kurmadan halka iki duyuru yayınladı. Bir tanesi, daha özel olarak, yeni şansölyenin işbirliğini talep ettiği devlet memurlarına ve kamu görevlilerine yönelikti:

Aranızdan birçoğunun, Reich'i yönetmeyi üstlenen yeni insanlarla işbirliği yapmakta zorlanacağını biliyorum. Ama onların halkımıza duydukları büyük sevgiye sesleniyorum. Kurumlar bu zor günlerde görevlerini yerine getirmezse, Almanya anarşiye ve kıtlıkların en korkuncuna teslim olur.

Bu nedenle, hepiniz benim yaptığım gibi vatanın yardımına koşun. Hepiniz, nöbeti devretme günü gelene kadar görev yerlerinizden ayrılmayın, azimle ve korkusuz bir şekilde kendi görevinizi yerine getirin.⁸⁷

Bu metinlerde sosyalizm ya da cumhuriyetten değil, Reich, vatan ve düzenden söz ediliyordu. Bu temalar, sonraki günlerde sosyal demokratlar tarafından sık sık yeniden ele alınacaktı.

Zaten Ebert, şansölyeliğin ona, "tüm diğer bakanların onayıyla" Maximilian von Baden tarafından devredildiğini vurgulamaya özen gösteriyordu. Hükümeti "partilerle irtibat halinde" kurmaya çalıştığına ve yeni hükümet oluşumunun bir "halk hükümeti" olacağına dair güvence veriyordu. Burada söylemek istediği, bunun bir sosyalist hükümet olmayacağı ve tek bir par-

tinin değil, tüm politik grupların hükümeti olacağıydı. Önceki hükümetin iki üyesi tarafından yazılan ikinci belgedeysse, kentlerin yiyecek ihtiyacının karşılanması gerekliliğine büyük vurgu yapıyordu:

Yurttaşlar! Hepinizden bizi bekleyen güç işte bana destek vermenizi istiyorum [...] Politik alandaki değişikliklerin halkın yiyecek ihtiyacını karşılama çabalarını olumsuz etkilememesi gerekir. Hepimizin önündeki ilk görev, kentlerde olduğu gibi köylerde de gıda maddelerinin üretimini ve kentlere taşınmasını engellemek değil, kolaylaştırmaktır. Gıda ürünlerinde kıtlık yaşanması hırsızlıklara, yağmaya ve hepimiz için felakete yol açar! Bunun sonucunda en büyük acıyı en yoksullar çeker, en fazla etkilenenler sanayi işçileri olur. [...]

Vatandaşlarım, hepinizden acilen şunu rica ediyorum: Sokaklarda kalmayın! Sükûnet ve düzeni korumaya özen gösterin.⁸²

Şansölye Ebert'in bu, "Sokaklarda kalmayın!" cümlesinin, Sosyal Demokrat Parti Başkanı Ebert'in gazetesinin genel grev çağrısıyla aynı anda yayınlanması elbette bizi gülümsetebilir ama zaman ironi zamanı değildi.

Spartakistlerin günlük gazetesinin yayına başlaması

Berlin proletaryasının bir bölümü tarafından bu kadar uzun süre beklenen, bu kadar uzun süre ertelenen devrim şimdi yola çıkmıştı. Peki nerede duracaktı?

Spartakist liderlerden biri olan Hermann Duncker ileride, askerlerle dolu ve üzerinde kızıl bayrak dalgalanan bir kamyonu nasıl durdurduğunu anlatacaktı. Kamyona binmiş ve isteği üzerine kamyon, bir burjuva gazetesi olan *Berliner Lokal-Anzeiger*'ın [Berlin Yerel Gazetesi] merkezine gitmiş. "Kızıl bayrağımızın önünde... hasımlarımız boyun eğdi," diye anlatı-

yor. Yeni bir sayı baskıdan çıkmak üzereymiş. Gerisini önemsemeden sadece ilk sayfayı değiştirmişler ve 9 Kasım'da Berlin'de, Spartakistlerin gazetesi *Die Rote Fahne*'nin (Kızıl Bayrak) ilk sayısı işte böyle çıkmış.

Spartakistler, Prens Maximilian von Baden'in yerine Ebert'in gelmesinden kesinlikle tatmin olmamışlardı. Az ya da çok mak-yaj yapılmış bir imparatorluk değil, sosyalist bir cumhuriyet istiyorlardı.

Spartakistlerin gazetesi okunduğunda, Liebknecht ile Ebert arasındaki uçurumun büyüklüğü hemen fark edilir. Üslupları kadar hedefleri de çok farklıdır:

Berlin üzerinde kızıl bayrak dalgalanıyor. Bu kez, devrimin kıvılcımını ilk çakanlar Berlin işçileri olmadı. Ama Berlin işçileri komünist-devrimci programı gerçekleştirmek için sonuna kadar gitme sözünü verdiler. Hohenzollern hanedanından bir veya iki kişinin tahttan çekilmesinin hiçbir anlamı yok. Başımızda iki üç sosyalist bakanın bulunması ise, hiçten de az şey ifade ediyor! Berlin'in mavi tulumlu veya sahra grisi üniformalı devrimci proletaryası, aşağıdaki talepler için mücadele etme konusundaki alt edilemez iradesini ilan ediyor:

1. Hemen barış.
2. Sıkıyönetimin kaldırılması.
3. Hapishanelerin kapılarının açılması.
4. Bu programı kabul etmeyen tüm polislerin, subayların ve askerlerin hemen silahsızlandırılması.
5. Tüm sivil ve askerî makamların İşçi ve Asker Konseyi'nin güvenilir adamları tarafından devralınması.
6. Tüm askerî binaların ve silah fabrikalarının işçi ve asker konseylerinin temsilcilerine devredilmesi.
7. Tüm ulaşım araçlarının, fabrikaların ve bankaların da devredilmesi.

8. Askerî mahkemelerin ilgası.
9. *Reichstag*'ın ve tüm alt meclisleri dağıtılması.
10. Şansölyenin, tüm bakanların ve müsteşarların yanı sıra sosyalist halkın hizmetine girmeyi kabul etmeyen tüm memurların görevden alınması. Yerlerine işçilerin temsilcilerinin getirilmesi.
11. Tüm hanedanların ve kast ayrıcalıklarının ilgası.
12. Tüm Almanya'da, bütün yasama ve yürütme yetkilerine sahip olacak, tüm sosyal kurumların, bankaların ve tüm diğer kamu mallarının yönetimini kontrol edecek işçi ve asker konseylerinin seçilmesi. Bu konseylerin seçiminde, kentlerde olduğu gibi köylerde de, cinsiyet ayrımı yapılmaksızın tüm yetişkin çalışanlar oy sahibidir.
13. Diğer ülkelerin kardeş sosyalist partileriyle derhal ilişki kurulması.
14. Rus büyükelçisinin Berlin'e hemen geri dönmesi.

Yoldaşlar! Bu taleplerin gerçekleştirilmesi yeni bir dünyaya girmemiz anlamına gelecek.

Bu talepleri destekleyin! Güç sizin ellerinizde!

Yaşasın Sosyalist Almanya Cumhuriyeti!⁸³

Çoğunluk sosyalistleri Bağımsızlar'la pazarlık yapıyor

Birkaç gündür Çoğunluk sosyalistleri ile Bağımsız sosyalistler arasındaki temasların sayısı artmıştı. Çatışmaların durmuş olması, aralarındaki ayrımları azaltmış gibiydi: Bağımsızlar'ın çoğu, Sosyal Demokrat Parti'den bir taktik sorunu yüzünden ve -yeni parti sadece 1917'den beri var olduğuna göre- oldukça geç ayrılmıştı. Sol kanat dışında, iki oluşum arasında anlaşma mümkündü. Taşrada, Münih'te ve Kiel'de sosyal demokratların birliği yeniden kurulmuş gibi görünüyordu.

9 Kasım'ın ilk saatlerinde, Çoğunluk sosyalistleri Bağımsızlar'a yalnızca bir veya iki önemsiz bakanlık önermekten başka bir şey planlamıyordu. Ama şansölyeye taşradan ve Berlin'den haberler geldikçe, Çoğunluk sosyalistleri devrimin ne kadar büyük bir sarsıntı anlamına geldiğini hissediyor, kitlelerdeki değişim isteğini ölçüyor, bizzat kendilerinin de yok olma tehdidiyle karşı karşıya gelmeleri nedeniyle devrimcilerle anlaşmaları ve basit bir hükümet ekibi değişikliğinin ötesine geçmeleri gerektiğini anlıyorlardı.

Bunun üzerine Çoğunluk sosyalistleri Bağımsızlar'a yeni hükümeti birlikte kurmayı önerdi. Karl Liebknecht'in bile katılmasını istiyorlardı. Liebknecht katılımını bir dizi koşula bağladı, bunlar arasında özellikle, tüm iktidarın Sovyet Rusya örneğinde olduğu gibi devrim tarafından yaratılan yeni örgütlere, işçi ve asker konseylerine ait olması gerektiği de vardı. Kuşkusuz Liebknecht'in talebi üzerine, Bağımsızlar'ın Yönetim Kurulu da kendi adına bir dizi koşul ileri sürdü.

9 Kasım akşamı saat 20.30'da Çoğunluk sosyalistleri cevaplarını açıkladı:

Şu şartları ileri sürüyorsunuz:

1. Almanya bir sosyal cumhuriyet olmalıdır. Bu talep bizim kendi politikamızın da hedefini oluşturmaktadır, ancak buna karar verecek olan Kurucu Meclis aracılığıyla halktır.
2. Bu cumhuriyette, tüm yürütme, yasama ve yargı yetkisi, tümüyle çalışan nüfusun ve askerlerin tamamı tarafından seçilen temsilcilerin elinde olmalıdır. Bu gereklilik, sınıfın arkasında halkın çoğunluğunun desteği olmayan bir bölümünün diktatörlüğü anlamına gelirse, onu reddetmek zorunda kalırız çünkü bu demokratik ilkelerimize aykırı olur.
3. Hükümetten tüm burjuva bakanların çıkarılması. Bu koşulu reddetmekten başka bir şey yapamayız çünkü bunun gerçekleşme-

si halkın yiyecek ihtiyacının karşılanmasını tehlikeye atar, hatta imkânsız hale getirir.

4. Bağımsızlar'ın katılımı üç günle, yani sadece mütarekeyi imzalayabilecek bir hükümetin kurulma süresiyle sınırlıdır. Biz farklı eğilimlerdeki sosyalistlerin en azından Kurucu Meclis toplanana kadar işbirliği yapmasını zorunlu görüyoruz.
5. Bakanlar, karar verme yetkisine sahip olacak gerçek kabinenin hizmetindeki teknisyenlerden başka bir şey olarak görülme-yecek. Bu konuda sizinle aynı fikirdeyiz.
6. Hükümetin iki liderinin [Ebert ve Haase] eşit yetkiye sahip olması. Biz tüm kabine üyelerinin eşitliğinden yanayız, ancak bu konuda karar yetkisi Kurucu Meclis'te olacaktır.⁸⁴

Ertesi sabah, Çoğunluk sosyalistlerinin olumsuz veya kaçamak cevaplarından tatmin olan Bağımsızlar, hükümete katılmayı kabul ediyordu. Aslında bu teslim oluşlarının ilk adımıydı. Mektuplarında ancak şunu vurgulayabiliyorlardı:

Politik iktidar işçi ve asker konseylerinin elindedir. Olabildiğin-ce hızlı bir şekilde milli bir konseyler kongresi toplanmalıdır. Kurucu Meclis sorunu ancak devrim tarafından yaratılan durum sağlamlaştırıldıktan sonra ele alınabilir. Bu nedenle, daha sonraki tartışmaların konusu olacaktır.⁸⁵

Ama bu 10 Kasım sabahında, Bağımsızlar'ın anlaşması halk tarafından kabul edilmediği, onaylanmadığı takdirde bir kâğıt parçasından ibaretti.

Oluşum aşamasındaki bu hükümet, yetkisini kimden alacaktı? Zorlukla kabul edilebilecek bir hukuki kurguya göre Ebert, Almanya İmparatoru ve Prusya Kralı II. Wilhelm'in tahttan indirilmesiyle iktidarın yasal sahibi olarak görülebilecek Prens Maximilian von Baden tarafından bu en üst makama getirilmişti. Ama şu anda bütün bu hukuki kurgular çökmüş-tü. Her yerde iktidar, subaylarını ve aldıkları emirleri ciddiye

almadan kışlarından silahlarıyla çıkan askerlerde, grevdeki işçilerde, konsey adı verilen yeni organlardaydı. Her birlikte, her işletmeden seçilen bu konseylerin sürekli hareket halindeki delegeleri, *Reichstag*'da buluşuyor ve Devrimci Delegeler'in yönlendirdiği bir Geçici Komite oluşturlardı.

Berlin konseylerinin temsilcilerini 10 Kasım akşamı Berlin'in merkezinde, Friedrichstrasse Garı'na iki adım uzaklıktaki Busch Sirk'i'nde yapılacak Genel Kurul'a çağıran işte bu Komite'ydi. Çağrıda, toplantının amacının geçici hükümeti seçmek olduğu belirtiliyordu.⁸⁶

Oturumu (ayaklanma çağrısı yapan Eylem Komitesi'nin başkanı) Barth açtı: Pazar, saat öğleden sonra 5'ti ve sirk ağzına kadar işçiler ve silahlı askerlerle doluydu. Kapıda Spartakistler bildiri dağıtıyordu. Barth önce devrim şehitlerini selamladı ve ölenler için resmî cenaze törenleri düzenlemeyi önerdi: Kalabalıktan biri, "Masrafları belediye karşılasın!" diye bağırdı.

Başkanlık divanı seçimine geçildi; ilk sözü, Fabrika Devrimci Delegeleri'nin lideri Richard Müller aldı:

Theodor Wolff [çok ünlü bir gazeteci] devrim için bir hazırlık yapıp yapılmadığının bilinmediğini yazmış. Yapıldı. Aylardır büyük tehlikeleri göze alarak, Berlinde silah, cephane ve el bombası topladık. En aktif adamlarımızdan biri Barth'tı. Başkanlık görevini ona vermeyi öneriyorum.

Genel Kurul, başkan yardımcısı olarak, Müller'in Çoğunluk sosyalisti Molkenbuhr'a karşı önerdiği Teğmen Walz'ı seçti.

İlk sözü alan Ebert oldu. Yiyecek ihtiyacının karşılanması ve askerlerin terhis edilmesinin gerekliliği ile ilgili açıklamaları nezaketle karşılandı. Ama aniden salonda büyük bir heyecan dalgası oluştu:

Bu büyük görevler için, her şeyden önce, bu eski kardeş kavgasının sona ermesi gerekiyor (Alkış tufanı). Bu öğleden sonra

USPD ve SPD arasında, hükümetin bileşimi konusunda bir anlaşmaya varıldı (Alkış tufanı). Kabine her partinin üç temsilcisinden oluşuyor. Şimdi önümüzdeki görev, ekonominin sosyalizm ilkelerine göre yeniden inşasını birlikte sağlamak. Yaşasın Alman işçi sınıfının ve Alman askerlerinin birliği, Yaşasın Almanya Sosyal Cumhuriyeti! (Uzun alkışlar)

Bu sözler Ebert'in ne kadar becerikli olduğunu gösteriyor; Genel Kurul'dakilerin ne istediğini hemen anlamıştı: Birlik. Birliği ve sosyalizmi vurguladı. Artık, "Sokakları boşaltın," demiyordu, düzenden ve sükûnetten söz etmiyordu.

Bu işçilerden ve özellikle de askerlerden kaç, birliğin 1917'de Bağımsızlar'ı partiden ihraç eden Çoğunluk tarafından bilerek bozulduğunu biliyordu? Kaç kişi, Çoğunluk tarafından dört sene boyunca inatla sürdürülen, burjuva partilerle kutsal ittifak politikasını hatırlıyordu? Kuşkusuz pek azı... Bilenler ise, barışı, demokrasiyi ve belki de kıvılcık bayrağın temsil ettiği bulanık sosyalizm düşlerini gerçekleştirebilecek bu işçi birliğinin cazibesine kapıldığı ve bu birliği çok istediği için bunları unutmak istiyordu.

Ebert'ten sonra konuşan Bağımsızlar'ın lideri Haase, kendisini anlaşılmayı teyit etmekle sınırladı: "Büyük sosyalist devrimimizin fetihlerini sağlamlaştırmak istiyoruz ve bunu enternasyonal sosyalizm anlayışıyla yapacağız..." Hangi fetihler? Bunu belirtmiyordu. Hükümetin sosyalist olacağını ve "burjuvaların politikanın yönetimi üzerinde hiçbir etkisi olmayacağını" söyledi. Sadece sonunda, "Yaşasın yeni dünya! Yaşasın Sosyal Cumhuriyet!" diye bağırıp, "Yaşasın Enternasyonal!"i de ekleyince alkışlandı. Ama stenoyla tutulan notlarda yazılan şu: "(Alkışlar ve şüphe ifade eden bağırışlar.)"

Uzun alkışlarla selamlanan üçüncü konuşmacı Liebknecht, hiç kuşku yok ki o gün Busch Sirkisi'ndeki en popüler kişiydi.

Ama daha en başında katılımcıların bir bölümünü yerlerinden hoplattı:

Coşkunuzun şarabına su katmak zorundayım. Karşı devrim çoktan yola çıktı, çoktan harekete geçti! (Sözünü kesenler: Nerede?) Şimdiden burada, aramızda! Karşınızda konuşma yapanlar devrimin dostu mu? (Çığlıklar: Hayır! – Karşı çığlıklar: Evet!) O zaman *Vorwärts*'in, Reich Şansölyesi Ebert'in isteğine uygun olarak ne yazdığını okuyalım. (Sözünü kesen biri: Onsuz burada olamazdınız!) Bu devrime iftira atmaktı ve dün olanlar bu iftiraları sildi süpürdü. Devrim pek çok yönden tehdit altında. (Haykırışlar: Siz tehdit ediyorsunuz!) Devrimi tehdit eden tehlikeler yalnızca bugüne kadar iktidarı elinde tutan çevrelerden, savaşı sonuna kadar sürdürmek isteyenlerden, büyük toprak sahiplerinden, junkerlerden, kapitalistlerden, emperyalistlerden, monarşi yanlılarından, prenslerden ve generallerden değil, aynı zamanda bugün devrimle yürüyenlerden ve bir önceki gün düşmanı olanlardan da geliyor. (Çok sayıda söz kesme: Birlik! Birlik! – Karşı yönde bağırışlar: Hayır! – Başka bağırışlar: Kürsüyü terk edin!)

Çok sayıda tanıklığa güvenmek gerekirse, bu söz kesme çabalarının hepsi kendiliğinden değildi. Sosyal demokratların Berlin Komutanı olarak atadığı Otto Wels, 10'u arifesinde ve sabahında, askerlere yönelik 40.000 bildiri bastırmış ve şehrin ana kışlalarına, askerlerin hızla terhis edilmesinin tek garantisi olarak her ne pahasına olursa olsun birliğin sağlanması gerektiği fikrini aşılama ve aynı zamanda, askerleri genel olarak Spartakistlere ve özel olarak da çıbanbaşı ve kışkırtıcı olarak gösterdikleri Liebknecht'e karşı uyarmak üzere görevliler göndermişti. Senaryo hazırды. Wels, Savaş Bakanı Guerre'in desteğiyle, bazı subaylar ve astsubaylarla anlaşarak, güya Busch Sirki toplantısını korumak üzere bir muhafız birliği oluşturmayı başarmıştı.⁸⁷ Liebknecht birliklerde seçilen asker konseylerinin oldukça heterojen olduğunu ve çoğu zaman aşırı sola karşı epey düşmanca

davrandıklarını biliyordu. Konuşmasını, Genel Kurul'da bulunan çok sayıdaki silahlı askere özellikle seslenerek sürdürdü:

Hükümete getirdiğiniz insanları ve asker konseylerinde sizi temsil edecek kişileri seçerken tedbirli davranın. Otorite bu kişilerin elinde olacak. Konseylerin iktidarı büyük ölçüde subayların eline geçmemeli. Dizginleri öncelikle sıradan askerler tutmalı. (Araya girenler: Ama zaten olan da bu!) Taşrada, çok sayıda yüksek rütbeli subay, asker konseylerine başkan seçildi (İtirazlar). Size söylüyorum: Etrafınız düşmanlarla çevrili! (Bağırışlar: Olayları çarpıtiyorsun!)

Bu noktada kimi askerler tüfeklerini kürsüye yöneltti ama Liebknecht sinmedi ve Wels'in manevralarına gönderme yaparak devam etti:

Devrimin düşmanları, askerlerin örgütlerini sinsice kendi amaçları için kullanıyor. (Uzun süreli gürültü). Planlarınızı bozmamın sizin için ne kadar tatsız olduğunu biliyorum ama beni öldürseniz bile gerekli olduğunu düşündüğüm şeyleri söyleyeceğim. Sosyal devrim aşamasına geçilmediği sürece devrimin zafere ulaşması mümkün değildir. Devrim ancak o zaman ekonominin sosyalleştirilmesini, mutluluğu ve sonsuza kadar barışı sağlayabilir. (Dağınık alkışlar, uzun süren bir karışıklık. Yeni bağırışlar: Birlik!)

Barth bu noktada Bağımsızlar'ın hükümeti tek başına kurabileceğini söyledi. Ancak mütarekenin (Ebert'in Genel Kurul'a okuyacağı) şartları dikkate alındığında, tüm sosyalist güçleri bir araya getirmeyi tercih etmişlerdi. Şu şaşırtıcı cümleyi burada söyledi: "Bir önceki güne kadar devrime karşı çalışanlar artık ona karşı çıkmıyor." Ve hemen şunları ekledi:

Kimse bizim sağa sapmamızı sağlayamaz. Sosyalist birlik, proleter devrimin yarın Fransa, İtalya ve İngiltere'de de başlamasını sağlayacak. [Bunun nasıl olacağını belirtmiyordu.] (Alkış tufanı) Mütareke şartları bir heyecan dalgasına neden oldu. Bu şart-

ların sorumlusu bu savaşı bu kadar uzun süre sürdüren alçaklardır. (Bir ses: Ve savaş ödenekleri lehine oy kullananlardır!)

Bu noktada kurula, İşçi ve Asker Konseyleri Genel Kongresi'ne kadar en üst yönetim organı görevini üstlenecek on sekiz üyeli bir Yürütme Komitesi seçmesi önerildi.

Richard Müller – Bu Komite'ye, aylardır devrimi hazırlayanları seçmenizi öneriyoruz.

Konuşmacı, aralarında Ledebour (Bağımsız), Liebknecht ve kendisi çekilen Däumig'in (Bağımsız) yerine Rosa Luxemburg da bulunan dokuz Bağımsız veya Spartakist aday önerdi.

Toplantıdakilerden biri, iki (sosyalist) parti anlaştığına göre işçi konseyinde eşit oranda temsil edilmeleri gerektiğini söyledi.

Barth ve Richard Müller çok sert bir şekilde eşit temsil aleyhinde görüş beyan ettiler. Barth “dün fabrikalardan ancak tabanca zoruyla çıkartılabilenlerin” konseye seçilmesine karşı çıktı.

Bu arada, biraz önce iki partili bir hükümet öneren Barth'ın tutarsızlığı fark edilecektir. Bu noktada Ebert devreye girdi ve her partinin kendi temsilcilerini seçmesini önerdi. Stenoyla tutulmuş toplantı notları şöyle devam ediyor:

Toplantıdaki gürültü patırtı giderek arttı. Pistin üzerine kurulan iki platformun üzerinde çok sayıda asker konuşma yaptı. Birden, askerlerin temsilcileri, “Birlik!” diye bağırarak ve Komite'nin eşitlik ilkesine göre seçilmesini talep ederek pistin üzerine atladı... Bir asker: “Biz herhangi bir grup değiliz, biz özgürlüğü savunuyoruz. (Alkış tufanı) Kanımızı döküyoruz, bu nedenle de sesimizin duyulmasını istiyoruz.”

Dizgicilerden biri açıklama yaptı: “Burada bir anlaşmaya varılmazsa yarın hiçbir gazete çıkmayacak.”

Ebert, Komite'nin seçimini ertelemeyi ve bu konunun iki parti arasındaki görüşmelere bırakılmasını önerdi. Dokuz

Bağımsız'a iki Çoğunluk sosyalistinin eklenmesi önerisi şiddetli bir itiraza neden oldu. Sonunda:

Kurul büyük bir çoğunlukla işçi konseyinin eşitlik temelinde seçilmesine karar verdi.

Kısa bir süre sonra, oyların neredeyse tamamını alan delegelerin seçimine geçildi.

Böylece, Spartakistler ve Bağımsızlar'ın sol kanadı o gün ilk yenilgilerini yaşadı; Çoğunluk sosyalistleri, esas olarak askerlerin baskısı ve kurulun birlik iradesi yüzünden, kaçınılmaz bir şekilde hükümete karşı hareket edecek bir Devrimci Yönetim Kurulu'nun seçilmesine engel oldular.

Saat geç olmuştu. Richard Müller kürsüye çıktığında toplantı dağılmak üzereydi: "Asıl önemli olan şeyi unuttuk; geçici hükümetin bileşimini onaylamadık." Kurul, komiserler konseyinin bileşimini çok büyük bir çoğunlukla onayladı. Ardından Alman Sosyal Cumhuriyeti onuruna üç kez hurra çekerek dağıldılar.

Stenoyla tutulan toplantı tutanağı, ayaklanmanın sadece bir gün önce gerçekleştiğini hatırlatan şu cümleyle bitiyor:

Katılımcılardan çıkış için yalnızca büyük kapıyı kullanmaları istendi, çünkü dışarıdan makineli tüfek sesleri geliyordu.⁸⁸

Ertesi günden itibaren, bir yanda hükümet, yani altı Halk Komiseri (*Volksbeauftragten*), Çoğunluk sosyalistlerinden Ebert, Scheidemann, Landsberg ve Bağımsızlar'dan Haase, Dittmann ve Barth ve diğer yandan da, Asker ve İşçi Konseyleri Yürütme Komitesi çalışmaya başladı.

Ancak, 10'unda seçilen Yürütme Komitesi'nin bileşimi kesin değildi. Üyelerinden bazıları Karl Liebknecht'in buna katılmasını yeniden istediler. Liebknecht ise hükümete katılmayı reddettiği gibi ve kuşkusuz aynı nedenlerle buna da katılmayı reddetti:

Berlin, 15-11-1918

Sevgili Yoldaş Eckert,

Şu anda kurulması öngörülen kabineye [*Conditions-Kabinett*] katılmamla ilgili sorundaki bakış açımıla tutarlı olabilmek için, mevcut *Vollzugsrat*'a katılmam da bana mümkün görünmüyor.

(Yarın) görüşmek üzere, dostlukla,

K. Liebknecht.⁸⁹

SOSYAL DEMOKRASİ VE SPARTAKİZM: KARŞILIKLI GÜÇLERİ

10 Kasım günü gece yarısı, Almanya'nın bir hükümeti vardı. Ama hangi hükümet ve hangi Almanya?

Teorik olarak ülke sosyal demokrasi tarafından yönetiliyordu. Kimi yerlerde, mesela Baden ve Württemberg eyaletlerinde “burjuva” bakanlar açık bir şekilde iktidar sorumluluklarını paylaşıyor olsa da, her yerde işlerin yönetimi sosyal demokratların elindeydi. Sosyalistler yönetiyordu ama gerçekte hemen her yerde eski yapılar korunmuştu. Busch Sirki'ndeki toplantı her şeyi kökünden silip atmamıştı: Berlin'de bile, eski imparatorluk hükümetinin sosyalist olmayan bakanları, Reich'in yönetimindeki yerlerini korumuştur. Scheüch hâlâ Savaş Bakanı'ydı, Erzberger mütareke görüşmelerinden ve Solf dışişlerinden sorumluydu. Bu “teknisyenler” çoğu zaman, Erzberger'in durumunda olduğu gibi, siyasi parti temsilcisiydi. Ve çok büyük bir sıklıkla, Halk Komiserleri onları karar süreçlerine dahil ediyor, onlara danışıyor ve görüşlerine büyük önem veriyordu.

Kuşkusuz daha da önemlisi, imparatorluğun tüm üst düzey memurlarının yerlerinde kalmış olmasıydı.⁹⁰

Halk Komiserleri hiçbir *Landrat*'ı [kaymakamı] veya büyükelçiyi görevinden almamıştı; bir generalin görevden alınmasını istemek için bu generalin gerçekten birlikte çalışılamayacak bir

şekilde davranması gerekiyordu. Elbette durum şehirden şehire değişiyordu. Her şey genel olarak yerel işçi ve asker konseyinin faaliyetine, bileşimine ve yönetimine bağlıydı. Bazıları elde ettikleri kontrolü çok ileriye götürme ve geleneksel otoritelerin yerini alma eğilimindeydi, erzak dağıtımına müdahale ediyor veya yerel basına bir tür devrimci sansür uygulamak istiyordu. Ancak bunlar istisnaydı. Konseylerin çoğu yerleşik düzene saygılı kaldı. Yine de büyük gazeteler kendi gözlerinde konseylerin suçu olan “kaos”a, taşkınlıklara, tolere edilen ancak kabul edilmeyen bu organların yetki aşımalarına karşı haksız ve azgın bir kampanya başlatmakta gecikmeyecekti. Çoğunluk’takiler, genellikle bu görüşü paylaşıyordu.⁹¹

Sosyalistlerin bölünmeleri

Sosyal demokratlar iktidardaydı ancak bölünmüşlükleri devam ediyordu. Ama gerçek bölünmeler politik etiketlerle örtüşmüyordu.

Çoğunluk sosyalistleri ve Bağımsızlar’ın sağ kanadı arasındaki anlaşmazlıklar çok önemsizdi. Haase’nin ve Ebert’in arkadaşları savaş ödenekleri konusunda karşı karşıya geldiler. Birinci grup nihayet 1916’da ödenekleri reddederken, ikinci gruptakiler sonuna kadar ödenekler lehinde oy kullanmaya devam etti.

Ama 1917’den itibaren, Çoğunluk sosyalistleri kutsal ittifak politikasını yavaş yavaş yumuşattılar ve pancermenistlerle arasındaki farkları daha fazla vurgulamaya başladılar. Gizli ilhak ihtimalini dışlamayan bir formül olsa bile, ısrarla “uzlaşmaya dayalı bir barış” talep ettiler.

Haase, Bernstein veya Kautsky türündeki Bağımsızlar, barış antlaşmasını yapmak için imparatorluk hükümetine güvenilemeyeceğini düşünüyorlardı, ama Çoğunluk sosyalistlerinden ayrıştılsa, bunun bir nedeni de, Kautsky’nin net bir şekilde

söylediği gibi, aşırı solun değirmenine fazla su gitmesini engellemekti. Bir dizi reform yapma, güçlü bir iktidarı koruma, “so-kak” baskılarına boyun eğmeme konularında Çoğunluk sosyalistleriyle aynı fikirdelerdi, onlarla aynı şekilde genel oy ilkesine kutsal bir saygıları vardı.

Gerçekten de, Kasım-Aralık 1918’de, altı haftalık işbirlikleri süresince hükümet içinde Haase ve Ebert arasında ciddi bir politik ayrılık olmayacaktı. 1920’den sonra da, Bağımsızlar’ın sağ kanat liderlerinin bir bölümü SPD saflarına katılacaktı.

Ocak 1919’da Bağımsız sosyalist Rudolf Breitscheid şunları not ediyordu:

Bizi Spartakistlerden ayıran şey bir ilke iken, Çoğunluk ile ayıran şey, bir ilkenin hayata geçirilmesi için kullanılan yöntem ve hayata geçirme temposudur.⁹²

Başka bir deyişle, Spartakistlerle hedefler konusunda anlaşmıyorlardı, Çoğunluk ile ise amaçlar üzerinde anlaşıyor ama araçlar konusunda ayrışıyorlardı.

Buna karşılık Bağımsızlar’ın sol kanadı; Däumig ve Ledebor, Fabrika Devrimci Delegeleri ve Spartakistlerle birlikte sosyal demokrasinin geri kalanına, hem amaçları hem de yöntemleri konusunda şiddetle karşı çıkıyorlardı. Amaçları, Spartakistlerde daha net ve Bağımsızlar’ın sol kanadında daha bulanık olmakla birlikte, sosyalist bir cumhuriyetti. Ekonomik sistemde değişiklik yapılmasını, imparatorluğun politik, askerî ve idari yapılarının ortadan kaldırılmasını savunuyorlardı. Onlara göre, bu hedeflere ulaşmanın yolu, işçi ve asker kitlelerine, devrimden doğan konseylere dayanmaktan geçiyordu.

Grupları, sunumumuzu kolaylaştırmak için bu şekilde kesin hatlarla tanımladık. Aslında, bu gruplara katılanların ve belki de birçok militanın bilincinde, kuşkusuz her şey daha karmaşık ve bulanıktı. Hele bir de Spartakist grubun, teorik

olarak, 1918 Aralık sonuna kadar USPD'nin bir parçası olduğunu düşünürsek.

Ayrıca, sosyal demokrat partilerden veya eğilimlerden hiçbiri monolitik değildi. *Land* [eyalet] seviyesinde, hatta seçim bölgesi veya kent seviyesinde, yerel yönetimler her zaman büyük bir özerkliğe sahipti.

30 Aralık 1918'de Komünist Parti'nin kuruluşu sırasında, Eberlein, örgüt raporunda delegelere şunu söylüyordu: "Yukarıdan talimat beklemeyin; inisiyatif gösterip harekete geçmeniz gerekir." Ruhr, Bremen veya Münih'teki eylemler hiçbir şekilde Berlinden yönetilmiyordu.

Ebert ve Scheidemann

Bu devrimde kişilikler, belki de başka dönemlere göre daha özel bir önem kazandı; bir simgeden çok daha fazlası oldu.

Ebert-Scheidemann, Hindenburg-Groener ve Karl Liebknecht-Rosa Luxemburg. Bu altı ismin Almanya'nın 1918 Kasım'ından 1919 Ocak'ına kadar sahne olduğu çatışmaları özetlediği söylenemez mi?

Friedrich Ebert savaşın öncesinden beri Sosyal Demokrat Parti'nin başındaydı. Bu eski işçi-limonatacı parlak olmaktan çok, sağlam biriydi. Büyük bir parlamento hatibi değildi ama partisini hayran olunacak kadar iyi tanıyor, aygıtı aktif bir şekilde yönetiyor ve işçilerle nasıl konuşulacağını biliyordu. Ocak 1918'deki grevler sırasında da 10 Kasım'da Busch Sirki'nde de kendini dinletmeyi ve insanları kendi yanına çekecek sözleri söylemeyi bilmişti.

Gür saçları, kısa ve kalın boynuyla, güçlü olduğu izlenimini veriyordu. Soğukkanlı bir adamdı, her zaman sinirlerine hâkimdi, kaos ve altüst oluş anlarında bile hızlı düşünebiliyordu.

Her şeyden önce otorite duygusu olan bir düzen adamıydı. Devrimden, neden olacağını düşündüğü kaos nedeniyle nefret ediyordu. Herhalde seçim yapmak gerekseydi, Goethe'nin, "Adaletsizlik düzensizlikten iyidir," lafını o da söyleyebilirdi...

Parti yoldaşı Philipp Scheideman, ne fiziksel ne de moral açıdan ona hiç benzemiyordu. Beyaz bıyığı, sivri keçisakalıyla daha çok ılımlı bir parti liderine benziyordu. Bir parlamento adamıydı: Bakanlar kurulunda kendini rahat hissediyordu, iyi konuşuyor ve gösterişli cümlelerden hoşlanıyordu. Cumhuriyeti ilan eden, Versailles Antlaşması'nı reddetmek için şu meşhur cümleyi söyleyen oydu: "Bu antlaşmayı imzalayacak el kuru-sun." Scheidemann çabuk heyecanlanan biriydi, tepkileri aşırıydı. 6 Kasım'da isyancıların Hannover'i ele geçirdiklerini öğrendiğinde "ölü gibi sararmıştı".

Ama özellikle, arkadaşlarına şaşırtıcı, sevmeyenlerine ise mide bulandırıcı gelecek kadar kendini beğenmişti. *Anılar*'ında kendisine her zaman en iyi rolü veriyordu: İmparatorluk döneminde, muhalefetteyken bile bakanlar onu her konuda kutluyor, becerikliliğine hayranlık duyuyorlardı. Bir de başbakan olduğunu düşünün!

Ebert ve Scheidemann iki becerikli politikacıydı: Onları sözcüleri yapan Alman işçilerinin çoğunluğunu kendilerinden uzaklaştırmamak için yeterince sosyalist bir dil kullandıkları halde, Alman burjuvazisini yatıştırmayı başarmışlardı.

Çoğunluk grubu, düzenin partisi

1918 yılının Kasım ayında, Çoğunluk Sosyal Demokrat Partisi, kelimenin tam anlamıyla muhafazakâr bir partiydi. Milletvekilleri David ve Cohen-Reuss, daha 1914 Ağustos sonunda ve Ekim başında, sırasıyla İçişleri Bakanı Delbrück ve Dışişleri Bakanı Wahnschaffe ile yaptıkları gizli görüşmelerde, partile-

rinin muhafazakâr bir değişim yaşayacağını öngörmüşlerdi. David “milli demokrasi”den söz ediyor ve Cohen-Reuss “Sosyal Demokrat Parti’nin İlerici Parti’ye benzer bir şekilde monarşi yönünde bir değişim yaşayacağını” öngörüyordu.⁹³ Hedefleri, sosyal demokrasiyi düzenle tamamen bütünleştirmekti.

Scheidemann ve Ebert 1918 Ekim sonu ve Kasım başında imparatorun tahttan feragat etmesi gerektiği konusunda o kadar ısrar ettilerse, bunun nedeni, bu kararın monarşiyi kurtarmak için tek çözüm olduğunu düşünmeleri idi. Bu onları çok iyi anlatan bir örnektir.

Bu sosyalistler tutucuydu. İşçilerin hoşnutsuzluğunu yatıştırmak, devrimin patlamasını önlemek için ellerinden geleni son sınırına kadar yaptılar. Ağızlarından “yatıştırma” lafı düşmüyordu. Scheidemann, arkadaşlarının, özellikle de Ebert’in, işçilerin dizginlerini elinde tutmak, hoşnutsuzluğunu bastırmak için ellerinden geleni yaptıklarını defalarca söyledi ve bu doğruydur.⁹⁴ Ebert’in ünlü, “Devrimden günah kadar nefret ediyorum,” sözünü gerçekten söyleyip söylemediği bilinmiyor. Ama tutumu, bu sözlerin derin kanaatini tam olarak yansıttığını gösteriyor. Sosyal demokrasi bir düzen partisiydi.

Ancak bu parti (Çoğunluk sosyalistleri), *Reichstag*’da çoğunluğu oluşturan müttefiklerinden farklı olarak, kitlelerle bağlarını korumuştur. Fransa’da, sosyalist partinin 1914’te 93.000, 1916’da ise 24.000 üyesi vardı. Çoğunluk grubunun üye sayısı bunun on katıydı; 1917’de, bölünmeye ve savaşa rağmen, partinin üye sayısı 243.061’di. Bu basit bir aritmetik sorunu değildi. Çoğunluk Partisi, gerçekten de bir işçi sınıfı partisiydi. Alman işçilerinin çoğu için, dört yıl süren kutsal ittifak politikasından sonra 1918 Kasım ayında bile, hâlâ bir sosyalist partiydi, hatta sosyalist parti *oydu*.

Bunu Noske, Prens Maximilian von Baden Hükümeti tarafından Kiel’e gönderildiğinde açık bir şekilde gördük. Nos-

ke, kendisini, ayaklanan denizcilere ve tersane işçilerine kabul ettirdi. Aynı zamanda, devlet gücünü de temsil etmek üzere şehrin askerî valisinin yerine geçti. Sosyal demokrat liderlerin tutumunun simgesi olan bu çifte görev üstlenme olayı tipiktir.

Berlin Kumandanı General Linsingen'in 9 Kasım ile ilgili bir raporunda şu cümle yer alıyor: "Ebert'in yeni hükümeti, göstericileri kimseye saldırmama konusunda ikna etmek üzere bazı sosyal demokrat milletvekillerini görevlendirdiğinden, göstericilerin (şahıslara veya mallara karşı) saldırgan davranışlarda bulunma ihtimali düşük."⁹⁵

Savaş durumu, kuşkusuz, sansürle ve toplantı yasağıyla birlikte, partinin sol kanadının Çoğunluk sosyalistlerini teşhir etmeye yönelik aydınlatma çabalarını kolaylaştırmamıştı. Ama bu yeterli bir açıklama değil. Çoğunluk sosyalistleri, iktidarı desteklediklerinde bile aşırı sağa, sicilli pancermenistlere, savaş sonuna kadar sürdürme yanlılarına, küstah ve beceriksiz askerlere saldırmaya özen gösteriyorlardı. Aynı şekilde, ayrıntılarda şu ya da bu ölçüde esnemeler önererek durumunu iyileştirmeye çalıştıkları kitlelerin bir bölümünün gözünde bir muhalefet partisi, geçmişte olduğu gibi bugün de esasta değilse bile ayrıntılarda işçilerin çıkarlarını savunan bir parti görünümüne sahiptiler.

Son olarak, bu parti hayranlık uyandıracak şekilde iyi örgütlenmişti. Olağanüstü bir istihbarat sistemi vardı. 6 Kasım'da, General Groener'e devrimcilerin Hamburg ve Hannover'i kontrol ettiğini bildiren Scheidemann'dı. Kiel'deki olaylar sırasında, özel olarak bu amaçla Berlin'e gelen parti bölge sekreteri ve Kiel'e giden Noske sayesinde, hükümet üyelerinden bile önce durum hakkında tam bir bilgi edinmişlerdi. Kitlelerin devrimci patlamasının gücünü diğer tüm bakanlardan daha iyi ölçüyorlardı.

Son bir nokta: Çoğunluk grubunun başında becerikli ve hızlı hareket edebilen liderler vardı. Ebert devrimin patlamasını sonuna kadar engellemeye çalıştı, bu imkânsız hale geldiğinde de başına geçti veya daha doğrusu, yeni devletin başına geçti. Daha 6 Kasım'da naiplik yönetimini savunuyordu. 9'u sabahı, Maximilian von Baden'in bir geçiş yönetimi kurmasını arzu ediyordu, 9'u akşamında şansölye olmuştu. Ayın 10'unda ise Halk Komiserleri Kurulu'nun başkanıydı. Çoğunluk'takiler, 1918 Ocak grevleri sırasında da aynı şekilde davranmıştı. Hareketi durdurmak için başına geçmeyi başarmışlardı. Bu defa Ebert devrimin büyümesini engelleyecekti, Maximilian von Baden'in ifadesiyle,⁹⁶ bir halıyı rulo yapar gibi "devrimi geri saracaktı".

Belirli bir milliyetçilik

Ortakları, Çoğunluk sosyal demokratlarını iki taraflı oynamakla suçladılar. Bize göre, daha çok, ikili bir dil kullandıkları söylenebilir. Görünüşe göre, Ebert'in kanaatleri kesindi: Bazen, Alman devletinin çıkarlarını her türlü sosyal demokrat programın önünde tutuyordu. Daha doğrusu, sosyal reformlara ve genel oy hakkına indirgenmiş sosyal demokrat programın, şiddetli kopuşlar olmadan gerçekleşebileceğine inanıyordu. Ona göre en büyük felaket kaostu. Değişim sefaletten başka bir sonuca yol açmayacak bir düzensizlikten başka bir anlama gelmiyorsa, eski düzeni korumak daha iyiydi. Çoğunluk sosyalistlerinin gözünde Rusya'da düzensizliği daha da artırmış olan Bolşeviklere karşı duyduğu derin tiksintinin nedeni buydu.

Bu Çoğunluk sosyalistleri, demokratik bir Almanya, "daha iyi hale getirilmiş", demokratikleştirilmiş ve sosyalist olan her şeye karşı dışlayıcılığından arınmış bir imparatorluk istiyorlardı. Belirli bir milliyetçilik biçimine karşı bağışlıkları yoktu: Almanya, bu büyük demokratik ulus, yalnızca Zulu'lara veya

Herrero'lara medeniyet götürmeye değil, pek çok bakımdan az-gelişmiş görülen Polonyalıların veya Baltık halklarının koruyuculuğunu üstlenmeye de çağrılmış olamaz mıydı?

Noske'nin 1917 yılında *Reichstag*'daki konuşmasındaki vurguları bizi yanıltmıyor:

Almanya, diye haykırıyordu, onlarca yıldır eşit ve gizli genel oy hakkının ülkesi değil mi, dünyanın en büyük işçi örgütünü barındıran ülke değil mi, gelişmiş işçi kooperatiflerinin ülkesi değil mi? Almanya, elbette daha da iyileştirilmesi gereken ama vazgeçmemiz mümkün olmayan bir sosyal politikayı hayata geçirdi.⁹⁷

İşte bu kadar. Bu insanlar, Almanya'nın şanını yükseltmek için, imparatorluğun yaptığı şeyi daha iyi hale getirmek istiyorlardı.

Sosyalizmin kurulması için ekonomik yapıların altüst olması, burjuvazinin direncinin kırılması için şiddet kullanılması gerekiyorsa, görünüşe göre bunu kabul edemiyorlardı. Ne var ki sıkılmadan, acımasız bir şekilde güç kullanacaklardı, fakat bunu düzeni korumak için yapacaklardı. Çünkü otoriteye saygı, yurttaşın birinci görevidi. *Ordnung ist des Bürgers Pflicht*. [Düzeni korumak yurttaşın görevidir.]

Genel oy hakkı miti

Zaten neden güç kullanmaları gereksindi ki? Genel oy hakkı onlara zaferi kazandırmayacak mıydı, hayal ettikleri gibi emperyal Almanya'yı sosyalist Almanya'ya dönüştürmeyecek miydi? Çoğu buna inanıyordu.

Alman sosyal demokrasisinin bu özelliklerini açıklamak için kuşkusuz Alman işçi hareketinin ilk adımlarına kadar geri gitmek gerekir. Ferdinand Lassalle, daha o zaman bütün umutlarını genel oy hakkına bağlıyordu. Ebert'in Genelkurmay'a

telefon etmesine benzer bir şekilde, Bismarck'ı gizlice ziyaret ediyor ve bir Prusya sosyalizmi, imparatorluk kararnameleriyle kurulacak bir sosyalizm ihtimalini hesaplıyordu.

Daha o zaman, öncelik devletteydi; sosyalizm devletin gerçekleştirileceği şeylerden biriydi.

Ağustos 1918'de Kautsky Bolşevizmi yargılamak, saldırılarını esas olarak proletarya diktatörlüğü kavramına yöneltmiş ve onun karşısına demokrasi ve genel oy hakkını çıkarmıştı.

Genel oy hakkı, savaştan önce, her yeni seçimde partinin ilerlemesini sağlamamış mıydı? Bu kadar uzun süre talep ettikleri ve sonunda elde ettikleri genel oy hakkının Prusya'ya genişletilmesi ve iktidara gelen sosyal demokratların demokratik reformları (kadınlara oy hakkı, sekiz saatlik iş günü, sendikaların rolünün kabul edilmesi, taşrada feodal hakların kalıntılarının ortadan kaldırılması) gerçekleştirmesiyle halkın iradesinin serbestçe ifade edilebileceğini ve partinin tüm iktidarı mutlak çoğunluk sayesinde şiddet uygulamadan, yani yasal olarak alabileceğini düşünmekte haksızlar mıydı? Diyelim ki bu gerçekleşmedi, o zaman sosyal demokrasi halkın iradesinin önünde boyun eğmek zorundaydı. Bu iradenin özgür bir şekilde ifade edilebilmesi için bunun öncesinde bir özgürlüğün var olması gerektiği, oysa "hâkim sınıfların kendi fikirlerini hâkim fikirler haline getirmeyi başarmış oldukları" ve dolayısıyla demokrasi oyununun baştan sorunlu olduğu, Marx'ın sadık bir yorumcusu olmak isteyen ama *Alman İdeolojisi*'ndeki bu cümleyi unutan Kautsky'nin aklına gelmiyordu.

Örgütlenmenin gücüne inanan Çoğunluk grubu liderleri, parti aygıtını ellerinde tutmaya her zaman özen gösterdiler. Sistemati olarak, her zaman biçimlere riayet ederek, kuralları uygulayarak, tüzüğün ruhuna değilse de sözüne uygun davranarak... Örneğin, tüm savaş boyunca, kutsal ittifaka karşı çıkan,

partinin sol veya aşırı sol kanadına sempati duyduğundan kuşkulandıkları redaktörleri partinin gazetelerinden attılar.

1916'da azınlığa karşı da aynı şekilde davrandılar. Kautsky daha Şubat 1915'te Victor Adler'e şunları yazıyordu:

David ve sendikalar,⁹⁸ partiyi her türlü "Marksizm"den temizlemenin zamanının geldiğine inanıyorlar. Yönetim Kurulu'na hâkimler ve sırayla her mevkiye kendi adamlarını yerleştiriyorlar. Bunu yapmak için, radikal terörist yöntemler kullanıyorlar... Hiç kuşku yok ki istedikleri şey bölünme değil; tüm parti aygıtını ellerine geçirmek ve bizi dilsiz köpek rolüne mahkûm etmek istiyorlar.⁹⁹

İşte bu nedenle, muhaliflerin ellerinde bir aygıt, örgüt veya gazete olmadan güçsüzlüğe mahkûm olacağına ikna olmuş olan ve kendi güçlerinden kuşku duymayan Çoğunluk grubu, Mart 1916'da muhalefeti ihraç etme inisiyatifini aldı.

Çoğunluk sosyalistlerinin becerikliliği, Ekim 1918'deki koalisyon hükümetinin diğer partilerinin gerçeklerden ne kadar uzak olduğunu iyice ortaya çıkardı. Sağdan, askerî liderlerden veya imparatorun çevresinden bahsetmiyoruz bile. Tüm bu insanlar olayların peşinden koşuyor ama asla yakalayamıyorlardı. Saatlerce Prusya'da genel oy hakkı, kadınların oy hakkı, imparatorun tahttan feragat etmesi hakkında tartışıyor ve devrimin ilerlemekte olduğunu fark etmeksizin en küçük reformu bile reddediyorlardı. 7 Kasım'da Berlin'in askerî komutanı von Linsingen, işçi ve asker konseylerinin kurulmasını yasaklayarak kendini gülünç duruma düşürdü; 5'inde ve 6'sında bir bakan Kiel'i bombalamayı planlıyordu, oysaki tüm toplar devrimcilerin elindeydi; bir diğeri bir af çıkarma konusunda hâlâ tereddütlüydü ama sadece kırk sekiz saat sonra tüm Reich'ta hapishanelerin kapıları açılacaktı. Ekim-Kasım 1918'de halk kitleleriyle bu kör veya miyop yöneticiler arasında belirgin bir kopukluk, büyük bir uçurum vardı.

Bununla birlikte, aralarından birkaçı, o anki güçsüzlüklerini anlıyor, Çoğunluk sosyal demokratlarının değerini doğru tartarak devrimin zaferini önlemenin tek yolunun bu partiye dayanmak olduğunu hissediyordu. Saksonya İçişleri Bakanı von Vitzhum, daha Eylül 1914'te, savaş ve kutsal ittifak politikasının sosyal demokrasiyi imparatorluk Reich'ına entegre etmek için her zamankinden daha iyi bir fırsat sunduğunu görmüştü.¹⁰⁰ Groener, Hindenburg'a tereddütsüz bir şekilde "ılımlı" sosyalistlere dayanmasını önerirken aynı şekilde akıl yürütüyordu. Çok hızlı bir şekilde, Kasım 1918'de basın ve sağ partiler de aynı taktiği benimsedi.

Hepsi, eski politik ve ekonomik yapıların en azından temelini korumak istiyorlarsa, bu yolda devam etmeleri gerektiğini anlamışlardı.

Sosyal demokrasi artık "vatansızların" partisi değildi. 1917'den beri, barış kararını oylatan *Reichstag* çoğunluğu içinde yer alıyorlar ve bir parlamento komisyonunda (*Interfraktioneller Ausschuss* [partilerarası komisyon]) diğer çoğunluk partileriyle işbirliği yapıyorlardı. Ekim 1918'de Maximilian von Baden hükümetine tümüyle katıldılar. Ludendorff, savaşın son günlerinde, Alman halkından son bir gayret talep etmeyi hayal ettiğinde başvurduğu kişi Ebert'ti. "Halkı ayağa kaldırması" için ona güveniyorlardı.

Çoğunluk sosyalistlerinin ve Bağımsızlar'ın gücü

Artık yapmamız gereken şey, farklı sosyalist grupların gerçek gücünü belirlemek.

Sayısal olarak, Çoğunluk grubu uzak ara en büyük partiydi. Ama bu, 1918 yılında savaş öncesindeki üye sayısına çok hızlı bir şekilde yeniden ulaşan SPD'nin sosyal bileşiminin değiştiğini düşünmemize engel değil. Büyük kentlerin çoğunda, en aktif,

sabırsız ve genç unsurlarının bir bölümünü Bağımsızlar'a kaptırmışlardı. Buna karşılık, sağdan üye kazandılar. 1919'da orta katmanların bir bölümü sosyalistler lehine oy kullandı. Bu sola yönelme fenomeninin bir benzeri 1945'te de görüldü; bu dönemde CDU bile sosyalist renklere sahip bir program (Ahlen Programı) benimsedi.

Öte yandan, Kasım Devrimi'ni izleyen dönemde hızlı dalgalanmalar yaşanacaktı. Birkaç ay içinde, Alman seçmenleri sola atılacak veya sağa geri dönecekti. Ve bu hareket milyonlarca seçmeni kapsıyordu. Çoğunluk sosyalistleri bu hareketten Ocak 1919'da yararlanacak, 1920 seçimlerindeyse ters yöndeki hareketin kurbanı olacaklardı.

1913 yılında, sosyal demokrasi Reich'in en büyük partisiydi; *Reichstag*'da 110, farklı eyalet meclislerinde 220 milletvekili, 12.000 belediye meclisi üyesi, bir buçuk milyon abonesi olan yüz kadar gazetesi vardı; açık ara en büyük sendikal örgüt (2.549.000 üye) sosyal demokratlar tarafından yönetiliyordu.

Jena Kongresi'ndeki iki oylama vesilesiyle solun kaç kişiden oluştuğu belirlenebilir. Haziran 1913'te milli savunma ödenekleri lehine oy kullanmış olan parlamento fraksiyonunun bu tutumu, kongrede 140 aleyhte oya karşı 336 oyla onaylandı. 3 Ağustos 1914'te, parlamento grubunun askerî ödenekleri onaylaması veya reddetmesi gerektiğinde, 78 milletvekili ödenekler lehinde oy kullanırken, 14'ü karşı oy kullandı.

Bu rakamlar solun görece zayıflığı hakkında bir fikir veriyor; Jena Kongresi'ndeki delegelerin üçte birinden azı, 3 Ağustos'ta ise, seçilmişlerin beşte birinden azı kendini solda tarif ediyordu.

Savaş partinin üye sayısını azalttı. Kalplerinde sosyalist kalmış olsalar bile, askerler artık aidat ödemiyorlardı. 1916'da Würzburg Kongresi'nde, Ebert, savaş öncesindeki 1.086.000 üyeye karşılık 243.000 üyeleri kaldığını açıkladı. Ama savaştan sonra, Haziran 1919'da yapılan ilk kongrede, bölünmeye rağ-

men 1.012.000 kayıtlı üyeleri vardı. Çoğunluk Partisi savaş öncesindeki Sosyal Demokrat Parti'nin üye sayısına ulaşmıştı.

Komünistlerin başlangıçtaki boykotu ihmal edilirse, her eğilimden sosyalisti bir araya getiren sendikaların üye sayısındaki artış çok daha etkileyiciydi. 1913'te 2.549.000 sendika üyesi, 1916'da bir milyondan daha az (tam olarak 935.000), Ekim 1918'de 1.416.000, 1 Aralık'ta 2.226.000, 1919 ilkbaharında 4.667.000 ve aynı yıl 1 Aralık'ta 7 milyondan fazla.

Şimdi seçimlerin sonucunu değerlendirelim. 1913'te, savaşın arifesinde, sosyal demokrat adaylar 4.250.000 oy aldılar. Ocak 1919'da tek başına Çoğunluk grubu 11.500.000 oy alırken, Bağımsızlar 2.300.000 oy topladı.

Bu rakamlar sosyalist seçmenlerin sayısındaki belirgin artışı göstermekte¹⁰¹ ve orta katmanların bir bölümünün 1919'da sosyalistlere oy verdiğini teyit etmektedir. Haziran 1920'de, yani on sekiz ay sonra, Çoğunluk, seçmenlerinin yarısını (5.500.000 oy) kaybetti, Bağımsızlar ise iki katına çıkardı (5.000.000 oy). Bir yandan, sosyalistlerin oylarında bir azalma oldu: 13.800.000'den 11.400.000'e düştü yani %31 azaldı. Öte yandan, bir sosyal demokrat partiden diğerine oy kaydığı gözlemlendi; Ocak 1919'da Çoğunluk Partisi'ne oy veren 2.600.000 seçmen, Haziran 1920'de Bağımsızlar'a oy verdi.

Devrimin Berlin'de ve büyük kentlerde Noske'nin yönettiği veya onun otoritesi altındaki birlikler tarafından ezilmesi, her türlü kamulaştırma önerisinin reddedilmesi, ekonomik durumun kötüleşmesi bu değişiklikleri açıklıyor.

Ama 1918 sonuna geri dönelim. 1919 genel seçimlerinden önce taşrada birçok seçim oldu. Mecklembourg-Strelitz, Braunschweig, Baden eyaleti, Bavyera gibi yerlerde yerel meclisler yenilendi.

Bu seçimlerin sonuçları¹⁰² seçim düzleminde Çoğunluk grubunun gücünü, Bağımsızlar'ın zayıflığını, merkezin ve sağı,

özellikle tarımsal bölgelerde ve Güney eyaletlerinde gücünü koruduğunu çarpıcı bir şekilde gösteriyor. Genel olarak, bazı büyük kentlerle Saksonya ve Ruhr gibi belirli bölgeler bir kenara bırakıldığında, buralar devrimci hareketten fazla etkilenmemişti ve ılımlı unsurlar çok sağlam mevzilere sahipti.

Bununla birlikte, USPD kurulduğunda parlamento grubunun hiç de ihmal edilemeyecek bir bölümünü yanına almıştı ve birçok bölgede, Berlin'de, Leipzig'de ve Saksonya'da, Württemberg'de, Kuzey Denizi'ndeki limanlarda güçlü dayanak noktalarına sahipti. Üye sayısının 100.000'den fazla olduğu tahmin ediliyordu ve Çoğunluk grubunun 243.000 üyesi olduğu düşünülduğünde bu hiç de küçük bir sayı değildi. Bu durumda muhalefetin, Alman Devrimi'nin başarısızlığının doğrudan nedeni gibi görünen bu zayıflığını nasıl açıklayabiliriz?

Bağımsız sosyal demokratların partisi, doğuşundan itibaren heterojen bir yapıya sahipti. Yeni partiye katılan Haase ve Liebknecht arasında, Ledebour ile Dittmann veya Kautsky arasında, SPD'den atılmaları dışında nasıl bir ortak nokta vardı? Tasavvurları kadar kişilikleri de farklıydı. Ne uzun vadeli bir programda, ne de o an uygulanması gereken taktik konusunda anlaşabiliyorlardı.

Muhalefetin bu derin heterojenliğini tüm gözlemciler kaydediyor. 1916 Nisan ayı başında, *Chemnitze Volkstimme* [Chemnits'te Halkın Sesi] azınlık içinde en az altı eğilim tespit ediyor: Spartakistler, *Lichtstrahlen* [Işık] grubu, Zimmerwald'da temsil edilecek olan Ledebour-Adolf Hoffmann grubu, Kautsky'nin yönlendirdiği *Die Neue Zeit* dergisinin eğilimi, Bernstein'ın arkadaşları ve son olarak "azınlığın çoğunluğu", yani Haase ekibi.

Ayrıca, savaş sırasında oluşturulan bu parti, sağlam bir örgüt yaratmayı başaramamıştı. Yöneticilerin enerjisi olmadığı gibi imkânları da azdı. Savaş durumu toplantı düzenlemeyi,

bildiri dağıtmayı, sloganları kitlelere ulaştırmayı engellerken, Çoğunluk grubununkine benzer bir aygıt birkaç ayda alelacele kurulamazdı. Öte yandan, bölünme sırasında Çoğunluk sosyalistleri basının neredeyse tamamını ellerinde tuttular. Yüz civarında günlük gazete içinde, yeni partinin en fazla on gazetesi vardı. Berlin'de bile Bağımsızlar devrime kadar sadece bir iç organa (*Mitteilungsblatt*) sahipti, ana gazeteleri (*Leipziger Volkszeitung*) taşrada, Saksonya'da basılıyordu.

Oysa, yeni partinin kuruluşunun temel nedenlerini açıklamak, Çoğunluk grubunun politikalarını, savaşın sürdürülmesinden yana tutumlarını, *Durchhalten* (Direnin) sloganlarını açık bir şekilde eleştirmek, o anda her zamankinden daha fazla gerekliydi. Bunu yapamadıkları (ve bazen istemedikleri) için, yalnızca karışıklık devam etmekle kalmıyor, ayrıca, o sırada siperlerde bulunan çok sayıda sosyalist, cephe gerisinde tam olarak ne olduğunu anlamıyordu. Cepheden bakıldığında, bu bölünmeler anlamsız geliyordu. Daha da kötüsü, aslında sadece ihraç edilmekle kalmayan, ama yine de geçmiş kongrelerin kararlarına sadık kalarak sosyal demokrasiyi öğretinin saflığı içinde yeniden kurmayı amaçlayan Bağımsızlar bölücü olarak görünüyordu.

Spartakistlerin en yaşlısı olan Franz Mehring, 3 Haziran 1918'de Bolşeviklere yazdığı bir açık mektupta Bağımsızlar'ın zayıflığını tespit ediyordu:

Ne yazık ki size işçi dünyasından iyi haberler veremiyorum! Hükümet sosyalizmi [yani Çoğunluk grubunun sosyal demokrat partisi], politik ve ahlaki açıdan saygınlığını yitirmesine ve yitirmeye devam etmesine rağmen mevzi kazanmaya devam ediyor. Sıkıyönetime sığınarak, her türlü kurnazlık ve hileyle, günlük gazetelerin neredeyse tamamına el koymayı başardılar ve zehirleriyle pisliklerini her gün yüz kanaldan proleter kitlelerin üzerine boşaltıyorlar. Ama en kötüsü bu değil. En üzücü

olanı, bu kitlelerin hükümet sosyalizmine, Bağımsız sosyal demokratları üç seçimde açık bir şekilde yenmelerini sağlayan bir ilgi göstermesi.

Elbette, bu kavgada silahlarımızın hiç de eşit olmadığını unutmamak gerekir. Bağımsızlar ne basın ne de toplantı özgürlüğünden yararlanabildiler; kampanyaları için etkili silahlara sahip değillerdi, buna karşılık hükümet sosyalistleri bol miktarda etkili silahla donatılmıştı. Ama bu fark, yenilginin boyutlarını açıklamak için yeterli değil; [Bismarck zamanındaki] anti-sosyalist yasalar döneminde, sosyalistler aynı derecede zor, hatta daha kötü koşullarda birçok zafer kazandılar. Felaketin gerçek nedeni daha derinde ve bu seçimler sadece bunu açığa çıkardı: Bağımsız sosyal demokratlar, ne vurucu bir güce, ne de işçi kitlelerini çevresine toplayıp sürüklemek için gerekli cazibeye sahip. [...]

Bu parti talihsiz bir zamanda doğdu. Hükümet sosyalizminden çok geç ve çok fazla tereddütle ayrıldı; onun günahlarını çok uzun süre paylaştı; zaten Bağımsızlar, net ilkeler etrafında da toplanmadı, tam tersine, çoğu zaman birçok önemli noktada aynı fikirde değiller. Onları birleştiren şey, “İleri” değil, “Geri” sloganı.

O eski güzel Alman sosyal demokrasisini, 4 Ağustos 1914’ten önceki haliyle yeniden kurmak istiyorlar... Mazide kalmış bir döneme duyulan bu nostalji, Bağımsız sosyal demokratlarda zamanımızın güçleri konusunda tam bir körlüğe tekabül ediyor. Niederbarnim’deki¹⁰³ yenilgilerinden sonra, Menşevik A. Stein ve yanında veya daha doğrusu tepesinde, büyük teorisyen K. Kautsky¹⁰⁴ ile, kendi yayın organlarında Bolşeviklere karşı şiddetli bir kampanya başlatarak teselli buldular.

Ardından Spartakistlerin tutumunu açıklıyor:

Bir tek noktada yanıldık: Partilerinin kuruluşu sırasında onları ileri itebilmek umuduyla (elbette kendi bakış açılarımızı koruyarak) Bağımsızlar’a bağlandığımızda. Bu umuttan vazgeçmemiz gerekti.¹⁰⁵

Bununla birlikte, Bağımsızlar'ın 1918'deki ve 1919 başında-ki seçim başarısızlıklarına bakarak sosyal demokrat muhalefetin zayıflığına karar verirsek ve Kasım Devrimi'ndeki rolünü önemsizleştirirsek yanlış yola girmiş oluruz.

Bağımsızlar, elbette oldukça bulanık olan ama buraya çok uygun düşen bir ifadeyle, "tarihin aktığı yönde gitme" meziyetine sahipti. Özellikle büyük kentlerde, Alman proletaryasının önemli kesimlerini etkisi altına alan savaş yorgunluğunu, sefalete karşı isyanı ve enternasyonalizm nostaljisini Çoğunluk sosyalistlerinden daha fazla hissetmiş ve yaşamışlardı. Genel olarak, şiddetten onlar da hoşlanmıyorlardı ama bir bütün olarak, Çoğunluk sosyalistleri gibi devrime karşı düşmanca bir tavırları yoktu. Belki de sonuçta, saflarında devrim davasına gerçekten sahip çıkan daha fazla insan vardı ve aralarında, Südekum, Scheidemann veya David türünden kurnaz, sinik veya kendini beğenmiş politikacılar daha azdı.

Yukarıda verdiğimiz rakamlar ve özellikle de 1919 ve 1920 seçimleri arasında yapılacak bir karşılaştırma, birkaç ay içinde çoğunluğunu işçilerin oluşturduğu önemli bir seçmen kitlesinin Çoğunluk grubundan Bağımsızlar'a kaydığını gösteriyor. Kasım 1918'den Ocak 1919'a kadar, ÜSPD üye sayısının 100.000'den 300.000'e çıktığı tahmin ediliyor. Aynı radikalleşme sürecinin, özellikle 1918'in son iki ayında, bu partinin sol kanadının lehine de yaşandığına kuşku yok.

Spartakistlerin gerçek gücü

Rosa Luxemburg 15 Aralık 1918'de Büyük Berlin militanlarının genel kurulunda en kısa sürede bir parti kongresi toplanmasını istediğinde (o tarihte Spartakistler hâlâ Bağımsızlar'ın bir parçasıydı) önergesi, Hilferding'in 485 oy alan önergesine karşı 195 oy aldı. Buradan, en azından Berlin'de, Bağımsızlar'ın

her yedi üyesinin yaklaşık ikisinin Spartakist olduğu sonucu çıkarılabilir. Bu durumda, A. Rosenberg'e göre, 1919 başında Reich'in tamamında en fazla birkaç yüz bin taraftarı¹⁰⁶ olan bir eğilimin (gelecekteki Komünist Parti'nin) neredeyse ihmal edilebilir olduğunu düşünebiliriz. Zaten bu sayısal zayıflığa kimsenin itiraz etmediğini de ekleyelim. Ama Alman tarihçilerinin dediği gibi, "Spartakizmin etkisi, örgütünün gücünden daha fazlaydı."¹⁰⁷

Bu örnekte seçim aritmetiği, gözlenen olayları değerlendirmeye izin vermiyor. En tutarlı, en tutkulu, eski düzene en şiddetli şekilde itiraz eden devrimciler oldukları için, Spartakistler büyük kentlerde, Berlin'de, Leipzig'de, Hamburg'da, Bremen'de, Ruhr bölgesinin ve Orta Almanya'nın sanayi merkezlerinde işçi sınıfını peşlerinden sürüklediler. Aralık'ta ve özellikle de Ocak ve Şubat aylarında birçok büyük şehri ellerinde tuttular. Hareketli bir azınlık olarak, bu kentsel merkezlerin proletaryasının çoğunluğu tarafından destekleniyor veya en azından tolere ediliyorlardı. (Hamborn belediye başkanının aşağıdaki raporuna bakın.) İşçi kitleleri onların çağrısıyla sokağa çıktı. Yalnızca seçim sonuçları düşünüldüğünde, birçok tarihçinin tarikat¹⁰⁸ olarak tanımlamakta ısrar ettiği bir politik grubun, bu kadar büyük kalabalıkları harekete geçirerek Alman devletini tehlikeye atmasını ve devrimin zaferini sağlamaya bu kadar yaklaşmasını anlamak mümkün değildir. Spartakistler bu kadar güçsüzse, çağdaşlarına neden bu kadar korkutucu geldiklerini veya gerici sağdan Çoğunluk sosyalistlerine kadar tüm tutucu güçlerin, bu gruba bugün hayal bile edilemeyecek bir şiddetle saldırmalarını anlamak mümkün değildir. Devrimciler Spartaküs'ü bayrakları yapmışlardı, gericilik onu korkuluğa dönüştürmeyi başardı.

Spartakistlere karşı yürütülen bu kampanya başarılı oldu. Spartaküs adı, işçi sınıfı saflarında bile şüpheli hale geldi.

Her şeye rağmen, Alman Devrimi'nin en popüler militanı, hiç kuşkusuz Karl Liebknecht'ti. Karl Liebknecht, koca yürekli ve irade sahibi biriydi. İlkeleri vardı ve neye mal olursa olsun ilkelere sadık kaldı. Samimiyeti ve inancı ikna ediciydi. Ağustos 1914'te, işgal edilmiş ülkelerinde Belçikalı sosyalistlerle buluştuğunda, Alman ordusunun gaddarlıkları ortaya döküldüğünde iyi niyeti ve enternasyonalizmi o kadar açtı ki, akşam olduğunda muhatapları ondan gözleri yaşlı şekilde ayrılmışlardı. Avrupadaki tüm sosyalistler Prusya militarizmine ve Krupp'a karşı nasıl uzlaşmaz bir mücadele yürüttüğünü biliyordu. Bütün gücüyle savunduğu fikirlerini hesabiler ve ihtiyatlı davrananlar biraz ütöpik bulsa da, saygı görüyordu. 2 Aralık 1914'te askerî ödeneklere karşı oy kullanan tek Alman milletvekili oldu. *Humanité* onu kutluyor ve Barbusse'ün *Ateş*'inde Fransız askerler, adını saygıyla anıyorlardı.

Bedel ödemeyi göze almıştı: 1 Mayıs 1916'da Potsdam Meydanı'nda, "Kahrolsun Savaş!" diye bağırdı... Bu ona dört yıl kürek cezasına mal olacaktı. Ama hüküm giydiği duyurulduğunda elli bin Alman işçisi greve gitti.

Eylemin önceliğine inanıyordu. Siyah redingotlu bu adam, bir milletvekilinin oğlu olan bu milletvekili, gösterici kalabalıklarına sözünü dinletmeyi ve onları harekete geçirmeyi biliyordu. Ama bir demagog değildi. 10 Kasım'da Busch Sirki'nde olduğu gibi genel eğilime karşı çıkabiliyordu. Doğru olduğunu düşündüğü şey, popüleritesini koruma kaygısından önce geliyordu.

Öte yandan, mücadele başladıktan sonra, sonuna kadar ve ne olursa olsun işçilerin yanında yer aldı. *Trotz alledem*. [Her şeye rağmen.] Bu deyiş, makalelerinde ve konuşmalarında sık sık tekrarlanıyordu. Bu adam, şehitlerle aynı kumaştan dokunmuştu.

Ama Liebknecht'i kim dinliyor, kim izliyordu? Spartakistler hangi çevrelerden geliyordu?

Mevcut bilgilerimizle Spartakizmin sosyolojisini belirlemeyi denemek mümkün görünmüyor; çünkü hareket başlangıçta belirli sosyal tabakalarda değil, belirli bölgelerde, "dayanak noktaları"nın çevresinde gelişti. Stuttgart'ta Spartakistler vardı, çünkü bu kentte, özellikle de *Schwäbische Tagwacht* gazetesinin redaksiyon kurulunda bir sol sosyal demokrat çekirdek vardı. Gazeteler harekete geçirici bir rol oynadılar. Örneğin Hannover'de hiç yokken, Bremen'de, Braunschweig'da ve Saksonya'da, Ruhr havzasındaki birkaç kentte ve Hamburg'da Spartakist merkezler bulunmasının nedeni buydu.

Spartakist liderler lümpen proletaryaya dayanmakla suçlandılar. Buna haklı olarak itiraz ettiler. Ama onları en gönüllü şekilde dinleyenlerin, gösteri yapmayı seven, her fırsatta sokağa çıkan, sonunun nereye varacağını düşünmeden gözü kapalı bir şekilde kavga etmeye hazır kişiler olduğu kesindi. Spartakistler disiplinli olmaktan çok ani tepki veren bir kitleye sahipti ve bu kitlede, olgunluktan çok gençlik vardı.

Öte yandan, Spartakizm sağlam bir şekilde örgütlenmiş, güçlü disipline sahip bir hareket değildi: Liebknecht çağırıldığında Berlin işçileri gösteri yapıyordu ama onlara öncülük eden, sloganları yayan, hedefler belirleyen bir örgüt yoktu. Konuşmacı sözlerini bitirdikten sonra coşku düşüyor ve bu devrimciler evlerine dönüyordu.

Başarısızlığın bir diğer nedeni, kuşkusuz, aşırı solun birçok nedenle çabalarını koordine etmeyi, Ebert-Scheidemann ekibinin politikasına karşı sınırlı bir program ve kesin şiarlar çevresinde birleşmeyi başaramamış olmasıydı. Bağımsızlar'ın sol kanadı ile Spartakistler arasında sadece anlık ve duruma bağlı anlaşmalar oldu.

Sonrasında, Liebknecht ve Rosa Luxemburg'un ölümüyle birlikte, Alman Spartakizmi başsız bir gövde haline geldi. Yanlarındaki hiç kimse onların enerjisine, otoritesine ve hiç kuşkusuz, keskin görüşüne sahip değildi. Daha az popüler ama iyi bir örgütçü olan Léo Jogiches de Mart 1919'da öldürülecekti.

Spartakistler, Enternasyonal kongrelerinde benimsenen savaşa karşı mücadele etme kararına hiçbir ödün vermeden, uzlaşmaz bir şekilde sadıktı. Genel olarak, Prusya devletiyle uzlaşan ve Almanya'nın savaş çabalarını destekleyen Çoğunluk sosyalistlerinin milliyetçiliğine karşı, uluslararası dayanışmayı öne çıkardılar. Spartakist adını benimsemeden önce, "Enternasyonal Grubu" olarak biliniyorlardı. Bundan sonra tüm *Spartaküs Mektupları*'nın başlığında, 1915'te benimsenen "Rehber İlkeler"den (*Leitsätze*) alınmış şu iki cümle yer alacaktı:

3. İşçi sınıfı örgütlenmesinin ağırlık merkezi Enternasyonal'dedir.
4. Enternasyonal'in kararlarını uygulama yükümlülüğü her (milli) örgütün bünyesindeki tüm diğer yükümlülüklerden önce gelir.¹⁰⁹

Bu bakış açılarının zafer kazanmasını sağlamak için, sınıf mücadelesinin her şeye kadir erdemine güveniyorlardı. Ama yöneticileri ve sömürücüleri tarafından aldatılan Alman işçilerine çıkarları konusunda daha açık bir bilinç kazandırmak için çok yoğun bir çalışma yapmak şarttı. Propaganda çalışmasına temel bir önem atfedilmesinin nedeni buydu. Ama bunu hiçbir şekilde dar anlamıyla düşünmemek gerekiyordu: Kalem ve sözle yapılan propagandanın yanı sıra, özellikle, örnek olarak da propaganda yapmak gerekiyordu.

Spartakistler devrimci kitle eyleminin erdemine inanıyorlardı. Proletarya kazanıldığı takdirde bu güce hiçbir şey direnemezdi. Dahası, zamanın onların lehine çalıştığına ve birbiri

ardına gelen yenilgilere rağmen devrimin neredeyse kaçınılmaz bir şekilde sonunda kazanacağına inanıyorlardı. Kitle gösterilerinin, önüne geçilemez bir şekilde başarılı olacağına neredeyse mistik bir güvenleri vardı.

Hedefleri kadar yöntemlerinin de onları Çoğunluk sosyalistlerinin boyun eğmez hasımları haline getirdiği görülüyor. Çoğunluk sosyalistleri düzene fanatik bir şekilde bağlıyken, Spartakistler devrimi ileri götürüyor ve örgütlüyordu. Çoğunluk sosyalistleri imparatorluğu desteklemişken, onlar bir sosyalist cumhuriyet istiyorlardı. Birincilere göre düşman dışarıdayken, Spartakistlere göre Almanya'daydı. Birinciler Enternasyonal'den kopmuşlardı, ikinciler onu yeniden kurmak istiyordu. Birinciler için Bolşevikler kaçınılması gereken bir örnekti, ikinciler ise yurttaşlarının bu örneği taklit etmesini öneriyordu.

Aralarında çatışma çıkması kaçınılmazdı.

MUZAFFER DEVRİM

Reich'in Kasım ayındaki görünümü

İdari aygıt korunmuş olmasına rağmen, 1918'in Kasım ayındaki Almanya altüst olmuş bir ülke görünümündeydi. Haase, 7 Kasım'da Kiel'den Berlin'e ancak iki günde gelebilmişti. Baden Konseyleri'nin delegeleri, Kasım ortasında başkente ulaşmak için üç gün yolculuk yapmışlardı.

Sekiz milyon askerden oluşan bir ordu, başta Fransa ve Belçika cepheleri olmak üzere çeşitli cephelerden yavaşça geri dönüyor ve Reich'in değişik bölgelerine dağılıyordu. Birlikler Ren Nehri'ne kadar düzenli bir şekilde yürüdüler. Ancak köprüleri geçtikten sonra alaylar erimeye başladı. Eve dönmek için fazlasıyla acele eden pek çok asker terhis işlemlerinin tamamlanmasını beklemedi.

Sonuna kadar savaş için çalışan fabrikalar, iç pazar dağıldığı ve dış pazarlar Alman ihracat ürünlerine kapandığı için yeni koşullara ayak uydurmakta güçlük çekiyordu. Sanayiciler gelecekteki ekonomik rejim konusunda belirsizlik içindeydi; maruz kaldıkları sömürünün sona ermesini sabırsızlıkla bekleyen işçiler daha isteksiz şekilde çalışıyorlardı. Verimlilik düşüyor, grevlerin sayısı katlanıyor, kömür bulunmuyor, mark değer kaybediyor, bütün büyük kentlerde işsizlerin sayısı artıyordu.

Askerler ne düşünüyordu?

Örgütlü tek güç olarak ordu kalmıştı. Askerler ne düşünüyordu? Başkomutanlığın tavrı neydi?

Devrim, Kiel denizcileri tarafından başlatıldı. İşçiler bunu destekledi. Ülke içindeki askerler devrime katıldı ve sonrasında birçok durumda devrimi yaydı.

Savaşan birlikler, özellikle de batı cephesindekiler bu hareketten fazla etkilenmemişlerdi. Bu birliklerde bir bütün olarak disiplin korunmuştu. Bununla birlikte, büyük çoğunluğu köylü kökenli olan askerler cumhuriyete karşı düşmanca bir tavır içinde olmasalar da, Spartakistleri her an kavgaya hazır saldırganlar olarak sunan propagandaya karşı bağışık değillerdi. Liderlerinin işçi konseylerine karşı duyduğu güvensizliği bazen paylaşıyorlardı. Birçok alay, bulundukları yerleşim yerlerinde subayların emriyle kamu binalarından kırmızı bayrakları indirmişti.

Liebkecht'in bu birliklerin ruh haline dair Kasım sonunda yaptığı analiz gerçek durumdan uzak değildi.

Askerî karşı devrimin küstahlığı sürekli artıyor. Umudunu her şeyden önce cepheden geri dönen birliklerin subaylarına dayandırıyor. Eğer yanılmıyorsak, bu birlikler devrimin tarihinde yeni ve güçlü bir faktör oluşturacak. Gerçi, yaşadıkları koşullar ve ruh halleri devrimin hazırlanmasına katkıda bulundu; dönüm noktasını oluşturan günlerde bu birliklerin Almanya'da bulunan unsurları, harekete çok aktif bir şekilde katıldı.

Ancak bir bütün olarak, şu ana kadar devrime aktif bir şekilde katılmadılar; bir bütün olarak, devrimden ancak dolaylı biçimde etkilenmiş durumdalar; bir bütün olarak, son haftalarda, şovenizmi –militarizmin bu gençlik iksirini– besleyen etkilere maruz kaldılar. Burada mütareke şartları ve sonrasında yarattığı izlenimden söz ediyorum.

Savaşın orduda, devrimin ilk gününde, militarizm zayıflamış ama ezilmemişti; devrim onu yok edemedi ve o günden bu yana yeniden canlanmış gibi görünüyor: İşte karşı devrimin güvendiği şey de bu.¹¹⁰

Ancak, karşı devrimin umutları, en azından ilk haftalarda boşa çıkacaktı. 9 Kasım'da, Genelkurmay Karargâhı'nda, cepheden dönen otuz dokuz subaya birliklerin "Bolşevizme" (bu terim basitçe bozgunculuğun eşanlamlısı olarak kullanılıyordu) karşı mücadeleye hazır olup olmadığı sorulduğunda, sekizi "hayır" cevabını verdi, on dokuzu tereddüt etti veya kararsız kaldı, on ikisi ise uzun bir psikolojik hazırlığın zorunlu olduğunu söyledi.¹¹¹ Gerçekte, askerler ne onlara somut bir şey ifade etmeyen sosyalizm için ne de aynı sosyalizme karşı savaşmaya hazırlardı.

Yeni hükümet, en başından itibaren başkomutanlık ile ilişkilerini çok iyi tutuyordu. Ebert kesinlikle, Haase ise muhtemelen, orduya dokunulduğu takdirde kaos çıkacağına, terhis sürecinin yalnızca subaylar tarafından başarıyla tamamlanabileceğine ikna olmuşlardı. Halk Komiserleri, bu nedenle, terhis dairesinin başında bir yarbayı, ordunun başında ise Hindenburg ve Groener'i tutuyorlardı.

Hindenburg: bir simge

Mareşal Hindenburg, daha 1918'de tarihî olmaktan çok efsanevi bir figürdü. Almanların çoğunun gözünde, Tannenberg'de vatani Kazak sürülerinin tehdidinden kurtaran generaldi. Prusya'nın gücünü oluşturan askerî erdemlerin vücut bulmuş haliydi. Sadakati düstur edinmiş askerin simgesiydi.

Gerçekte, sadakatini birkaç ani manevrayla zedelemişti. II. Wilhelm'e sadakat yemini etmişken Ebert ile anlaşma yaptı. Yine de bu tür geri dönüşleri nadirdi; az konuşuyordu, belki

düşünceleri de sözleri kadar kıttı. Talih, etrafında birbirine çok az benzeyen, ama çok akıllı ve gölgede hareket eden iki insanın bulunmasını istemişti. Her olaydan büyüyerek çıkacaktı.

Ludendorff'un strateji yetenekleri, bu iddialı generalin attığı yanlış politik adımlardan zarar görmeden, şöhretinin daha da artmasına katkıda bulundu. Ordunun ayrıcalıklarını korumayı başaran Groener'in taktığı ise, tüm sağ ve merkez tarafından kısmen Reich'in kurtarıcısı gibi görülmesini sağlayacaktı.

Herkes (elbette en başta kendisi) veya neredeyse herkes, Almanya'nın yaşadığı felaketlerin sorumluluğunu paylaştığını unutmak istiyordu. Hiçbir zaman yenilmiş bir general olarak görülmedi. Muhafazakârlar o andan itibaren onu lider olarak seçtiler; kare biçiminde saçlarıyla yaşlı yüzü, 1919 seçim afişlerinde solun tamamını dengeliyordu... Ve 1925'te, 1918'de ordunun başında kalmasını rica eden Ebert'ten sonra cumhurbaşkanı olacaktı.

Ama zaten partilerin üstünde değil miydi? Günlük politika-nın çamuru bu efsanevi figüre bulaşamazdı.

Genelkurmay'a gelince, gerçekte karar yetkisi, büyük oranda, yardımcısı General Groener'e aitti. Bu general, akıllı bir muhafazakâr olarak tanımlanabilirdi. Güney Almanya kökenliydi, Prusyalılar tarafından tolere ediliyordu, ekonomik gerçekler hakkında bilgi sahibiydi, yeni bir durumu değerlendirebiliyor ve gerektiğinde, hızla fikrini değiştirebiliyordu.

6 Kasım'da Ebert'e karşı imparatoru savunuyordu; yaptığı yanlıştı ve bunu daha sonra kabul edecekti. Üç gün sonra, Genelkurmay Karargâhı'nda II. Wilhelm'e öldürücü darbeyi vuran oydu: "Ordu, liderlerinin ve generallerinin yönetimi altında düzen ve disiplin içinde evine dönüyor, ama bunu majestelerinin komutası altında yapmıyor, çünkü ordu artık sizin arkanızda değil majesteleri."¹¹²

Daha sonraki bir tarihte, henüz Kasım ayında Ebert'le ortak bir program üzerinde anlaştıklarını ve bu programı gerçekleştirmek için "ordunun desteğini sağladığını" anlatacaktı.¹¹³ Bu tür bir anlaşmanın Kasım ayında resmî olarak tartışılmış olması şüphelidir. Kesin olan şey, Groener'in Ebert'e ordunun ve başkomutanlığın desteğini sağlama konusunda güvence verdiğidir. Ebert bu yardımı kabul etti. Ebert'in şansölyelikteki bürosu ile Kassel'deki Genelkurmay Karargâhı arasında, ortak kararlara varılmasını kolaylaştıran doğrudan bir telefon hattı vardı. Öte yandan, Ebert hükümette, Groener ve Hindenburg'u, özellikle Barth'tan gelen saldırılara karşı her zaman savundu. "Hindenburg ve Groener hükümetin arkasında oldukları konusunda güvence verdiler," diyordu 19 Kasım'da. "Onları görevlerinde tutmamak için bir neden yok."¹¹⁴

Başkomutanlığın becerisi

Çoğunluk Partisi'nin yöneticilerini iyi tanıyan Groener, en azından o anda biraz başarı şansı olan tek politikanın, ılımlı Sosyal Demokrat Parti'yi desteklemek olduğunu çok hızlı anladı.

Başkomutanlığın taktik becerisi, asker konseyleri sorununda da kendisini gösterdi. Bu konseyleri önce mahkûm etmiş, sonra isteksizce kabul etmiş, sonra da, doğru seçim yapmak kaydıyla bu durumdan nasıl yarar sağlayabileceğini çok hızlı bir şekilde görmüştü. Bu konseyler, maaşlar, izinler, iâşe ve cezalar gibi ikincil öneme sahip olmakla birlikte içinden çıkılması zor bazı sorunların halledilmesine katkıda bulunabilir ve aynı zamanda, dört senelik savaştan çıkan askerlere, deneyimsiz genç subayların her zaman sağlayamadığı disiplini daha sıkı bir şekilde empoze etmekte de yardımcı olabilirdi. Öte yandan, ılımlı bir siyasi görüşe sahip olanlar (olsa olsa Çoğunluk sosyalistleri-

ni destekleyenler), en azından yerel planda ihmal edilemeyecek bir politik eylem aracı olabilirdi.

Hindenburg ve Groener, aşağıda okuyacağınız talimatların gösterdiği gibi, daha 10 Kasım'da taraflarını seçmişlerdi:

Başkomutanlığın büyük birlik komutanlıklarına telgrafla gönderdiği talimatlar (10 Kasım 1918)¹¹⁵

Telgraf

İa 11 399 Gizli.

10 Kasım 1918

Tüm ordu gruplarına ve ordu kurmay heyetlerine,

1. Bolşevizmin ülkemizde yarattığı iç savaş tehlikesine rağmen ordunun düzenli ve disiplinli bir şekilde Almanya'ya geri getirilebilmesi ve büyük bir tehlikeyle karşı karşıya bulunan Almanya'nın selameti için, tüm subayların ve askerlerin ahlaki sorumlulukları, Majesteleri İmparator ve Prusya Kralı'na ettikleri yemin nedeniyle [askerler ordunun başkomutanı olan imparatora yemin ediyorlardı] haklı olarak yaşayabilecekleri vicdani tereddütler ne olursa olsun, görevlerini zaaf göstermeden yerine getirmeye devam etmektir.

İşte bu nedenle görevimin başında kalmaya karar verdim ve İmparator hazretlerinin sözlü talimatlarına uygun olarak Alman ordusunun başkomutanlığını üstlendim. [O tarihe kadar, Hindenburg (teorik olarak) imparatora bağlıydı.]

Hindenburg, yine 10 Kasım tarihini taşıyan ve asker konseylerinin kurulmasını yasaklayan önceki genelgesinin yürürlükten kaldırıldığını belirtiyordu:

2. Asker konseyleri kurma eğilimindeki hareket cepheden dönen orduya da hâkim olup artık güç kullanılarak bastırılamaz hale geldikten sonra, bana göre, subayların bu hareketi kontrollerine almaları gerekiyor.

Bunun için, tüm bölüklerde, bataryalarda, alaylarda güvenilir adamlardan oluşan konseyler [*Vertrauensräte*] kurmak uygun olur.

16 Kasım tarihli bir talimatta, “anlayışlı adamlardan oluşan” konseylerin, askerlerden, her zaman gerekli otoriteye sahip olmayan subaylara, özellikle de genç subaylara göre, daha çok şey elde edebilecekleri belirtiliyordu.¹¹⁷ Ancak bu yeni organların görevleri katı bir şekilde sınırlandırılıyor ve sonuç olarak oldukça azaltılıyordu:

Düzenin korunabilmesi için, birlik komutanlarının, konsey delegelerini sosyal ve ekonomik nitelikteki tüm sorunlarda yakın bir işbirliği yapmaya davet etmesi önemlidir.¹¹⁸ Bununla birlikte, komuta yetkileri kesinlikle subayların elinde kalmalıdır.

Birlikler üzerinde bu şekilde etkide bulunmak uygun olur. Ordudan olağanüstü güçlükteki hareketleri gerçekleştirmesinin istendiği şu anda, askerlere, Almanya’ya geri dönüşün ancak bu hareketler en katı disiplin ve düzen içinde gerçekleştirilse sağlanabileceğini anlatmamız gerekiyor.

İhtiyaç halinde, sipariş üzerine kurulan asker konseyleri gerçek konseylere karşı kullanılacaktı.

Son olarak, telgraf şüpheye yer bırakmayacak bir politik tutum alınarak bitiyordu:

3. Başkomutanlığın, terörist Bolşevizmin Almanya’da yayılmasını önlemek için, ılımlı Sosyal Demokrat Parti’nin lideri Şansölye Ebert ile birlikte davranmaya hazır olduğu söylenebilir.

4. Başkomutanlık şansölyeden, seferdeki ordu için rütbe işaretlerinin korunacağını teyit etmesini rica etti.

İmza: V. Hindenburg.¹¹⁹

16 Kasım tarihli not daha da açıktı:

Yeni hükümetin dayanabileceği bir güce ihtiyacı var. Şu anki hükümete, teröristler tarafından organize edilecek darbe giri-

şimlerinden korunmasını sağlayacak gücü ve saygınlığı, yalnızca yurda düzen ve birlik içinde dönen bir ordu sağlayabilir. İşte bundan dolayı, ordunun disiplinli bir şekilde geri dönüşü, askerî açının çok ötesinde bir önem taşıyor: Disiplinli bir geri dönüş vahim sarsıntıların önüne geçmemizi sağlayacaktır.¹²⁰

Kiminle ittifak kurulduğu belirtilmekle yetinilmiyor, düşman da açıkça gösteriliyor: aşırı sol.

Başkomutanlık, bunun karşılığında, ordunun dağıtılmasını, subayların otoritesinin yeni hükümet tarafından teyit edilmesini sağlamıştı. Daha 12 Kasım'da ordu, sınırında konseylerin iktidarının sona erdiği özel bir alan olarak değerlendiriliyordu. Altı halk komiseri tarafından imzalanan ve 11-12 Kasım'da Reich'in dört tarafına gönderilen iki telgrafta bu durum açıkça belirtiliyordu:

Disiplinin ne pahasına olursa olsun korunması gerekir. Subaylar silahlarını ve rütbelerini bırakmayacaklar. Asker konseyleri iâşe, izin gibi sorunlarda istişari nitelikte söz sahibi olacak. Subaylar ve askerler için olağan düzen aynı şekilde devam edecek.¹²¹

Devrimin başından itibaren, içinden karşı devrimin aletleri olan düzensiz birlikleri (*Freikorps*) çıkaracak bir askerî örgüt işte bu şekilde korundu.

İlk reformlar

Yeni hükümet, kurulur kurulmaz işe koyuldu. İlk kararlarında "sosyalist program"ı gerçekleştirmekten söz ettikleri fark edilecektir. Fakat doğrusunu söylemek gerekirse, alınan önlemlerden hiçbiri sosyalist değildi. Hepsi, liberal bir partinin programında da yer alabilirdi. Yine de bu kararlar halkın beklentilerine cevap veriyordu. Bunlar, sansürü ortadan kaldırarak, kapsamlı bir af çıkararak, yardımcı hizmetle ilgili yasayı iptal

ederek en nefret edilen düzenlemeleri yürürlükten kaldırıyor, sıkıyönetimi sona erdiriyordu:

Alman halkına!¹²²

Devrimden çıkan, tamamen sosyalistler tarafından yönetilen hükümet, kendisine sosyalist programı uygulama görevini veriyor. Şu andan itibaren, aşağıdaki önlemler yasa gücündedir:

1. Sıkıyönetim kaldırılmıştır.
2. Örgütlenme ve toplanma hakkıyla ilgili artık hiçbir sınırlama yoktur. (Bu haklardan devlet memurları ve kamu işçileri de yararlanabilir).
3. Artık sansür yok. Tiyatro üzerindeki sansür kaldırılmıştır.
4. Her yurttaş, fikirlerini sözlü veya yazılı olarak ifade etmekte özgürdür.
5. İnanç hürriyeti teminat altındadır. Hiç kimse ne olursa olsun herhangi bir dinî eyleme zorlanamaz.
6. Tüm politik suçlar için af çıkarılmıştır. Bu alanda devam eden tüm davalar iptal edilmiştir.
7. Yardımcı hizmetle ilgili yasa, anlaşmazlıkların çözümüyle ilgili hakemlik dışında, yürürlükten kaldırılmıştır.
8. Kırsal kesimde ev hizmetlerinde çalışan personelle ve tarım işçileriyle ilgili özel kararnameler¹²³ ve istisna yasaları¹²⁴ artık geçerli değildir.
9. Çalışanların korunmasıyla ilgili olan ve savaşın başında yürürlükten kaldırılmış olan düzenlemeler yeniden yasa gücündedir.

Kısa süre içinde, yeni sosyal kararnameler yayınlanacak. Sekiz saatlik iş günü, en geç 1 Ocak 1919'dan itibaren uygulanmaya başlanacak. Hükümet, yeterli iş imkânı sağlamak için gücü dahilindeki her şeyi yapacak. İşsizlere yardım yapılması ile ilgili bir kararname hazır. Bunun yükü, Reich, eyaletler ve belediyeler arasında paylaştırılacak.

Bu sosyal reformlar politik kararlarla tamamlandı. Sosyalistlerin savaşın başından beri canla başla uğruna mücadele ettiği ve ısrarla beklediği genel oy hakkı bu düzenlemeyle, o güne kadar ancak sınırlı bir oy hakkı tanıyan Prusya'yı da içine alacak şekilde genişletiliyordu.

Ama ayrıca, daha 12 Kasım'da, henüz bir tarih belirlenmese de, Kurucu Meclis'in toplantıya çağırılması öngörülüyordu:

Hükümet üretimde anarşinin önüne geçecek, yurttaşların mallarını saldırılara karşı koruyacak ve kişilerin özgürlüğünü ve güvenliğini sağlayacaktır.

Bu günden itibaren, kamu organları için tüm seçimler genel, doğrudan ve eşit oyla yapılacak. Gizli oy kullanılacak. Nispi sistem uygulanacak. Erkek veya kadın, yirmi yaş ve üzerindeki tüm yurttaşlar oylamaya katılabilecek.

Bu rejim Kurucu Meclis için de geçerlidir. Kurucu Meclis ile ilgili özel hükümler ileride kararlaştırılacaktır.

Berlin, 12 Kasım 1918.

Ebert, Haase, Scheidemann, Landsberg, Dittmann, Barth.

Kamulaştırma mı?

Daha ilk günden itibaren, yalnızca Spartakistler ve hükümet arasında değil, iki devrimci güç, Berlin Konseyleri Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri arasında da bir mesafe, bir ton uyuşmazlığı olduğu not edilebilir.

Spartakistler açısından bu bir sorun değildi. Düşman dün militarizmdi, bugünse ajanları, "Scheidemann"lar. *Die Rote Fahne* 10 Kasım'da işçilere ve askerlere şu sözlerle sesleniyordu:

Binlerce yıllık kölelik sona eriyor; özgürlük, savaşın sözle anlatılamaz acılarından doğarak yükseliyor. Dört yıl boyunca, Scheidemann'lar, hükümet sosyalistleri sizi savaşın felaketlerinin içine attı. Size "vatani" savunmak gerektiğini söylediler,

oysaki söz konusu olan sadece ve basitçe vurgun peşindeki emperyalizmin çıkarlarıydı. Alman emperyalizminin çökmekte olduğu şu anda, burjuvazinin çıkarlarını savunmak için kurtarılabilecek olanları kurtarmaya ve kitlelerin devrimci enerjisini boğmaya çalışıyorlar.¹²⁵

Berlin Yürütme Komitesi ise, kendi adına, iktidarın konseylere ait olduğunu belirtmeye özen gösteriyordu:

Politik iktidarın sahipleri şu anda işçi ve asker konseyleridir. İşçi ve asker konseylerinin bulunmadığı garnizonlarda ve kentlerde¹²⁶ bu konseylerin hızla kurulması gerekir. Taşrada da köylü konseyleri kurulacaktır.¹²⁷

İktidarı Berlin İşçi ve Asker Konseyi tarafından teyit edilen geçici hükümetin görevi, her şeyden önce mütarekeyi sonuca bağlamaktır.¹²⁸

Ama hemen ardından, belki de sorunun neredeyse çözüldüğünü biraz hızlı bir şekilde varsayarak, şirketlerin kamulaştırılması sorununu ortaya atıyordu:

Almanya'nın sosyal yapısı ve ekonomik ve politik örgütlenmesinin olgunluğu düşünüldüğünde, büyük sarsıntılar yaşamadan, kapitalist üretim araçlarının hızlı ve sonuç alıcı bir şekilde kamulaştırılmasına başlanabilir. Bu önlem, halk kitlelerinin ekonomik olarak köleleştirilmesinin ve uygarlığımızın çöküşünün önüne geçmek için, kanla sulanmış yıkıntıların üzerinde yeni bir ekonomik düzen kurmak için zorunludur. Bu ideali içlerinde hisseden ve gerçekleşmesini samimiyetle isteyen tüm kafa ve kol emekçilerini, bu amaç için bizimle birlikte çalışmaya çağırıyoruz.¹²⁹

Sanayiciler ve sendikalar arasındaki anlaşma

Böylesi bir dil, sanayicilere güven verecek nitelikte değildir. Onlar da bu tehditleri ortadan kaldırmak için işe koyuldu. Birkaç aydır sendikalarla yeni toplu sözleşme müzakereleri de-

vam ediyordu. Tartışmalar uzuyor, müzakereler pek çok noktada tıkanıyordu. Birdenbire tüm güçlükler ortadan kalktı. 15 Kasım'da, yirmi bir işveren örgütü tüm sendikaların temsilcileriyle, işletme yöneticileri açısından önemli tavizler içeren bir tür çerçeve sözleşme imzaladı:

1. Sendikalar işçilerin yetkili temsilcileri olarak kabul edilmektedir.
2. Erkek ve kadın işçilerin güç birliği yapma özgürlüğünün herhangi bir şekilde sınırlanması kabul edilemez.
3. İşverenler ve işveren birlikleri, şu andan itibaren, fabrika gruplarına [*Werkvereine*¹³⁰] verdikleri her türlü doğrudan veya dolaylı desteği kesecek.¹³¹

Bu anlaşmada, bunun dışında, sanayi kolları için ayrı toplu sözleşmeler imzalanması, en az elli işçinin çalıştığı fabrikalarda bir işçi komitesinin seçilmesi, ücret azaltılmadan sekiz saatlik iş günü, bu anlaşmanın uygulanmasından doğabilecek ihtilafları çözmekle görevli olacak ve iki tarafın da eşit olarak temsil edildiği merkezî bir komitenin oluşturulması da öngörülüyordu.

Bu belge, imzalanır imzalanmaz “uygulamayı kamu işletmelerini de içine alacak şekilde genişleten Halk Komiserleri” tarafından onaylandı.

Anlaşmanın altında imzaları bulunan Stinnes, von Siemens, von Borsig, Hugenberg ve Rathenau gibi büyük sanayicilerin bu acelesinin nedeni şuydu: Bunun kamulaştırmaya karşı bir tür baraj oluşturacağını düşünüyorlardı. Sendika liderleri (özellikle de Legien), bu konuda Ebert ve Kautsky ile aynı fikirlere sahipti. Aceleye getirilmiş bir kamulaştırmanın ekonominin dağılmasına neden olacağından korkuyorlardı. Buna daha sonra bakılırdı. Şu an için önemli olan ekonomik makineyi yeniden çalıştırmak, üretimi sekteye uğratabilecek her şeyi engellemek-

ti. İmzalanan anlaşmanın etkisinin bu olacağını umuyorlardı. Sendikaların merkez organı şu notu düşüyordu:

[Eşit katılımlı] Merkez Komitesi Almanya'nın ekonomik parlamentosunu temsil ediyor. Bu sözleşmeye önemini kazandıran şey, sadece genel menfaatlere hizmet etmesi, milli ekonominin inatçı güçlerini ekonomik yeniden inşanın hizmetine koşması değil, aynı zamanda, temsil ettiği devasa örgüt, [...] kendisinde vücut bulan dikkate değer ekonomik güçtür. Vatanımızın içine düştüğü bu acılı durumda, tehlike altındaki ekonomiye yeni ve sağlam temeller kazandıran dev bir yapı yükseliyor.¹³²

Sendikalar ve sanayiciler arasındaki 15 Kasım tarihli sözleşme, Çoğunluk sosyalisti Halk Komiserleri'nin başkomutanlıkla işbirliğini tamamladı. Sol da bu durumu hemen fark etti. *Die Rote Fahne*'de Paul Lange şunu yazıyordu:

Devrimin hedeflerine ulaşması için birkaç demokratik reform yapmanın yeterli olmayacağı açıktı. Devrimin gerçek hedefi üretim araçlarının kamulaştırılmasıdır, yani devrim, işçileri ücretli kölelikten kurtarmalıdır. Patronların ve sendika bürokrasisinin karşı çıkmak için bir araya geldiği ve birbirlerinin kucağına düştüğü perspektif budur... Bu nedenle bu yeni sözleşmeler, kapitalistlerin kapitalist sisteme yöneltilen saldırılara karşı korunmak için ödemek istedikleri bir sigorta priminden başka bir şey değildir.¹³³

Bu konulardaki görüşlerinde Spartakistler yalnız değildi. Kamulaştırma fikrinin Bağımsızlar arasında da çok sayıda taraftarı vardı. Bu konuda, gazeteleri *Die Freiheit*'ın 16 Kasım sayısında kuru gibi görünen ama taşı gediğine oturtan bir makale yayımlandı:

Yıkılmanın eşiğine gelmiş yirmi iki sülale, gitgide ufalanan kayalıklara umutsuzca tutunmaya çalışıyor. Ortada yalnızca kuklaları görünüyordu. Şimdi ise, bunların iplerini ellerinde tutanlar çıktı sahneye: kapitalizmin sahipleri, borsada ya da işyerle-

rinde hüküm süren taçsız krallar, felaketimizin, dünya savaşına yol açan cani siyasetin gerçek mimarları.¹³⁴

İşyerlerinin derhal kamulaştırılması gereken üretim kollarını –madenler, demir çelik, dokuma, kimya sanayileri– sıraladıktan sonra makale şöyle devam ediyor:

Daha şimdiden, şurada burada, şu ya da bu kapitalist, savaş kârlarını sınırın diğer tarafında güvenli bir yere kaçırmanın yolunu arıyor. [...] Hükümet tüm önemli fabrikalara derhal el koyma kararı almalıdır. Operasyonun mali yönüyle ilgili tartışma daha sonraya bırakılabilir.

Tüm bunlar mümkündür. Tüm bunlar savaş sırasında yüz kez yapılabilirdi. Düşman topraklarında, işgal edilen topraklarda askerî olarak vazgeçilmez olan tüm fabrikalar çalıştırıldı. [...]

Öyleyse, hükümet hareket geçmelidir! En önemli işletmelerin başına yönetici komiserler tayin etmelidir. İşçi ve Asker Konseyleri Yürütme Komitesi bu hükümet önlemlerini uygulatacak güce sahiptir. Olacak! Hem de çok iyi olacak. Gerekirse, müdürün odasının önüne iki nöbetçi dikerek çalışır ve üretiriz. [...]

Militarizm, kamu yararına olduğunu söyleyerek –ama bu aslında Alman sermayesinin yararınaydı– özel kişilere ait mallara el koymaya karar verdi, düşman bölgelerinde sanayi tesislerini yediemin yönetiminde çalışmaya zorladı ve uluslararası hukukun kendisine bu önlemleri alma hakkını verdiğini söyledi.

Biz de aynısını yapalım. Ama bu kez halkın hukukunun verdiği yetkiyle gerçekten kamu yararına yapalım.¹³⁵

Yürütmeyi ele geçirme mücadelesi

10 Kasım'da Çoğunluk grubu, Berlin Konseyleri Yürütme Komitesi'nin, teorik olarak hükümetin bileşimini yansıtan ve tarafların eşit şekilde temsil edildiği bir biçimde seçilmesini sağladığı halde, gerçekte bu iki yönetim organı arasında derin farklılıklar vardı.

Hükümette Çoğunluk grubu hâkimdi. Orada her şeyi Ebert belirliyordu. Daha 9 Kasım'da şansölyeliğe kendi adamlarını yerleştirmeyi başarmıştı: Curt Baake şansölyenin özel kalem müdürü ve Ulrich Rauscher basın sorumlusu oldu. Scheidemann ve Ebert, çalıştıkları yeri, büro şeflerini, kısacası aygıtı iyi tanıyorlardı. Sürekli oradaydılar, Bağımsızlar ise sadece bakanlar kurulu toplantıları için geliyorlardı. Sorumlulukların dağılımında da aynı eşitsizlik vardı: Ebert içişlerinden ve askerî sorunlardan sorumluydu. Landsbers mali işlerle, Scheidemann ise enformasyonla ilgileniyordu. Bağımsızlar'dan gelen üç komiserden Haase dışişlerinden sorumluydu ama bu konudaki tüm önemli sorunlar bakanlar kurulunda kararlaştırılıyordu; Barth sosyal politikayı yönetiyordu; Dittmann'ın görev alanı ise "muhtelif sorumluluklar"dı, ki bu özel bir görevi olmadığı anlamına geliyordu.

Gerçekte, şansölyelik görevini Ebert yürütüyordu. Haase hükümeti ortak yönetme hakkını asla kullanmadı, Ebert varken hiçbir toplantıya başkanlık etmedi. Bağımsızlar grubunun Halk Komiserleri itiraz etmeden ikinci plana itilmeyi kabul ettiler. Zaten bölünmüşlerdi (Barth, diğer komiserlerle birlikte davranan Haase ve Dittmann'a karşı oy kullanıyordu); buna karşılık, Çoğunluk grubunun üç komiseri düzenli bir şekilde istişare ediyor, ortak bir eylem çizgisi belirliyor ve hem idari aygıtı hem de partilerinin örgütüne yaslanıyorlardı.

Ayrıca içinden çıkılması güç ve tehlikeli konularda, Çoğunluk sosyalisti komiserler, Bağımsız meslektaşlarını öne sürme becerisini gösteriyorlardı. Örneğin, Yürütme Komitesi'nin ve Halk Komiserleri Kurulu'nun karşılıklı yetkilerini sınırlama gündemiyle 18 Kasım'da toplanan komisyonda Halk Komiserleri Kurulu iki Bağımsız üye tarafından temsil ediliyordu.

Berlin Konseyleri Yürütme Komitesi

Berlin Konseyleri Yürütme Komitesi, 11 Kasım'da Senato'ya, Beyler Meclisi'ne ait binalara yerleşmişti. Bu kuşkusuz güzel bir simgeydi ama bu simgenin içi boştu.

Komite hızlı hareket etmek için fazla kalabalıktı. On dördü asker olan yirmi sekiz üyeden oluşuyordu. İstikrar sorunu vardı: Özellikle askerler defalarca delegelerini geri çağırıp başkalarıyla değiştirdiler. Üyeleri biraz tesadüfi bir şekilde belirleniyordu: Pek çok durumda sesi gür veya güven verici görünen üyeler seçiliyordu. En yetenekli veya en enerjik adayların o kadar şansı olmuyordu. Komite'nin homojenlik sorunu vardı.

Kuşkusuz, Bağımsızlar'ın sol kanadı güçlü otoritesi olan adamlar tarafından temsil ediliyordu: Fabrika Devrimci Delegeleri'nin lideri Richard Müller, Ledebour, Daümig. Ama SPD daha 14 Kasım'da, yöneticilerinden biri olan Hermann Müller'i Yürütme Komitesi'ne gönderdi. Gelecekte bakanlar kurulu başkanlığını üstlenecek olan Hermann Müller, bazı önemli noktalarda kendi görüşlerini çoğunluğa kabul ettirebildi.

Komite'de boş laflarla çok vakit kaybedildi. Bulunduğu bina dönme dolap gibiydi: Gece gündüz demeden, fabrikalardan veya askeri birliklerden delegeler gelip özel sorunlarını anlatıyorlardı; her gelen boş bulduğu ilk masaya oturuyor, bir basın toplantısı düzenliyor, şu ya da bu el koyma kararını alıyordu.

Makineyi işler hale getirmek için çok uğraşmak gerekti. Komite'nin çeşitli üyelerine özel görevler verilene kadar on beş gün geçti.

Öte yandan, Komite kararlarını nasıl uygulatacak? Yasama ve yürütme yetkisine sahip olmak istiyordu ama iddiasını gerçekleştirmesini sağlayacak araçlara hiçbir şekilde sahip değildi. İlk kararları *Resmî Gazete*'de yayınlandı, sonrakiler hiç basılmadı bile. Büyük gazeteler onu yok sayıyor veya yönetime mü-

dahalelerini ve talimatlarını yetki suistimali olarak sunuyordu. Bu bilgilere inanan tüm taşra delegeleri, Yürütme Komitesi'ni gerçek bir diktatörlük uygulamakla suçladılar.

Sağlam bir idari aygıt olmadan bu Komite, vücudu ve elleri ayakları olmayan bir baştı. Ayrıca, ikincil önemdeki sorunlara boğulmaktan kurtulamadı. Halk Komiserleri Kurulu, Yürütme Komitesi'ni, sürekli olarak düzensizlik tohumları ekmekle ve hükümetin yönetmesini engellemekle suçlayarak belirgin bir keyifle batışını seyretti.

Son olarak, komiserler, kendilerine ait mali kaynakları olmayan Yürütme Komitesi'nin kendilerine ilettiği bütçeyi üç kez reddetme lüksünü bulabildiler. Geline yer şöyle bir açmazdı: Komite hükümeti kontrol, hatta tayin ettiğini iddia ediyordu, ama daktilocularına ödeme yapabilmek için bulması gereken birkaç on bin markı hükümetten yalvararak istemek zorundaydı.

Bu iki yönetim organı arasında çatışma çıkması kaçınılmazdı. Yürütme Komitesi'nin baştan kaybederek sahadan çekilmek için tek imkânı, Berlin işçi ve asker konseylerine dayanmak, onları görüşlerine kazanmak, onları örgütlemek, ağırlıklıklarını ve sayılarını terazinin kefesine koymaktı. Bunu yapmadığı için, birbiri ardına bir dizi çatışmadan sonra teslim olmak zorunda kaldı.

Daha 23 Kasım'da hükümet, Yürütme Komitesi'nin, taşra konseylerine bu konseylerin yetkilerini sınırlayan talimatlar göndermesini sağlamıştı:

Kamu güçlerinin yeni rejimin hizmetine girdiği her yerde, işlerin yönetimini yeni rejime bırakmak gerekir. [...] İdari hizmetlerde her türlü bozucu müdahaleden kaçınılmalıdır. [...] Acil durumlar dışında ve yetkili makamların onayı olmadan tutuklama yapılmamalıdır. [...] Gıda maddelerine [...] paraya el koymak kesinlikle yasaktır.

Buna karşılık, bu talimatlar konseylere sosyal görevler yük-lüyordu. (Askerlere konaklama yeri bulmak, kantinler kurmak vb.)¹³⁶

9 Aralık'ta yapılan uzun tartışmaların sonunda, 10'unda *Resmî Gazete*'de yayınlanan bir formül üzerinde anlaşıldı: "Komite'nin kontrol hakkı vardır, yürütme yetkisi ise Halk Ko-miserleri Kurulu'nundur." Nihayet, Aralık ortasında Konseyler Kongresi, çoğunluğu SPD üyelerinden oluşan, artık hükümetle işbirliği halinde hareket eden ve üstelik önemini sürekli kaybe-den bir Merkez Komitesi (*Zentralrat*) seçti.

Kızıl muhafızların durumu

Devrimciler daha en başında devrimin askerî olarak ko-runması gerektiğini anlamışlardı. Yürütme Komitesi henüz ilk toplantısında bir "kızıl muhafız birliği" kurulmasını öngördü. Berlin garnizonunun askerleri bu projede kendilerine yönelik bir hakaret gördüler (Devrimci kanaatlerinden kuşku mu du-yuluyordu?) ve bu kararın ertelenmesini sağladılar. Ebert daha fazlasını istiyordu.

14 Kasım'da askerlere yaptığı bir konuşmada, bir kızıl muha-fız birliğinin gereksiz, hatta tehlikeli olduğunu söyledi: "Bolşe-vizmin Almanya'da iktidarı ele geçirmesini önlememiz lazım."¹³⁷ "Kızıl muhafız birliği" kurma fikri terk edildi.

Buna karşılık, Çoğunluk grubundan Berlin Komutanı Otto Wels, hemen bir "cumhuriyet muhafız birliği" (*Republikanische Soldatenwehr*) kurmaya çalıştı. 21 Kasım'da, Savaş Bakanlığı'nın bir kararnamesinde bu birliğe nasıl asker alınacağı ve ücretler belirleniyor, birliğin mevcudunun 10.000 asker olacağı belirtti-liyordu.

Polisin kontrolü bir sağırılar savaşı vesilesiydi: Emniyet mü-dürü bir Bağımsız'dı (Eichhorn), Berlin Komutanı ise Çoğunluk

sosyalistiydi (Otto Wels) ve ordu, polisin yetkilerini de kullanıyordu. Denizcilerin farklı bir örgütlenmeleri vardı: Donanma Halk Tümeni. Hepsi polisin yönetimini ele geçirmeye çalışıyordu. Bu arada şüpheli unsurlar bu çatışmanın neden olduğu kaostan yararlanıyordu.

Yeni emniyet müdürü, 14 Kasım'da durumu Yürütme Komitesi'ne şöyle açıklıyordu:

Bugünden itibaren polis memurları görevlerine geri dönüyor. Şu ana kadar işlerine dönmeyi reddediyorlardı ve ilk günlerde biz de halkı kışkırtmamaya dikkat ediyorduk. Onları dün devreye sokmayı planlıyordum ama devrim şehitlerinin cenaze törenleri nedeniyle vazgeçtim... Her polis memuruna beyaz kolçaklı bir güvenlik memuru [*Sicherheitsmann*] eşlik ediyor. Polis memurları silahlı değil, kırmızı kolçakları var ve sadece trafiği yönetmekle görevliler. Sadece askerler, hırsızları ve canileri kovuşturma hakkına sahip. Gündüz hizmetinde durum bu. Gece için, beş altı kişilik karma devriyeler oluşturuyoruz (bir polis, bir asker). Maalesef askerler çok güvenilir değil. Emniyet müdürlüğü için denizcileri istiyordum, çünkü onlara daha fazla güvenilebileceğini düşünüyordum.... Dün yaklaşık yarım milyonluk Romen parasına el koydum. Bugün, Anhalt Garı'nda yaklaşık sekiz milyona el kondu ama para bize ulaştırıldığında bir kısmı eksilmişti bile... Ben de hedeflerimize, kurmak istediğimiz birlik için "kızıl muhafız" ifadesini terk edip "kent muhafızı" [*Bürgerwehr*] adını benimsersek ulaşabileceğimizi düşünüyorum.

Daümig - Berlin'de hüküm süren şeyin bir "polis anarşisi" olduğunu söylemek, kelimeleri zorlamak olmaz. *Kommandantur* ve emniyet müdürlüğü, birbirlerinin tekerine çomak sokuyor ve üstelik, başkomutanlık da işlerine karışıyor.¹³⁸

Daümig çeşitli sorumluların bir toplantı yapmasını öneriyordu. Büyük gazetelerin -ve Çoğunluk grubunun- başkentte

hüküm süren bu görelî güvensizliğı, Yürütme Komitesi ile em-niyet müdürlüğüne karşı kullanması beklenen bir şeydi.

Özellikle burjuva basını Berlin'i, Spartakistlerin hüküm sür-düğü bir Ali Baba mağarası gibi göstermeye eğilimliydi.

Ama Yürütme Komitesi ve hükümet arasındaki çatışma iç politika sorunlarıyla sınırlı değildi. Devrimci Rusya'ya karşı benimsenecek tavır konusunda da anlaşmazlık aynı derecede açıktı.

Sovyet Rusya ile ilişkiler

Berlin Konseyleri Yürütme Komitesi 10 Kasım tarihli bil-dirgesinde, Prens Maximilian von Baden hükümeti tarafından Scheidemann'ın önerisi üzerine kesilen Sovyet Rusya ile diplo-matik ilişkilerin derhal yeniden kurulmasına "karar veriyordu":

[Komite] devrimin yoluna ilk girenler olan Rus işçilerine ve askerlerine hayranlığını ifade etmektedir; Alman işçi ve as-kerlerinin, Enternasyonal'lerin öncüsü olmaktan kaynaklanan geçmişteki şanlarına uygun olarak, onların örneğini izlemesin-den gurur duymaktadır. Rus işçi ve asker hükümetine kardeşçe selamlarını iletmektedir.

Alman Cumhuriyeti'nin Rus hükümetiyle derhal yeniden dip-lomatik ilişkiler kurmasına karar vermekte ve bu hükümetin bir temsilcisinin Berlin'e gelmesini ummaktadır.¹³⁹

11 Kasım'da Sovyet hükümeti de belki varlığından bile ha-berdar olmadığı yeni hükümete değil, ama "Almanya'nın tüm işçi, asker ve denizci konseylerine" bir telsiz telgraf göndermişti. Bu telsiz mesajında, Scheidemann ve Erzberger'e şiddetle saldı-rılıyordu:

Prensler, kapitalistler ve Scheidemann'lardan¹⁴⁰ oluşan bir hü-kümete hoşgörü gösterdikçe, iktidarı elinizde tutamazsınız. Erzberger'lerle, Scheidemann'larla sermayeye teslim olursunuz.

[...] Şimdi söz konusu olan, elde silahla her yerde iktidarı gerçekten almak ve Liebknecht tarafından yönetilen bir işçi, asker ve denizci hükümeti kurmaktır. Saçma şeyler söyleyenlerin size bir Milli Meclis dayatmasına izin vermeyin.

Kızıl Ordu'nun, İngilizler tarafından desteklenen generallerin yanı sıra "sizin generallerinizle ve Scheidemann hükümeti" ile savaştığı ve diplomatik ilişkilerin kesildiği hatırlatıldıktan sonra telsiz mesajında şu sonuca ulaşıyordu:

[Berlin'e] hemen temsilci gönderemiyoruz, çünkü Litvanya'yı ve Polonya'yı işgal eden Alman generalleri yolumuzu kapatıyor ve General Hoffman ve [Doğu Cephesi Komutanı] General Beseler gibilerini akıl yoluna sokmadığınız sürece de kapatmaya devam edecekler. Bizimle radyo aracılığıyla iletişime geçin. Moskova ve Tsarkoye Selo istasyonunu arayarak bize Almanya'da neler olduğunu anlatın. Size kısa bir süre içinde ekmek göndermek için elimizden geleni yapıyoruz.

Yaşasın Alman Konseyler Cumhuriyeti!¹⁴¹

Üç gün sonra, Berlin'den yeni bir telsiz telgraf alındı. Bu mesaj, dış ilişkilerden sorumlu Rus komiserinden geldiği için daha "diplomatik" bir üsluba sahipti. Moskova-Berlin arasındaki iletişimin zorlukları ve Alman ordusu tarafından işgal edilen ve iki ülkenin vatandaşlarının temas halinde olduğu Rus topraklarında hüküm sürebilecek karışıklık hakkında bir fikir veriyordu.

Berlin Asker Konseyi'ne¹⁴²

Courlande, Alt-Autz Askerî Konseyi'nin radyo istasyonu tarafından, 14.11.1918, sabah saat 3'te alınan telsiz telgraf.

Moskova'dan Königs-Wusterhausen'e [Berlin'in radyo istasyonu bulunan bir banliyösü] ve tüm işçi ve asker konseylerine gönderilmiş.

Rus hükümeti Alman hükümetini yöneten yakından tanıdığı yoldaşlarla doğrudan bağlantı kurmak için iki gündür çabalı-

yor ama henüz sonuç alamadı. Bu bağlantı gerekli ve acil... Rus diplomatik temsilcilerin Berlin'e geri dönüp dönemeyeceklerini bile bilmiyoruz...

İşgal edilen topraklarda¹⁴³ çatışmalar çıkabilir, insanların zihinleri kaynama halinde.... Almanların da bizim halk kitlelerimiz gibi, ağır sonuçları olabilecek bu tür çatışmalardan kaçınmak istediklerine eminiz. Ama bizim partimiz [Bolşevik Komünist Parti] dışında bu durumu düzene sokabilecek başka bir örgüt yok. Hele de, eski Alman hükümetinin ajanları tarafından iyice teçhiz edilmiş beyaz çetelerin, bizim olduğu kadar Almanya'nın da özgürlüğünü tehdit ettiklerini düşünürsek.

Şu anda Berlin hükümetiyle doğrudan temasımız olmadığı için, Almanya işçi ve asker konseylerinden bu olguları Berlin hükümetine aktarmasını rica ediyoruz.

Dışişleri Komiseri,
Çiçerin.

Halk Komiserleri: Berlin'e Rus büyükelçisi gelsin

Nihayet 15 Kasım'da, Çiçerin ile Haase arasında doğrudan iletişim kuruldu. Halk Komiserleri, uzun bir tartışmanın ardından, o an için Rusya ile yeniden diplomatik ilişki kurmamaya karar verdi.¹⁴⁴

Bunun için iki tür gerekçe ileri sürüldü: İlki, İtilaf Devletleri'ni gücendirmemektir. Haase, Bern ve Lahey'deki Alman büyükelçilerinin, bir kısmı Berlin'den "salık verilmiş" olabilecek raporlarını aktardı.¹⁴⁵ İkinci gerekçe ise şuydu: Kautsky, Sovyet hükümetinin birkaç haftadan fazla dayanamayacağını iddia ediyordu.

Muhtemelen Rus diplomatların Berlin'e dönmesinin Spartakizmi güçlendireceğinden korkuyorlardı. Halk Komiserleri Ku-

rule daha o zamandan Sovyet Rusya'ya karşı İtilaf Devletleri'ni tercih etmişti, çünkü içinde de Konseyler Cumhuriyeti'ne karşı burjuva demokrasisini seçmişti.

Ayın 18'inde Halk Komiserleri Kurulu'nda aynı tartışma yeniden başladı. Bu tartışmada, bir yandan İtilaf Devletleri ile Sovyet Rusya arasında bir çatışma çıkması durumunda Almanya'nın tarafsız kalmasına karar veriliyor, diğer yandan ise sert bir dille, Rusya'dan Almanya'nın hâlihazırdaki hükümetini tanıması ve Reich'in iç işlerine herhangi bir şekilde müdahale etmekten kaçınması isteniyordu.

Resmî ilişkileri yeniden canlandırma teklifinin bu şekilde reddedilmesi Yürütme Komitesi'nin ilk yenilgisiydi. İki hafta sonra aynı konuda ikinci bir yenilgi daha aldı.

29 Aralık'ta Reich İşçi Konseyleri Kongresi'nin toplantıya çağrılmasının ardından, J. M. Sverdlov¹⁴⁶ yine radyo aracılığıyla Berlin İşçi ve Asker Sovyetleri Konseyi'ne başvurarak, kongreye katılmak isteyen bir Sovyet delegasyonunun Almanya'ya gelmesini kolaylaştırmasını rica ediyordu. Bu delegasyon sekiz kişiden oluşacaktı. Sverdlov gerekli başvuruların derhal yapılması gerektiği konusunda ısrar ediyordu, "çünkü o sırada Berlin'e seyahat çok uzun sürüyordu."¹⁴⁷

Yürütme Komitesi bu telgrafı çok iyi karşıladı ve aynı gün, hükümetten Sovyet delegasyonunun Almanya'ya girişini kolaylaştırmasını rica etti:

Reich hükümetine,

İlişikte, Rus İşçi ve Asker Konseyleri Yürütme Komitesi'nden aldığımız bir telsiz telgrafın kopyasını sunuyoruz. İşgal yetkililerinin ve sınır görevlilerinin delegasyonun girmesine izin vermeleri için, muhatabımızın arzu ettiği talimatları hızla vermenizi özellikle rica ediyoruz.

Yürütme Komitesi Sekreteri¹⁴⁸

On gün kadar sonra, 11 Aralık'ta, *Vorwärts* hükümetin Rus delegasyonuna Almanya'ya girme izni vermemesini yorumluyordu. Bu makalede, "yürütme gücünün sahibi" hükümetin İşçi Konseyleri Yürütme Komitesi'ne karşı zaferi açık bir şekilde ortaya konuyordu. Vize talebinin reddedilme gerekçesi olarak, hem iç politikayla (Bolşevik propagandasına izin vermemesi) hem de dış politikayla ilgili nedenler ileri sürülüyordu: Sovyet Rusya'yla yakınlaşma İtilaf Devletleri'ni rahatsız edeceği için Almanya'ya daha ağır barış koşullarına mal olabilirdi.

Ayrıca, (ama *Vorwärts* bunu söyleyemiyordu) bir dizi Alman politikacı ve general, örneğin Groener, Almanya'nın dünkü düşmanlarıyla Rusya'ya karşı işbirliği yapma ihtimalini değerlendiriyordu: Bu Almanya'nın "yenilmiş düşman" statüsünden "müttefik" statüsüne geçmesini sağlayacaktı.

Sosyal demokrat gazetesinin manşetten verdiği yazı şuydu:

Rusların ziyaretini iptal ediyoruz.¹⁴⁹

Dünkü gazetelerin duyurduğu gibi, Halk Komiserleri kabinesi, 16 Aralık'ta İşçi ve Asker Konseyleri Genel Kurulu'na katılmak isteyen Rus delegasyonunun Almanya'ya giriş vizesini reddetti.

Rus delegelerini kabul etme kararı alındığında, kuşkusuz bu bir değerlendirmeye dayanıyordu: Bizimkine benzer bir örgütün temsilcilerini kabul etmek söz konusuydu. Oysa durum bu değil.

Kendi devrimci organlarımızın adlarını Rusların örgütlerinden ödünç almış olmamız, Rus işçi ve asker konseylerinin bizimle aynı yönde hareket ettikleri anlamına gelmiyor.¹⁵⁰ Rusya'da bu konseyler Bolşevik diktatörlüğünün temsilcilerinden başka bir şey değil. Ve Sovyet hükümetinin toplantımızda (davet edilmeden) temsil edilme isteğinin arkasında, bunu, eski Rus temsilci Joffé'nin gitmesiyle sona eren Bolşevik propagandanın yeniden ortalığı sarması için vesile olarak kullanma isteğinden başka bir şey yatmıyor.

Zaten Bay Joffé, Almanya İşçi ve Asker Konseyleri Genel Kurulu'na yeniden Rus delege olarak seçilmişti. Bolşevik propaganda şefi Radek ve başka hükümet delegeleriyle birlikte yeniden Almanya'ya dönmek istiyordu.

Makale, kararın Halk Komiserleri tarafından verildiğini yeniden vurguluyordu:

En ufak bir şüphe yok ki Almanya'ya giriş izni verme veya reddetme yetkisi, yürütme yetkisinin sahibi olan Halk Komiserleri Kurulu'nundur... Şu anda, her iki organ da yürütme gücünün sadece hükümetin elinde olduğu konusunda tamamen aynı fikirdedir.

Bu Ruslar tehlikeli insanlardı:

Rusların bu şekilde Rus hükümetinin temsilcilerini (tereddüde yer bırakmayacak şekilde ortaya çıkan) kaçak olarak ülkeye sokma niyeti ve bu temsilciler kabul edilseydi karşı karşıya kalacağımız ciddi tehdit, yalnızca içerideki durumumuzu etkilemekle kalmayıp barış antlaşmasının imzalanmasını tehlikeye atarak yeni bir durum yarattı. Kabine bu durumu dikkate alarak, Almanya'daki durum nedeniyle Rus delegelerinden projelerini kendilerinin iptal etmelerini istedi. Diğer yandan da doğu cephesindeki işçi ve asker konseylerine gerekli talimatları verdi.

Yürütme Komitesi de Rusların ziyaretinden vazgeçti.¹⁵¹

Rosa Luxemburg

Devrimcilerin karşılaştığı sorunların bu özeti, her militanın devrimin kaderinin kendi eylemine bağlı olduğunu hissettiği o günlerin ateşini, günümüz okurunun gözünde herhâlde tam olarak canlandırmayı sağlayamaz.

Tüm bu devrimcilerin arasında bir yüz öne çıkıyor gibidir: Bu, geçen bunca yıldan sonra, devrimin öncü figürlerinden birinin, Alman trajedisinin bizzat simgesi olan bir kadının yüzü.

O günlerin ateşini hissetmenin en iyi yolu, Rosa Luxemburg'un arkadaşı Clara Zetkin'e Berlin'den gönderdiği ve Spartakistlerin kaygılarından bazılarını yansıtan metinleri ve telgrafları okumaktır.

Lenin, bazı anlaşmazlıkları olsa bile Rosa Luxemburg'dan bahsederken onun bir kartal olduğunu söylemişti. Ancak bu kartal uzun süredir kafesteydi.

Savaşın bir bölümünü Berlin'de Barnimstrasse'de, sonra da Breslau yakınlarında bir Silezya kalesinde hapiste geçirdi. Hapishaneden Mathilde Jacob'a veya Sophie Liebknecht'e yazdığı mektuplar, Rosa Luxemburg'u sadece politikayla ilgilenen bir kadın militan olarak hayal edenler için şaşırtıcıdır. Bu mektuplarda sürekli olarak şiir ve müzikten söz ediyor, bitkilerle, ağaçlarla, böceklerle ve bulutlarla ilgileniyordu. İçeri bir güneş ışığı girdiğinde neredeyse mutlu oluyordu.

Bir süre önce Korsika'ya gitmişti ve bu geziden, Akdeniz manzaralarının tadını hatırlıyordu. Küçük bir kadındı, hafif bir topallığı vardı. Kamuya açık toplantılarda söz alacağı zaman, dinleyicilerin kürsünün üzerinde sadece başını görmemelerini sağlamak için ayağının altına küçük bir tabure yerleştiriliyordu. Ama konuşmaya başlar başlamaz boyu unutuluyordu: İki koyu gözün parladığı solgun yüzünden başka bir şey görülmüyordu.

Düşüncesi acımasız bir mantığa sahipti: Savaştan önce parti okulunda ders verdiği öğrencilerinden hiçbiri, görüşlerini paylaşmadıklarını hissettiğinde bile öğrencilerinin kişiliğini geliştirmeye özen gösteren bu öğretmeni unutmamıştı.

Çoğunluk grubu ve merkezcilere karşı küçümsemeden başka bir şey hissetmiyordu ve önce *Spartaküs Mektupları*'nda, sonrasında da Kasım'dan itibaren çalışmalarının merkezine yerleştirdiği *Die Rote Fahne*'de, bunların maskelerini düşürmeye yoğunlaştı. Stuttgart'ta kalan Clara Zetkin'e yazdığı ve gazetenin dizgi masasında veya bir masa köşesinde karaladığı mektupları

okunduğunda, kendisini Breslau'ya getiren trene atladığı andan itibaren ne kadar hareketli ve coşkulu bir hayat yaşadığını tahmin edebiliriz...

Ocak 1919'da bir seçim afişinde aptalca bir karikatürde elinde bir el bombasıyla gösteriliyordu. Paris'ten Berlin'e kadar her yerde aynı suikast iftiraları tekrarlanıyordu. İhtiyatsızlık derecesinde cesur olan Rosa, kandan ve şiddetten nefret ediyordu; Bolşeviklere düşmanlarına karşı şiddet kullandıkları için kızılıyordu...

Kullandığı silahlar, akıl yürütme ve propagandaydı. Entelektüel açıdan üstün olduğu hasımları onun savlarını çürütmek yerine, onu anti-Spartakist kampanyanın "şartlandığı" askarlere katlettirdiler veya katledilmesine izin verdiler.

Rosa Luxemburg Berlin'e ancak 10 Kasım'da, Wronke hapisanesinden çıktığında geldi. Hemen, ilk sayısı bir önceki gün çıkan gazeteye, *Die Rote Fahne*'ye gitti. Ancak bu gazetenin çıkışı binbir güçlkle karşılaşıyordu. Spartakistlerin el koyduğu *Lokal Anzeiger*'in sahipleri, Ebert'e giderek bu durumu protesto etmişti.¹⁵² Çoğunluğu sosyal demokrat olan dizgiciler bu işgalin yasadışı olduğunu düşünüyordu: Bu kutsal mülkiyet hakkının bir ihlaliydi. 11'inde *Die Rote Fahne*'nin yayını durdu. Bundan sonra mitinglere, yoldaşlarla, işçi ve asker delegeleri arasındaki tartışmalara, dağınık Spartakistler arasındaki tek bağlantıyı oluşturan, temel eğitim ve propaganda aracı olan gazetenin yeniden çıkmasını sağlamak için girişimler de eklendi.

Rosa Fransa'ya yaptığı yolculuk sırasında, "Sevgili Clarisse'im," diye başlayan Fransızca uzun mektuplar yazdığı Clara Zetkin'in Stuttgart'tan gönderdiği bir notunu aldı.

Clara Zetkin arkadaşını görmek, onunla tartışmak istiyordu. Buna olanak yoktu. Devrim Rosa'nın Berlin'de, Clara'nın ise Stuttgart'ta kalmasını gerektiriyordu. 14 Kasım'da Rosa şu telgrafı çekti:

Sana sevgilerimi iletiyorum. Gelmem tamamen imkânsız. Bu-
raya gelmeni vicdanen kabul edemem. Seyahat etmene tama-
men karşıyım. Telgrafla cevap ver, yapabilirsek hızlı posta ile
haberleşelim veya belki Levi [Paul Levi: Spartakist yönetici]
seni görmeye gelebilir. Öpücükler ve dostlukla. Cevabını ve
mektuplarını Mathilde'ye [Mathilde Jacob, Rosa Luxemburg'un
sekreteri ve arkadaşı] gönder. Sana telefonla ulaşmaya çalışaca-
ğım. Rosa.¹⁵³

Sonunda 18 Kasım'da, Rosa Luxemburg gazetesinin yeniden
çıktığını neşeli bir şekilde Clara'ya bildirdi:

Adresim

Berlin, Moltke Oteli, 18.11.18

Sevgili arkadaşım, büyük bir aceleyle sadece iki satır. Trenden
indiğimden beri daireme daha adımımı bile atmadım. Düne
kadar sürekli olarak *Die Rote Fahne* için koşuşturduk. Çıkacak
mı, çıkmayacak mı? Sabahtan akşama mücadele bunun etrafın-
da dönüyordu. Nihayet çıkıyor.

Rosa Luxemburg hemen Clara'nın işbirliğini istedi. Gazete
gerçekten en önemli meşgalesiydi, orada çalışıyordu, neredeyse
sadece onun hakkında konuşuyordu:

Ona karşı biraz sabırlı olmalısın. Teknik açıdan hâlâ yeterli de-
ğil. Tüm bunlar yavaş yavaş oturacak. Ama özellikle, gazetesinin
içeriği hakkındaki düşünceni öğrenmek istiyorum. Tamamen
aynı çizgiyi izleyeceğimizi hissediyorum¹⁵⁴ ve bu beni mutlu
ediyor. Tüm düşüncelerim ve kalbim senin yanında. Keşke 1
günlüğüne bile olsa gelip seni görebilseydim! Ama bu, trenler
yeniden çalışmaya başladığında mümkün olacak. O güne kadar
bana hızlı postayla yaz. Makalenin büyük bir sabırsızlıkla bek-
liyorum; çok kısa olsun! Çok fazla çaba harcama. Senin adını
[gazetede] hemen görmek istiyoruz. Örneğin, kadınlar¹⁵⁵ hak-
kında bir şey yaz; şu anda bu çok önemli ve hiçbirimiz bu ko-
nudan bir şey anlamıyoruz.

Sevgili arkadaşım, büyük bir aceleyle, çok çok sevgiler. Seni bin kez kucaklıyorum.

Senin R.¹⁵⁶

Aynı gün, daha da emin olmak ve zaman kazanmak için, şu telgrafı gönderdi:

Bana *Die Rote Fahne* için hemen senin imzanı taşıyan küçük bir makale gönder. Konuyu sen seç. Kadınlar üzerine olmasını diliyoruz. Dostlukla. Rosa. Moltke Oteli.¹⁵⁷

Makale ilk postayla geldi. Bu, 21.11.1918 tarihli bir telgrafla doğrulanıyordu:

Mektubun ve makalen için binlerce teşekkür. Bakış açına tamamen katılıyorum. Yakında hepimizden mektup alacaksın. Tüm kalbimle. Rosa¹⁵⁸

Üç gün sonra Rosa daha uzun ama yine aynı hareketli ve telaşlı hava içinde yazıyordu:

Berlin, 24.11.1918

Adresim geçici olarak Mathilde

(Hâlâ evime gitmedim!!)

Sevgili arkadaşım, kalbimde hazır olan uzun, çok uzun mektup yerine sadece bu birkaç zavallı satırı yazabiliyorum. Özü şu: Doğal olarak seni görmek ve seninle konuşmak istiyorum. Buradan ancak, arada Thalheimer [Thalheimer, Spartakist militan, Braunschweig'da çıkan *Volksfreund* (Halkın Dostu) gazetesinin redaktörü] gazetede bize yardımcı olmak için buraya gelirse, aşağı yukarı iki hafta içinde iki günlüğüne ayrılabilirim. Gerçekten de nefes alacak zamanımız yok, üstelik de yerimiz çok dar. (Günlük son haberler bülteni de yerimizi daha da daraltıyor!) Senin yazından bile bir iki cümleyi çıkardığımızı görmüşsündür, aksi takdirde bu sayıyı bağlayamazdık. Şimdiden gazeteyi altı sayfaya çıkarmayı veya günde iki sayı çıkarmayı düşünüyoruz ama bunun için daha fazla insana ihtiyacımız var

ve Thalh.[eimer] ve Hörnle'yi [E. Hörnle, Spartakist, bir papazın oğlu, Württemberg'li] sabırsızlıkla bekliyoruz, çünkü askerlerin ve gençlerin gazetesi için de insan gerekiyor.¹⁵⁹

Spartakistler kâğıt sıkıntısı çekiyordu. Kadroları ve deneyimli gazetecileri de azdı. Ama devrim beklemezdi, her şeyi birlikte yürütmek gerekiyordu:

Kadınlar arasında propagandaya geelim! Senin gibi biz de bunun önemine ve aciliyetine inanıyoruz. Kendi grubumuz [çok muhtemelen, Spartakist Birlik'in yönetim kurulu] benim önerim üzerine bir kadın gazetesi çıkarmaya ve bunun için (veya daha doğru bir ifadeyle, bu yolla) seni Leipzig'den [Clara Zetkin'in 1916'ya kadar yazdığı kadınlara yönelik sosyal demokrat gazete *Die Gleichheit*'in (Eşitlik) yönetiminden SPD tarafından uzaklaştırıldıktan sonra, kadın ekinin editörlüğünü yaptığı (USPD'nin gazetesi) *Leipziger Volkszeitung*] çalmaya karar verdi.

Mektup burada kesiliyor. Sonraki sayfa bulunamadı. Birkaç gün sonra, Rosa nihayet daha uzun yazacak zaman bulabildi. Bu mektubun tarihi 29 Kasım:

Çok sevgili,

Sadece çalışma ve koşuşturma yüzünden değil, hâlâ pek çok eksiği olan ve pek çok şeyin kötü gittiği *Die Rote Fahne* için duyduğum kaygı nedeniyle de artık dayanamıyorum. Thalheimer bize dokunaklı bir gayretle yardım ediyor ama redaksiyon alanında hâlâ biraz deneyim eksikliği var ve yürekli Rück [Stuttgart'lı Spartakist militan] henüz çok genç. Gazetede, doğal olarak haberim olmadan yayınlanan Juvenus imzalı son notu, Bağımsızlar'a karşı beceriksiz polemigi yüzünden az kalsın bir saldırıyla karşılaşmama neden olacaktı. Bu tür olayların tekrarlanmaması için gerekli önlemleri aldım.

Genel olarak, her taraftan ve özellikle de Bağımsızlar'ın tarafından sadece bir tek kanaat duyuyoruz: *Die Rote Fahne*'nin Ber-

lin'deki tek sosyalist gazete olduğu söyleniyor. Tüm taraftarları *Die Freiheit* [USPD'nin resmî organı] yüzünden büyük bir hayal kırıklığı içinde. Son olarak, Büyük Berlin Yürütme Komitesi'nin toplantısında ve aynı şekilde Basın Komisyonu'nda, *Die Freiheit* genel ve ağır bir eleştiriyle karşılaştı ve ona karşı verilen örnek *R[ote] F[ahne]* oldu. *Die Freiheit*'ı yalnızca Haase ve (baş redaktörü) Hilferdin zayıf bir şekilde savundu. [...]

Şimdi Fahne'miz hakkında konuşalım. Kadın gazetesi olarak, yarım levhalık [8 küçük sayfa] bir haftalık ek çıkarmaya karar verdik. Bunu senin yapman gerek. İstedğin şekilde yap. (*L[eipziger] V[olkszeitung]* gazetesinin ekinin aksine) teorik sorunları ele almayacak bir ek düşünüyoruz, ama popüler olmalı ve aşağı yukarı *Die Rote Fahne*'nin diğer bölümlerinde olduğu gibi ajitasyon yapmalı. Basında ihtiyaç duyduğun malzemeyi bulma işi doğal olarak sana düşüyor. Senden her sayıda bir buçuk sütunluk bir başyazı yazmanı ve yurtdışı, Almanya, burjuva kadın hareketi, ekonomi ve benzeri konularda her tür sütun ve bilgiyi yayınlamanı istiyoruz. Uygun bulduğun çalışma arkadaşlarını al, ama resmî olarak bizim düşüncelerimizi paylaşan insanları seç (örneğin, Zietz veya M[athilde] Wurm [sosyalist militan (USPD)] olmasın), çünkü bu, uygulamada bazı karışıklıklar yaratır. Onlarla iyi ilişkilerimiz var ama açık bir şekilde saflarımıza katılmalarını beklemek istiyoruz. Bu bana kaçınılmaz görünüyor [Bu beklenti boş çıkacaktı]. Dolayısıyla, korkarım Käte D[uncker], Regina Duben ve şimdi aklıma gelmeyen başkaları dışında kimse yok. Doğal olarak, işin önemli kısmı sana düşecek; gerisine sen karar ver, bunu başarmanın yolunu bulursun nasılsa. (Parasal açıdan, grubumuz tüm masrafları karşılayacak, hatta hepimize olduğu gibi sana da bir maaş bağlayabilecek durumda). Bir güçlük daha! Tüm bu planlar, bulabilmek için her gün mücadele ettiğimiz kâğıda bağlı. Her hâlükârdâ, 6 sayfa olarak çıkmayı ve haftalık ekimizi yayınlamayı haftalar, belki de günler içinde başarabileceğiz. Ama özellikle, senin hemen cevap vermen gerekiyor. Bu planı kabul edip etmediğini ve bu işi nasıl yapmak istediğini,

yani sana yardım etmek için bir hazırlık yapmamız gerekip gerekmediğini söyle.

Bildiri önerin hepimiz tarafından kabul edildi. Uygun olduğun ilk anda birincisini yaz. Tek şart: Kısa olsun! Bize büyük formatta bildiriler için kâğıt vermiyorlar. Dolayısıyla hesabını sadece 2 sayfaya göre yap. Baskıya verilecek metni bekliyoruz. Bu, işçiler ve devrim hakkında genel nitelikte bir bildiri olmalı. Ayrıca, R[ote] F[ahne]'de kadınlarla ilgili 1/3 veya 1/2 sütunluk günlük bir bölüm oluşturmak istiyoruz. Bu bölümde esas olarak küçük bilgiler, bazen bir not bulunacak. Bu bölümden Käte D[uncker] sorumlu olacak. Ama yalnızca 6 sayfa çıktığımızda.¹⁶⁰

Rosa Luxemburg, USPD'deki durumu birkaç kelimeyle analiz ediyordu:

Däumig, Eichhorn vb. tamamen bizim tutumumuzu paylaştıklarını söyledi, aynı şekilde Ledebour, Zietz, Kurt Rosenfeld [Sol kanat üyeleri. Mektubun devamında, Rosa Luxemburg'un Luise Zietz hakkında daha nüanslı bir değerlendirmesi olduğu görülüyor] ve... kitleler de aynı şekilde! Bu sol, yalnızca bizim eleştirimizi onaylamakla kalmıyor, bizi Bağımsızlar'ı yeteri kadar eleştirmedikimiz için de suçluyor. Çok açık bir şekilde, Scheidemann'cılarla ölümcül birlikteliklerinden mümkün olduğunca çabuk kurtulmak ve bizimle birlikte yürümekten başka bir istekleri yok. [USPD] Kongresi'nin toplanmasını işte bu yüzden istiyoruz.

Bununla birlikte, kongrenin yapılması büyük bir çoğunlukla reddedildiğine göre Rosa bu solun önemi konusunda belki de biraz yanılsama içindeydi. Öte yandan cevap bulunması gereken soru şudur: Bağımsızlar'ın sol kanadıyla o zamanlar mümkün görünen bu birlik neden gerçekleşmedi?

Ama Rosa Luxemburg hemen günlük uğraşına, gazeteye geri döndü. Politik sorunlara, günlük hayatın sıkıntıları da ek-

leniyordu. Rosa, 11 Kasım'dan beri gazetenin dizgi masasından yalnızca önüne çıkan ilk otelde birkaç saat uyumak için ayrılıyordu. Ne var ki, otele kabul edilmek de bir sorundu:

Sana anlatacağım şeyleri ve burada yaşadığım hayatı bir bilebilseydin; gerçek bir cehennem! Dün gece yarısı ilk defa evime gittim ve bunun tek nedeni, ikimizin (Karl'ın ve benim) mahalledeki (Potsdam Meydanı'nın ve Anhalt Garı'nın çevresindeki) tüm otellerden kovulmuş olmamız!

Büyük bir dostlukla, burada durmam gerekiyor. Seni kucaklıyorum. Senin R.

Şu anda, kadın eki için kâğıt bulmakta güçlük çekmediğimizi öğrendim. Dolayısıyla hazır olduğunda başlayabilirsin. Sevgiler ve öpücükler!

ARALIK KARŞI DEVRİMİ

1918 KASIM SONU:

DEVİRİM Mİ, KARŞI DEVİRİM Mİ?

Kasım sonunda Almanya'da durumun tüm diğer unsurlarını belirleyen merkezî soru şuydu: Büyük adımlarla sosyalizme doğru ilerlemek mi gerekiyordu? (Kuşkusuz, Spartakistlerin ve Bağımsızlar'ın sol kanadının düşüncesi buydu.) Yoksa, öncelikle yeni düzeni yerleştirmek, örgütlemek, yukarıda karar verilen reformları gerçek hayatta temellendirmek, kısacası ilerideki değişiklikler hakkındaki kararı gelecek Kurucu Meclis'e bırakarak genç cumhuriyetin altındaki toprağı sağlamlaştırmak mı gerekiyordu? (Ebert ve Bağımsızlar'ın yöneticilerinin önemli bir bölümü böyle düşünüyordu.)

Ancak bu tür bir sorunun çözümü akademik nitelikte olmazdı. Her iki taraf da (aralarındaki sınırlar hâlâ bulanık olsa bile, Kasım sonundan itibaren çizgiler tereddüde yer bırakmayacak şekilde belirginleşmeye başlamıştı) kitleleri kazanmaya çalışacaktı. Spartakistler kitleleri kazanmaya çalışıyordu, çünkü onlara göre, yalnızca kitleler devrimciydi, yalnızca onlar derinlerden gelen kendi hareketleriyle devrimi ilerletebilirdi ve bunu yapmaları gerekiyordu; ılımlı sosyalistler ise bu kitleleri bozguncu, darbeci ve profesyonel ajitatörler olarak gördükleri unsurların zararlı etkisinden kurtarmak istiyordu.

Rosa Luxemburg, *Die Rote Fahne*'nin 18 Kasım tarihli sayısında, o ana kadar olup bitenlerin yalnızca çekingen bir baş-

langıç olduğu ve temelde hiçbir şeyin değişmediği fikrini işledi. Derhal bir dizi önlem alınmasını öneriyordu:

Devrimi sürekli olarak koruması için bir proleter kızıl muhafız birliğinin kurulması ve proletaryanın tamamının devrimin bekçiliği görevini her an yerine getirebilmesi için bir işçi milisi kurulması.

Yönetimde, yargıda ve orduda, eski polis devletinin, militarist ve mutlakiyetçi devletin mirasçısı olan tüm unsurların tasfiye edilmesi.

Her adımda hareketlendiği gözlenen karşı devrime yönelik olarak, kitlelere çağrıda bulunmadan, halkı “açık bir şekilde” uyarmadan, sakın bir şekilde “bırakınız yapsınlar” politikası izlemekle suçladığı hükümetin eylemini analiz ettikten sonra, şöyle devam ediyordu:

Tüm bunlar tamamen normal. Gerici bir devlet 24 saatte bir halk devletine, devrimci bir devlete dönüşemez. Daha düne kadar gericiğin jandarmaları olan ve Finlandiya’da, Rusya’da, Ukrayna’da, Baltık ülkelerinde proleter devrimcileri katleden askerler, bu cinayetlerin işlenmesine sakın bir şekilde izin veren işçiler, 24 saatte sosyalizm fikirlerinin bilinçli taşıyıcılarına dönüşmedi.

Alman Devrimi’nin şu andaki tablosu durumun içerideki olgunlaşma derecesine tam olarak uygun düşüyor. Scheidemann-Ebert ekibi, Alman Devrimi’nin şu anki aşamasına uygun hükümeti oluşturuyor. [...] Ama devrimler hareketsiz kalmaz. [...] Karşı devrimin bütünüyle üstün gelmemesi için, kitlelerin uyanık olması gerekiyor.¹⁶¹

Karşı devrimin ilk başarısızlığı

Öte yanda, askerî liderler de hareketsiz kalmıyordu. İlk olarak, daha önce gördüğümüz gibi, kurtarılabilecek olanları kurtarmayı, cepheden dönen birlikleri bozgunculuktan uzak tutmayı denediler.

Groener, Almanya'nın kaderinin, devrim "çılgınlarının" etkisizleştirilmesine bağlı olduğu konusunda Ebert ile aynı fikirdeydi. Ajitasyona bir son vermek, Spartakizmi durdurmak, mümkünse Konseyler sistemini tasfiye etmek, mümkün olan en kısa sürede Milli Meclis'i toplamak, kısacası düzeni ve disiplini yeniden sağlamak, devlete gücünü yeniden kazandırmak gerekiyordu.

Bu hedefler konusunda bir fikir birliği vardı. Ama bu hedeflere nasıl ulaşılacaktı?

Subayların karşı devrimci faaliyetleri arttıkça tehlike sol tarafından açık bir şekilde görülüyordu. Karl Liebknecht, 2 Aralık tarihli makalesinde birkaç örnek veriyordu:

Prenslerin yüksek himayesi altında kurulan asker konseylerinde, konsey üyesi olan junkerler, generaller ve amiraller var.

Westfalya'da ve başka yerlerde, asker konseylerinin subay üyelerinin ve başka subayların katılmasıyla, üst komutanları olan generallerin başkanlığında gizli toplantılar yapılıyor.

Genelkurmay ve Potsdam asker konseyleri, kendi inisiyatifleriyle, özel asker konseyi konferansları topluyorlar.¹⁶²

Berlin'de, muhafız süvari birliğinin önünde, soylu bir subay imparatorun adını anarak üçlü hurra çekiyor ve askerler koroya katılıyor.

Tüm Almanya'da subaylar, "çıkarlarını savunma" görevini üstlenen bir "Dostluk Grubu" içinde örgütleniyor.

Çok iyi tanıdığımız bazı gruplar, daha şimdiden yalnızca Berlin'de 5.000 üyesi olan bir Muvazzaf Astsubaylar Derneği kuruyor.

Hindenburg, Wilhelm döneminin güzel günlerindeki gibi politik tavırlar sergiliyor.¹⁶³

Sixt von Arnim, (500.000 askerden oluşan!) "kendi" ordusunun asker konseyine bir karar kabul ettirdi: "Bolşevizmi" her yola başvurarak bastırmak. General Eberhardt, Birinci Ordu'nun ge-

çiş yolundaki işçi ve asker konseylerinin ortadan kaldırılmasına karar verdi.

Kamuoyunu uyaranlar sadece Spartakistler değildi. Berlin Yürütme Komitesi, kendisine bildirilen benzer olgular nedeniyle birçok kez telaşa kapıldı. Berlin'e gelen birlikler şartlanmışlardı; başkentin Bolşeviklerin ve benzerlerinin elinde olduğunu düşünüyorlardı. Däumig, 10 Aralık'ta, bir tümenin gündelik sloganını aktarıyordu: "Kızıl olan her şeyin temizlenmesi gerekir ve kızıl olan her şeyin Spartakist olduğu da kesindir."¹⁶⁴

26 Kasım'da Molkenbuhr, Mackensen ordusunun asker konseyini kabul etmişti. O görüşmeyi şöyle anlatıyor:

Kendisini tanıttı: Mecklemburg'lu büyük toprak sahibi Reuss Prensi [...] Yanında, o da prens veya şövalye olan bir delege daha vardı. Her ikisi de bana arkalarında, Polonyalılara karşı da savaşabilecek sağlam ve iyi organize olmuş bir kitle olduğunu bildirdi.¹⁶⁵

Molkenbuhr birkaç gün önce Yürütme Komitesi'ne, Altıncı Ordu'nun "orduya *durumu açıklamak* üzere, çoğunluğu subaylardan oluşan otuz delege" seçtiğini söylüyordu.¹⁶⁶ Alman generalleri psikolojik savaşın önemini daha o zaman anlamışlardı.

Spartakistlere göre, bu durumun sorumluluğu hükümete aitti:

Hükümet, suç oluşturan bu başkaldırıyı zararsız hale getirmek ve cezalandırmak için en enerjik tedbirleri gecikmeksizin kendisi almak yerine, General Eberhardt'ın görevden alınmasını ve Genelkurmay Karargâhı'nın Kassel'den Berlin'e taşınmasını "talep etmekle" (ama kimden?) yetindi.

Bu talebe aldıkları ilk cevap şu oldu: Ebert ve Hindenburg hazretleri kulak asmadı ve bildikleri gibi hareket ettiler.

İkinci cevap: Riga'daki Yüksek Komutanlık, Baltık ülkelerinden sorumlu Reich Komiseri'nin¹⁶⁷ ve 8. Ordu'nun "asker" merkez

konseyinin onayıyla, “Alman subaylarının komutasında” ve “ellerindeki silahlarla Bolşevik dalganın Almanya’ya yayılmasını engelleme”, yani Alman proleter devrimini kanlı bir şekilde bastırma görevini üstlenen bir paramiliter birlik (*Eiserne Division*) oluşturdu.

İşte Almanya’daki devrimin üç haftasının sonucu.¹⁶⁸

Liebnecht bu noktada bu politikayı haklı göstermek için öne sürülen gerekçeleri inceliyordu:

Tüm bunlar, sorunsuz bir geri dönüş ve düzenli bir terhis süreci sağlama gerekçesiyle yapıldı. Sanki dönüşün zorlukları ve terhis süreci, asker kitlelerinin özgür kararıyla aynı başarıyla düzenlenemezmiş, sanki polisiye düzenin korunması devrimci iktidarın korunmasından daha önemliymiş gibi! Gerçekte ise devrimci kitleleri frenlemek; ilerlemelerine ve gelişmelerine yardımcı olmak yerine, harekete geçmelerini engellemek istemişlerdir.

Gerici güçler bir araya gelip güçlendikçe ve milisler [*Bürgerwehren*] ve beyaz muhafız orduları oluşturarak silahlandıkça, devrimci proletarya silahsızlandırıldıkça, kitlelerde bugüne kadar görüldüğü haliyle devrim için istek ve coşku yatıştııkça, tehdit giderek ciddileşiyor.

Bu tehditlere karşı, zaten kapitalist düzenin muhafız alayından başka bir şey olmayan Bay Wels’in¹⁶⁹ birliği hiçbir işe yaramaz.

Ebert’in ve Genelkurmay’ın isteği üzerine, cepheden gelen ilk birlikler Berlin’de geçit töreni yaptıklarında, kanlı olaylar artık çok yakındaydı:

Dün öğleden sonra [2 Aralık] ordunun telsiz operatörleri birliği Berlin’e girdi. Altı atlı subayın ardından, siyah-beyaz-kırmızı bayraklar açarak, önde bando takımıyla, “Heil Dir im Siegerkranz” ve başka imparatorluk marşlarını söyleyerek ilerleyen bu askerler, kentte gösterişli bir geçit töreni yaptılar. Marstall¹⁷⁰ yakınlarında, birlik, silahlarını teslim etmelerini isteyen güvenlik

ekipleri¹⁷¹ tarafından durduruldu. Birliğe komuta eden subay birkaç küstah sözcükle bunu reddetti. Telsiz operatörleri subaylarının çevresine toplandılar ve silahlarını güvenlik ekiplerine doğrulttular. Kan dökülmemesini sağlayan şey, güvenlik ekiplerinin sakin kalmasıydı.

Etrafta bir çember oluşturan genç burjuvaların bravo seslerinden cesaret alan¹⁷² birlik, yürüyüşüne, karşı devrimci gösterisine devam etti.

İşçiler! Yoldaşlar! Proleter askerler! Muhafız alayları karşı devrimcilerin en güvenli umudunu oluşturuyor. Bu telsiz operatörlerini, imparatorluk muhafızlarının başka birlikleri takip edecek.¹⁷³ Can düşmanlarımızın saldırısını boşa çıkarmalısınız.¹⁷⁴

Spartakistlerin korkuları yersiz değildi. 6 Aralık'ta askerler, Ebert'i kendisini cumhurbaşkanı ilan etmeye ve derhal Milli Meclis'i seçtirmeye davet ederken, başka gruplar Berlin Yürütme Komitesi'nin üyelerini tutukluyor, Ebert tarafından görevlendirildiklerini söyleyen başkaları ise, yakalamak istedikleri Liebknecht'i aradıkları *Die Rote Fahne*'nin redaksiyon bürosunu işgal ediyordu. Bu arada, imparatorluk tüfekli alayının askerleri (Berlin argosuyla "*die Maikäfer*" [mayısböcekleri]) silahsız askerlerin barışçıl bir gösterisine ateş açıyordu.

Bu olayların ayrıntıları asla tam olarak aydınlatılmadı. Bu yarım kalmış bir karşı devrimci darbe miydi (Spartakist versiyon), yoksa bizim inanmaya daha eğilimli olduğumuz gibi, amirlerinin becerikli propagandasıyla önceden şartlandırılmış astsubayların, subayların ve askerlerin bireysel eylemleri miydi, tam olarak bilemiyoruz. Kesin olan şey, Berlin sokaklarından on dört (9 Kasım'dakinden daha fazla!) ceset toplandığıydı. Bu olaylar başkent proletaryasını çok heyecanlandırdı.¹⁷⁵ Öte yandan, hükümette Çoğunluk sosyalistleriyle birlikte hareket eden ancak bu kan banyosunun sorumluluğunu üstlenmeyi reddeden Bağımsızlar'ın konumunu sarstı.

Ebert'in pozisyonu tartışma götürmez değildi. Sadece bu birliklerin Berlin'de silahlı bir şekilde geçit töreni yapmaları konusunda ısrar eden o olduğu için değil, aynı zamanda, kendisini cumhurbaşkanı ilan etmek isteyen isyancılarla diyaloga geçtiği için de.

6 Aralık'taki kanlı olayları çoğunlukla mahkûm eden Berlin proletaryasından kopmak istemeyen Bağımsızlar, 8 Aralık'ta büyük gösteriler düzenlediler. Gazeteleri *Die Freiheit* şöyle diyordu:

İlk korku anı geçtikten sonra, karşı devrimin tüm zehirli hayvanları deliklerinden çıkıyor. Ülkeyi, sokağın en aşağılık içgüdülerine seslenen yalan dolu bildirilerle dolduruyorlar. Liebknecht'e, Yahudilere, Yürütme Komitesi'ne karşı kampanya yürütüyorlar. Devrimci iktidara karşı güvensizlik tohumları ekiyorlar. İşçileri askerlere ve askerleri işçilere karşı kışkırtmayı deniyorlar; devrimci hükümeti destekliyor gibi görünüyorlar ama aslında eski rejimi yeniden kurmak istedikleri için onu yıkmaya çalışıyorlar.

Makale, haklı olarak, burjuva basınının rolü konusunda ısrar ediyordu:

Bu işte paranın bir önemi yok gibi görünüyor; bu gerici ajitatörlerin elinde savaş vurguncularının milyonları, dünün "düzen adamlarının" gizli fonları yok mu? Burjuva partileri ve basını bu ayaktakımının dalaverelerini açık bir şekilde destekliyor. Halkın ayaklanarak onlar için kazandığı basın özgürlüğünü, devrimi lekelemek, devrim için savaşanlara hakaret etmek, çalışmalarını engellemek için kullanıyorlar.¹⁷⁶ Hedefleri, kışkırtıkları düzensizlikten yararlanıp iktidarı geri almak.¹⁷⁷

Hindenburg Ebert'e yazıyor

Gerçekten de Aralık ayı, Alman Devrimi için dönüm noktası oldu. Taraflar tutumlarını sertleştirdi. 8 Aralık'ta Hinden-

burg, Ebert'e ve Savaş Bakanı'na asker konseylerinin ortadan kaldırılmasını, orduda disiplinin yeniden sağlanmasını ve hemen Aralık ayı içerisinde Milli Meclis'in toplanmasını talep ettiği uzun bir mektup yazdı. En üst rütbeli askerî liderlerin eski bir alışkanlığı sürdürerek politikaya karışmaktan çekinmediği görülüyordu. Bu mektubun temel amacı, 6 Aralık olayları ve halk tepkisinin şiddeti nedeniyle sarsılan Ebert'i aşırı sola karşı kararlılık göstermeye teşvik etmektir:

Genelkurmay Başkanı,

G.K.K., 8 Aralık 1918

Sayın Bay Ebert!

Bugün size yazıyorsam, bunun nedeni bana sizin, ülkesini dünyadaki diğer her şeyden daha fazla seven ve benim de yapmak zorunda kaldığım gibi vatanın kurtuluşu için kendi kişisel kanaatlerini ve isteklerini ikinci plana atan sadık bir Alman olduğunuz konusunda güvence vermiş olmalarıdır. Halkımızı onu tehdit eden felaketten kurtarmak için sizinle birlikte hareket etmemin nedeni budur. [...] Benim talebim üzerine, tüm subaylar [imparatora] yeminleri onları hâlâ bağladığı halde, yurda dönüşün düzenini, seferdeki askerlerin terhisini ve ağır mütareke koşullarının uygulanmasını sağlamak için anında yeni hükümetin emrine girdi.

Hindenburg burada, beceriksizlik, yolsuzluk ve kamu mallarını saçıp savurmak gibi suçlamalar yönelttiği işçi ve asker konseylerine saldırıyordu:

Bu durumdan, hükümet kendi kararlarının ve yürürlükteki yasaların ciddiyetle uygulanmasını sağlayacak bir mekanizmaya sahip olmadığı sürece çıkamayacağımız açıktır. İşler bu durumdayken, bu mekanizma, en katı disiplinin hüküm sürdüğü bir ordudan başka bir şey olamaz. [...] Ordu hükümetin kullanabileceği bir güç olacaksa, her yol kullanılarak subayların otoritesinin derhal yeniden kurulması ve orduda politikanın yasaklanması şarttır.¹⁷⁸

Hayran olunacak cümleler. Ordunun başı, konseylerin sivil iktidarına devletin yapısıyla ilgili emir gibi tavsiyeler verdiğinde bu politika olmuyordu. Politikadan yalnızca askerî liderleri rahatsız eden şey anlaşılıyordu; yani işçi ve asker konseylerinin eylemleri.

Bunun için, hükümetin derhal bir kararname çıkarak aşağıdaki hususları ilan etmesi gerekir:

1. Yalnızca askerî yetkililer komuta yetkisine sahiptir.
2. Hiyerarşik ilişkiler yeniden kurulmuştur. [...] Özellikle de asker selamı verme zorunluluğunun yeniden yürürlüğe konması mutlak surette gereklidir.
3. Asker konseyleri kesinlikle ortadan kalkmalıdır; en fazla, amirlerine askerlerin ruh halini bildirmekle görevli güvenilir adamlardan oluşan bir yapı varlığını devam ettirebilir.

Devamında hükümetin en acil görevlerini analiz ediyordu: bir barış antlaşması elde etmek, ekonomik faaliyetleri sürdürmek, Reich'in parçalanmasını önlemek.

Birinci noktayla ilgili olarak, içerideki durumumuz güvenli olmazsa, İtilaf Devletleri'nden ne barış ne yiyecek elde edebiliriz; tam tersine, şu anki durumumuz köklü bir şekilde iyileştirilmezse düşmanlarımız Almanya'yı işgal eder.

Bu gerekçe, ılımlılar, SPD ve benzerleri tarafından Spartakist ajitasyona karşı yaygın bir şekilde kullanılacaktı. Aslında Amerikan devlet adamlarının açıklamaları çoğu zaman SPD üyelerinden "esinleniyordu". Örneğin, Yürütme Komitesi'nin bir üyesi olan Colin-Ross 22 Kasım'da uçakla Kopenhag'a gitti ve ABD maslahatgüzarıyla görüştü. Colin-Ross, Wilson'ın aşırı solun hâkimiyetindeki bir Almanya'yla barış yapmayı veya bu durumdaki bir ülkeye yiyecek sağlamayı reddettiğini bildiren bir deklarasyon yayınlamasını önerdi.¹⁷⁹

Hindenburg şöyle devam ediyordu:

Bana göre, yalnızca aşağıdaki önlemler bizi şu anki sıkıntılardan kurtarabilir:

1. Hemen Aralık ayında Milli Meclis'in toplanması. [...]

5. Disiplin sağlandıktan sonra güvenilir bir polis teşkilatı veya ordu hükümet kararnamelerinin uygulanmasını sağlamalıdır.

Alman halkının kaderi sizin ellerinizde. [...] Ben, ordunun tamamıyla birlikte, eylemlerinizi hiç çekincesiz desteklemeye hazırım. [...]

Aşırıların politikaya karıştığını iddia ederek bana saldırdığını biliyorum. Ama size yazdığım şeyleri size aktarmaya kararlıydım. Harekete geçme gücünü bulmanızı ve sorumluluklarınızı üstlenmenizi diliyorum.

Ebert, tam teçhizatlı on tümenin Aralık başında Berlin'e girmesi konusunda Groener'le anlaşmıştı. Yürütme Komitesi'nin muhalefetine ve Spartakistlerin şiddetli uyarılarına rağmen, Ebert bu birliklerin silah ve mühimmat taşımalarını kabul ettirmişti. Bu bir askerî tören birliği değil, bir iç savaş ordusuydu.

Bu ordunun komutası General Lequis'ye verildi. Lequis, birliklerinin başkente girişini askerî bir operasyon gibi planlamıştı:

10.12. Süvari tümeninin girişi. Ana binaların işgal edilmesi. Birlikleri selamlayan hükümet duyurusunun asılması. Avcı tümeni ve 1. muhafız tümeni alarm durumunda Berlin yakınında bekliyor.

11.12 Avcı tümeninin Berlin'e, 1. muhafız tümeninin Potsdam'a girişi. Silahların ve savaş malzemelerinin toplanması. Duyuru: İzinsiz silah taşıyan herkes kurşuna dizilecek. Elinde savaş malzemesi (araçlar dahil) bulunduran herkes divanı harbe verilecek. Denizciler ve asker kaçakları on gün içinde en yakın kıtaya veya o bölgenin komutanlığına teslim olmalıdır. Yasadışı bir şekilde yetki kullanan herkes kurşuna dizilecektir. Güvenli olmayan mahallelerin aranması [...]

13.12 5. muhafız tümeninin girişi. Tüm Reich için geçerli bir emir. Subayların otoritesinin tam olarak yeniden tesis edilmesi (rütbe işaretleri, kendilerine gereken saygının gösterilmesi vb.). Sivil yetkililerin ve askerî birliklerin yasalarca kendilerine verilen görevleri yerine getirmesi. Tüm yardımcı birliklerin hemen dağıtılması.¹⁸⁰

Bu programı okuduklarında Çoğunluk grubu üyeleri bile korktu. 10 Aralık'ta, Savaş Bakanlığı'nda Lequis ve kurmay subayları, Savaş Bakanı, Ebert ve yakın çalışma arkadaşı Baake'nin katıldığı bir toplantı yapıldı.¹⁸¹ Birliklerin geçit yapması planının korunmasına, ancak şimdilik bu geçit töreninin kaçınılmaz bir şekilde yol açacağı psikolojik şokla yetinmeye karar verildi.

Ancak generaller Berlin'in atmosferinin askerler üzerindeki etkisini küçümsemiş görünüyordu. Ayrıca Noel yaklaşıyordu... Ve herkes, Noel'in Almanlar için ne anlama geldiğini bilir: Noel aile bayramıydı, askerlerin neredeyse tamamının nihayet evlerinde geçirmek istediği bayramdı.

Groener 1925'te şöyle diyecekti:

Birliklerin bu girişi, dışarıdan bakıldığında belirli bir saygınlıktan yoksun görünmüyordu ama beklediğimiz etkiyi yaratmadı. Askerler evlerine dönmeyi o kadar istiyordu ki bu on tümenle hiçbir şey yapılamazdı. Berlin'i Bolşevik unsurlardan temizleme, silahların toplanmasını sağlama planı gerçekleştirilemedi.¹⁸²

General Groener'in anılarının doğruluğundan kuşkulanicak olursa, işte General Lequis'nin tanıklığı. Deniz Tümeni'ne karşı başlattığı saldırının başarısızlığından sonra Lequis, 24 Aralık'ta *Vossische Zeitung*'a, gözlerinin açıldığını gösteren bir röportaj verdi:

Bir hafta önce, sevinç ve gururla söylüyorum, adamlarımın ruh hali çok iyiydi.

Ne yazık ki işler uzadı. Hükümet sekiz gün önce müdahale etseydi, disiplinli ve örgütlü güçlere dayandığı için düzen kan

dökülmeden sağlanabilirdi. Bunun yerine birliklerim on gün boyunca, bildiğiniz sonuca yol açan etkilere maruz kaldı. Tümenlerim sürekli eridi. Bir bölümü terhis edildi, kalanların birçoğu da kendisi ayrıldı. Spartakistlerin olağanüstü propagandasının etkisi de hissedildi ve sonra, yiğit askerlerimin birçoğu, büyük bir özleme, tutkulu bir şekilde ailelerini yeniden görme özlemine kapıldı. Tüm bunlar disiplini ve savaşma yeteneğini etkiledi.¹⁸³

Milli Meclis mi, konseyler mi?

Ordunun kullanımıyla ilgili bir çekişme devrim boyunca devam etti; buna paralel bir şekilde (çünkü Kasım ve Aralık'ta tüm sorular aynı anda soruluyor ve iç içe geçiyordu) yeni güçlerin yapısı hakkında da sıkı bir tartışma yürütülüyordu. Gerçekte, başından beri büyük bir anlaşmazlık konusu, devrimin yarattığı en dikkat çekici ürünlerden biri olan konseylerin yeri ve rolüydü.

Tüm iktidarı konseylere mi vermek gerekiyordu, yoksa tam tersine bunları geçici organlar olarak mı görmelilerdi? Daha 16 Kasım'daki Yürütme Komitesi toplantısında, Däumig sorunu mükemmel bir netlikte ortaya koymuştu:

9 Kasım'da, monarşi ve yasama meclislerinden oluşan eski hükümet sistemi çöktü. [...] Onun yerine işçi ve asker konseyleri sisteminin kurulması gerekiyor. [...] Sosyalist cumhuriyetten söz ediyoruz: Bu cumhuriyet şu anda bir dekordan ibaret. Artık monarşimiz yok, ama henüz cumhuriyetimiz de yok. [...] İşlerin yönetimini, savaşın devam ettiği dört yıl boyunca monarşinin görüşlerini benimsemiş insanlara vererek bir demokratik cumhuriyet kurmak istememiz ilginç bir durum olur. Bir Kurucu Meclis fikrine de bağlanamayız.

Yönetim ve yasama yetkilerinin konseyler tarafından yürütülmesi gerekir. Hükümet bize bağlı olmalıdır. Hükümet şu anda fikrimizi sormadan müsteşarlar tayin ediyor, hakkında hiçbir

şey bilmediğimiz duyurular yayınlıyor: Bütün bunları hoş görmemiz mümkün değil.

Bunun ne anlama geldiğini iyi anlamak gerekiyor. Komitemiz bir Milli Meclis toplanması yönünde karar verirse, bu ölüm fermanımızı imzalamak olur. Konseylerin faaliyeti sadece geçici olur. [...] Proleter cumhuriyet üstünlüğü ele geçiremez. Burjuvazi bütün gücüyle yeni hükümete girer. [...] Burjuva demokratik cumhuriyet, kapitalist ekonomiyi korumaya çalışır.¹⁸⁴

Däumig'in bu sözlerindeki açıksözlülükten etkilenmemek imkânsızdı. Yine de onu dinlemediler. Däumig'in Kurucu Meclis fikrini bir kenara iten ve konseyleri yeni rejimin temeli yapmayı öngören teklifi, az bir farkla da olsa –ona karşı on iki oyla– reddedildi.

Sol kanat, sorunu kitlelere taşımaya karar verdi. 19 Kasım'da Busch Sirki'nde toplanan Berlin Konseyleri Genel Kurulu'nda, Richard Müller, Däumig'in fikrini yeniden dile getirdi. Liebknecht ve Ledebour onu destekledi. Ebert ve Hermann Müller tam tersine Milli Meclis lehinde görüş belirtti. Çalkantılı bir ortamda yapılan oylama net değildi. Konsey taraftarları, bu genel kuruldan konumlarını kesin bir şekilde güçlendirerek çıkmadı.

Buna karşılık, o günden itibaren Kurucu Meclis'in toplanmasına yönelik kampanya ciddi bir güç kazandı. Büyük gazetelerin tamamı bu kampanyayı destekledi, saygın kişiler, ordu devreye girdi. 25 Kasım'da Berlin'de toplanan eyalet (Länder) başbakanları kurulu, Meclis'in toplanması lehine karar verdi. 28'inde, Berlin garnizonu delegeleri, ezici bir çoğunlukla benzer bir isteği dile getirdiler.

Bağımsızlar bir kez daha tereddüt içindeydi. Taşradaki temsilcileri, bazen Kurucu Meclis seçilmesini talep eden kararlara katılıyordu. Berlin'de ise, Yönetim Komitesi hiçbir şeyin acelesi yok diye düşünüyordu: Nisan'dan önce seçim yok, diye karar verdi.

Çoğunluk grubu komiserleri bunun üzerine hükümette büyük oyunu oynadılar. 29 Kasım'da, Landsberg şöyle bir açıklamada bulundu: Seçimlerin tarihi hemen yarın belirlenmezse, arkadaşları hükümette görevlerine devam etme sorumluluğunu alamayacaklardı.¹⁸⁵

Şantaj başarılı oldu. Haase ve Dittman boyun eğdi. Ebert, SPD'nin 2 Şubat olmasını istediği seçim tarihini 16 Şubat'a uzatmayı kabul ederek taviz vermelerini kolaylaştırdı.

Ama son söz söylenmiş miydi?

Konseylar Kongresi

16 Aralık'ta Berlin'de, devrimcilerin Kasım ortasından beri düzenlenmesini istediği İşçi ve Asker Konseyleri Milli Kongresi toplandı. Ne var ki bu "sovyet", kendi ipini çekti. Yerini Milli Meclis'e bırakmayı kabul etti, yürütmenin Halk Komiserleri'nde olduğunu teyit etti ve kendisine, oldukça bulanık ve etkisiz kontrol yetkileri atfetmekle yetindi. Tüm çıplaklığıyla gerçek durum işte buydu.

Spartakistler, Liebknecht ve Rosa Luxemburg'u kongreye delege olarak göndermeyi denediler ama başaramadılar (ve bu noktadaki başarısızlıkları anlamlıydı).¹⁸⁶ Bağımsızlar'ın sol kanadı kongrenin politik açıdan harakiri yapmasını önlemeye çalıştı ama yapamadı. Çoğunluk sosyalistleri, özellikle hâkim oldukları asker konseyleri sayesinde, baştan beri rahat bir çoğunluğa sahipti.¹⁸⁷

Vorwärts'in 16 Kasım sayısında kongrenin toplanacağı, biraz tumturaklı bir dille duyuruluyordu:

Devrim üç sınıf arasındaki savaşın enkazı üzerinde duruyor.¹⁸⁸ Bu enkaz benzetmesinin bir benzetmeden ibaret olmasından mutlu olalım! Binaya kesinlikle hiçbir şey olmadı, her şey yerli yerinde, tertemiz, koltukları, aynaları ve tüm konforuyla. Hiç-

bir şey yağmalanmadı veya tahrip edilmedi! Bu bir simge değil mi? Tahrip edecek veya savuracak hiçbir şeyimiz yok.

Ama bu makalenin yazarına göre, konseyler yaşamayı hak etmiyordu. Sadece deneyimli militanlar (Çoğunluk sosyalistleri demek istiyor) tarafından yönetildiklerinde iyi çalışmışlardı:

İşçi ve askerlerden oluşan bu ek örgütlenmeler, devrimin bu geçiş organları, şüpheşiz yeri doldurulamaz bir işleve sahip ama bize verdikleri görüntüde can sıkıcı lekeler de var. Herhangi bir partiyi övmeye çalışmadan, konseylerin işçi hareketinin deneyimli militanlarından oluştuğı yerlerde mükemmel bir şekilde çalıştıklarını ve yalnızca örgütsüz bir kitlenin, deneyimli liderleri dinlemediğı durumlarda kötü hasarların verildiğini söyleyebiliriz.

Öte yandan, kongrenin kendisinin de önemli bir kusuru vardı; delegeleri genel oyla seçilmemişti:

Kongre seçimleri ne yazık ki genel, eşit ve tek dereceli seçim yöntemiyle yapılmadı. Birçok durumda oylama gizli bile değildi. Bu sadece zamanın gerekliliklerinin dayattığı, kötünün iyisi türünden bir uygulama olarak görülmelidir. Demokrasi duyusuyla dolu halk, bu tür seçimleri artık görmek istemiyor.

Sosyal demokrat gazete, tartışılan sorunu kendinden emin bir şekilde, kaba bir netlikle kestirip atıyor ve kongre delegelerine görevlerini dikte ediyordu: Genel seçimlerin tarihini daha da öne almak şarttı.

Tartışılan "Milli Meclis mi yoksa konseyler sistemi mi?" sorunu, daha tartışmaya açılmadan açıklığa kavuşturulmalıdır. Sosyal demokrasi için alternatif yoktur: Onun için en kutsal görev, tüm halka olabildiğince hızlı bir şekilde demokratik bir şekilde kendi kaderini tayin hakkı verilmesi, bunun için de, Milli Meclis seçiminin teknik olarak mümkün olan en erken tarihte yapılmasıdır. Bu tarih 19 Ocak'tır.

Ama bu tarihe kadar, halkın desteğine sahip olan Reich hükümeti serbest hareket edebilmelidir. Büyük bir olasılıkla sadece dört hafta sonra en ağır tarihsel sınava girecek olan sosyalizm davasının itibarının, kendilerini hükümet yerine koyan unsurlar tarafından zedelenmesine hoşgörü gösterilemez.¹⁸⁹

Kongre sırasında Scheidemann, bir diğ er  oğ unluk sosyalisti Cohen ona katılmadığını belirtmiş olmasına karşın daha da kesin konuştu:

Kesin bir şekilde ikna oldum ki işçi ve asker konseylerini sürekli organizmalar olarak sürdürmemiz –bunu iyice düş ünd kten sonra söylüyorum– ticaret ve sanayimizin kaçınılmaz bir şekilde yıkıma uğraması ve hiç kuskusuz, Reich’in çökmesi anlamına gelecektir. Konseyler bize ne ekmek ne de barış verecektir ama bu politikaya devam edildiğ  takdirde, iç savaşı neden olmaları kaçınılmazdır.¹⁹⁰

Dolayısıyla –orduyla ilgili *Hamburg maddelerinin* oylanması bir yana bırakılırsa– bu kongrede sürpriz olmayacak ve sonuçta kongre pek bir etki yaratmayacaktı. Her hâlükârda kongre,  oğ unluk grubunun Ocak seçimlerinde daha net bir şekilde ortaya çıkacak olan gücünü teyit ediyordu. Ama buna karşın, bu kongrede güçlerinin altında temsil edilen Spartakistler, Konseyler Meclisi’nin toplandığı gün düzenledikleri gösterinin doğ ruladığı gibi, işçi kitlelerini harekete geçirebilecek durumdaydı.

Spartakistler öncelikle delegeleri, tüm dünyanın gözlerini onlara diktini söyleyerek co turmaya çalıştı:

5 Mayıs 1789’da Versailles’da, o zamanlar devrimci sınıf olan burjuvazinin meclisi, yani Milli Meclis toplandığında, tüm dünyanın burjuvazisi gözlerini, o anın büyüklüğünün bilincinde olan, sözlerinin her birinin tüm dünyada kendi sınıflarındaki herkes için bir umut sözcüğü olduğ nu bilen bu insanlara, delegelere ve milletvekillerine çevrilmişti.

Bugün de aynı şey söz konusu. Alman resmî sosyal demokrasisi, Ebert'ler ve Scheidemann'lar her ne kadar Enternasyonal'i bin kez yıkmış olsalar da, Alman proletaryası kardeşlerine, yani dünya proletaryasına karşı binbir suç işlemiş olsa da, her şeye rağmen, Alman proletaryası mücadele ettiği şu anda yeniden tüm ülkelerdeki proleterlerin adımlarını ona göre ayarladığı yıldız haline geldi.

Toplanan Merkez Konseyi, Enternasyonal'in yeniden inşası yolunda ilk adım olabilir ve olmalıdır.¹⁹¹

Die Rote Fahne'ye göre, kongre Çoğunluk sosyalistlerini hükümetten uzaklaştırmak ve tüm yetkileri kendisi üstlenmek zorundaydı. Gazete altı maddelik bir program öneriyordu:

1. Almanya bir sosyalist cumhuriyettir.
2. Tüm iktidar konseylere aittir.
3. Kongre tarafından seçilen İşçi ve Asker Konseyleri Yönetim Komitesi, en yüksek yasama organı olmalı ve yürütme yetkisini üstlenmelidir.
4. Ebertçi Halk Komiserleri Kurulu tasfiye edilmelidir.
5. Kongre, devrimi korumak için gerekli tüm önlemleri derhal ve enerjik bir şekilde uygulamalıdır. İlk olarak, karşı devrimi silahsızlandırmak, proletaryayı silahlandırmak ve bir kızıl muhafız kurmak gerekir.
6. Kongre derhal tüm ülkelerin proleterlerine, dünya sosyalist devrimini gerçekleştirme görevini üstlenecek işçi ve asker konseyleri kurma çağrısı yapmalıdır.

Gazete aynı zamanda, Berlin proletaryasını "kongreyi selamlamak" ve bu taleplerin yerine getirilmesini sağlamak için sokağa çıkmaya davet etti. Bu davet oldukça geniş bir kabul görmüş gibi görünüyordu. Ertesi günün *Die Rote Fahne*'si 250.000 göstericiden söz ederken, *Vorwärts*'in akşam baskısında birkaç yüz *Spartakistten* söz ediliyor ve işçilerin tehditle gösteriye ka-

tılmaya mecbur bırakıldığı iddia ediliyordu. Liberal gazete *Vossische Zeitung* ise 17'sinde şunu not ediyordu: "Ne yazık ki genel grev çağrısı birçok büyük işletmede karşılıksız kalmadı. Bir dizi pilot fabrikada yapılan soruşturmada, bu fabrikaların işçilerinin neredeyse tamamının bu sabah iş bıraktığı anlaşıldı."

Vorwärts'in kurnazca önerdiği gibi, Milli Meclis sorunu zararsız görünen bir değişiklik kararıyla çözüldü. 18 Aralık'ta kongre, sorunun tartışmaya açılmadan çözümünü öngören aşağıdaki metni kabul etti:

Politik iktidarın tamamını temsil eden Almanya İşçi ve Asker Konseyleri Milli Kongresi, yasama ve yürütme yetkisini, Milli Meclis yeni bir düzenlemeye karar verene kadar Halk Komiserleri Kurulu'na devreder.¹⁹²

"Sokak", kongreyi sadece bir kez karıştırdı, etkiledi ve ortama hâkim oldu. Bu da 17 Aralık'ta, Berlin'de konuşlanmış on yedi alay veya birliğin delegeleri aniden kongre salonuna girdiklerinde yaşandı. Pankartlarda her birliğin adı ve sloganlar vardı: *Komuta askerlerin elindedir; tüm subaylar derhal silahsızlandırılın; bize yalnızca seçtiklerimiz komuta etmeli.*

Kongre başkanı sözünü kesti ve Deniz Tümeni'nin başındaki Dorrenbach'ın herkes adına kürsüye gelerek askerlerin taleplerini bildirmesini kabul etti. Bu gösterinin baskısı altında, kongre bir sonraki gün bu maddelerin çoğunu, kapsamını daraltarak oyladı:

1. Başkomutanlık görevi (kara kuvvetleri, deniz kuvvetleri ve polis) [İşçi ve Asker Konseyleri] Yönetim Komitesi'nin kontrolü altında, Halk Komiserleri tarafından yürütülür.
2. Militarizmin ezilmesinin ve Prusya disiplin anlayışının [*Kadavergehorsam*] ortadan kaldırılışının simgesi olarak, rütbe belirten tüm işaretlerin kaldırılmasına karar verilmiştir. Görev dışında silah taşımak yasaktır.

3. Asker konseyleri, askerî birliklerin sadakatini ve disiplinin korunmasını sağlamaktan sorumludur. [...] Görev dışında üst yoktur.

4. Tüm işaretlerin –apolet, kokart, omuz kordonu– kaldırılmasına ve süngü takmaya yalnızca asker konseyleri karar verebilir. [...] Kongre tüm soyluluk nişan, madalya ve unvanlarının kaldırılmasını emretmektedir.

5. Askerler kendi liderlerini kendileri seçerler. Bir birlikteki askerlerin çoğunluğunun güvenini kazanmış eski subaylar seçilebilir.

Bu durumda, idari subaylar ve subay rütbesine sahip memurlar, devrime karşı herhangi bir girişimde bulunmamayı taahhüt ettikleri takdirde, terhis sürecini işletmek için görevlerinde kalabiliyordu.

7. Sürekli ordunun kaldırılma ve milis kuvvetinin kurulma sürecini hızlandırmak yerinde olur.¹⁹³

Bu talepler askerler için çok şey ifade ediyordu. Aralık 1918'de durumun ne kadar karmaşık olduğu buradan anlaşılabilir. Diğer konularda Çoğunluk sosyalistlerinin ardından sürüklenen bu askerler, dört yıl boyunca katı bir disiplinin acısını çekmişlerdi. Bu askerler için devrim, monokl takmış subayın simgeleştirdiği Prusya tarzı acımasız eğitimin son bulması demekti. Boyunduruktan kurtulma konusundaki ısrarlarının nedeni buydu. Aynı şekilde, işçilerin çoğu için devrim, işletmelerin kamulaştırılması anlamına geliyordu. Hem Milli Meclis'in toplanmasını savunmak hem de subaylarını seçilmesini ve fabrikaların kamulaştırılmasını istemek pekâlâ mümkündü.

Bağımsızlar'ın bölünmesi

Hamburg maddeleri meselesi bir kenara bırakılırsa, Konseyler Kongresi'nde Çoğunluk sosyalistleri zafer kazandı. Rakipleri

bölündükçe zaferleri kolaylaştı. Bağımsızlar'ın hanesinde, bir uçta Liebknecht'in tutkusu diğer uçta ise Haase'nin yumuşaklığı yer alıyordu. Üyeler bu iki kutup arasında bocalıyordu. Spartakistler bir kongre toplanmasını istiyorlardı. Rosa Luxemburg tarafından Büyük Berlin üyelerinin bir genel kurul toplantısında savunulan bu öneri oyların ancak üçte birini aldı ama Spartakist konuşmacı için Haase'nin o ana kadar izlediği politikayı değerlendirme ve sorgulama fırsatını yarattı:

9 Kasım'dan bu yana beş hafta geçti. Bu arada durum kökten bir şekilde değişti. Bugün gericilik ilk güne göre çok daha güçlü. Haase bize başardığımız şeylerin büyüklüğünü görmemizi söylüyor. Karşı devrimin, kendisinin de içinde yer aldığı hükümetin kolaylaştırdığı ilerleyişini bize göstermek de Haase'nin görevleri arasındaydı. Hükümet, karşı devrimi engellemek yerine burjuvaziyi ve gericiliği güçlendirdi. Gerçekten de burjuvazi kendisi için bundan daha uygun bir hükümet düşünemezdi: Bu hükümet burjuvazinin karşı devrimci hedeflerini gizleyen bir asma yaprağı işlevi görüyor.

Şu anki hükümet en temel önlemleri bile almadı. Savaş borçlarını iptal etti mi? Halkı, devrimi savunması için silahlandırdı mı? Kızıl muhafızları yasaklayıp Wels'in beyaz muhafızlarını tanıdı. [...]

Haase hükümetin yaptığı iyi şeyleri saydı: Bunlar, bize Almanya'nın ne kadar geri bir aşamada olduğunu kanıtlayan burjuva düzeltimlerden ibaret. Bunlar, proletaryanın bizim beklediğimiz devrimci fetihleri değil, sadece burjuvazinin eski borçları.

Rosa Luxemburg Sovyet deneyimini incelemeyi öneriyor:

Sonra Haase, Rusların taktiğini körü körüne kopya etmememiz gerektiğini, çünkü ekonomik açıdan Almanya'nın daha ileri olduğunu söyledi. Ama biz Ruslardan öğrenmek zorundayız. Ruslar deneyim biriktirerek başlamak zorunda kaldılar. Biz bu deneyimin sonuçlarını kendimize mal edebiliriz.¹⁹⁴

Rosa Luxemburg son olarak Halk Komiserleri arasındaki Bağımsız milletvekillerinin istifa etmesini talep etti:

Haase ve arkadaşları hükümetten ayrılırsa, bu hareket kitleleri sarsacak ve gözlerini açacaktır. Ama hükümetin eylemlerini örtmeye devam ederseniz, kitleler ayaklanacak ve sizi silip süpürecektir. Şu anda, devrimci dönemde, gerekli açıklama çalışması, söylevler ve broşürlerden ibaret olamaz. Şu anda önemli olan, eylemlerle açıklamaktır.

Rosa Luxemburg, Clara Zetkin'e yazdığı 22 Aralık tarihli mektubunda bu sorunları hatırlatıyor. Her zamanki gibi, gazetedeki çalışmasından bahsederek başlıyor. Ardından, görünüşe göre hiçbir önem vermediği, kendisine ve Liebknecht'e yönelik tehditleri anlatıyor.

Çok sevgili Clara,

Breslau'dan bu yana [hapisten çıktığından beri] ilk defa sana Noel dileklerimi iletmek üzere masama oturdum. Bunun yerine gelip seni görmeyi ne kadar çok isterdim! Ama bu söz konusu olamaz, çünkü redaksiyona zincirlenmiş durumdayım; ayrıca her gün mizanpajı da kontrol etmek için gece yarısına kadar matbaada oluyorum; üstelik bu karışık zamanlarda en acil bilgileri ancak akşam 10 veya 11 civarında alıyoruz, bunlar da hemen tepki verilmesini gerektiriyor. Bunlara, neredeyse her gün sabahın ilk saatlerinden itibaren katıldığımız konferansları ve tartışmaları, ayrıca kamuya açık toplantıları ve değişiklik olsun diye, her iki üç günde bir "resmî kaynaklardan" gelen, katillerin peşimizde olduğunu bildiren ve evimizde uyumamamızı öneren ısrarlı ihbarları ve bu nedenle her gece kalacak farklı bir yer arama mecburiyetini ekle. Bunu bana çok aptalca gelece kadar yapıyorum, o noktada da basitçe yeniden Südente'ye [Rosa Luxemburg'un evinin bulunduğu Berlin banliyösü] dönüyorum. İşte ilk andan beri kendimi toplamama engel olan böyle bir anafor ve baskı içinde yaşıyorum. Sadece çok küçük bir umudum var: Julell'in (March[ewski, takma adı Karski, Po-

lonya asıllı Spartakist militan]) yakında gelmesini bekliyoruz, o zaman kısa bir süre için kaçıp seni görmeye gelebilirim. Bu tek bir şeye bağlı: Sınırı ne zaman geçebilecek?¹⁹⁵

Bağımsızlar'ın durumu hakkında söylediklerinden, Spartakistlerin görece yalıtılmış olduğu tahmin edilebilir. Merkezçiler *kendilerini onlardan ayırmak* istiyordu. Yeni politik gruplaşmalar oluşmak üzereydi:

Burada, hem dışarıda (Ebert yanlılarının tarafında) hem içerde, USPD'de durum gerginleşiyor. *R. Fahne*'yi düzenli olarak aldığını ve hiç durmadan yüksek sesle kongre istediğimizi gördüğünü varsayıyorum. Dün bize resmî bir "hayır" cevabı verildi. Parti dağılıyor. Ströbel, Haase, Barth(!)¹⁹⁶ ve *Die Freiheit* açık bir şekilde "solla aralarına bir ayırım çizgisi" çizilmesini, yani bizimle ayrılmayı istiyorlar. Diğer yandan, taşrada USPD ile Scheidemann taraftarlarının birleşmesi tam gaz gidiyor. Zietz [Luize Zietz, USPD yöneticisi] şu anda çok kaypak davranıyor; kongre yerine "milli konferans" toplanması onun fikriydi ve bu şekilde kongre önerisini baltaladı.

Komünist Parti'nin doğuşu

Bağımsızlar'ın, Spartakistlere kendi düşüncelerini ifade etme ve belki de Haase ve arkadaşlarına yönelik eleştirilerini yenileyerek, sol kanadın bir fraksiyonunu kendi düşüncelerine kazanma fırsatı verecek bir kongrenin toplanmasını reddetmesi, Rosa Luxemburg'un son tereddütlerini de ortadan kaldırdı: Spartakistler bu noktada neredeyse oybirliğiyle ayrılmaya ve kendi örgütlerini kurmaya karar verdiler. Böylece, 1918'den 1919'a geçerken, adının önüne kökenini vurgulamak için *Spartakusbund*'un (Spartaküs Birliği) kısaltması yerleştirilen KPD, Alman Komünist Partisi bu şekilde doğdu.

Spartakist yöneticiler, Bağımsızlar'la ilişkileri konusunda uzun bir süre farklı görüşlere sahip olmuştu. Franz

Mehring'in daha 1918 yazında, Spartakistlerin USPD'nin üye kitlesini kazanma umudunun gerçekleşmediğini düşündüğünü görmüştük.

29 Aralık'ta Berlin'de toplanan Spartakistlerin milli konferansında, Bağımsızlar'dan ayrılma ve Bremenli *Linksradi kalen* tarafından yönlendirilen küçük enternasyonalistçi komünist grup ile birleşme kararı alındı. Konferans 30 Aralık'ta yeni partinin kuruluş kongresine dönüştü.

83 delegenin çoğunluğu, Rosa Luxemburg'un hazırladığı programı tereddütsüz kabul ettiği halde, Rosa 19 Ocak'ta yapılacak Milli Meclis seçimlerine katılmayı salık verdiğinde, Spartakist yönetimin bu önerisini kabul etmedi.

Bu delegeler genellikle politik olarak deneyimsizdi. Ebert-Scheidemann ekibine karşı duydukları nefret ve bir şeyleri değiştirme konusundaki sabırsızlıkları sebebiyle Rosa Luxemburg'un tercih ettiği uzun mücadele yerine, pek güvenilir olmasa da en kısa olduğunu düşündükleri yolları tercih ediyorlardı. Kongrede, tüm sloganlar içinde acil eylem çağrıları en çok alkışı aldı: Böylece kongrede, iktidarın hızla fethedileceğine inanan gençlerin coşkulu ütopyacılığı ile mevcut güç ilişkilerini daha iyi kavrayan yöneticilerin çoğunluğunun ölçülü coşkusu arasında belirli bir fark olduğu görüldü.

Ama ne Rosa Luxemburg ne de Liebknecht bu olgulardan trajik sonuçlar çıkarmadı. Esas olan partinin -üyelerinin tutkusu ve coşkusuyla desteklenen bir partinin- kurulması değil miydi? Deneyim zamanla gelirdi. Eylem, hatta yenilgiler bu militanların pişmesini sağlayacaktı. Bu kavgaların ucunda zaferin engel olunamaz yıldızı parlamıyor muydu?

Rosa Luxemburg'un Clara Zetkin'e yazdığı 22 Aralık tarihli mektup, söz Spartakistlerle Bağımsızlar arasındaki ilişkilere geldiğinde aniden kesiliyordu. Ertesi gün şu birkaç sözcüğü ekliyordu:

Salı! Dün doğal olarak yine bir “devrimci karışıklık” çıktı. Şatonun önünde çok büyük bir gösteri yapıldı. Bu göstericilerin bir bölümü kendiliğinden bir şekilde *Vorwärts*’e yöneldi ve gazeteyi işgal etti. Orada 18 makineli tüfek ve bir zırhlı otomobil buldular! Bunun üzerine beni acilen bir toplantıya çağırdılar ve eve ancak 11 buçuk gibi dönebildim. Bugün hemen yeniden şehre dönmem gerekiyor. Her gün böyle geçiyor.

Dostlukla,

Senin*¹⁹⁷

Bu “karışıklık”, Noel arifesinde hükümetle devrimci denizcileri karşı karşıya getiren çatışmaydı.

Deniz Tümeni olayı

Berlin’de Yüksek Komutanlığın emirlerine uyan askerler ve göstericiler arasındaki kanlı olayların sayısının arttığı, işçi ve asker konseylerinin gerçek gücünün zayıfladığı, ilk başıbozuk birliklerin kuruluşuyla ilgili haberler sızdığı ve SPD işsizliğe çözüm bulmaktan çok düzenin korunmasıyla ilgileniyor gibi görüldüğü ölçüde, Bağımsızlar’ın hükümetteki durumu giderek daha savunulamaz hale geldi.

Bir yandan, Aralık ortasında Konseyler Kongresi’nde çok acı bir yenilgi almışlardı. Öte yandan, sol kanatları -Spartakistler-sanayi bölgelerinin ve özellikle de Berlin’in en yoksul kitlelerini arkalarına alarak, ateşli bir şekilde onları, gerçek şansölye gibi hareket eden Ebert’in politikasını desteklemekle suçluyordu. Bağımsız komiserlerin istifasına neden olan şey, Deniz Tümeni olayı oldu.

9 Kasım’dan beri Berlin’in merkezinde, şatoda ve Marstall’da, kendisine Donanma Halk Tümeni (*Volksmarinedivision*) adını veren ve kendisini devrimin başlatıcısı ve koruyucusu olarak gören bir denizci birliği konuşlanmıştı. Bu birlik, Berlin Konseyleri Yürütme Komitesi dışında bir otorite tanımıyordu. Li-

derlerini kendileri seçmişlerdi ve Çoğunluk sosyalistlerinden çok Bağımsızlar'a sempati duyuyorlardı.

Ebert'in ve Berlin komutanı sosyal demokrat Wels'in tek bir fikri vardı: Yerinde duramayan bu denizcilerden, yasalara ve yönetmeliklere uymayan bu birlikten kurtulmak.

Hindenburg da kendi açısından, Ebert'e yazdığı 8 Aralık tarihli mektubunda, bu kural tanımayan birliklerin ortadan kaldırılmasının gerekliliği konusunda çok ısrarlıydı.

20 Aralık'a doğru, Deniz Tümeni'ne karargâhından, yani şatodan ayrılması için emir verildi. Emre uymadıklarında da *Kommandantur* [komutanlık] denizcilere maaşlarını vermeyi kesti. Denizciler bunun üzerine gösteri yapmak üzere *Kommandantur*'un önüne geldi. Üzerlerine ateş edilince binaya girdiler, Otto Wels'in bürosuna daldılar ve onu rehin aldılar. Tarih 23 Aralık Pazartesi'ydi.

23'ünü 24'üne bağlayan gece, SPD'li üç halk komiseri, Savaş Bakanı'na (Scheüch, II. Wilhelm zamanında da Savaş Bakanı'ydı, yerini korumuştur) her yola başvurarak Wels'i kurtarması ve denizcilere boyun eğdirmesi için açık çek verdi.

Sonraki saatlerde, Ebert'e sadık birlikler, General Lequis'nin emriyle Berlin'in merkezine doğru hareket ederek denizcilerin bulunduğu şato ve Marstall önünde, makineli tüfekler ve toplarla mevzilendi. General Lequis onlara bir ulti-matom verdi; pişman olmak için on dakikaları vardı. Bu on dakikanın sonunda, top ateşi başladı. Denizciler ciddi kayıplar verdi.¹⁹⁸ Emniyet Müdürü Eichhorn (Bağımsız), bu girişimi başarısızlığa uğratmak için Berlin işçilerini silahlandırmaya karar verdi. Spartakistler ve devrimci delegeler halkı acilen gösteri yapmaya davet etti.

Sonunda pazarlıkta karar kılındı. Denizciler şatodan ayrılacak ama Berlin'de kalacak ve daha sonra belirlenecek şartlarla, Wels'in yeni polis teşkilatı olan "cumhuriyet muhafızları"na katılacaklardı. İki taraf kendi konaklama yerine geri döndü.

Lequis'nin birlikleri hemen geri çekilmek zorundaydı. Wels serbest bırakıldı ama artık Berlin komutanı olmayacaktı. Bunun karşılığında, denizciler hükümete karşı hiçbir eylemde yer almayacaklarını taahhüt ettiler.¹⁹⁹

Denizciler bu anlaşmaya uyacaklar, “kanlı hafta” boyunca tarafsız kalmaya karar vereceklerdi.

Ama bir kez harekete geçen Berlinli kitleler anlaşmanın imzalanmasından sonra durmadılar. *Vorwärts*'i ele geçirdiler ve bu sosyal demokrat gazetenin baskı makinelerinde, 25 Aralık'tan 27 Aralık'a kadar *Der Rote Vorwärts* (Kızıl Vorwärts) adlı bir gazete çıkardılar.

Aşağıda okuyacağımız metinde, olayların göstericiler tarafından nasıl görüldüğünü okuyacağız:

Saat 2'de, Siegesalle'de yaklaşık otuz bin işçi toplanmıştı. “Kuklaların”²⁰¹ kaidesinin üzerine tüneyen Liebknecht, Ledebour ve denizci Fuchs söz aldılar.

Liebknecht Yoldaş işçilere, denizcilerin zaferinin meyvelerinin henüz toplanmadığını söyledi. Karşı devrimci güçlerin köküne saldırmak gerekiyordu. Bu kök, Ebert-Scheidemann hükümetiydi. Eli kanlı bu hükümet, yerini bırakmalıydı. Karşı devrim silahlanmaya devam ediyordu. Berlin'e yürüyen yeni birlikler vardı. Bu yüzden en acil talepler şunlardı: proletaryayı silahlandırmak, işçi milisini kurmak, Kızıl muhafız birliklerini oluşturmak; muvazzaf subayları ve astsubayları silahsızlandırmak [...] Bu arada göstericilerin sayısı 75.000'e ulaşmıştı. Yürümeye başladılar, Brandenburg kapısını geçtiler, Şato ve Marstall'a yöneldiler. Yolda başka göstericilerin katılmasıyla kortejdeki kalabalık 100.000 kişiyi geçti. Şatonun balkonundan, denizci birliğinin nöbetçisi dokunaklı bir konuşma yaptı. Denizcileri şatoda saklanan yiyecek stoklarını yağmalamakla suçlayan burjuva basınının yalanlarını eleştirdi. “Bu yiyecekler, şu anda burada; Berlin proletaryasının yararlanması için onları koruyoruz. Arkamda, katledilmiş on bir yoldaşımın cesetleri yatıyor.”

(Kalabalık şapkalarını çıkardı.) “Onların kanları bizi Berlin proletaryasına koparılamaz bir şekilde bağlıyor. Son nefesimize kadar devrim için savaşıcağız. Benimle birlikte yemin edin.” Bunu söylerken elini kaldırdı, heyecanları doruğa çıkmış olan göstericiler de onunla birlikte ellerini kaldırdılar. “Bizimle birlikte yaşayacağınıza ve öleceğinize yemin edin.” Kalabalıkta nasıl bir heyecan vardı! Nasıl bir alkış tufanı koptu!

Ondan sonra sözü Liebknecht aldı.²⁰² Deniz Tümeni’ne çok sıcak bir şekilde teşekkür etti [...] ve *Vorwärts*’in yüz­süzce yalanlarını çürüttü. Sözlerini şu sloganla bitirdi: “Yaşasın Deniz Tümeni, yaşasın Enternasyonal, yaşasın dünya devrimi!” Kalabalıktan birden bir çığlık yükseldi: “*Vorwärts*’e!” On binlerce gösterici “Kahrolsun *Vorwärts*!” diye bağırarak hemen [*Vorwärts*’in binasının bulunduğu ve şatodan çok uzak olmayan] Lindenstrasse’ye yöneldi. *Vorwärts*’in giriş kapısında bir cumhuriyet muhafızları karakolu vardı. Göstericiler *Vorwärts*’i işgal etme niyetlerini bildirdiler. Askerler göstericilere katıldı ve anahtarları teslim etti. Nöbet karakolunda on sekiz makineli tüfek, bir zırhlı otomobil, çeşitli silahlar ve mühimmat depolanmıştı: *Vorwärts* Berlinli işçilere karşı işte böyle korunuyordu. İkinci katın balkonlarına kırmızı bayrak çekildi, makineli tüfekler yerlerine yerleştirildi, zırhlı araç cephaneyle dolduruldu. Yeniden fethedilen *Vorwärts*’in ilk işi, olayların iletil­diği, işçilere yönelik bildiriler basmak oldu. Giriş kapısının önünde bazı konuşmacılar *Vorwärts*’i yeniden fethetmenin sevincini ifade ettikleri konuşmalar yaptı. Hemen gerekli personel bulundu: Göstericilerin saflarında işsiz dizgiciler vardı.

Yaşasın dünya sosyalist devrimi! Kahrolsun Ebert-Scheide-mann hükümeti!²⁰³

Bağımsızlar’ın istifası

Deniz Tümeni olayından ve yol açtığı onlarca ölümden sonra, Bağımsızlar artık kabinede kalıp Ebert’in politikasını sessizlikleriyle onaylayamazlardı.

Konseylar Kongresi'nde seçilen, parlamento işlevini yerine getiren ve dolayısıyla Bağımsızlar'la Çoğunluk grubu arasında hakem görevi gören *Zentralrat* önünde Deniz Tümeni olayıyla ilgili bir dizi soru sorduktan sonra, Haase ve arkadaşları kavganın kapsamını genişlettiler. Birdenbire Ebert'in askerî politikasını ve ekonomi politikasını tartışmaya açtılar:

4. Merkez Konseyi, başkomutanlığın, Kuzeydoğu Ordular Grubu'na gönderdiği ve işçi ve asker konseylerinin kararını hükümsüz ve geçersiz kabul ettiğini bildirdiği gizli telgrafi²⁰⁴ onaylıyor mu?²⁰⁵

Söz konusu olan neydi? Aniden ortaya çıkan Ebert-Groener anlaşmasıydı:

6. Merkez Konseyi, ordunun tamamen terhis edilmesi yerine, ihtiyaç halinde 1917 ve 1918 tertiplerindeki eksikler de tamamlanarak barış zamanındaki mevcuduna geri dönüşle yetinilmesini onaylıyor mu?

7. Merkez Konseyi, sosyalist cumhuriyet hükümetinin askerî olarak ne generallere ne de kör bir itaat ilkesine göre kurulmuş sürekli ordunun kalıntılarına yaslanamayacağı, yalnızca, gönüllülerden oluşan ve demokratik ilkeler temelinde kurulan bir halk milisine yaslanması gerektiği yönündeki bakış açımızı paylaşıyor mu?

Nihayet, *Zentralrat*'a hükümetin, Çoğunluk sosyalistleri tarafından önerildiği gibi Weimar'a taşınmasını onaylayıp onaylamadıklarını sorduktan sonra, Bağımsız komiserler sonuncu soruyu sordular:

8. Merkez Konseyi, kamulaştırma için gerekli olgunluk seviyesindeki işletmeleri kararnamelerle hemen kamulaştırmaktan yana mı?

Çoğunluk grubunun hâkim olduğu *Zentralrat*, politik arkadaşlarına doğrudan karşı çıkamıyordu. Bu nedenle kaçamak

cevaplarla yetindiler. Bunun sonucunda Bağımsız komiserler hükümetten ayrıldılar.

Altı hafta boyunca hükümetin politikasını destekleyen Haase ve Dittmann'ın birdenbire bu kadar net bir uzlaşmaz tavır göstermelerine şaşırılabilir. Bunun iki açıklaması var. Mütarekeden bu yana ekonomik durum kötüleşmişti. İşsiz sayısı her yerde ama özellikle Berlin'de arttı. Aralık başında, bir hafta içinde iki katına çıktı: 19.000 olan resmî işsiz sayısı 38.000 oldu. Kitleler devrimden barış bekliyordu ama aynı zamanda daha iyi bir kader beklentileri de vardı. Her yerde grevler patlıyordu: Daha yüksek ücret talep ediliyor ve patronlar buna yanaşmayınca, işçilere üretimi kendi ellerine almalarını öneren Spartakistlerin söylediklerine kulak veriliyordu.

Bağımsızlar, özellikle de o güne kadar USPD'nin içinde yer alan Spartakistler kendi partilerini, Komünist Parti'yi kurmak üzereyken, kitlelerin bu sola yönelişine duyarlıydılar.

Rosa Luxemburg, daha 27 Kasım'dan itibaren grevler ilan edildiğinde sevinmişti çünkü bu grevlerde devrimin ikinci aşamasının başlangıcını görüyordu:

“Düzeni ve sükûneti” koruyan ve ilk ve en acil görevinin özel kapitalist mülkiyeti korumak olduğunu düşünen uysal ve kibar bir “anayasal” devrim öngören o şirin, küçük plan şeytanlara havale edildi: Cehennemin ırmakları harekete geçti. [...] Grevler başladı!²⁰⁶

Büyük sanayi merkezlerinde, Berlin'de, Ruhr'da, Yukarı Silezya'da patlayan grevlerin temel nedenleri ekonomikti ama her zaman politik bir uzantıları vardı. Örneğin, Ruhr'daki madenciler kamulaştırma için bastırıyor veya Stinnes ve Thyssen'i gözaltına alıyor, Berlinli metal işçileri ise Ebert'in, Scheidemann'ın tasfiyesini şart koşuyordu...

2 Aralık'ta, Berlin cephane fabrikalarının işçileri ve memurları şu kararı oylayıp kabul etti:

1. 2 Aralık'ta [Berlin'de] Busch Sirki'nde toplanan Wittenau, Moabit ve Oberspree silah ve cephane fabrikalarının erkek ve kadın işçilerinin ve öteki emekçilerinin genel kurulu, yönetimin kömür yokluğu nedeniyle fabrikaları kapatma kararını protesto ediyor. Genel kurul, hiçbir işten çıkarma olmaması gerektiği fikrinde. Tam tersine, çalışma süresi minimuma indirilerek tüm personelin mümkün olduğu kadar uzun süre çalıştırılması ve fabrikanın durması halinde bile, çalışanların ücret almaya devam etmesi gerekir [...]: Silahlanma endüstrisinin savaş sırasında biriktirdiği muazzam kârlar, bu türden bir yükün kaldırılmasına fazlasıyla izin verir.

Genel kurul, ayrıca, ilke olarak talebinin işletmenin kamulaştırılması olduğunu ilan etmektedir. Bu talebi gerçekleştirmek için her şeyi yapmak, sosyalist proletaryanın kutsal görevidir.

2. Busch Sirki'nde toplanan 10.000 erkek ve kadın işçi ve me-mur, proletaryanın güvenine artık sahip olmayan veya bu güvene hiç sahip olmamış olan Scheidemann, Ebert, David, Wels, Solf ve Erzberger²⁰⁷ beyefendilerin derhal istifasını şart koşmak için hükümete bir delegasyon göndermeye karar verdi.²⁰⁸

Gerçekten de işletmelerin kamulaştırılması fikri her yerde güç kazanıyordu.²⁰⁹ Bu akıma duyarlı olan Çoğunluk grubu, hangi sanayilerin kamulaştırma için “olgun” olduğunu belirlemekle görevli bir komisyon atayacaktı. Ama aslında, sosyalist yöneticilerin büyük bölümü en küçük bir işletmeyi bile kamulaştırmayı ciddi bir şekilde düşünmüyordu. Ne var ki hiçbiri bunu, aralarından birinin, Ekonomi Bakanı (*Reichwirtschaftsamt*) August Müller'in 28 Aralık'ta bir röportajda söylediği kadar çiğ bir şekilde ifade etmiyordu:

Sorumlu kurumlarda maden kömürü işletmelerinin şu anda kamulaştırılması fikrinin konuşulabilmesini anlamıyorum. Bu ya bir suç ya da aptallık.²¹⁰

En önemli grevler, Spartakistlerin etkisinin giderek arttığı Ruhr'da gerçekleşti. Hamborn (Ruhr) belediye başkanı, Şubat 1919'da hazırlanan aşağıdaki belgede,²¹¹ yönettiği kentteki devrimin tarihçesini çıkarıyordu. Bu belediye başkanı, bir avuç ajitatörün "iyi işçilerden oluşan" kitleye şiddet uyguladığını düşünme eğilimindeydi. Ama anlattığı hikâyenin kendisi bu bakış açısını yalanlıyor: Spartakistlerin Aralık ayı içinde bu bölgede kaydettikleri dikkate değer ilerlemenin altını çiziyor.

Hamborn am Rhein, 17 Şubat 1919

Belediye Başkanı

Konu: Hamborn'da gerçekleşen politik olaylar üzerine rapor.

9 Kasım 1918 devrimi burada sükûnet içinde gerçekleşti. Hükümet sosyalistleri, Bağımsızlar ve Spartakistlerden oluşan işçi konseyi yürütme iktidarını eline aldı ve bir sivil muhafız birliği kurdu.

Kasım ve Aralık'ta, hepsi aynı derece önemli olmayan madenci grevleri gerçekleşti. Başlangıçta personel çoğunlukla çalışmak istiyordu ama bazen şiddete başvuran grevciler onları harekete katılmaya zorladı ve madenciler kuyulardan kovuldu. Grevciler, grevi Sterkrade, Ober-hausen, Duisburg, Bottrop gibi yerlerde bulunan yakındaki madenlere de yaymayı denediler, kısmen başarılı da oldular.

Belediye Meclisi'nin talebi ve personelin bir bölümünün isteğiyle, işçi konseyi ve polis, çalışmak isteyen işçileri korumaya karar verdi ve bir milis ile polis ekipleri oluşturulmasını kararlaştırdı. Gerçekten de, Neumühl kuyularından yapılan bir gizli oylamada, 1428 kişinin çalışmaya devam etmek istediği ve yalnızca 170 kişinin grev istediği tespit edilmişti.

Ne yazık ki bu koruma ekipleri, 20 Aralık'ta Neumühl'de baskıyla dayatılan iş bırakma eyleminin de kanıtladığı gibi, yeterince güçlü değildi. Grevciler madenin tesislerine saldırmaya başladıklarında, milis saldırganların tarafına geçti ve polis ciddi

bir şekilde hırpalandı (1 komiser, 1 ekip başı ve 15 memur yaralandı).

Bunun sonucu, kentteki tüm kuyuların personelinin katıldığı bir genel grevin patlaması oldu. Öncesinde yapılan çok sayıda toplantıda, işçi konseyinin, çalışmak isteyen işçilere koruma sağlanmasını isteyen iki üyesinin görevden alınması talep edildi ve dayatıldı: Arnold (USPD) ve Salzmänn (hükümet sosyalisti). Yine aynı nedenle, 24 Aralık öğleden sonra Vieux-Marché’de yapılan büyük bir halk toplantısında, belediye binasına gidip Belediye Başkanı Schrecker’i ve Polis Müfettişi Arnold’u kovma kararı verildi.

Bu proje kısmen hayata geçirildi. İnsanlar bir gösteri düzenledi ve topluluk belediye binasına yöneldi. Bazıları silahlı olan göstericiler zorla binaya girdiler ve nöbetçi komiserle adamlarını tutukladılar. Ardından belediye binasını yağmaladılar ve toplantı odasının kapısını zorladılar. Polis müfettişini yakalayıp kabaca hırpaladılar, öldü zannedilecek kadar ağır yaraladıktan sonra da sokağa attılar. Tüm elbiselerini parçalamışlar ve saatini, cüzdanını, bozuk para çantasını ve üzerindeki tüm değerleri şeyleri almışlardı.

Aynı kader aşağıda imzası bulunan belediye başkanı için de hazırlanmıştı. Onu yakalamışlardı ve dışarı sürüklemeye hazırlanıyorlardı. Ama daha sakin kalan birkaç kişinin yardımıyla saldırganlarından kaçmayı başardı; bunun üzerine insanlar, bir işçi konseyi üyesinin gözü dönmüş kalabalığı biraz sakinleştirmesinin ardından dağıldı.

Eski işçi konseyi bu durumda görevi bıraktı ve grev komitesi üyeleri ve komünistlerden (Spartakistler) oluşan yeni bir konsey oluştu: Bu yeni konseyin tüm üyeleri komünist.

İlk düzensiz birlikler

Hamborn yalıtılmış bir örnek değildi. Berlin’de iktidar, “kitelerin radikalleşmesinden” endişe duyuyordu. Deniz Tümeni olayı, Çoğunluk sosyalistlerini ve askerî şefleri alarına geçirmişti.

Denizcilere karşı saldırının başarısızlığından sonra, General Lequis'in kurmay başkanı Binbaşı von Harbour, Genelkurmay Karargâhı'na acı gerçeği şöyle aktarıyordu:

General Lequis'nin birlikleri artık kullanılamaz. Savaşabilecek durumda olan sadece küçük gruplar kaldı [10 Aralık'ta Berlin'e giren 40.000 kişiden, ayın 23'ünde, emri altında 2.000'den fazla asker kalmamıştı]. Mevcut imkânlarla hükümeti nasıl koruyup destekleyebileceğimizi bilemiyorum. En iyi çözümün General Lequis'in askerlerinin terhisine girişmek olduğuna inanıyorum.²¹²

Bu başarısızlık, başkomutanlığın "normal" birliklerin, halkın düşüncelerine fazla duyarlı oldukları için iç savaşta kullanılamayacağını anlamasını sağladı; bunun üzerine askerî liderler özel olarak seçilmiş karşı devrimci asker ve subaylardan oluşan özel birlikler kurmaya yöneldiler. *Freikorps* adı verilen bu düzensiz paramiliter birlikler iki hafta sonra, Almanya'yı en devrimci unsurlardan arındırmak için ülke genelinde büyük "barış dayatma", yani temizlik operasyonu yürüteceklerdi.

Groener anılarında şöyle not düşüyordu:

Yalnızca, bir gönüllüler ordusu kentlerin işçi kitlelerine karşı savaşabilirdi. Bu fikri daha Spa'dayken ileri sürmüştüm ama muvazzaf ordunun kullanılabilir durumda olduğu düşünüldüğünden, bu yönde karar alınamadı. Wilhelmshölle'de [Genelkurmay'ın yeni karargâhı] bu plan yeniden ele alındı ve Ebert'in onayıyla gizlice geliştirildi.²¹³

Haftalardır hem Yürütme Komitesi'nde hem de Halk Komiserleri Kurulu'nda, doğrudan hükümete bağlı ve hükümeti korumakla görevli bir silahlı gücün oluşturulması tartışılıyordu. Aralık başında Halk Komiserleri Kurulu, subayları adamları tarafından seçilecek bir milis gücü kurulmasını kararlaştırdı. Askerî meselelerden sorumlu olan Ebert, Bağımsızlar'ın karşı çıkmasına rağmen, uygulama kararnamelelerini hazırlama göre-

vini Savaş Bakanı'na verdi. Aslında Ebert, devrimden doğan bu milis gücüne hiç güvenmiyordu. Düzenli orduyu, imparatorluğun subay kadrosunu tercih ediyordu.

Bu yeni birliğin kuruluşunu düzenleyen 14 Aralık tarihli yasa, hiçbir zaman uygulamaya konmadı. Buna karşılık, aynı haftalar içinde, Çoğunluk sosyalisti komiserlerin örtülü veya açık onayıyla ilk düzensiz birlikler kurulmaya ve donatılmaya başlandı.

Alman tarihçileri bu yeni birliklerin babasının kim olduğunu belirlemek için çok tartıştılar. Groener mi yoksa siyasi danışmanı komutan von Schleicher mi? Ya da en ünlü düzensiz birliğe komuta eden General Maercker mi?

Düzensiz birlikler kurulması fikri her yerdeydi. Görünüşe göre, Aralık başından itibaren aynı anda Reich'in değişik yerlerinde hayata geçirilmeye başlanmıştı. Bu farklı oluşumların ortak noktası neydi?

Düzensiz birlikler terhis edilmekte olan birliklerden doğdu. Her seferinde, enerjik ve oldukça gerici fikirlere sahip bir subay işleri eline alıyordu. Bu birliklere başlangıçta hemen her zaman meslekten astsubaylar ve askerler alınıyordu: Bunlar artık "bir yuvası" olmayan veya hiç yuva sahibi olmamış, dört yıl süren bu savaşın sonunda orduyu artık evleri olarak gören, ilkelerini, disiplinini, ideolojisini kabul ettikleri ve sevdikleri orduda kendilerini rahat ettikleri bir sosyal çerçeve bulan adamlardı. O günlerde terhis olmayı reddeden ve Münih'te devrimci grup çekirdekleri kurmaya çalışan Hitler'i düşünelim örneğin. Ya da Almanya'nın 9 Kasım'dan bu yana anarşi tehlikesiyle karşı karşıya kaldığını düşünen ve en büyük arzuları *düzeni yeniden tesis etmek* olan, Prusya doğumlu veya kalben Prusyalı o subayları ve astsubayları düşünelim.

Düzensiz birliklerin üyeleri düzenli ordu askerlerine göre daha yüksek ücret alıyor ve daha iyi besleniyorlardı. Bu birlikle-

rin kasası genellikle büyük toprak sahiplerinin ve sanayicilerin yardımlarıyla besleniyordu.

İlk kez 1919 Ocak ayının ikinci haftasında Berlin'de devreye sokulmuş olmalarına rağmen, ilk düzensiz birlikler başlangıçta dış düşmanla da savaşmak amacıyla kurulmuş gibi görünüyor. Özellikle de Silezya'da, Polonyalıların taleplerini bastırmak için.

General Maercker kendi adıyla anılan düzensiz birliği nasıl kurduğunu anlattı. Özellikle sokak savaşları için donatılmış, büyük bir hareket özerkliğine sahip küçük gruplar oluşturdu. Her bölüğe bir makineli tüfek müfrezesi ve bir havan topu verdi. 8 Ocak 1919'da birlikler Berlin'e girmeden önce ek bir güvenlik önlemi olarak 120 harp okulu öğrencisi makineli tüfekçi olarak bölüklere dağıtıldı. Makineli tüfekçilerin tereddüt etmeden ateş edeceklerinden emin olunmak isteniyordu.

Disiplin sorunlarına özel bir özen gösteriliyordu. Bir yandan mutlak itaatin gerekliliği vurgulanırken, disiplin yönetmeliklerinin askerler için incitici olabilecek maddelerinde değişiklikler yapılmıştı. Askerler subayları, daha önce hiç görülmeyen bir şekilde, yalnızca ellerini şapkalarına götürerek selamlıyorlardı ve altı adım kala, elleri pantolon dikiş çizgilerinin üzerinde hazır ola geçmeleri gerekmiyordu. Subayların da onların selamına karşılık vermesi gerekiyordu.

Kısa bir süre içinde Maercker'in emri altında 4.000 asker toplandı. 14 Aralık 1918'de 1 numaralı günlük emrinde şu hedefi belirlemişti: *Ülke içinde düzeni sağlamak*. Adamlarını topladıktan sonra onlara şu konuşmayı yaptı:²¹⁴

Ben yaşlı bir askerim. Otuz dört yıl boyunca üç imparatora hizmet ettim. II. Wilhelm'e, yemin ettiğim gün gibi, büyük bir sevgi ve saygı duyuyorum. [...] Ama bugün, imparatorluk hükümetinin yerini Şansölye Ebert'inki aldı. Ve bu hükümet şimdi çok zor bir durumda. [...] Bu Rosa Luxemburg şeytani bir kadın ve Karl Liebknecht her şeyi tehlikeye atabilecek bir tip.

Başkomutanlık bir ortak düzen kurmaya çalıştı. 17 Aralık'ta tüm düzensiz birlik şeflerine şu yemin formülünü gönderdi:

Aşağıda imzası bulunan ben, Kurucu Meclis yeni bir anayasaya karar verene kadar Reich Şansölyesi Ebert'in geçici hükümetine bağlı kalmaya yemin ediyorum.²¹⁵

Görüldüğü gibi, tüm bu askerî şefler Halk Komiserleri Kurulu'nu yok sayıyor ve Reich Şansölyesi unvanıyla donattıkları Ebert'ten başkasını tanımıyorlardı.

Ebert 4 Ocak'ta, Berlin'i temizlemek için kullanılacak ilk düzensiz birlikleri denetlemek için yeni Halk Komiseri Noske ile birlikte Berlin yakınlarındaki Zossen kampına gelecekti. Noske, burada yaptığı kısa konuşmasında şunu belirtti:

Sizden tüfeklerinizi ve el bombalarınızı kullanmanızı isteseler bile üstlerinizin emirlerini uygulamanız gerekir.²¹⁶

Noske zaten, daha Kiel'e gittiği sırada, özellikle muvazzaf subaylardan oluşan özel bir birlik kurmayı denememiş miydi? Bu birliğin askerlerini, 10 Ocak'ta Berlin'in kapılarında isyancılara saldırmak için bekleyen düzensiz birliklerde yeniden görecekti.

Anti-Spartakist kampanya

Devrimci dönemlerin istikrarsızlığı ve insanların tedirginliği, kontrolsüz söylentilerin yayılması için uygun bir ortam oluşturur. En çılgın rivayetler ise Spartaküs ile ilgili olanlardı. Spartakistlere sahip olmadıkları bir güç atfedildiği gibi işlemeyi hayal bile etmedikleri suçlar da yakıştırılıyordu. Bu rivayetlerin, sadece, kendi hazine bonoları ve alışkanlıkları için endişeden titreyen birkaç küçük burjuvanın hayal dünyasından doğduğu söylenemez. Her şey bize, bunun planlı ve sonunda başarılı olan bir kampanya olduğunu düşündürüyor. Ocak ortasında Karl Liebknecht'i ve Rosa Luxemburg'u öldürecek olan Albay

Pabst'ın askerleri, bunu, bu suçun kesinlikle gizli kalacağını, hatta şefleri tarafından kararlaştırıldığını ve kendilerine onur ve ödül kazandıracağını bilerek yapacaklardı. Fakat, Almanya'yı tehlikeli kişilerden kurtardıklarına biraz olsun inanmamış olduklarını da kesin bir şekilde söyleyemeyiz.

Aralık ortasından Ocak başına kadar giderek şiddetlenen bir nefret kampanyasının, Almanya'nın başına gelen kötülüklerin sorumluları olarak tanıtılan Spartakist liderleri katillerin kurşunları için hedef haline getirdiği her hâlükârda kesindir.

Bazı alaylarda, kanlı haftaya yalnızca birkaç gün kalmamış olsaydı bizi güldürebilecek bir bildiri dağıtıldı:

Bir Bolşeviğin ne olduğunu biliyor musunuz? Bir Bolşevik, devrimi isteyen, ama bizim gibi eskisinden daha iyi bir yeni dünya düzeni yaratmak için değil, devrim için devrim isteyen bir adamdır; yağmalayarak zenginleşmek isteyen, yağmalamak için yararlanabildiği sürece iyi ya da kötü her şeyi tahrip eden bir adam. Onun için tek bir varlığın önemi vardır, o da kendisidir. Yoldaşı yanında açlıktan ölse bile bunun onun için ne önemi var? Bu, onun ağzındaki son lokmayı çalmasına engel olmaz. Tarlanı eke-memiş olabilirsin, bu onun atını çalıp çok ucuza bir kasaba satmasına engel olmaz.²¹ Köyler kasabalar harap olsun, onun için ne önemi var? Yıkım ne kadar büyük olursa kaos da o kadar büyük olur; kaos ne kadar büyük olursa Spartakist küpünü o kadar çok doldurur. Rusya'da olan şey bu, Bolşevikler kazanırsa burada olacak olan da bu. Bunu hoş göreceksiniz yoldaşlar?²¹⁸

Üstelik bu kampanya hâlâ sona ermedi, çünkü ciddiye alınan tarihçiler bu yanlış iddiaları tekrarlamaya ve katillerin suçlarını kurbanlara yüklemeye devam ediyorlar.²¹⁹

Spartakistler bu kampanyanın dalgalarının yükseldiğini fark ettiler ve Rosa Luxemburg, daha 18 Kasım'da, kötümser havası ve yer yer, öngörünün aydınlattığı hüznü hissedilen çok güzel bir makalesinde,²²⁰ bu kampanyanın izleklerini ortaya koyuyordu:

Bu çok eski bir oyun.

Spandau'da, Liebknecht iki yüz subayı öldürdü.

Spandau'da, Liebknecht öldürüldü.

Spartakistler Marstall'a [denizcilerin yerleştiği askerî bina] saldırdı.

Spartakistler makineli tüfeklerle *Berliner Tageblatt* [büyük bir Berlin gazetesi] binasına girmeyi denedi.

Liebknecht küçük dükkânları yağmalıyor.

Liebknecht karşı devrime katılmaları için askerlere para dağıtıyor.

Spartakistler parlamentoya yaklaşıyor: Bu haber üzerine, ilerici halk partisinin toplantı halindeki meclis grubu paniğe kapıldı ve bu saygıdeğer topluluk şapkalarını, şemsiyelerini ve bu zor günlerde yerine konulamaz diğer kıymetli eşyalarını, bu farazi korkular tiyatrosunda bırakıp kaçtı.

İşte bu şekilde, bir haftadır Berlin'de hareketimizle ilgili en delice söylentiler dolaşüyor. Bir yerde bir pencere camı parçalanarak düştüğünde, bir köşede bir araba lastiği patladığında, küçük burjuva, saçlarının havaya dikildiğini hissediyor, iliklerine kadar ürperiyor; çılgına dönmüş bir şekilde etrafını kolaçan ediyor ve şunu diyor: "Bunu yapan kesinlikle Spartakistler!"

Pek çok kişi Liebknecht'ten dokunaklı bir ricada bulundu: Spartakistlerin planladığı katliamda kocaları, yeğenleri veya teyzeleri için bir istisna yapması için yalvardı. İşte, şanlı Alman Devrimi'nin birinci yılında, birinci ayında gerçekte olan şey bu!

Rosa Luxemburg'a göre gerçekten örgütlü bir kampanya söz konusuydu:

Ama bu söylentilerin, bu komik hayal gücünün, bu çılgınca haydut hikâyelerinin ve bu utanmazca yalanların arkasında çok ciddi bir şey var: Bütün bunlar örgütleniyor. Kışkırtma kampanyası sistematik olarak yürütülüyor. [...] Bu inanılması güç hikâyelerle küçük burjuvalarda panik yaratmak, kamuoyunu

tedirgin etmek, işçileri ve askerleri korkutmak ve yanlış yönlendirmek isteniyor. Bir pogrom atmosferi yaratmak ve Spartakist hareketi, politikalarını ve hedeflerini geniş kitlelere duyurma imkânı bulmadan siyasi olarak hançerlemek istiyorlar.

Bu küçük oyun dün başlamadı. Dört yıl önce savaş başladığında, savaş partisinin ajanlarıyla en fantastik söylentileri nasıl yaydığını hatırlayın: Altından otomobillerden, Fransız havacılarından, zehirlenmiş meyvelerden, patlatılmış gözlerden söz ediliyordu ve tüm bunlar sistematik bir biçimde belirli bir amaç için icat ediliyordu: işçileri ölüme gönderebilmek için savaş kudurganlığını kışkırtmak. Bugün de kitleleri yanlış yönlendirmek, nefretle dolmalarını sağlamak ve Spartakist harekete karşı onları kör ve bilinçsiz aletler olarak kullanmak için tam olarak aynı şekilde davranıyorlar.

Bu melodiyi biliyoruz, şarkıyı ve hatta yazarları tanıyoruz. Utanmazca yalanlar uydurarak kamuoyunu bilerek zehirleyenler, eleştirilerimizden korktukları için, ki korkmakta çok haklılar, halkı bize karşı kışkırtanlar, bağımlı sosyal demokratlar [Rosa Luxemburg'un Bağımsızlar'dan ayırmak için bağımlı olarak tanımladığı Çoğunluk grubu], Scheidemann'ların, Ebert'lerin, Otto Braun'ların çevresi, Bauer'ler, Legien'ler ve Baumeister'ler [son üçü sendika liderleriydi].

Bu insanlar, devrim başlamadan sekiz gün önce sadece devrim fikrini bile suç, "darbecilik", "maceracılık" olarak tanımlıyorlardı. Bu insanlar Prens Maximilian şansölye olduğu ve Scheidemann ve Erzberger bakan redingotlarıyla şişindikleri için demokrasinin Almanya'da çoktan gerçekleştiğini iddia ediyorlardı. Şimdi bu aynı insanlar, halkı devrimin zaten yapıldığına ve temel hedeflerine ulaşıldığına inandırmak istiyorlar. İstedikleri şey, burjuva mülkiyetini, kapitalist sömürüyü kurtarmak için devrimin ilerleyişini durdurmak. İşte saldırılarımızdan korumak istedikleri "düzen" ve "huzur" bu.

Bütün bunların anlamı bu. Bundan dolayı bu beyler bizden bu kadar, ölümüne korkuyor, bizden bu kadar, ölümüne nefret edi-

yor. Çünkü hiçbir dükkâncığı yağmalamasak da özel mülkiyeti ortadan kaldırmak istediğimizi çok iyi biliyorlar; Marstall'a veya parlamentoya saldırımasak da burjuvazinin sınıf egemenliğini kırmak istediğimizi çok iyi biliyorlar; kimseyi öldürmesek de devrimi çalışanların çıkarı için hiç durmadan sonuna kadar ilerletmek istediğimizi çok iyi biliyorlar.

Sosyalist hedeflerimizi, kitleleri yanlış yönlendirmek için bilinçli bir şekilde ve ne yaptıklarının tamamen farkında olarak, lümpen proletaryanın maceraları gibi sunup karikatürleştiriyorlar. Darbeleri, cinayetleri ve diğer aptalca rivayetleri şiddetle kınıyorlar, ama asıl hedefleri sosyalizm. Spartakizmi hançerlemeye çalışırken kalbinden bıçaklamaya çalıştıkları proleter devriminin bizzat kendisi!

Ama bu küçük oyun başarısız olacak. Sesimizin kesilmesine izin vermeyeceğiz. Bilinç düzeyleri düşük işçi ve asker katmanları, bir süre bize karşı kullanılmalarına izin verebilir. Karşı devrimci dalganın ani bir geri dönüşü bizi daha yeni çıktığımız zindanlara geri götürebilir, ama devrimin sarsılmaz ilerleyişi durdurulamaz. Sesimizi gür çıkaracağız, kitleler bizi duyacak ve daha da büyük bir kararlılıkla bu yalan haber üreticilerinin, bu pogrom kışkırtıcılarının aleyhine dönecek. O zaman bu dalga, Marstall'ları, fırınları veya korku içindeki küçük burjuvaları değil, ama siz, dünün burjuva gericiliğinin ve Prens Maximilian'ın yamaklarını, siz karşı devrimin muhafızlarını, siz çoban kılığındaki kurtları önüne katıp süpürecek!

KANLI HAFTA

Bağımsız komiserlerin ayrılmasının hükümette yarattığı boşluk hızla dolduruldu. Ebert, Scheidemann ve Landsberg yanlarına iki Çoğunluk sosyalistini daha aldılar: Askerî meselelerden sorumlu olacak Noske ile ekonomik ve sosyal işler uzmanı Wissel. (Altıncı sosyal demokrat olarak seçilen Loebe görevi kabul etmedi. Halk Komiserleri Kurulu artık sadece beş üyeden oluşuyordu.) Sertlik yanlısı Noske, hükümetin diğer üyelerinin onayıyla Berlinli devrimcileri yola getirmeye koyulacak, bu da *Bluthund*²²¹ lakabını kazanmasına neden olacaktı. Etkili oldukları sürece, müttefik olarak en gerici subayları seçmekten çekinmedi.

Bu albaylar ve generaller sosyalist hükümete hizmet etmeyi, Berlin proletaryasını ezmeyi kabul ettiler ama belirli bir hareket özgürlüğünden vazgeçmediler.

Eichhorn kovuluyor

Emniyet Müdürü Eichhorn USPD'ye 1917 yılında katılmıştı ve hareketin sol kanadında yer alıyordu. 9 Kasım'dan bu yana Berlin polisinin başında olan Eichhorn birçok kez hükümetin düşmanlarına karşı sempatisini göstermiş ve etkili olmuştu: 4 Ocak'ta, idari olarak bağlı olduğu İçişleri Bakanlığı tarafından görevinden alındı.

Ebert-Scheidemann ekibi, Bağımsızlar istifa eder etmez, bu partinin önemli görevlerdeki üyelerini tasfiye ettiler. Eichhorn'a karşı bir basın kampanyası başlatıldı. Ona *Unsicherheitspräsident* (Kamu Emniyetsizlik Müdürü) adı takıldı, başkent sokaklarının güvensizliğinden sorumlu tutuldu. 1918 yazı boyunca Rosta'da Rus telgraf ajansında çalıştığı için Bolşeviklerin hizmetinde olmakla da suçlanıyordu.

İlgilisinin yok saymak istediği bu kovulmanın haberini aldıklarında, Devrimci Delegeler ve Bağımsızlar'ın Berlinli yöneticileri USPD'nin merkezinde toplandılar ve bir protesto bildirisi yayınlamaya karar verdiler. Komünistlere bilgi verdiler ve 5 Ocak sabahında dağıtılan bildirinin altında onların da adı yer aldı. Bu metinde şöyle deniyordu:

Ebert-Scheidemann hükümeti, karşı devrimci eylemini bir adım daha ileriye taşıdı. Sinsice bir manevrayla Emniyet Müdürü Eichhorn'u görevinden uzaklaştırmayı deniyorlar. Hükümet, Eichhorn'un yerine en uysal aletini, halen Prusya Polis Bakanı olan Ernst'i getirmek istiyor.

Ebert-Scheidemann hükümeti, böylece, yalnızca Berlin işçilerinin güvenine sahip son kişiyi de tasfiye etmeyi denemekle kalmıyor, özellikle Berlin'de işçilere karşı güç uygulayacak bir rejim kurmaya da çalışıyor.

İşçiler! Yoldaşlar! Burada söz konusu olan bir kişi olarak Eichhorn değildir. Zor kullanarak devrimin son fetihlerinden mahrum bırakmaya çalıştıkları sizsiniz, bizzat sizsiniz. [...]

Bunu hoş göremezsiniz, hoş görmemelisiniz! Sokağa çıkın! Güçlü kitle gösterilerine katılın! İktidarı elinde tutanlara gücünüzü gösterin: Kasım günlerinin devrimci ateşinin kalplerinizde sönmediğini gösterin.

Kahrolsun Ebert-Scheidemann, Hirsch [Prusya'nın, aynı zamanda içişleri bakanlığı görevini de yürüten başbakanı] ve Ernst diktatörlüğü! Yaşasın uluslararası devrimci sosyalizm!²²²

5'inde yapılan gösteri çok başarılı oldu. Valilik binasının balkonundan, Eichhorn, Ledebour, Liebknecht ve (Deniz Tümeni adına) Dorrenbach kalabalığa seslendiler.

Muhtemelen bu protesto gösterisinin büyüklüğünden ve coşkusundan etkilenen organizatörler, iktidarı alma düşüncesiyle (USPD adına Ledebour, komünistler adına Liebknecht ve Devrimci Delegeler adına Scholze başkanlığında) bir Devrimci Eylem Komitesi oluşturmaya karar verdiler.

Ertesi gün, aynı örgütlerin çağrısıyla yeni bir gösteri yapıldı. Daha kısa olan bu çağrı, göstericileri sosyalizm için, devrimci proletaryanın iktidarı için mücadele etmeye çağırıyordu.²²³ Ledebour'un 14 Ocak 1920 tarihli *Die Rote Fahne*'de yayınlanan makalesine inanmak gerekirse, 200.000 gösterici Pazartesi günü *Vorwärts*'i bir kere daha işgal etti (onların bakış açısına göre, geri aldı).

Bildirilerde iktidarın alınmasından bahsedilmesine rağmen aslında devrimci kitleler kendi başlarına bırakılmıştı. Neredeyse kendiliğinden olan bu ayaklanmanın kararlı, açık bir yönetimi ve kesin hedefleri yoktu. Gerçekte, çağrının imzacıları çok bölünmüş durumdaydı.

Scheidemann'ın anlatımı

Scheidemann *Çöküş* adlı kitabında bu günlerin hikâyesini şöyle anlatıyor:

Telefona çağrılıp çatışmanın yeniden başladığını öğrendiğimde, 9 Kasım'dan beri ilk kez, arkadaşlarımla tiyatroydayım. Telefonla daha kesin bilgiler almak için tanıdığım birinin evine gitmeye çalıştım ama giriş kapısı askerler tarafından işgal edilmiş olduğu için bu girişimim başarılı olmadı. Ancak büyük çabalarla gece şansölyelik binasında toplanmayı başardık... Orada, bize yardımcı olacak tek bir silahlı adam yoktu [inandırıcı görünmeyen bir iddia] ve Berlin'de zincirlerinden boşa-

nan haydutluğa²²⁴ karşı hiçbir eylem imkânına sahip değildik. En acil görev bir silah [aynen] bulmamızdı. Bunun için Noske görevlendirildi. Bizi savunacak birilerini bulmak için ayrıldı. Pazartesi [6 Ocak 1919] günü Wilhelmstrasse'de toplanan silahsız yoldaşlarımız, Linden'den [Berlin'in ana arteri Unter der Linden] ve Leipzigerstrasse'den gelen devrimci çeteler makineli tüfeklerle²²⁵ yollarını açmaya çalışırken vücutlarını bize siper ettiler.

Pazartesi'yi Salı'ya bağlayan gece [yani ayın 6'sını 7'sine bağlayan gece] kendileri de darbecilerin kanlı teröründen gözü korkan ilk Bağımsızlar, Kautsky, Breitscheid ve Dittmann²²⁶ aracılık yapmayı önermeye geldiler. Ama onlar bizimle görüşürken, *Spartakusbund* sokak savaşlarını sürdürüyor, Reich matbaasını, demiryollarının yönetimini ve iki yiyecek mağazasını ele geçiriyordu. Tüm Berlin, sokak terörünün etkisi altındaydı. Başka bir matbaada basılan bir *Vorwärts* [*Vorwärts* göstericiler tarafından işgal edilmişti] silahlı isyancılar tarafından ele geçirilip Spree Nehri'ne atıldı. (Görüşmeciler barikatlarda savaşanları hiçbir şekilde kontrol etmediği için tamamen vakit kaybı olan) görüşmeler devam etti ama sonuç vermedi; çünkü Devrimci Delegeler, burjuva gazeteleri belli şartlarla boşaltmayı kabul etmekle birlikte, *Vorwärts*'i boşaltmayı kesinlikle reddediyorlardı! *Spartakusbund*, pazarlık lafını duymak bile istemiyordu.²²⁷

Aslında, ayın 4'ünde komünist yöneticiler Liebknecht'in de katıldığı toplantılarında iktidarı almak için çatışmaya girme zamanının gelmediğini öngörmüştü ve söylendiğine göre bizzat Liebknecht çok ısınan zihinleri yatıştırmaya çalışıyordu.

Özellikle Rosa Luxemburg, Jogiches ve Paul Levi iktidarı almak için gerekli şartların oluşmadığı düşüncesindeydi.

Bununla birlikte, Devrimci Eylem Komitesi'nin ilk toplantısında, KPD'yi temsil eden Pieck ve Liebknecht, gördüğümüz gibi, hedef olarak Ebert hükümetinin devrilmesini belirlemişler veya kabul etmişlerdi. Bazıları sosyal demokrat hükümetle he-

men görüşmeye başlayan Bağımsızlar'ın yalpalamaları karşısında komünistlerin yönetimi (gerçi Pieck ve Liebknecht'in yokluğunda), KPD'nin artık Devrimci Komite'nin eylemini desteklemeyeceğine karar verdi. (Bu karar, özellikle Jogiches ve Rosa Luxemburg'un ısrarlarıyla alındı.)

Eylem Komitesi'nin, göstericilerin kararlılığını fazlasıyla sarsan olağanüstü kararsız bir tavır içinde olduğu doğrudur. Gerçekte, 6'sından itibaren artık iktidarı almayı düşünmüyorlardı, bunun yerine Ledebour başkanlığında, hükümetle tartışmakla görevli bir delegasyon oluşturdular. (Komünistler bu karara boş yere karşı çıkmışlardı.)

6'sı sabahı, gösteri yapan ve burjuva gazetelerin redaksiyon bürolarını, Wolff ajansını ve bazı kamu binalarını işgal eden Berlinli devrimciler, kendi başlarına bırakılmıştı. Berlin garnizonu tarafsızlığını ilan etmiş ve ne ayaklananların ne de hükümetin tarafını tutacağını açıklamıştı.

Komünistlerin konumu

Rosa Luxemburg'un ayın 8'inde *Die Rote Fahne*'de yayınlanan makalesi, komünistlerin yönetiminin kararsızlıklarını ve görüş ayrılıklarını dolaylı olarak yansıtıyordu. Kuşkusuz iktidarı alma savaşını başlatma zamanının gelmediğine inanan Rosa Luxemburg, yine de komünist yöneticilerin çoğunluğundan farklı bir duruşu olan Liebknecht'in eylemini sorgulayamadığı gibi ayaklanmaya da karşı çıkamıyordu. İlke olarak göstericilerin yanında olması gerektiğini hissediyordu.

Bağımsızlar'ın yalpalamalarına yönelik eleştirisi çok ikna edici olsa da, makalesinde kesin bir yön göstermiyordu. Israrlı bir şekilde eylem öneriyordu ancak bu eylemlerin ne olduğunu pek açıklamıyordu. Önerdiği eylemin yolları ve araçlarını belirtmiyordu:

9 Kasım'dan bu yana devrimci dalga sürekli aynı duvarı dövüyor: Ebert-Scheidemann hükümeti. Sekiz haftadır karşılaştığımız devrimci krizlerin her birinin nedeni, biçimi ve etkisinin kapsamı farklı oldu. Ama hepsinin ana motifi şu slogandı: Kahrolsun Ebert-Scheidemann! Ve her şey kitlelerden giderek daha büyük bir güçle, oybirliğiyle ve ısrarla yükselen bu sloganda düğümleniyor.

Bundan daha normal ne olabilir. [...] Devrim tarihsel görevini yerine getirmek için, yani burjuva sınıfının hâkimiyetini ortadan kaldırmak ve sosyalizmi gerçekleştirmek için yoluna devam edecekse, aşamalı olarak evrimini tamamlayacaksa, bu engelin, Ebert-Scheidemann hükümetinin yıkılması gerekiyor.

Devrim bu özel görevi geçiştiremez. [...] Proletaryanın en geniş kesimleri, Berlin'de olduğu gibi devrimin taşradaki başlıca merkezlerinde, bunu zaten anladı. [...] Ancak hiç açık olmayan şey, Ebert hükümetinden kurtulma mücadelesinin nasıl yürütüleceği. [...] İşte bu noktada devrimin zayıflığı ve olgunlaşmamışlığı ortaya çıkıyor. Son üç gün, bu zayıflıkları, bu kusurları en sert şekilde ortaya çıkardı.

Ebert-Scheidemann hükümetini devirmek, Reich şansölyeliğine saldırmak ve orada bulunan birkaç kişiyi kovmak ya da tutuklamak değildir; öncelikle tüm gerçek iktidar mevzilerini ele geçirmek, elde tutmak ve kullanmaktır.

Ancak Rosa Luxemburg, güçler dengesinin bu mevzileri ele geçirmeye ve özellikle de elde tutmaya izin verip vermediğini kendisine sormuyor gibi görünüyor:

Bu üç gün boyunca ne gördük? Bütün mevzilerin ele geçirilmesi; emniyet müdürlüğünün geri alınması, *Vorwärts*'in işgali, WTB [Wolffs Telegraphenbüro, Reich'in başlıca haber ajansı] ve burjuva redaksiyon bürolarının [yani burjuva gazetelerinin redaksiyon büroları] işgali kitlelerin kendiliğinden eyleminin sonucu oldu.

Bu durumda bu “kendiliğinden” eylem desteklenmeli miydi? Rosa Luxemburg’un önerdiği eylem kuralları okunduğunda buna inanılabilirdi:

1. Kitleler *Vorwärts*’i işgal ettiğinde, Berlin işçi sınıfını resmi olarak temsil ettiğini iddia eden Devrimci Delegeler’e ve Büyük Berlin USPD Yürütme Kurulu’na düşen şey, derhal, Berlin işçilerinin istediği yönde yayın yapacak bir redaksiyon kurulu oluşturmaktır. İyi de bu gazeteciler neredeydi? USPD’nin sol kanadı ve kendi eğilimleri için bir gazeteleri olmayan, gazeteci olarak bilinen, tanınan Däumig ve Ledebour ne yapıyor? Kitleleri neden ortada bıraktılar? Tartışmak mı harekete geçmek mi, hangisi daha acil?

2. Kitleler Wolff telgraf ajansını ele geçirdiklerinde, devrimci örgütlerin ilk görevi, bu telgraf ajansını devrim davası için kullanmak, kamuoyunu, taşradaki yoldaşlar kitlesini Berlin’de olup bitenler hakkında bilgilendirerek onlara net bir yön göstermektir. Berlin’deki işçi sınıfı ile taşradaki devrimci hareket arasında ancak bu şekilde bir ideolojik koordinasyon sağlanabilir. Bu sağlanmadan devrim ne burada ne de orada başarılı olamaz.

3. Ebert-Scheidemann hükümetine karşı çok sert bir mücadeleye başlandığında, aynı hükümetle “müzakerelere başlamak” için acele edilmez. Haase ile aynı eğilimde olanlar, Oscar Cohn, Zietz, Kautsky, Breitscheid ve tereddüt içindeki diğerleri, zaten gönülsüzce ayrıldıkları Ebert’in arkadaşlarıyla olabildiğince hızlı barışmak için tüm fırsatları kullanabilirler. Ama kitlelerle bağları olan Devrimci Delegeler, Ebert’in devrimin can düşmanı olduğunu iyi biliyorlar. İnsan can düşmanı ile pazarlığa girebilir mi? Bu müzakerelerin sonucu ne olabilir? Sadece iki ihtimal var: Ya bir uzlaşmayla sonuçlanır ya da (bu daha büyük bir ihtimal) sadece işi gereksiz yere uzatmaya hizmet eder ve bu duraklama, Ebert ve adamları tarafından en sert bastırma önlemlerini hazırlamak için kullanılır.

Bu analiz oldukça doğrudu. Makalenin devamı ise daha az ikna ediciydi:

Kitleleri sokağa çıkmaya çağırdığınızda, alarma geçirdiğinizde, onlara açık ve net bir şekilde ne yapmaları gerektiğini veya en azından, neler olduğunu ve dostları ve düşmanlarının ne yaptıklarını ve ne planladıklarını söylemek gerekir. Bu devrimci kriz döneminde, kitlelerin yerinin sokak olduğu kesindir.

Ama kitleleri gösteri yapmaya çağırmak yetmiyordu, onlara politik görevler vermek gerekiyordu.

Ne var ki, Rosa Luxemburg'un kendisi de bu görevleri hiçbir şekilde tarif etmiyordu. Hükümeti devirmenin gerekli olduğunu söylemekle yetiniyordu. Makale, sıra yapılan hataları eleştirmeye geldiğinde canlılığını yeniden kazanıyordu:

Son bir ders!

Almanya bugüne kadar örgütlenmenin has toprağıydı, bir örgütlenme fanatizmi içindeydi, söylemekten çekinmeyelim, bununla övünüyordu. Her şey, kitle hareketinin ruhu, hedefleri, eylem kapasitesi "örgüt" için feda edilmeliydi. Peki bugün ne görüyoruz? Devrimin dönüm noktalarında, bu kadar övünülen "örgütlenme yeteneği" en acınası şekilde başarısızlığa uğradı. Çünkü devrimci eylem düzenlemek, *Reichstag* seçimlerini veya F şemasına göre işçi-işveren uyuşmazlık kurulları seçimlerini düzenlemekten tamamen farklı bir şeydir. Bu örgütlenme, nasıl yüzme sadece suda öğrenilebiliyorsa, ancak devrim sırasında öğrenilebilir.²²⁸

Noske Berlin'i temizlemeye hazırlanıyor

Şimdi Scheidemann'ın anlatımına geri dönelim:

Bu şekilde beklerken, gündüz ve gece boyunca mütevazı bir birlik toplamak için çalıştığı Dahlem'e giden Noske'den, tabiri caizse haber alamıyorduk.

Scheidemann, kendisini rahatsız eden düzensiz birliklerin önemini azımsamaya çalışıyor. Ama yukarıda yazılanlara inanılırsa, bu mütevazı birlik tüm Berlin'i kontrol eden sokağı ezecekti:

Gerçekten de çok heyecanlı günlerdi: Bir dakika bile eve gidemeden geceyi şansölyelikte geçiriyordum, bu arada makineli tüfekler hiç durmuyor ve patlayan el bombaları duyuluyordu.

Scheidemann'a göre, hükümetin "tek bir silahlı adamı olmadığına" ve şansölyelik "silahsız yoldaşlar" tarafından korunduğuna göre, bu makineli tüfeklerin kime ateş ettiğini kendimize sormadan edemiyoruz.

Şansölyelikte yemeklerimizi de birlikte yiyorduk: Halk Komiserleri'nin dışında, yeni Dışişleri Bakanı Kont Rantzau [Dışişleri Bakanlığı'nı Solf'tan devralan Kont Brockdorff-Rantzau], Baake ve Rauscher [Ebert ve Scheidemann'ın yakın çalışma arkadaşları] davetliler arasındaydı. Nihayet Perşembe günü, tüm sosyalist partilerin üyelerinden oluşan bir delegasyon, Perşembe'yi Cuma'ya bağlayan gece [yani 9-10 Ocak gecesi] bizim tarafımızdan da hiçbir askerî operasyon yapılmaması şartıyla *Vorwärts*'i bile boşaltmaya hazır olduklarını beyan etti.

Ancak, Noske'nin planladığı ve yönettiği "temizlik", görüşmecilere verilen güvenceler çiğnenerek 11'inde başlayacaktı:

Ama çeşitli matbaaları ve hükümet binalarını işgal edenler, ele geçirdikleri yerleri bırakmayı asla düşünmediklerini ve burarlardan ancak zorla çıkarılabileceklerini açıkladılar. Taraftarları ve ele geçirdikleri silahlarla Botzow bira fabrikasına çekilen ve bir haydut çetesinin reisi olarak Berlin'in kuzeyini kontrol eden Eichhorn'un tavrı da buydu.²²⁹

Noske'nin elindeki birlikler, Scheidemann'ın söyleyeceği gibi, uyumsuz unsurlardan oluşuyordu. Emri altında hiç güvenmediği birkaç *cumhuriyetçi* ve *sosyalist* milis de vardı. Düzensiz

birliklere dayanmayı tercih ediyordu; bu paralı askerlerin bazı-
larını maddi avantajlar vaat ederek ve saldıracakları düşmanı,
yani Spartakistleri hedef göstererek afişlerle toplamışlardı.

Aşağıda Berlin duvarlarına asılan bir afişin metnini bulacak-
sınız. Bu metin öğrenci çevrelerinden çıkmıştı, çünkü 1918'de,
Alman üniversite öğrencilerinin neredeyse tamamı burjuva
çevrelerden geliyordu ve bu nedenle kitle olarak karşı devrim-
ciydiler:

SİLAH TAŞIYABİLECEK TÜM ERKEKLERE ÇAĞRI²³⁰

Hükümete sadık Berlinliler! Burjuvalar! İşçiler!

Bugün hepiniz Liebknecht'in birliklerinin ne yaptıklarını göz-
lerinizle görme ve kulaklarınızla duyma fırsatını buldunuz:
Onuru kırılmış vatanımızı tamamen mahvetmek, kentlerimizi
enkaz yığınına çevirmek, bugüne kadar kendi halinde yaşayan
halkımızı işi ve ekmeği olmayan kudurmuş veya ürkmüş bir ka-
labalığa dönüştürmek üzereler.

Geçici hükümet, yoldan çıkmış bu insanların bağışlayıcı dav-
ranarak sakinleştirilmeyeceğini şimdi anladı. Spartaküs silah-
lanmış durumda ve sadık yurttaşların elinden bugüne kadar
yumruklarını sıkmak dışında hiçbir şey gelmiyordu.

Almanya'da, özellikle de Berlin'de, kutsal düzeni savunmak için
artık silahlanma imkânınız var. Dört birliğe hemen katılarak,
sadık birliklerin saflarında yerinizi alabilirsiniz. İşte askere
alma bürolarının adresleri:

1. Reinhard Alayı, Moabit, 4. muhafız piyade alayı kışlası.
2. Muhafız Süvari Birliği, Dahlem, 78 Podbieskiallee.
3. Zossen'deki Avcı Birliği, Manevra alanı (Yüzbaşı Jakobsen).
4. Hülsen Tümeni, Werder, 11 Zernsee.

Şartlar şunlar: Rütbeye göre değişen maaş, kişi başına günde 5
mark prim, barınak ve yemek, önceden bildirmeden istifa etme
imkânı, kıdem primi, terhis primi, muhtelif tazminatlar.

Tereddüt etmeyin! 1914'te yaptığınız gibi kaydolun. Tehlike bugün, o zamankinden daha büyük. Yapabiliyorsanız, üniformanızla ve tüm askerî teçhizatınızla birlikte gelin.

Rütbenize göre, silahınızla birlikte disiplinli birliklere alınacaksınız. Özel istekleriniz mümkün olduğunca dikkate alınacak. Geç kalmadan gelin!

Burjuvalar, Çoğunluk sosyalistleriyle omuz omuza evlerinizden çıkın! Zaman bizi sıkıştırıyor!

Başkomutan Noske'nin onayıyla,

BERLİN ÖĞRENCİLERİ BÜROSU

9 Ocak'ta, devrimci hareketi yönettiği kabul edilen üç örgüt, birlikte imzaladıkları bir bildirimde²³¹ yukarıdaki çağrıyla yorumluyor ve *devrime sadık* işçileri bu "beyaz muhafızlara" katılmamaya, "kendilerini savunmak" için birleşmeye davet ediyordu. Aynı gün, işçileri genel greve ve "kürek hapsine, hatta darağacına gitmesi gereken" Ebert-Scheidemann'lara karşı mücadeleye davet eden yeni bir çağrı yayınladılar:

Evet, devrimci işçilerin tahammülü, sabrı, anlayışı ve barış iradesi inanılmaz oldu. Ama Ebert ve Scheidemann'ların istedikleri şey barış değil, iç savaş, evet iç savaş. İşçilerin kanında debelenmek, sosyal devrimi işçilerin kanında boğmak istiyorlar. Sermayenin zincirlerinden kurtulmak için mücadele eden, açlık çeken bu halka... kurşun atmak istiyorlar.

İşçiler! Yoldaşlar! Şimdi son sis perdesi de dağıldı! Durum çok açık! Burada her şey tehlikede! Söz konusu olan sizin mutluluğunuz, işçi sınıfının, sosyal devrimin tüm geleceği!

Ebert-Scheidemann'lar, kendi taraftarlarını ve burjuvaziye açık bir şekilde size, proleterlere karşı silahaltına çağırdı. Meşru müdafaa durumundasınız. Başka seçiminiz yok! Sonuna kadar savaşmak zorundasınız!

Sonucu belirleyecek savaş için ayağa kalkın! Nihai savaş için ayağa kalkın!²³²

Bu metin de Komünist Parti'nin imzasını taşıyor. Hiç kuşkusuz Liebknecht, muhtemelen KPD'nin liderlerinin çoğunluğunun görüşüne aykırı olarak, ayaklanmanın organlarıyla temasını sürdürüyordu.

Radek'in bir mektubu

Ama komünistlerin merkezindeki çoğunluğun tavrı Radek'in yazdığı bir mektupla güç kazanacaktı.

Radek 1918'in sonunda illegal bir şekilde Almanya'ya sızmayı başarmıştı. Spartakistlerle birleşmek için acele ettirmeye çalıştığı arkadaşları Enternasyonalci Komünistlerin Kongresi'ne katılmak için vaktinde gelebilmişlerdi. Ocak ayında, Spartakistlerin görece güçsüzlüğünü tarttıktan sonra tedbirli olmayı önermiş gibi görünüyor. Paul Levi ve Duncker'i Karl Liebknecht'in coşkulu tutumuna karşı koymaya teşvik etti. Aşağıdaki okuyacağınız mektupta geliştirdiği savlar, Komünist Parti Merkez Komitesi'nin ertesi gün yayınlanacağı açık mektupta tekrarlanacaktı:

Komünist Parti Merkez Komitesine²³³

9 Ocak 1919

"Spartakistler ne istiyor?" broşürünüzde arkanızda işçi sınıfının çoğunluğunun desteği olmadan iktidarı almak istemediğinizi söylüyorsunuz. Tamamen doğru olan bu bakış açısı, proletaryanın kitlesele örgütlülüğü olmaksızın bir işçi hükümetinin düşünülemeyeceği basit gerçeğine dayanıyor. Ancak, hesaba katılabilecek tek işçi örgütleri olan işçi konseylerinin artık adlarından başka bir varlığı kalmadı. Henüz kitlelerin gücünü ortaya çıkarabilecek bir mücadeleye girmediler. Bunun sonucunda bu konseylerde, mücadelenin partisi olan Komünist Parti değil, sosyal-yurtseverler veya Bağımsızlar hâkim durumda. Böyle bir durumda, iktidarın proletarya tarafından alınması düşünülemez: Hükümet bir darbe sonucunda elinize geçse bile birkaç gün içinde taşra tarafından tamamen yalıtılır ve boğulur.

Böyle bir durumda Devrimci Delegeler'in, sosyal-yurtseverler hükümetinin emniyet müdürlüğüne saldırısının ardından kararlaştırdıkları eylem, yalnızca protesto niteliğinde olabilir. Hükümetin politikasına öfkelenen ve politik deneyimden tamamen yoksun, Reich'in tamamındaki güç dengesini bir bütün olarak görme yeteneğine sahip olmayan Devrimci Delegeler tarafından yanlış yönlendirilen proletaryanın öncüsü, yaptığı hamleyle bu protesto eylemini iktidarı ele geçirme mücadelesine dönüştürdü. Bu, Ebert ve Scheidemann'lara, hareketin Berlin'deki bölümüne, tüm hareketi aylar boyunca zayıflatabilecek bir darbe vurma imkânı veriyor. Siz Komünist Parti olarak bu felaketi önleyebilecek tek güç, tek frensiniz. Bu çatışmanın perspektiften yoksun olduğunu kavrayabilecek öngörüye sahipsiniz; partinizin üyeleri, Levi ve Duncker yoldaşlar bana bunu bildiğinizi söyledi. [...]

Zayıf olanın kalabalığın gücü karşısında geri çekilmesini engelleyen hiçbir şey yok. Temmuz 1917'de, sizin şu anki halinizden daha güçlü olduğumuz halde, kitleleri bütün gücümüzle durdurduk ve başaramadığımızı anladığımızda, cansiperane bir şekilde eyleme katıldık ve kaybedecekleri sonuçsuz bir savaşa girmelerini engelledik.

Çoğunluğu Radek'in bakış açısını paylaştan komünist yöneticiler, 10 Ocak'ta Eylem Komitesi'nden çekilme kararı verdiler. Devrimci Delegeler'e W. Pieck imzalı bir mektup yazarak, 13 Ocak'ta *Die Rote Fahne*'de, başına şu açıklamayı koyarak yayınladılar:

Partimizin merkez komitesi Devrimci Delegeler'e iletilmek üzere aşağıdaki açıklamayı yaptı. Son günlerdeki olaylar nedeniyle, bu açıklamayı kendilerine henüz ulaştıramadık.²³⁴

Berlin, 10 Ocak 1919, Cuma

Büyük Berlin Fabrika Devrimci Delegeleri'ne ve Berlin Devrimci Eylem Komitesi'ne.

Sevgili Yoldaşlar,

Delegeler Genel Kurulu'nun ve Devrimci Eylem Komitesi'nin net ve enerjik bir tavır alması için harcadığımız çabalar sonuçsuz kaldı; bu iki organın içinde bulunduğu belirsizlik ve kararsızlık, devrimci harekete çok önemli bir zarar verdi. Şiddetli itirazımıza rağmen, Devrimci Delegeler, USPD Yürütme Kurulu'nun onayıyla, Scheidemann ve Ebert'lerle, işlerin süruncemede bırakılmasına ve kafa karışıklığı yaratılmasına yol açacak, moral bozucu, dağıtıcı ve felç edici görüşmelere başladılar. Utanç verici bir şekilde, Çarşamba günü genel grev çağrısı yaptıktan sonra, bir uzlaşmaya varmak amacıyla yeniden gizli pazarlıklara giriştiler ve bugün -Cuma günü- de, dördüncü kez, kusurlu olduğu kadar zararlı da olan aynı tavrı gösterdiler. Bu şartlarda, Alman Komünist Partisi (Spartakist Birlik) Yürütme Kurulu aşağıdaki kararı verdi:

Devrimci hareketin çıkarları ve durumun netliğe kavuşması için Devrimci Delegeler'le ilişkilerimizin daha fazla gecikmeden gözden geçirilmesi zorunludur.

Bu günden itibaren Devrimci Eylem Komitesi'nin toplantılarına, istisari nitelikte bile katılamayacağız. Bununla birlikte, Eylem Komitesi arzu ettiği takdirde görüş alışverişinde bulunmaya her an hazırız.

Gelecekte, partimizin iki üyesini bilgi alışverişini sağlama amacıyla Fabrika Delegeleri'nin genel kurul toplantılarına katılmak üzere görevlendireceğiz.

Bu kararı olmak zorunda olduğumuzu gördük, çünkü şimdiden uzun olan deneyimimiz bize devrime ve proletaryaya karşı görevimizi, Delegeler'e karşı bile tam bir eylem özgürlüğü ve tam bir özerklik içinde davranmadan hakkıyla yerine getiremeyeceğimizi gösterdi. Bununla birlikte, tüm görüş ayrılıklarımıza rağmen, tutarlı bir devrimci eyleme başladıklarında Fabrika Devrimci Delegeleri'yle omuz omuza mücadele edeceğiz.

P.O. Pieck

Bu mektup, neredeyse sadece Devrimci Delegeler'e seslendiği için Eylem Komitesi'nin USPD'li üyelerini yok sayıyor gibi görünüyordu. 11 Ocak tarihli *Die Rote Fahne*'de, Rosa Luxemburg, Bağımsızlar tarafından yürütülen gizli pazarlıklara o güne kadar görülmemiş bir sertlikte saldırdı. Hiç kuşkusuz Rosa Luxemburg, hükümetin, küçük burjuva katmanlar ve Berlin'den çok taşradaki işçiler arasında sahip olduğu halk desteğini azımsıyordu:

Şu anki durumda birlik sloganı atmak, Ebert ve Scheidemann'lara yapılabilecek en büyük hizmet olur. Bunların artık destek alabileceği hiçbir şey yoktu, işçi sınıfıyla, sonuçları tamamen belirsiz bir güç gösterisine girme ihtimali karşısında titriyorlardı, kararsız gruplarca gönülsüz bir şekilde ve yarı yarıya destekleniyorlardı, burjuvazi onlara kuşkuyla bakıyordu: Kısacası, sosyalizm davasının bu hainleri, bu son günlerde, kısa saltanatlarının en güç saatlerini yaşadılar. Bu maceracılar olayların kendilerini aştığını gördüler: Ne sokak gösterilerinin gücünü öngörmüşlerdi, ne de Eichhorn olayında kendi provokasyonlarının yol açacağı sonuçları. Kendilerini yarı yarıya kaybetmiş görüyorlardı: Son günlerdeki kararsızlıkları, devrime karşı aldıkları kararlılıktan yoksun ve tereddütlü önlemler bunu kanıtlıyordu.

İşte bu durumda, gizli görüşmeler ve son olarak birlik hareketi, onları kurtaran gecikmeyi sağladı. Bir kez daha, USPD, karşı devrimin kurtarıcı meleği rolünü oynadı. Gerçi Haase-Dittman ekibi Ebert hükümetinden istifa etmişti, ancak sokakta hükümetle aynı politikayı takip ediyordu. Scheidemann'ların paravanı olarak hizmet ettiler.

Buna bir de USPD'nin sol kanadının bu politikaya destek verdiğini ve katıldığını ekleyelim!

Rosa Luxemburg, bu manevraya katılmayı kabul eden Ledebour'u suçladıktan sonra komünistlerin tutumunu belirtiyordu:

Komünist Parti bu utanç verici politikaya katılmayı ve sorumluluğunu üstlenmeyi reddediyor. Dün olduğu gibi bugün de görevimizin, devrimi ilerletmek, kafa karıştıracak tüm girişimlere sarsılmaz bir enerjiyle karşı çıkmak ve kitleleri, Devrimci Delegeler'in kararsız politikasının ve USPD'nin içine düştüğü orta yolculuk bataklığının neden olacağı tehlikelere karşı uyararak olduğunu düşünüyoruz.

Kitleler için, bu son günlerin dersleri çok büyük bir öneme sahiptir.

Rosa Luxemburg, eskisinden daha büyük bir netlikle mücadeleyi yönetme yeteneğine sahip bir örgüt oluşturmak gerektiğini kaydediyordu:

Yönetim eksikliği, Berlin işçi sınıfını organize edecek bir merkezin olmaması artık devam edemeyecek bir durum. Devrim davası ilerleyecekse, işçi sınıfının zaferi –sosyalizm– bir rüyadan ibaret kalmayacaksa, devrimci işçilerin, kitlelerin savaşıma enerjisini yönlendirebilecek ve kullanabilecek yönetici örgütler kurması gerekiyor.

USPD'ye, normalde sadece Çoğunluk grubuna sakladığı bir şiddetle saldırıyordu:

Ama her şeyden önce, önümüzdeki haftaların, USPD'nin, bu çürüten ve çözülüşü devrimi zehirleyen cesedin tasfiyesine ayrılması gerekiyor. [...]

Durumu netleştirmek, her türlü kamufraj, arabuluculuk ve pisliğe bulaştırma girişimine karşı kararlılıkla ve uzlaşmaz bir şekilde mücadele etmek, kitlelerin devrimci enerjisini bir araya getirmek ve mücadele sırasında kitlelere yol gösterecek örgütler yaratmak: İşte önümüzdeki dönemin en yakıcı görevleri. Kitlelerin güçlü atılımını ve liderlerinin acınası yetersizliğini gördüğümüz bu beş günden çıkarılması gereken en önemli dersler işte bunlar.²³⁵

Noske düzensiz birliklerin başında Berlin'e giriyor

Scheidemann'ın hikâyesinin devamında ima ettiği gibi, Noske bu beş günü kullanmasını bildi:

Müzakereler böylece beş gün sürdü: Milli Meclis seçimlerine sadece on gün kalmıştı. Noske, Spartakistlerin yol boyunca onu ele geçirme girişimlerine rağmen, Cuma günü [10 Ocak] şansölyeliğe geldi. Hazırlıkların tamamen sona ermemiş olmasına ve ne pahasına olursa olsun bir başarısızlıktan kaçınmak istemesine rağmen, bütün gücümüzü kullanarak onu nihayet müdahale etmeye ikna ettik. Cumartesi günü, yağmurlu bir havada, tamamen uyumsuz unsurlardan oluşan birlikleriyle Berlin'e girdi ve aynı günün sabahında, Potsdam birlikleri *Vorwärts*'in binasını kurtardı. Pazar akşamı, haydutlar emniyet müdürlüğünden ve tüm diğer gazete matbaalarından atılmıştı ve aynı Pazar günü, kadim Sosyal Demokrat Parti, Spartakistlerin son hafta içindeki kanlı girişimlerini önemli gösterilerle protesto ediyordu.

Orada burada oluşmuş direniş adalarını yok etmek için bir hafta daha gerekecekti. Ne ki, Milli Meclis seçimlerimizdeki zaferimizden tam olarak bir hafta önce, Liebknecht-Ledebour hükümeti ve onları izleyen tüm fanatikler ve haydutlar kesin bir şekilde etkisizleştirilmişti.²³⁶

Noske, Berlin'i yeninden fethetmeye ve temizlemeye devam ederken, 14 Ocak 1919'da askerî üslubu açıkça fark edilecek şu bildiriği yayınladı:

Berlin sakinlerine!²³⁷

Dün Moabit Mahallesi işgal edildi. Bugün bu operasyonu, geniş bir cephede hareket eden çok sayıda birliğin Berlin'e girişi takip ediyor. Tüm batı banliyösü de aynı şekilde burjuva milisler veya halk milisleri tarafından işgal edildi veya korundu.

İşçiler, askerler, yurttaşlar! Komuta ettiğim birlikler karşı devrimin aletleri değildir. Bu birlikler sizi ezmek için değil, sizi Ber-

lin halkının maruz kaldığı daha önce benzeri görülmemiş bir terörün boyunduruğundan kurtarmak için geliyor. İnsanların ve mallarının güvenliğini sağlamaya, basın özgürlüğünü ve tüm yurttaşların en soylu haklarını, yani bir Milli Meclis seçme haklarını özgürce kullanmalarını güvence altına almaya kesinlikle kararlıyım.

Spartakistlerin ve kriminal unsurların yeni şiddet girişimlerini silah gücüyle engellememiz şart. Berlin halkını, birliklerin eylemini imkânları ölçüsünde desteklemeye ve askerî liderlerin talimatlarına uymaya davet ediyorum.

İşte kararlaştırılan önlemler:

1. Halk Komiserleri Kurulu tarafından verilen silahların toplanması emri 15 Ocak'tan itibaren Berlin'de bulunan veya Berlin'e girmekte olan sadık birlikler ve milisler tarafından, polis güçleriyle işbirliği içinde uygulanacaktır. Bu amaçla, binalarda ve evlerde aramalar yapılacaktır.

2. Kamu yolları üzerinde her şekilde toplanmak yasaktır. Birliklerin işgal ettiği binalara ve geçeceği yollara serbest bir şekilde girilmesini sağlayan nöbetçilerin ve devriyelerin talimatlarına kesinlikle uyulmalıdır.

3. Sokaklardaki trafik, sadece geceleri değil, gün boyunca da mutlak bir şekilde asgari seviyede tutulacaktır.

4. Kent telefon şebekesi önümüzdeki günlerde yoğun bir şekilde askerî amaçlarla kullanılacaktır. Bu nedenle halktan telefonlarını sadece acil durumlarda, hizmet veya iş amaçlı haberleşmeler için kullanmalarını istiyorum.

5. Son zamanlardaki hayal edilemeyecek olayları dikkate alarak, başkentte huzur ve düzenin yeniden tesis edilebilmesi için yurttaşlarımızı, silahların tesliminin hızla ve sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesini sağlayacak şekilde davranmaya davet ediyorum.

Başkomutan,

Noske

Rosa Luxemburg'un son mektubu

Noske'nin birliklerinin bölgelere ayırarak taradığı Berlin'de, Rosa Luxemburg çalışmaya ve umutlanmaya devam ediyordu. Sorumlusu olduğu *Die Rote Fahne* çıkmaya devam ediyordu. Hatta kendisini içinde bulduğu bu zorunlu yarı gizlilik koşulları, arkadaşı Clara'ya daha uzun yazmasına izin veriyordu. Az sonra okuyacağımız mektup, herhalde Rosa Luxemburg'un yazdığı son mektuptu. Sadece bu bile duygulandırıcı olması için yeterli. Ama bu mektup, başka birçok açıdan da değerli. Rosa Luxemburg bu mektupta, KPD'nin kuruluş kongresinin, Liebknecht'in ve kendisinin karşı çıkmasına rağmen 19 Ocak'ta yapılması planlanan genel seçimlere katılmamaya kadar verdiği oylamanın, kendi görüşüne göre neden çok da üzüntü konusu yapılmaması gerektiğini uzun uzun anlatıyor. Clara Zetkin, onaylamadığı bu karar yüzünden telaşa kapılmıştı:

Çok sevgili Clara,²³⁸

Uzun mektubunu bugün aldım, sonunda keyifle okudum ve daha da inanılmaz olanı, cevap verebiliyorum. Burada yaşadığım, yaşadığımız hayat, bu girdap, sürekli ev değiştirme, ardi arkası kesilmeyen kaygı verici haberler ve tüm bunların ortasında, tüketici bir çalışma, toplantılar... bir mektupta anlatılamayacağı için sana yazacak zamanım olmadı. Evimi sadece arada bir, geceleri iki ya da üç saatliğine görebiliyorum. Belki bugün sana yazmayı başarabilirim. Sana söyleyecek o kadar çok şeyim var ki... Sadece nereden başlayacağımı bilemiyorum.

Her şeyden önce, seçimlere katılmama sorunu: Bence bu kararın önemini çok fazla büyütüyorsun. Burada Rühle taraftarları yok. [Rühle, Saksonya milletvekili. Liebknecht'in örneğini izleyerek askerî ödeneklere karşı oy kullanan ilk kişi; anarşist eğilimli.] Konferans'ta [Komünist Parti'nin kuruluş konferansı] Rühle kesinlikle bir "lider" olmadı. "Yenilgimiz" mayalanma halindeki, kaba ve çocukça bir aşırılığın zaferinden başka bir

şey değildi. Ama bu, Konferans'ın sadece başlangıcıydı. Konferans ilerledikçe bizimle (merkezî yönetim) delegeler arasında bir temas kuruldu ve raporumda seçimlere katılım konusuna kısaca geri döndüğümde, başlangıçtakinden tamamen farklı bir tepki hissettim. Spartakistlerin önemli bir bölümünün, “yaşlı” [sosyal demokrat] partinin, “kendini kanıtlamış” partinin sersemletici geleneklerinin ağırlığını taşımayan yeni bir kuşaktan oluştuğunu unutmayalım. Bu durumu iyi ve köyü yanlarıyla kabul etmek gerekiyor. Oybirliğiyle [partinin yönetiminden söz ediyor] bu konuyu temel bir sorun haline getirmemeye ve buna kötü tarafından bakmamaya karar verdik.

Rosa Luxemburg burada Komünist Parti'nin özelliklerini vurguluyordu: Bu, gençlerden, taktik incelikleri bilmeyen militanlardan oluşan bir partiydi. Hükümeti devirmek, devleti alaşağı etmek istiyorlardı; parlamento oyununu oynamanın anlamsız olduğunu düşünüyorlardı. Rosa Luxemburg bile, kuşkusuz devrim girdabının içinde yaşadığı için, seçimlerin yapılacağına inanmıyordu. Berlin taşrayı görmesini engelliyordu. Ocak ayının bu ilk günlerinde Reich'in büyük bölümü, özellikle de taşra sakindi ve Rosa Luxemburg bunu yeterince dikkate almıyordu:

Gerçekte, giderek hızlanan şu anki olaylar Milli Meclis sorununu tamamen ikinci plana atıyor ve işler şu an olduğu gibi devam ederse seçimlerin yapılması ve bir Milli Meclis seçilmesi oldukça kuşkuyla görünüyor. Bu konudaki (bu kararın kötü tarafıyla ilgili) yargıların bizimkinden tamamen farklı, çünkü ne yazık ki şu anda bizimle birlikte gündelik ufak şeylerle temas etmiorsun, durumu doğrudan izlenimlerle anlaşılabilir, kavranabilecek şekilde hissetmiyorsun diyelim.

Seçimler konusundaki mektubunu ve telgrafını aldığımdayla ilk hareketim sana telgraf çekmek oldu: Mümkün olduğunca hızlı bir şekilde buraya gel. Büyük ve küçük sorunlarla ilgili olarak aramızda tam bir anlaşmanın oluşabilmesi için bizimle bir haf-

ta geçirmenin ve çalışmalarımıza ve tartışmalarımıza katılmanın yeterli olacağına eminim. Ama tam tersine, kendimi sana şunu söylemek zorunda hissediyorum: Daha sakın günlerimizin olması için gelmeden önce biraz daha bekle. Farklı yerlerde kalarak her saat bu girdabın ve tehlikenin içinde yaşamak, bu insan avı ve takipler, bunlar sana hiçbir şey kazandırmaz ve özellikle de, doğru bir şekilde çalışmanın, hatta tartışmanın bile kesinlikle bir yolu yok.

Bir hafta içinde durumun, şu ya da bu şekilde netleşeceğini ve düzenli bir şekilde çalışmanın yeniden mümkün olacağını umuyorum. O zaman buraya gelişin, çok doğal bir şekilde, görüş alışverişlerinin ve anlaşmanın doğacağı sistematik bir çalışmanın başlangıcı olacaktır.

Önemli Not. Aramıza hiçbir "Borchard taraftarı"nı kabul etmedik. Tam tersine B[orchard: Julian Borchard, uzun bir süre, *Lichtstrahlen* adını verdiği ve etkisi çok sınırlı kalan küçük bir bülten yayınlamıştı.] "Ent.[ernasyonalci] Komünistler" tarafından atıldı ve bunu bizim istegimiz üzerine yaptılar.

"Komünistler" esas olarak Hamburglu ve Bremenliydi [1917'den bu yana bağımsız bir partinin kurulmasını savunan *Linksradi-kalen* hareketi, Bremen ve Hamburg'da özellikle *Arbeiterpolitik* gazetesi çevresinde gelişmişti. KPD'nin kuruluşu sırasında, Enternasyonalci Komünist adını almış olan *Linksradikalen* grubu, muhtemelen Radek'in ısrarıyla Spartakistlerle birleşmişti.]: Bu kazanımın kuşkusuz sakıncaları var [Spartakistler ve Enternasyonalci Komünistler'in birçok noktada (özellikle de sendikalara karşı izlenmesi gereken tutum konusunda) anlaşmazlıkları vardı.] ama bunların hepsi, üzerinde fazla durulmaması gereken, ikincil önemde ve hareketin gelişimiyle halledilecek noktalar.

Toplamda, hareketimiz mükemmel bir şekilde ve tüm Reich'ta geliyor. USPD'den ayrılmamız, politik nedenlerle kesinlikle gerekliydi, çünkü bu adamlar Gotha'daki [USPD'nin 1917'deki kuruluş kongresinde] aynı adamlar, ama durum şimdi tümüyle farklı.

Uzun süre bölünmeye karşı çıkan Rosa Luxemburg, arkadaşını bölünmenin kaçınılmaz olduğuna ikna etmeye çalışıyor gibiydi.

Hiç durmadan tekrarladığı gibi, halk mücadelelerinin eğitici bir gücü olduğunu düşünmeye devam ediyordu. Ama bu doğrulanmanın öncesinde ve sonrasında, tekrarlanıp duran gösterilerin sakıncalarını ortaya çıkaran iki cümle var. Hatta son cümle, yaşamak zorunda kaldıkları bu krizlerin Spartakistler, en azından, –bir eğitim ve örgütlenme çalışmasının gerekli olduğunu hissedenden– Rosa Luxemburg tarafından istenmediğini belirtiyor gibi görünüyor. Bu, düşüncesindeki yeni bir vurguydu.

Burada, Berlin’de, iki haftada bir hatta daha sık yaşadığımız şiddetli politik krizler, sistematik bir eğitim ve örgütlenme çalışması yapmamızı önemli oranda engelliyor ama aynı zamanda kitleler için hayranlık verici bir eğitim fırsatı oluşturuyor. Nihayetinde tarihi, nasıl gerçekleşiyorsa öyle kabul etmek gerekir. [...]

R[ote] F[ahne]’nin, eline bu kadar seyrek geçmesi çok korkunç bir şey! Sana her gün gönderilmesini sağlayacağım. Şu an Berlin’de çatışmalar devam ediyor, pek çok yiğit arkadaşımız öldü. Meyer, Ledebour ve (korkarız) Lo [*Leo Jogiches*; bu bilgi doğru değildi] tutuklandı.

Bugün için burada durmam gerekiyor. Seni bin kez öpüyorum. Senin R.

Polis provokasyonu mu?

Sözünü ettiğimiz bu çatışmayı kimin istediğini anlamak için çok tartışıldı. Devrimciler iktidarı silahla almalarının mümkün olduğuna inanmışlar mıydı? Yoksa hükümet, Rosa Luxemburg’un söylediği gibi, emniyet müdürünü görevden alarak Spartakist birliklerin ve USPD’nin sol kanadının şiddetli (ve kuşkusuz vakitsiz) tepkisine neden olan gerçek bir provokasyon mu tertip etmişti? Prusya Polis Bakanı Ernst, *Avanti*’nin Berlin

muhabiri Gustave Sacerdote²³⁹ ve *Manchester Guardian*'ın muhabiri Morgan Philipps Price²⁴⁰ tarafından aktarılan açıklamalarında, bunu tamamen destekleyen bilgiler veriyordu.

Avanti'nin muhabirinin aktardığına göre Ernst şöyle demişti: “Spartakistlerin başarılı olması daha baştan mümkün değildi, çünkü alınan önlemler [yani Eichhorn'un görevden alınması] sayesinde, onları belirledikleri zamandan önce çatışmaya girmeye zorladık. Spartakistler, oyunlarını istedikleri zamandan önce ortaya çıkarmak zorunda kaldılar; hareketlerini bu sayede boğabildik.”

Böylece devrimciler, istediklerinden daha önce, proletaryanın devrimcilere yönelmekte olduğu, ancak tereddütlü unsurların veya hükümet taraftarlarının sayısının hâlâ çok yüksek olduğu bir zamanda çatışmaya girmeye zorlandılar.²⁴¹

Öte yandan, ayaklanmanın başarısızlığının ve ezilmesinin devrimin devamı üzerinde muazzam sonuçları olacaktı. Spartakizm en diri ve uyanık liderlerinden mahrum kalmıştı. Yeni komünist parti içinde, anarşist unsurlar (Milli Meclis'in, sendikaların boykot edilmesini savunanlar) baskın hale gelmişti.

Aralarında Romain Rolland²⁴² da bulunan çok sayıda gözlemcinin kaydettiği gibi, Sosyal Demokrat Parti sadece ellerini kana bulamakla kalmamış, inançlarını hiçbir şekilde değiştirmemiş olan ve gaddarlıklarıyla, insan hayatını hiçe saymalarıyla nasyonal sosyalizmin kimi yönlerinin habercisi olan subaylarla ittifakının esiri haline de gelmişti.

Noske birliklerinin gaddarlığı

Örneğin, 11 Ocak sabahı, Albay Reinhard'ın Berlin'de operasyon yapan birliklerinin hızlı adalet sağlama girişimini engellemek için Merkez Konseyi'nin (*Zentralrat*) birkaç delegesinin ısrarlı bir şekilde müdahale etmesi gerekmişti. Bu albay şöyle diyordu:

Bana göre, bu tutsaklar [yakalanan isyancılardan söz ediyordu] adamlarıma ateş eden katiller ve yağmacılardır. Yarın bunları yargılaması için askerlerden, astsubaylardan ve subaylardan oluşan bir askerî mahkeme oluşturacağım. [...] Bu konularda asker olarak hareket ediyorum ve ne Halk Komiserleri Kurulu'ndan ne de Merkez Konseyi'nden talimat almak zorunda değilim.²⁴³

Hiçbir şeyin durduramadığı bu başıboş askerin gaddarlığı, özellikle işçi ve asker konseylerine ve üyelerine karşı zincirlerinden boşanmıştı.

Günün (14 Ocak) ilk saatlerinde, tepeden tırnağa silahlı (he-men hepsi subay veya astsubay olan) yirmi beş asker taşıyan bir kamyon Trebbin'e [Berlin'in banliyösü] geldi. Askerler önce eczaneyi işgal ettiler ve geçici karargâhlarını burada kurdular. Ardından Trebbin Asker Konseyi başkanı yoldaş Brückenhaus'un evine daldılar, yatağından çekip alarak çırlıçıplak halde geçici karargâha getirdiler. O kadar ağır bir şekilde coplandı ki artık kendini toparlayamayabilir. Bir asker dipçik darbesiyle burnunu ezdi ve uzun süre baygın kaldı. Kendine geldiğinde, yirmi beş askerin önünde şikâyetçi olmayacağını açıklamak zorunda kaldı. Bundan sonra iki erbaş tabancalarını üzerine doğrulttular: Tehdit altında özür dilemek ve asker konseyindeki görevlerini bırakmaya söz vermek zorunda kaldı.

Bundan sonra askerler, kapısını kırarak işçi konseyinin bürosuna girdiler ve burayı altüst ettiler. Komutanın ifadesiyle, "Bu alçakların hepsini ele geçirmek," için yoldaşların listesini aldılar. Sonra posta ve telgraf dairesini ele geçirdiler ve komutan, en ufak bir direnişle karşılaştıkları takdirde, Trebbin'in kapılarına getirilen toplara ateş emri vereceğini söyledi. [...]

Saat 9'a doğru askerler, komutanın ifadesiyle, "Trebbin'in çevresini bu ayaktakımından" (asker konseylerinin üyelerinden) temizlemek için yeniden yola çıktılar.²⁴⁴

Noske'nin birlikleri saldırmaya başladığında Spartakist yöneticiler, Devrimci Delegates, sol kanat Bağımsızlar yarı gizli çalışmaya başladılar. Kovalanıyorlardı. Birçoğu başkenti terk etmeyi veya saklanmayı başardı. Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg Berlin'den ayrılmayı reddetti. Bir muhbir tarafından ele verildiklerine kuşku yok.

Liebknecht ve Rosa Luxemburg'un öldürülmesi

15 Ocak akşamı saat 9'a doğru, arkadaşları olan bir ailenin yanında kaldıkları Wilmersdorf Mahallesi, Mannheimerstrasse 44 numarada yerel bir milis devriyesi tarafından tutuklanan Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht, Yüzbaşı Waldemar Pabst komutasındaki süvari tümeni²⁴⁵ karargâhının bulunduğu Eden Oteli'ne götürüldü. Kısa bir sorgulamadan sonra, Pabst bu iki liderin gece Moabit hapishanesine transfer edilmesine karar vermiş görünüyor. Otelden çıktıklarında, Pabst'ın adamlarından biri olan Runge bir dipçik darbesiyle Rosa Luxemburg'u yere yıktı. Muhtemelen Pabst'ın telkiniyle,²⁴⁶ Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht bu transfer sırasında Tiergarten'de öldürüldü ve Rosa Luxemburg'un cesedi Landwehrkanal'a atıldı. Cesedi ancak 31 Mayıs'ta bulunacaktı. Liebknecht'in 25 Ocak'tan beri yattığı Friedrichsfelde mezarlığına gömüldü. Süvari eri Runge iki yıla, muhafız takımının komutanı Tegner Vogel ise dört aya mahkûm olacaktı. Ancak bu cezayı da çekmeyecekti. Pabst ise Noske tarafından korunacaktı. Resmî versiyona göre ise hapishaneye transferleri sırasında Karl Liebknecht kaçmaya çalışırken vurulmuş, Rosa Luxemburg ise bilinmeyen biri tarafından öldürülmüştü.

Liebknecht'in öldürülmesiyle ilgili soruşturma rezalet diye nitelenebilecek koşullarda yürütüldü. Yürütme Komitesi, soruşturmayı izlemek üzere üyelerinden birini, Wegmann'ı görevlendirmişti. Wegmann, Komite'ye görevini şöyle rapor ediyordu:

Soruşturmada bir tür bostan korkuluğu işlevi gördüğümü düşünüyorum: İfadeleri dinlediğimde Liebknecht'in kasten öldürüldüğü kanaatine vardım. [...] Tanıkların söylediğine göre, Liebknecht'i iki kolundan tutuyorlarmış, önünde Schulz, arkasında Teğmen Liebmann yürüyormuş ve üç asker eşlik ediyormuş. [...] Yüzbaşı Pflugk-Hartung'un ifadesine göre, birlik kalabalıktan uzak durma gerekçesiyle Tiergarten'ın loş bir yoluna sapmış. Yüzbaşı, Liebknecht'in nasıl kaçtığını hiç bilmiyordu. Sadece "Dur!" diye bağırmış ve hemen ateş etmişti. Dediğine göre, Liebknecht iki üç adım daha atmış ve başı önde düşmüştü. İddiaya göre, sol taraftan da ateş edilmişti. Ateş ettiğinde, Liebknecht'in beş adım önünde olduğunu tahmin ediyordu. [...] Oysa [otelde], Liebknecht'in üzeri dikkatle aranmıştı ve silah taşımadığı biliniyordu. Altı askerle çevrelenmiş bir adamın kaçması mümkün değildir. Özellikle loş bir yolu seçmişseniz, silah kullanmanıza gerek yoktur. [...] Bu askerlerin hepsi otelde [Eden] kalıyor. Onları tutuklamayı reddettiler. Subaylar da otelde kalıyorlar. Bu adamlar, aralarında anlaşma imkânı buldular ve ne söylemeleri gerektiğini biliyorlar. [...] Landsberg'i [Çoğunluk üyesi halk komiseri] görmeye gittim. Bana, "Yasal olarak hiçbir şey yapamaz," dedi. Bir komisyon kurulmasını reddetti. "İki cesetin olması, soruşturmanın durdurulabileceği anlamına gelmez," dedi. Olayı mümkün olduğunca çabuk kapatmak gerektiğini söyledi, ben de olayı aydınlatmak gerektiğini söyledim. [...] Liebknecht'e eşlik eden subayların otelde bırakılmasını şikâyet etmek için askerî adalet subayına gittiğimde, bana Askerî Adalet Kanunu'nun bu subayların ikamet adresinin nasıl belirleneceğini belirtmediğini söyledi: "Soruşturma arkadan ateş edildiğini kanıtladı. [...] Bu adamlar sadece talimatları uyguladılar. [...] Dolayısıyla bir hataları yok."

Däumig – Bu saçmalık. Yürütme Komitesi'nin temsilcisine soru sormayı yasaklıyorlar.

Wegmann – Sadece soruşturmanın sonunda, tanık götürüldükten sonra soru sorma hakkım vardı.

Däumig – Muhafız tümeninin tamamı suçlu. [...]

Rusch – Bu sabah, *Zentralrat*'tan Strube, tanık odadan çıktık-tan sonra bir dizi soru sordu. Askerî adalet subayı şunu söyledi: “Neden soru soruyorsunuz. Buna hakkınız yok. Soruşturmayı yürüten görevliyi etkiliyorsunuz.”

Landsberg'den bir soruşturma komisyonu atanmasını iste-dim. Karşı çıktı. Bana, “İşlerin kendi seyrinde gitmesi gerekir,” dedi.²⁴⁷

Landsberg'in bu tavrı katillerin korunması anlamına gelmiyor mu?

Rosa Luxemburg, ölümünden önceki gün, burada tamamını aktaracağımız aşağıdaki makaleyi yazmıştı:

“Berlin'de düzen sağlandı”²⁴⁸

Souvorov'un [Rosa Luxemburg'un hatası: Souvorov 1800'de öldü. Rus birliklerinin komutanı, Paskeviç'ti.] başıbozuk birliklerinin Praga Mahallesi'ne korkunç saldırısını başla-tıp Polonya'nın başkentine girmesinden ve cellatlık görevi-ne başlamasından sonra, Bakan Sébastiani, 1831'de, Fransız Parlamentosu'nda, “Varşova'da düzen sağlandı,” diye bir açık-lamada bulunmuştu.

Burjuva basını zafer çılgınlıklarıyla, “Berlin'de düzen sağlandı,” diye duyuruyor; aynen Ebert ve Noske'nin, sokaklarda küçük burjuva ayaktakımının mendil sallayıp, “hurra” diye bağıra-rak alkışladığı “muzaffer birliklerin” subaylarının yaptığı gibi. Dünya tarihi önünde Alman ordusunun onur ve şanı böylece kurtulmuş oldu. Flandre ve Argonne'da acınası bir mağlubi-yetle karşılaşanlar, *Vorwärts*'teki 300 “Spartakist” karşısındaki parlak zaferleriyle yeniden itibar kazandılar. Alman birlikleri-nin Belçika'yı işgal ettiği zafer dolu günler, Liège fatihi General von Emnich'in başarıları, Reinhardt [Albay Reinhardt, düzen-siz birliklerin en gaddar şeflerinden biri. Yukarıya bakın.] ve hempalarının Berlin sokaklarında elde ettiği başarılar karşısın-da soluk kalıyor. *Vorwärts*'in teslim edilmesi için müzakereye

gelen görüşmeciler, hükümetin başıbozuk birlikleri tarafından tüfek dipçikleriyle cesetleri tanınmayacak hale gelinceye kadar dövülerek öldürüldü, tutsaklar duvar önüne dizildi, kafatasları patlatıldı ve beyinleri çevreye saçıldı: Bu kadar şanlı eylem karşısında, Fransızlar, İngilizler ve Amerikalılar önünde yaşanan yenilgileri kim hatırlar ki?

Düşmanın adı "Spartaküs" ve subaylarımızın zafer kazanmayı kararlaştırdıkları yer Berlin'di. Ludendorff'un başarısız olduğu bu yerde, bu zaferleri organize eden generalin adı ise "işçi" Noske'ydi.

"Düzen" taraftarı sürülerin, Komün savaşçılarının cesetleri üzerinde tepinen burjuvazinin, daha kısa bir süre önce utanç verici bir biçimde Prusyalılara teslim olan, korkakça kaçan ve ülkenin başkentini dış düşmana teslim eden Paris burjuvazisinin zafer kutlamalarını kim hatırlamaz ki? Yeterince silahlanmamış, açlık çeken Parisli proleterlerin, savunmasız eş ve çocuklarının karşısına dikilen burjuvazinin oğullarının, bu "altın gençliği" ve subayların erkek cesareti nasıl da taşkınca fışkırmıştı. Savaş tanrısı Mars'ın yabancı düşman önünde dizleri çözülen bu oğulları, savunmasız insanlar, yaralılar ve esirler karşısında gösterdikleri hayvanca vahşetle, cesaretlerini nasıl da ortaya dökmüşlerdi!

"Varşova'da düzen sağlandı!", "Paris'te düzen sağlandı!", "Berlin'de düzen sağlandı!" Yarım yüzyılda bir, "düzen" bekçileri, dünya çapındaki farklı merkezlerdeki zafer duyurularında aynı şeyi söylüyorlar. Sevinçten etekleri zil çalan "galipler", ancak düzenli bir şekilde kanlı katliamlarla sürdürülebilen bir "düzenin", kaçınılmaz bir şekilde yok oluşuna doğru gittiğini fark etmiyorlar.

Berlin'deki bu son "Spartaküs haftası" bize ne kattı, ne öğretti? Mücadelenin ortasında, karşı devrimin zafer çılgınlıkları arasında bile devrimci proleterler meydana gelen olayların bir bilançosunu çıkarmak, kendilerini ve olayların sonuçlarını tarihin büyük terazisinde tartmak zorundalar. Devrimin kaybedecek zamanı

yok, devrim hâlâ açık duran mezarların [Berlin’de yüz kırk altı Spartakist öldürüldü.] üzerinden, “zaferlerden” ve “yenilgilerden” geçerek kendi görkemli hedeflerine doğru yürüyor. Uluslararası sosyalizm için mücadele edenlerin ilk görevi, devrimin yürüyüşünü ve kuvvet hatlarını bilinçli bir şekilde incelemektir.

Bugün yürütülen bu çatışmanın sonunda, devrimci proletaryanın nihai bir zafer kazanması, Ebert-Scheidemann’ların devrilmesi ve sosyalist diktatörlüğün kurulması mümkün müydü? Eğer bu sorunun cevabını belirleyen tüm etkenler dikkatle göz önüne alınacak olursa, kesinlikle hayır. Bunun için, devrimin şu andaki kanayan yarasına parmak basmak yeterli: Siyasal açıdan olgun olmayan asker kitlelerinin, subayların kendilerini istismar etmelerine ve karşı devrimci amaçlarla kullanmalarına izin vermeleri bile devrimin kalıcı bir zafer kazanamayacağını tek başına kanıtlıyor. Öte yandan, bu olgunluk eksikliğinin kendisi de Alman Devrimi’nin genel olarak olgunlaşmamış olmasının bir belirtisinden başka bir şey değil.

Asker kitlelerinin büyük bir yüzdesinin geldiği taşra, devrimden hemen hemen hiç etkilenmemeye devam ediyor. Şu ana kadar Berlin, Reich’in geri kalanından büyük ölçüde tecrit olmuş durumda. Elbette taşrada (Ren bölgesinde, kuzey kıyılarında, Braunschweig’de, Saksonya ve Württemberg’de) yüreği ve kafası Berlin proletaryasının yanında olan devrimci merkezler var. Ama yine de eksik olan şey, ileriye doğru yürüyüşteki koordinasyon ve Berlin işçi sınıfının hamlelerine ve tepkilerine bambaşka bir etkenlik verecek eylem birliği. Sonra –bu politik kusurların kaynaklandığı daha derin nedeni oluşturan– ekonomik mücadeleler, devrimci sınıfın savaşımını sürekli olarak besleyen bu volkan, bu ekonomik çatışmalar henüz sadece başlangıç evresinde bulunuyor.

Bütün bunlardan, şu aşamada kesin ve kalıcı bir zaferin elde edilemeyeceği sonucu çıkıyor. Geçen haftaki mücadelenin bir “hata” olduğu söylenebilir mi? Evet, söz konusu olan, kasıtlı olarak girişilen “taarruz” ya da “darbe” türünden bir eylem

olsaydı, bu bir hata olurdu! Ama bu çatışmaların çıkış noktası neydi? Daha önceki bütün olaylarda, 6 Aralık ve 24 Aralık'ta olduğu gibi, hükümetin kaba bir provokasyonuydu! Tıpkı daha önce Chausseestrasse'deki silahsız göstericilere karşı yapılan saldırı ya da denizcilerin katledilmesi gibi, son olayların nedeni bu kez, emniyet müdürlüğüne karşı yapılan darbe girişimiydi. Devrim kendi istediği gibi, açık bir alanda, "strateji uzmanları" tarafından çizilen kurnazca bir plana göre yürümez. Devrimin düşmanları da bir inisiyatife sahiptir. Hatta, genel kural olarak devrimden daha fazla inisiyatif sahibidir.

Ebert-Scheidemann'ların şiddetli provokasyonu karşısında devrimci işçi sınıfı silaha sarılmak zorunda bırakıldı. Devrimci safların sarsılmaması, karşı devrime yeni bir adım atma cesaretinin verilmemesi ve Alman Devrimi'nin Enternasyonal'deki saygınlığının zedelenmemesi için [O anda tümüyle teorik bir Enternasyonal'den söz ediliyordu, çünkü III. Enternasyonal'in ilk kongresi henüz yapılmamıştı.] bu saldırıyı geri püskürtmek devrim için bir onur sorunuydu. [Bu akıl yürütmeye bir eksiklik yok muydu? Ortada bir provokasyon varsa ve çatışmanın sonucu proletaryanın yenilgisinden başka bir şey olamayacak idiyse, daha elverişli veya daha az dezavantajlı bir zamanı beklemek daha uygun olmaz mıydı?] Kaldı ki, Berlinli kitleler kendiliğinden bir şekilde o kadar doğal bir enerjiyle, direniş iradesiyle ortaya çıktılar ki, ilk günden itibaren moral zafer "sokağın" tarafındaydı.

Öte yandan, devrimin mutlak bir kuralı vardır: İlk adımı attıktan sonra asla duraklamamak, eylemsizliğe düşmemek ve pasif kalmamak. En iyi savunma düşmana güçlü bir darbe indirmektir. Her kavgada geçerli olan bu kural, devrimin ilk adımları için özellikle geçerlidir. Berlin proletaryasının Eichhorn'un görevine iade edilmesiyle yetinemeyeceği apaçık bir gerçektir ve bu davranışı, tepkisinin doğruluğunu ve gücünün tazeliğini gösterdi. Kendiliğinden bir şekilde, karşı devrimin başka merkezlerini, burjuva basınının karargâhlarını ve gayri resmî haber ajansı *Vorwärts*'i ele geçirdi. Bu adımlar kitlelerin içgüdüleriyle

kavradığı bir şeyden esinleniyordu: Karşı devrim uğradığı yenilgiyi sineye çekmeyecek, genel bir güç denemesine hazırlanacaktı.

Burada da devrimin, her çatışmada geri çekilmek için bahane aramaktan başka bir şey yapmayan USPD'li küçük devrimcilerin bütün “bilgilerini”, bütün kurnazlıklarını paramparça eden büyük tarihsel yasalarından biriyle karşılaşıyoruz. Devrimin temel sorunu açık olarak ortaya konur konmaz –bu devrimin de temel sorunu, sosyalizmin zaferinin önündeki ilk engel olan Ebert-Scheidemann hükümetinin devrilmesiydi– bu sorun tüm güncelliğiyle ve bir doğa yasasının kaçınılmazlığıyla tekrar tekrar yüzeye çıkar ve devrim, bu sorunun çözümü için ne kadar hazırlıksız ve devrimci durum ne kadar olgunlaşmamış olursa olsun, devrimin her aşamasında tüm boyutlarıyla yeniden belirir.

“Kahrolsun Ebert ve Scheidemann!” Her yeni devrimci krizde kaçınılmaz olarak ortaya çıkan bu slogan, tüm kısmi çatışmaları ortadan kaldıran bu tek formül, kendi iç mantığıyla, ister istemez mücadelenin her aşamasını en uç sonuçlarına kadar iteliyor.

Kendini dayatan görev ile devrimin bu aşamasında bu sorunun çözümünü sağlayacak ön koşulların yokluğu arasındaki çelişkidен çıkan sonuç, mücadelelerin biçimsel olarak bir yenilgiye uğramasıdır. Ama devrim, nihai zaferin ancak bir dizi “yenilgiden” geçerek elde edilebildiği –bu da onun gelişim kanunlarından biridir– tek savaş biçimidir.

Tüm modern devrimlerin ve sosyalizmin tarihi bize ne öğretiyor? Sınıf mücadelesinin Avrupa'daki ilk patlaması olan Lyon ipek dokumacılarının 1831'deki ayaklanması ağır bir yenilgiyle son buldu. İngiltere'deki Çartist hareket de aynı şekilde yenilgiye uğradı. Paris proletaryasının 1848 Haziran günleri ayaklanması ezici bir yenilgiyle sona erdi. Paris Komünü'nün sonu ise korkunç bir yenilgiydi. Sosyalizmin yolu –devrimci mücadeleleri düşünürsek– yenilgilerle doludur.

Ama yine de bu tarih karşı konulamaz bir biçimde [Bu, devrimin zaferine mistik bir inanç gibi görünmüyor mu?] bizi adım adım nihai zafere götürüyor! Deneyim ve bilgi biriktirdiğimiz, bize can veren gücü ve idealizmi kazandıran bu “yenilgiler” olmasaydı bugün ne durumda olurduk? Proleter sınıf mücadelesinin nihai kavgasının eşğine geldiğimiz bugün, bu yenilgilerden güç alıyoruz ve bu yenilgilerin hiçbirinden vazgeçemeyiz, çünkü her birinden gücümüzün, kavrayışımızdaki netliğin bir parçasını alıyoruz.

Devrimci mücadeleler parlamenter mücadeleden bütünüyle farklıdır. Kırk yıldır Almanya’da parlamenter düzlemde sadece “zafer” gördük, tam anlamıyla zaferden zafere koştuk. Ve 4 Ağustos 1914’te tarihin bizi soktuğu büyük sınavdan çıkan sonuç ne oldu? Ezici bir siyasi ve ahlaki yenilgi, duyulmamış bir çöküş ve benzeri görülmemiş bir iflas. Buna karşılık devrimler, bize şimdiye dek yenilgiden başka bir şey getirmedi; ama bu yenilgiler gelecekteki nihai zaferin yinelenen güvencesidir.

Ancak bu, tek bir koşulla doğrudur! Her seferinde her yenilginin gerçekleştiği koşullar incelenmelidir. Bu yenilgi kitlelerin enerjisinin yeterli olgunluk düzeyine ulaşmayan tarihsel koşulların engeline çarpmasından mı, yoksa devrimci eylemi felç eden yarım önlemlerden, kararsızlıktan ya da iç zayıflıklardan mı kaynaklandı?

Her iki durum için elimizde klasik örnekler var: Fransızların 1848 Şubat Devrimi ile Almanların 1848 Mart Devrimi. Paris proletaryasının 1848’deki kahramanca eylemi, tüm uluslararası proletaryanın her zaman güç aldığı canlı bir kaynak oldu. Buna karşılık, Alman Mart Devrimi’nin ağılanası yetersizlikleri, modern Almanya’nın tüm gelişiminin önünde bir pranga işlevi gördü. Bunların daha sonra, Alman sosyal demokrasisinin özel tarihinde, ta Alman Devrimi’nin son olaylarına, yaşadığımız son krize kadar yansımaları oldu.

Yukardaki tarihsel sorunun ışığında, “Spartakist hafta” adı verilen yenilgi nasıl değerlendirilmeli? Devrimci enerjinin taşkın-

lığından ve durumun yeterince olgunlaşmamış olmasından mı yoksa yürütülen eylemin zayıflığından mı kaynaklandı?

Her ikisi de doğru! Bu krizin ikili karakteri; Berlinli kitlelerin güçlü, kararlı ve atak görünümü ile yönetimin kararsızlığı, tereddütleri ve yalpalalamaları arasındaki çelişki, bu son dönemin temel özelliklerini oluşturdu.

Yönetim başarısız oldu. Ama yeni bir yönetim, kitlelerin içinden çıkan ve onlara dayanan yeni bir yönetim oluşturulabilir ve oluşturulmalıdır. Kitleler, devrimin nihai zaferinin üzerine inşa edileceği kayadır, belirleyici ögedir.

Kitleler görevlerini yerine getirecek yeteneğe sahip olduklarını gösterdi. Bu “yenilgiyi” uluslararası sosyalizmin güç ve gurur kaynağı olan tarihî yenilgiler zincirinin bir halkası haline getirdiler. İşte bu yüzden, zafer bu yenilginin toprağında çiçek açacak.

“Berlin’de düzen sağlandı!” Sizi gidi ahmak polis tayfası! Sizin “düzeniniz” kumun üzerine kurulmuş. Devrim hemen yarın “gümbürtülü bir şekilde yeniden ayağa kalkacak” ve sizleri dehşet içinde bırakarak, borazan sesleri arasında, yine: “Vardım, varım, var olacağım!” diye haykıracak. [Bu dize P. Freiligrath’ın “Devrim” şiirinden alınmıştı.]

Sosyal demokratların gazetesi *Vorwärts*’in 16 Ocak sayısında, kazanılan zaferin eski rejimin sorumlularına karşı cömert davranmasını kutlayan... talihsiz bir makale yayınlandı. (Makale yayınlandığında, K. Liebknecht ve Rosa Luxemburg’un öldürüldüğünün henüz halka açıklanmamış olduğunu belirtelim.)

Devrimimizin bu kadar cömert davranmış olmasından gurur duyuyoruz. [...] Eski düzenin sorumluluğunu taşıyanların tek bir saç teline bile dokunulmadı. Gazetelerini çıkarıyorlar, toplantılar yapıyorlar. Cumhuriyetimizde kendilerini suda balık gibi hissediyorlar ve özgürlüklerini kullanıyorlar. Devam etsinler!

13 Ocak'ta aynı gazetenin ilk sayfasının sayfa genişliğindeki manşeti, "Spartakistlerin Hâkimiyetinin Sonu" idi ve Arthur Zickler'in "Morg" (*Das Leichenhaus*) başlıklı şiiri kullanılmıştı. Bu şiirin aşağıdaki kıtası gerçek bir cinayet çağrısı gibi duruyordu:

Tek bir sıra üzerinde, yüzden fazla ölü –
Proleterler!
Karl, Rosa, Radek ve hempaları
Bir teki bile ölülerin arasında değil!
Proleterler!

Alman sosyal demokrasisinin resmî yayın organında bu tür bir iğrençliğin yayınlanabilmiş olması, hiç kuşkusuz, bugün Berlin'in Ocak 1919'daki politik iklimini daha iyi anlamamızı sağlıyor.

Karl Liebknecht'in öldüğü gün, on beş gün boyunca yasaklanacak olan *Die Rote Fahne*'de, 13 Ocak günü basında çıkan haberleri yorumladığı son makalesi yayınlandı:

Her şeye rağmen!²⁴⁹

Spartaküs'e karşı genel saldırı! Sokaklarda "Kahrolsun Spartakistler!" diye uluduklarını duyuyoruz. "Onları yakalayın, kırbaçlayın, bıçaklayın, kurşuna dizin, şişleyin, çiğneyin, parçalayın!" Alman birliklerinin Belçika'daki hüznün verici gaddarlıklarının ötesine geçen korkunç suçlar işleniyor. [1914 Ağustos'unun sonunda Belçika'ya giden Liebknecht, Alman ordularının tutumuyla ilgili tanıklıkları yerinde dinlemişti.] *Post*'tan *Vorwärts*'e kadar tüm gazetelerin etekleri zil çalıyor: "Spartaküs ezildi!", "Spartaküs ezildi!" Ve eski Prusya polislerinin kılıçlarının, tabancalarının, tüfeklerinin geri verilmesi ve devrimci işçilerin silahsızlandırılması yenilgisini mühürleyecek. "Spartaküs ezildi!" Milli Meclis seçimleri Albay Reinhard'ın süngülerinin, General Lüttwitz'in [Freiherr von Lüttwitz, 1918-1919 yıllarında Berlin bölgesi komutanı. 1920'deki Kapp darbesine kadar *Re-*

ichswehr başkomutanı.] toplarının koruması altında gerçekleştirilecek... Napoleon-Ebert için gerçek bir plebisit!

“Spartaküs ezildi!” Doğru! Berlin’in devrimci işçileri yenildi! Doğru! En iyilerinden yüzü katledildi! Doğru! Yüzlercesi ve en sadıkları hapse atıldı! Doğru! Yenildiler! Çünkü desteklerine kesin bir şekilde inandıkları denizciler, askerler, güvenlik ekipleri, halk milisi [5’indeki gösteride, Dorrenbach, denizcilerin isyancıların yanında savaşacaklarını ima etmişti. Gerçekte ise onu takip eden olmadı. Berlin garnizonu tarafsız kalmayı seçti.] tarafından terk edildiler. Ve güçleri, yöneticilerinin kararsızlığı ve zayıflığı yüzünden felç oldu. Ve halkın en geri katmanlarından ve mülk sahibi sınıflardan fıskıran karşı devrim çamurundan oluşan büyük dalgada boğuldular.

Bu doğru, yenildiler. Tarihin yasası yenilmelerini istedi. Çünkü zaman henüz olgunlaşmamıştı. Yine de... çatışma kaçınılmazdı. [Liebknecht’in Rosa Luxemburg’a benzer şekilde akıl yürüttüğü fark edilecektir. Mücadele sırasında farklı bakış açılarına sahip olsalar da kanlı haftadaki olaylarla ilgili yargıları aynıydı. Bununla birlikte Liebknecht, Berlin garnizonunun desteğine güvendiğini ima ediyordu ve bu, Eylem Komitesi’nin neden iktidarı ele geçirebileceklerini düşündüğünü açıklıyor.] Çünkü emniyet müdürlüğünü, devrimin bu sağlam mevziini, Eugen Ernst’e ve Hirsch’e [Hirsch Prusya Başbakanı ve İçişleri Bakanı’ydı. Ernst, Berlin Emniyet Müdürü olmadan önce İçişleri Bakanlığı’nı ondan devralmıştı.] savaşmadan teslim etmek onur kırıcı bir yenilgi olurdu. Çatışma Ebert kligi tarafından proletaryaya dayatıldı ve Berlinli kitlelerden yükselen ve tüm kuşkuları ve endişeleri silip süpüren bir doğa gücü gibi dalga dalga yayıldı.

Doğru! Berlinli devrimci işçiler yenildi. Ebert-Scheidemann-Noske zaferi kazandı. Kazandılar çünkü generaller, bürokrasi, maden ve büyük toprak baronları, rahipler, çelik kasalar ve dar görüşlü, dar kafalı, geri kafalı ne varsa onların yanındaydı. Tüm bunlar, makineli tüfek, gaz bombaları ve havan toplarıyla zaferi onlar için kazandılar.

Ama aslında zafer olan yenilgiler ve yenilgilerden daha uğursuz zaferler vardır.

Ocak ayındaki kanlı haftanın mağlupları bu sınavdan şanlı bir şekilde geçtiler; görkemli bir ideal için, açığı çeken insanlığın bildiği en soylu idealler için, ihtiyaç içindeki kitlelerin ahlaki ve maddi kurtuluşu için savaştılar; kanlarını kutsal bir ideal için döktüler ve bu kan kutsandı. Ve efsanevi ejderhanın kanı gibi bu kanın da her damlasından, düşen kahramanların yerini alacak intikamcılar doğacak; parçalanmış her dokumuzdan, davamız, gökkubbe gibi ezeli ve ölümsüz olan davamız için yeni savaşçılar doğacak.

Bugünün mağlupları yarının galipleri olacak. Çünkü bu yenilgi bize ders veriyor. Alman proletaryasının devrimci geleneklerinin ve deneyiminin hâlâ eksik olduğu doğrudur. Gelecek zaferlerin garantisi olan bu pratik eğitim, sadece beceriksiz girişimlerle, gençlik hatalarıyla, başarısızlıklarla ve acı verici yenilgilerle edinilebilir.

Ama karşı konulamaz gelişimi sosyal evrimin doğal yasası olan sosyal devrimin canlı ve derin güçleri için, bu başarısızlıklar bir kırbaç darbesi işlevini görecek. [Bu metnin hitabet yönü bir yana bırakılırsa, Liebknecht'in insan toplumlarının evrimiyle ilgili görüşleri biraz fazlaca basit ve ütöpik sayılabilir mi?] Ve başarısızlıktan başarısızlığa, bu yol onları zafere götürecektir.

Ya bugünün galipleri? Kanlı işlerini, alçakça görevlerini rezilce bir dava için yerine getirdiler. Geçmişin güçleri için, proletaryanın can düşmanları için. Daha şimdiden mağluplar! Çünkü bugünden itibaren, kullandıklarını düşündükleri ama gerçekte, onları kullanan ortaklarının tutsağı olmuş durumdalar. [Bu yargının doğruluğu takdir edilmelidir. Ocak ayının olayları, gerçekten de Weimar Cumhuriyeti'nin gelişimini belirledi ve sonunu hazırladı.] Hâlâ onların adını kullanarak çalışıyorlar. Ama onlara sadece kısa bir erteleme süresi verdiler. [Gerçekten de sosyal demokratlar iktidarda sadece iki yıl kalacaktı.] Daha

şimdiden tarihin suçluları bağladığı direğe çivilendiler. Dünya, en kutsal bildikleri şeye ihanet etmekle yetinmeyip, onu bizzat kendi elleriyle çarpmıha geren böylesi hainler görmemiştir. Sosyal demokrasi Ağustos 1914'te nasıl herkesten daha dibe düştüyse, sosyal devrimin şafağında da en korkunç görüntüyü verdi.

Fransız burjuvazisi, Haziran 1848'in kasaplarını ve Mayıs 1871'in cellatlarını kendi saflarına katmak zorunda kaldı. Alman burjuvazisinin bu zahmete girmesine gerek yok. Pis ve aşağılık işi yapanlar, kanlı ve alçakça görevi yerine getirenler –onların Cavaignac'larının, Gallifet'lerinin adı "Alman işçisi" Noske– "sosyal demokratlar" oldu.

Katliam çağrısı çanla yapıldı ve şimdi, "Bolşevik teröründen" kurtarılan kapitalistler başıbozuk askerleri zaferin sevinciyle müzik ve mendillerle karşılıyor. Yıkıntılarda hâlâ barut tütüyor, yangın içten içe hâlâ devam ediyor, öldürülen proleterler hâlâ kaldırımlarda yatıyor, yaralılar hâlâ inliyor ve işte, Ebert, Scheidemann ve Noske, zaferin gururuyla şişinen katil birliklerini teftiş ediyor.

Efsanevi ejderhanın kanı!

Daha şimdiden, uluslararası proletarya, üzerinde hâlâ Alman işçilerinin kanı tüten ellerini Enternasyonal'e uzatmaya cüret eden bu adamlara tiksintiyle yüzünü çeviriyor! Savaş patlayınca sosyalizmin görevlerini kendileri yadsıyanlar bile bu adamları dehşetle, küçümsemeyle reddediyor. Lekelenmiş, dürüst insanlığın saflarından kovulmuş, Enternasyonal'den atılmış [Liebknecht burada kendisini kalemine kaptırıyor. Diğer sosyal demokrat partilerin Alman partisinin tutumunu eleştirdiği doğru olmakla birlikte, Çoğunluk Partisi yeniden ayağa kaldırmaya çalıştığı II. Enternasyonal'den atılmamıştı.], tüm devrimci proleterler tarafından aşağılanan ve lanetlenen bu adamlar, şimdi tüm dünya tarafından yargılanıyor. Onların yaptıkları yüzünden Almanya'nın tamamı rezil oldu. Alman halkını hainler, kardeş katilleri yönetiyor. Ama zaferleri çok uzun sürmeyecek;

sadece bir ertelemeden yararlanıyorlar ve yargılanacaklar. Öfke kıvılcımları tezlerini milyonlarca kalbe kazıyor. Kan denizinde boğmayı düşündükleri devrim, bütün haşmetiyle önlerine yeniden dikilecek. İlk sözcükleri de, “Kahrolsun işçi katilleri Ebert-Scheidemann-Noske!” olacak.

Bugünün mağlupları, almaları gereken dersi aldılar. Kurtuluşlarının kafaları karışık kitlelerden geleceği yanılışmasından, yetersiz ve yumuşak olduğunu kanıtlanmış liderlere güvenilebileceği yanılışmasından, onları utanç verici bir şekilde ortada bırakan Bağımsız sosyal demokratlara duydukları inançtan sonunda kurtuldular. Gelecekteki kavgalarını sadece kendilerine güvenerek verecekler, gelecekteki zaferlerini bu şekilde kazanacaklar. Onlar için, geçtiğimiz haftanın acı dersi şu cümleye yeni ve daha derin bir anlam veriyor: İşçi sınıfının kurtuluşu yalnızca işçi sınıfının eseri olabilir. Yolunu şaşırmış askerler de eski gücünü kazanan militarizmin boyunduruğunu omuzlarında hissettiklerinde, kendilerine hangi oyunun oynandığını çok hızlı anlayacaklar; onlar da bugün zihinlerini bulandıran sarhoşluktan uyanacaklar.

“Spartaküs ezildi!” Yavaş olun lütfen! Biz kaçmadık [Scholze, Eichhorn kaçtılar. Spartakistler (özellikle de Liebknecht ve Luxemburg) Berlin proletaryasını terk etmeyi reddettiler.] biz yenilmedik. Ya bizi zincire vururlarsa? [E. Meyer, Paul Levi, Ledebour 11 Ocak'ta tutuklanmıştı.] İşte buradayız, burada kalıyoruz! Ve zaferi kazanacağız.

Çünkü Spartaküs proleter devrimin ateşi ve aklıdır, ruhu ve kalbidir, iradesi ve eylemidir. Ve Spartaküs, bilinçli proletaryanın tüm sefaleti ve mutluluk umudu, tüm mücadele iradesidir. Nihayet Spartaküs, sosyalizm ve dünya devrimidir.

Şu an için, işçi sınıfının tırmandığı çileli yol henüz bitmedi... Ama kefaret günü yaklaşıyor. Ebert, Scheidemann ve Noske'nin ve bugün onların gölgesinde saklanan kapitalistlerin yargılanacağı gün yaklaşıyor. Olayların dalgası baş döndürücü irtifalara yükseliyor. [...] Biz yüksekten uçurumlara atılmaya alışığız.

Ama gemimiz hedefine doğru gururlu bir şekilde süzülerek rotasında ilerliyor.

Bu hedefe ulaşıldığında hâlâ hayatta olacak mıyız? Programımız yaşayacak, özgürleşen insanlığın üzerinde hüküm sürecek. Her şeye rağmen!

Ekonomik yıkımın öncü gürlemeleri hâlâ uyuyan proleterleri, nihai yargı gününün borazanları gibi uyandıracak ve öldürülen savaşçıların vücutları, lanetlilere hesap sormak için canlanacak. Bugün volkanın boğuk gürültüsü duyuluyor ama yarın patlayarak hepsini yakıcı küllerinin ve lav sellerinin altında bırakacak. [O dönemin metinlerinde sık rastlanan bir kıyamet vizyonu.]

Scheidemann ise Rosa ve Karl'ın ölümünü şöyle yorumluyordu:²⁵⁰

Kanlı haftadan sonra, Salı'yı Çarşamba'ya bağlayan gece [14-15 Ocak] seçmenlerime en azından bir toplantıda kendimi tanıtmak için Cassel'e gitmişim. General Groener'in talebi üzerine, varır varmaz, onunla ve askerlik işlerinden sorumlu Mareşal Hindenburg'la görüşmek üzere Wilhelmshöhe'ye geçtim. [Scheidemann Genelkurmay Karargâhı'na gitmişti. Hindenburg hâlâ başkomutandı. Sosyal demokrat halk komiseri, Berlinli işçilerin katillerinin hiyerarşik sorumlularıyla yaptığı bu konuşmalar hakkında oldukça ketum.] Spartakist haftanın son ve korkunç bölümünü, Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg'un öldürüldüğünü orada öğrendim. [...] 17 Ocak Cuma sabahı Berlin'e vardım. Bu iki Spartakist liderin ölümü ve cinayetin koşullarıyla ilgili olarak yavaş yavaş öğrendiğimiz korkunç ayrıntılar nedeniyle başkent büyük bir heyecan içindeydi. Yapabileceğim tek şey, haberi ilk duyduğumda Cassel'de Stadthalle'de söylediklerimi tekrarlamaktan ibaret: "Bu iki ölüme gerçekten üzüldüm. İki kurban da, her gün hükümeti devirmek için halkı silah kullanmaya davet ediyordu. Ve işte, terörist taktikleri biz-zat kendilerini vurdu. [Belirsiz ve muğlak bir ifade. Gerçekte,

katilleri aklamış ve kurbanların kendi ölümlerinden sorumlu olduklarını söylemiş oluyor.]”

Belki bununla, bir başka sosyal demokratın, Brutus Molkenbuhr’un Berlin Yürütme Komitesi’nin toplantısında yaptığı şu açıklama karşılaştırılabilir:

Şu anda herkesçe bilinen suçlular iş başında. Berlin halen katillerle ve destekçileriyle dolu. Ama tüm bu suçlar tek bir paravanın arkasına saklanıyor: Spartaküs’e karşı mücadele.²⁵¹

MEZARLIK BARIŞI

Ocak ortasında Berlin’de mezarlık barışı hüküm sürüyordu. Sokaklarda Noske’nin birlikleri, düzensiz birlikler, birkaç muhafız alayı devriye geziyordu. Devrimci işçiler kesin bir şekilde yenilmişti. Yöneticiler (komünistler, sol kanat Bağımsızlar, Devrimci Delegeler) saklanıyor veya yurtdışına kaçmaya hazırlanıyordu (Eichhorn, Scholze); diğerleri hapisteydi (Ernst Meyer, Ledebour). Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg ölmüştü. Komünistlerin gazetesi *Die Rote Fahne* yasaklanmıştı; daha yeni kurulan Komünist Parti yeraltına geçmek zorunda kalmıştı.

Çağdaş bir yazarın ifadesiyle, Alman Devrimi’nin bu Marne Meydan Muharebesi devrimin sonu anlamına mı geliyordu? Daha hiçbir şey tam olarak çözüme bağlanmamıştı ve sonraki aylar ve yıllar boyunca, 1923’e kadar tüm Reich kanlı kıyırdanmalarla sarsılmaya devam edecekti. Ama Berlin haftası, devrimin ilerleyişine vurulan ilk şiddetli darbeydi. Devrimci güçlerin tüm yeni girişimlerine karşı 1923’e kadar devam edecek veya yeniden kurulacak sosyal demokrasi-ordu ittifakının ilk zafeydi. İşte bu nedenle 15 Ocak, o tarihte Bremen’de ve birkaç hafta sonra Münih’te, her ikisi de kısa sürecek bir “konseyler cumhuriyeti” kurulmuş olsa da bir kırılma noktası anlamına geliyordu.

Çünkü daha güçlüydüler

Başkentteki iş bittikten sonra, General Maercker'in düzensiz birlikleri, düzeni sağlamak için kent kent tüm Reich'i dolaşacaktı. Düzensiz birliklerin liderlerini Leipzig'den Braunschweig'a veya Bremen'e ve Ruhr'dan Münih'e götüren bu askerî baskınların ilk nedeninin, Rosa gibi Radek'in de vurguladığı gibi, devrimcilerin başarısızlığı olduğu tahmin edilebilir: "Eksik olan şey, ileriye doğru yürüyüşte koordinasyon eksikliği, ortak eylem [...] Şu ana kadar, Berlin aşağı yukarı yalıtılmış durumda."²⁵² Düzensiz birlikler devrimci merkezleri birer birer ezdi. Eisner, Berlin'e yardım etmek için (sinirlenmek dışında) hiçbir şey yapamadı. Hamburg devrimcileri bile, birkaç gün içinde çökecek olan Bremen Konsey Cumhuriyeti'nin yardımına gelmekte tereddüt edeceklerdi. 1871'deki Paris Komünü'nde olduğu gibi, Berlin devrimi de taşrayla sıkı ve sağlam bağlar kuramamıştı veya bunu nasıl yapacağını bilmiyordu. Her kent kendisi için hareket ediyordu ve merkezî bir iktidara ve birkaç strateji bilgisine sahip askerler tarafından mağlup edildiler.

Ama bu askerler ve merkezî iktidar kazandıysa, bunun nedeni daha güçlü olmalarıydı. Noske ve Ebert uygun zamanı seçmeyi bildiler. Komünist Parti yeni kurulmuştu, Bağımsızlar ve Devrimci Delegeler tereddüt içindeydi, bölünmüşlerdi ve eski politika kurtları olan Çoğunluk sosyalistleri tarafından manipüle ediliyorlardı. İşçi kitlelerinin, savaştan yeni çıkmış askerlerin, yeni barış şartlarında, ne kadar süreceği belli olmayan ve geçici olduğunu hissettikleri yeni rejimde kafaları karıştı, yönlerini belirleyemiyorlardı.

Bu dönemin kaosunun ve dağınıklığının yankısı yalnızca burada bir araya getirdiğimiz belgelerde değil, o zamanın romanlarında, oyunlarında, Ernst von Salomon'un eserlerinde, Bertolt Brecht'in *Gece Çalan Davullar*'ında veya 1930'da hakkında çok konuşulan ve 1919'da yenilginin neden olduğu aşağı-

lanmayı çok canlı bir şekilde hisseden Scheringer'in *Das Grosse Los* [Büyük İkramiye] adlı romanının ilk bölümlerinde de görülebilir.

Tekrar edelim, Kasım 1918'de ana talep barıştı, askerî birliklerden olduğu kadar fabrikalardan da yükselen çılgılık buydu. 11 Kasım'da bu barış elde edilmişti. Dört yıllık kâbus sona ermiş, sayfa çevrilmiş, bitmişti. Oysa Spartakistler, devrimciler ne istiyordu? Temel önemde görünmeyen bir talep uğruna, yani tüm iktidarı konseylere vermek için mücadeleye devam edilmesini öneriyorlardı.

Rusya'da sovyetlerin iktidar mücadelesi barış mücadelesine sıkı sıkıya bağlıydı. Almanya'da ise iktidar mücadelesi barış mücadelesinden ayrılmıştı, hatta ona karşıydı. Barış baştan elde edilmişti. Burjuvazinin ve sosyal demokrasinin proletaryayı ve askerleri silahsızlandırma çabaları, bu adamların en azından bir bölümünün bu silahlardan kurtulmak için acele etmesi nedeniyle, daha da kolay bir şekilde başarıya ulaştı. *Gece Çalan Davullar*'ın kahramanı (geçici bir sadakatsizliği olan) nişanlısını geri kazanma ve devrime katılma arasında bir seçim yapmak zorunda kalır ve birincisini seçer: "Ben bir domuzum ve domuz, yuvasına geri döner."²⁵³

Pek çok Alman proleter, 9 Kasım'ı bir başlangıç olarak değil bir son olarak gördü. Hükümdarlar tahttan kovulmuştu, savaş sona erecekti. Cumhuriyet barışla birlikte geliyordu. Kiel denizcilerinin, ülke içindeki askerlerin ve hatta Berlin işçilerinin temel hedefleri bunlar değil miydi?

26 Kasım'da, Karl Liebknecht denizcilere yaptığı bir konuşmada kendisini aldatmıyordu:

Şu anki devrimin karakteri nedir? Esas olarak, savaşa karşı yöneltilmiş bir ayaklanmadan söz ediyoruz. [...] Şu anki devrim, şu ana kadar olduğu şey, yani bir barış hareketi ve burjuva devrimler peşinde koşan bir hareket olarak devam etmek isteyebilir

ya da şu ana kadar hiç olmadığı bir şeye dönüşebilir: Bir proleter sosyalist devrime.²⁵⁴

Burjuva partileri ve Çoğunluk sosyalistleri, propagandalarını devrimin kazanımlarına dayandırıyorlar ve Spartakistleri bu kazanımları tehdit etmekle suçluyorlardı; Bolşevizm korkuluğunu etkili bir şekilde kullanarak, mülk sahibi olsa da olmasa da pek çok Almanın gözünde bunu anarşiyle özdeşleştirmeyi başardılar. “Yeni politik personel,” diye yazıyordu A. Rosenberg, “Reich’in devlet, ekonomik ve sosyal yapısına yapılacak daha derin bir müdahaleden korkuyordu.”²⁵⁵

Däumig, 6 Ocak 1919’da Berlin Yürütme Komitesi’nin SPD üyelerine dönüp şunları söylerken haklıydı:

9 Kasım’da gerçekleşen şeylerin tüm devrimci fetihlerin özü olduğuna inanıyorsunuz. Şimdiden sosyalizmin düşler ülkesinde yaşadığımıza inanıyorsunuz, şu anki durumu tatmin edici buluyorsunuz ve daha ileriye gitme yönündeki her girişim size göre bir suç.²⁵⁶

Öte yandan devrimcilere yöneltilen suçlama sadece iç savaş peşinde koşmaları değil, savaşı da yeniden alevlendirmek istemeleriydi. Spartakistler, Bolşeviklere sempati duyduklarını saklamıyorlardı. Sovyet Rusya ile Almanya arasında yakın ilişkiler kurulması gerektiğini savunuyorlardı. Bu ittifakın amacı neydi ve İtilaf Devletleri’ne karşı değilse kime karşıydı? Aralık 1918’de sosyal demokratların bir bildirisinde şunlar söyleniyordu:

Devrimi savaşa son vermek için yaptık, Spartakistler yeni bir savaş başlatmak için yeni bir devrim istiyorlar.²⁵⁷

Spartakistlerin bazı açıklamalarının, belirsizlikleri nedeniyle bu tür sonuçlar çıkarmaya imkân verdiğini itiraf etmek gerekir. Liebknecht 16 Kasım’da Berlinli denizcilere şunları söylememiş miydi?

Alman proletaryası, proleter ve sosyalist bir barışa ulaşmak için, bizim savunduğumuz gibi, hem düşman emperyalizme hem de evimizdeki emperyalizme aynı kararlılıkla karşı çıkmak zorunda değil mi?²⁵⁸

Bu derin barış arzusu ve iç yorgunluk, kitlelerin neden sosyalist hareketin birliğini istediğini açıklıyor. Ocak ayındaki kavganın tam ortasında, Berlin’de bile, Bağımsızlar’ın ve Fabrika Devrimci Delegeleri’nin sürekli olarak müzakere tuzağına neden düştüğünü de daha iyi anlamamızı sağlıyor. Kuşkusuz yöneticilerin korkaklığının ve yetersizliğinin etkisi vardı, ama aynı zamanda, Berlin proletaryasının belki en azından bir bölümünün, örneğin Schwartzkopff fabrikası çalışanlarının kararında ifade edilen ve Çoğunluk sosyalistlerinin 10 Kasım’da karşıladıkları taleplerini yerine getirme duygusu da söz konusuydu.

Bir devrim mitolojisi mi?

Tıpkı Rosa Luxemburg gibi Karl Liebknecht de işçi kitlelerindeki bu politik olgunluk ve uyanıklık eksikliğini not ediyordu. Haklı olarak, devrimci lider eksikliğini de vurguluyorlardı. Bağımsız sosyalist parti Bolşevik parti olmadığı gibi, Haase de Lenin değildi. Legaliteye düşkün bir avukattı. Ledebour iyi bir gazeteci idi. Liebknecht’in kendisi de iyi bir örgütçüden çok iyi bir hatipti. Rosa Luxemburg çoğu zaman durumu açıklıkla analiz ediyordu ama onu kaç bin işçi takip ediyordu? USPD, daha önce de vurguladığımız gibi, Ocak ayındaki çatışmalar sırasında birbirlerinden ayrı davranan ve eylemleri birbirlerini çelen yarım düzine kadar gruba bölünen bir kümelenmeydi. Genç Komünist Parti kendi “çocukluk hastalığını” geçiriyordu. Her devrim gününde *Vorwärts*’e saldıran en tutkulu unsurları, ne en disiplinlileri ne de en uyanıklarıydı. Devleti ve kurumlarını yıkmak istiyorlar, reformist sendikalarda mücadele etmeyi reddediyorlardı. Bir süre sonra ihraç edildiklerinde Alman Komünist

İşçi Partisi'ni (KAPD) kuracaklardı ve bu yeni partinin, başlangıçta KPD üyelerinin yarısından fazlasını sürüklemesi durumu çok iyi anlatıyordu.

Ama bizzat Rosa Luxemburg'un kavramlarını inceleyelim. Komünist Parti'nin programında bir nokta üzerinde ısrar ediyordu:

Spartakist Birlik, Almanya'daki proleter kitlesinin büyük çoğunluğunun açık ve tereddütsüz iradesiyle davet edilmediği sürece iktidarı asla almayacaktır.

Son makalesinde başarısızlığı, kısmen, Reich'in tamamını sarsacak grevlerin, ekonomik mücadelelerin başlamamasına bağlıyordu. Bu konuda Lenin'e karşı çıkarak öncü partinin rolünü asgariye indiriyordu. İktidarı almak için, işçi sınıfının *büyük çoğunluğunun* desteğini almayı beklemek mi gerekiyordu, yoksa uygun bir zamanda iktidarın alınması, kitlenin daha kolay kazanılmasını sağlamaz mıydı; bir önceki rejimin hükümet propagandasıyla uzun süre zehirlenen veya yanlış yönlendirilen kitlelerin bilinçlenmesini kolaylaştıracak gerekli açıklama çalışması için devlet aygıtından yararlanma imkânını vermez miydi? Rosa Luxemburg'un bu konudaki görüşleri devrim sürecinde değişmiş gibi görünüyor. Ölümünden sonra yayınlanan ama 1918'de yazılan Rus Devrimi üzerine notlarında, Bolşevikleri özgürlüğü feda etmekle ve diktatörlük kurmakla eleştiriyordu. 8 Ocak 1919 tarihli makalesinde, devrimcilere "tüm gerçek iktidar mevzilerini ele geçirme, elde tutma ve kullanma" görevini veriyordu. 11 Ocak tarihli makalesinde, Bağımsızlar'ın yöneticilerini kararsızlıkları, Çoğunluk grubu ile yaptıkları gizli pazarlıklar nedeniyle eleştiriyor ve Berlin'in büyük fabrikalarının çalışanlarından gelse bile, atılan birlik sloganlarına itiraz ediyordu. Demek ki Ağustos 1914'te olduğu gibi, devrimci bir partinin kitleleri takip etmemesi, tam tersine onlara karşı çıkması gereken durumlar vardı. Daha iyisini kendisi yazmıştı:

Berlin işçi sınıfını organize edecek bir merkezin olmaması artık devam edemeyecek bir durum. [...] Devrimci işçilerin, kitlelerin savaşıma enerjisini yönlendirebilecek ve kullanabilecek yönetici örgütler kurması gerekiyor.

Kuşkusuz onun düşündüğü, mücadeleye yönelik geçici örgütlerdi. Yine de Rosa Luxemburg'un devrimin başında, eylemi yöneten ve yönlendiren, kendi iradesini kitlelere kabul ettiren bir örgütün gerekliliğini hissettiği ortadadır. Bu, Leninist işçi sınıfı partisi kavrayışına doğru atılmış bir adım değil midir?

En aklı başında devrimciler bile bazen bir devrim mitine yenik düşüyor gibi. Rosa Luxemburg da kendiliğinden gösterilere direnemiyormuş gibi görünüyor. Sakıncalı, tehlikeli ve bir sonuç vermesi mümkün olmadığına bile, kendiliğinden hareketi onaylamamak ona imkânsız geliyordu. Kitlelere "yakın durma" kaygısıyla, Spartakist liderler kitlelerin peşinden gittiler. Eylem için eyleme inanıyorlardı: Sosyalist devrimi doğuracak bu hareketlilikten, sokaklardaki geçitlerden, grevlerden mucize bekliyorlardı. Belki kimi zaman tepedeki tartışmaların önemini küçümsediler, anlaşma imkânlarını aramayı ihmal ettiler. Bir günlük müttefiklerine (Devrimci Delegates, Bağımsızlar'ın sol kanadı) tutarlı bir strateji, sınırlı olduğu için anlaşılabilir açık hedefler benimsetemediler.

Belki de Ebert ve Scheidemann'ın zararlı eylemlerini teşhir etmekle ve kitleleri onlara karşı harekete geçirmekle çok fazla meşgul oldukları için, Spartakistler sol güçleri bir araya getirmeye yeterli zamanı ve enerjiyi ayıramadılar.

Burjuvazinin gücü

Ama devrimin başarısızlığı, özellikle, karşı devrimcilerin gerçek gücüyle açıklanabilir. Geleceği kurtarmanın tek yolunun, kendi deyimleriyle "ılımlı" sosyalistlerin eylemini desteklemek olduğunu anlayan askerî liderlerin ve muhafazakârların

becerikliliğini daha önce not etmiştik. “Muhafazakârlar,” diyor-
du Scheidemann biraz da gururla, “[devrimi izleyen haftalar-
da] sosyal demokrasiyi devletin kurtuluşunu sağlayan bir un-
sur olarak kabul edecek kadar ileri gittiler.”²⁵⁹ Başkomutanlığın
talimatlarını uysal bir şekilde uygulayan Lüttwits ve Maercker,
Lequis ve Gertenberg gibileri, Noske’nin emri altına girdiler ve
daha iyi zamanları beklerken “oyunu oynadılar”.

Lenin Alman burjuvazisinin gücünü fark etmişti. Bu açı-
dan Rusya’daki durumla karşılaştırılabilecek hiçbir şey yok-
tu. Almanya kapitalist ülkeler sıralamasında Amerika Birleşik
Devletleri’nin hemen ardındaki basamakta yer alan ileri de-
recede sanayileşmiş bir ülkeydi. Devasa fabrikaların ve büyük
bankaların ülkesiydi. Savaş ise devrimin dokunmadan bıraktığı
ekonomik yapılarını güçlendirmekten başka bir şey yapmamıştı.

Alman ekonomisini yöneten insanlar (ki bunların adlarını
Hitler’in iktidara gelişinin arifesinde ve III. Reich’ta yeniden
duyacaktık); Stinnes, Vögler, Borsig, Siemens gibi kişiler *Reich-
sverband der deutschen Industrie* [Alman Sanayisi İmparatorluk
Birliği] bünyesinde toplanmışlardı. Bunlar, aynı anda birkaç
düzlemde hareket edebilen enerjik ve uyanık adamlardı. Bir
yandan, savaş sırasında işbirliği yaptıkları ve sosyal demokra-
sinin sağ kanadına mensup sendika yöneticilerine, sendikala-
rın saygınlığını korumak veya yeniden sağlamak için gerekli
tavizleri veriyorlardı. Devrimin hemen sonrasında, bir dakika
bile kaybetmeden *Arbeitsgemeinschaft* [Çalışma Ortaklığı] an-
laşmasını imzaladılar (Yukarıdaki 5. Bölüm’de, “Sanayiciler ve
sendikalar arasındaki anlaşma” başlığına bakın). Belirli bir sos-
yalizmden yana olduklarını söylemekte tereddüt etmedikleri
gibi, ılımlı partiler gibi resmî adlarına *Volk* [Halk] kelimesini
eklemişlerdi. Milli Banka’nın müdürü Goldschmidt, sanayicile-
rin büyük gazetesi *Deutsche Allgemeine Zeitung*’da duraksama-
dan şunları yazacaktı:

Makul biçimler altında uygulamaya geçirilen ekonomik sosyalizm, bugün ekonominin yöneticileri tarafından bile tamamen haklı bulunmaktadır.

Öte yandan, bu kadar makul olan bu yöneticiler, eskiden *Alldeutscher Verband* [Pancermenist Birlik] çevresindeki pancermenistleri ve “sarı” sendikaları destekledikleri gibi, şimdi de Bolşeviklere karşı karanlık girişimlere destek olarak politikaya doğrudan müdahale ediyorlardı.

Banker Helfferich’in (eski imparatorluk bakanı ve o tarihteki Moskova büyükelçisi) koyduğu 5.000 mark ve *Mitteleuropa* düşüncesinin savunucusu Friedrich Naumann’ın sağladığı 3.000 mark ile oluşturulan bir fon sayesinde, Sladtler adlı biri 1 Aralık 1918’de Berlin’de “Bolşevizmi inceleme ve onunla mücadele etme” görevini üstlenen bir “genel sekreterlik” oluşturdu.²⁶⁰ Sladtler, 10 Ocak’ta, Hefferich’in yardımıyla Berlin’de elliye yakın sanayiciyi bir araya getirerek onlara görüşlerini sundu. Hugo Stinnes ayağa kalktı:

Bu sunumdan sonra her türlü tartışmanın gereksiz olduğu düşüncesindeyim. Konuşmacının bakış açısını tümüyle paylaşıyorum. Sanayi, ticaret ve bankacılık dünyası, az önce bize açıklanan tehlikeden korunmak için 500 milyon marklık bir sigorta primi ödeme iradesine ve gücüne sahip değilse, Alman ekonomisinin temsilcileri olarak görülmeyi hak etmiyoruz demektir. Bu oturumun bitirilmesini talep ediyorum ve Mankiewtz, Borsig, Siemens, Deutsch vb... (aşağı yukarı sekiz isim saydı) beyefendilerden, bu katkının dağılımı konusunda hemen bir anlaşmaya varmak üzere benimle birlikte yan odaya geçmelerini rica ediyorum.²⁶¹

Yazara göre, 500 milyon hemen ödendi.

Elbette bu çok etkileyici bir miktar ama daha da çarpıcı olan, bu adamların karar verme hızı. Ve “Bolşevizme karşı genel sekreterlik” hemen çalışmaya başladı.

Buna paralel olarak, burjuvazinin politik partileri Ebert ve arkadaşlarının çalışmalarını destekledi. Çoğunluk sosyal demokratları ile ılımlılar arasındaki ilişkileri en iyi aydınlatan olaylardan biri, Aralık 1918'de Dışişleri Bakanı Solf'un yerine başka birinin getirilmesidir. İmparatorluktan bu yana bakan olan Solf, Bolşeviklerden para almakla suçladığı Haase'ye şiddetli bir şekilde karşı çıkıyor ve kamunun gözü önünde elini sıkımayı reddediyordu. Bu hem saçma hem komik bir durumdu. Haase, en azından teorik olarak yürütme gücünü elinde bulunduruyordu, ama talimatlarını yerine getirmekle görevli biri tarafından açık bir şekilde yok sayılıyordu (Haase Halk Komiserleri Kurulu'nda dışişlerinden sorumluydu).

Bu nedenle Solf'u görevinden almak gerekiyordu. İlk anormallik, bunu öneren ve yeni bir aday gösterenin Haase yerine Scheidemann olmasıydı. Bir imparatorluk dışişleri bakanının yerine bir devrimcinin, hatta bir sosyal demokratın atanması bir an için bile düşünülmeydi. O günlerde kurumlara gösterilen saygı o kadar büyüktü ki bu göreve Scheidemann'ın 1917'de bir sosyalist enternasyonal konferansı düzenlenen Stockholm'e yaptığı seyahat sırasında iyi tanıma fırsatını bulduğu, imparatorluk büyükelçisi Kont Brockdorff-Rantzau önerildi.

Ama kont-büyükelçi bu teklifi pek de kolay bir şekilde kabul etmedi. Bakanlığı devralmak için bazı şartlar ileri sürdü. 9 Aralık 1918'de Scheidemann'a verdiği cevapta şartları şunlardı: 1. Milli Meclis'in en kısa sürede seçilmesi; 2. "Amerika'dan kredi alabilmek için" iş adamlarına daha büyük özgürlük sağlanması; 3. Bolşeviklerin (burada kullanılan terim bir yanlışlığa neden olmamalı; 1918-1919'da Bolşevik terimi Spartakistleri ve daha genel olarak, aşırı solu tanımlamak için kullanılıyordu) faaliyetlerine ve liderlerine karşı sert bir müdahale. Yöneticilere karşı atılacak adımın "en uç sonuçlarına kadar" götürülmesi; 4. İşçi konseylerinin yetkilerinin sınırlandırılması.

Scheidemann hemen cevap verdi, koşullarını kabul etti ve Kont Brockdorff-Rantzau 23 Aralık 1918'de resmî olarak Dışişleri Bakanı oldu.

Bu olay, imparatorluk kadrolarının Çoğunluk sosyalistleri sayesinde nasıl cumhuriyetin kadroları haline geldiğini gösteriyor. Ayrıca, "ılımlıların" Aralık 1918'deki kaygılarını yeterince ortaya çıkarıyor: devletin ekonomik alana her türlü müdahalesini önlemek, ekonomiye, yani sanayicilere, fabrikalarını dönüştürme ve çalıştırma imkânını sağlamak. Teorik olarak sadece bir teknisyen, bir uygulayıcı olması gereken bu bakanın, nasıl sadece göreviyle yetinmeyi reddettiğini ve doğrudan iç politikaya müdahale ettiğini gösteriyor. Son olarak, 9 Aralık'ta Scheidemann'ın, Spartakist yöneticilere karşı "en uç sonuçlarına kadar" götürülecek bir müdahalede bulunmaya kararlı olduğunu görüyoruz. Açık bir şekilde bu, en azından yok edilmeleri anlamına geliyordu. Bu metin, Ocak ayındaki çatışmaların daha Aralık başından bu yana Spartakizmi ve aynı darbeyle konseyleri yok etmeye karar vermiş hükümet tarafından istendiğini doğruluyor gibi görünüyor.

Kitlelerin ağırlığı

Bununla birlikte, Alman burjuvazisinin gücü ve Çoğunluk sosyalistlerinin becerileri ya da ülkedeki derin kökleri konusunda çok ısrar edilirse, önemli bir unsur gözden kaçırılabilir: Spartakistlerin ve dostlarının, Aralık ayında ve sonrasında büyük kentlerin işçi kitlelerini harekete geçirme yeteneği. Ledebour'un, Devrimci Delegeler'in ve özellikle de Liebknecht'in çağrısıyla, on binlerce Berlinli sokakları işgal ediyor ve ellerinde tutuyordu. Aralık ayında göstericiler *Vorwärts*'e girdiklerinde hemen hemen hiçbir dirençle karşılaşmadılar. Nöbetçiler açıklamalarına ikna oldu, onlara katıldı, makineli tüfeklerini ve otomobillerini tartışmadan teslim etti. 24 Aralık'ta

Volksmarinedivision'un [Donanma Halk Tümeni] denizcileri şansölyeliğe geldiğinde hiçbir zorlukla karşılaşmadan Ebert'in bürosuna girdiler. Denizcilere toplanarak saldıran General Lequis, askerlerinin birkaç saat içinde kalabalık tarafından sarıldığını, felç edildiğini, silahsızlandırıldığını görecekti.

Yukarıda Hamborn belediye başkanının raporunun ilk bölümünü alıntılamıştık. Bu raporun ikinci bölümü, 1919'un Ocak ve Şubat aylarında, en azından bazı Ruhr kentlerinde, iktidarın fiilen komünistlerin elinde olduğunu gösteriyordu:

28 Aralık'tan bu yana, şehrin sanayi işçileri yeniden çalışmaya başladılar ve (Liebknecht ve Rosa Luxemburg anısına düzenlenen yas günü gibi birkaç gün haricinde) her şey genel bir sükûnet içinde devam etti. Güç tamamen Komünist Parti'nin elinde. Artık üniforma taşımayan polisler daha çok binaların içinde kullanılıyor ve güvenlik hizmetleri bir hayli güçlendirilmiş bir milis [*Sicherheitswehr*] tarafından sağlanıyor.

Bu milis şu anda kabaca 400 kişiden oluşuyor ama buna, savaş tüfekleriyle donatılmış ve cephaneleri olan çok sayıda Spartakizm taraftarını da eklemek gerekir. Ayrıca çok sayıda araçları, makineli tüfekleri, el bombaları, cephaneleri var. Öyle ki, iktidarın şu anki sahiplerinin güçlü ve iyi silahlanmış bir askeri kuvvete sahip oldukları söylenebilir.

13 ve 14 Şubat'ta, Duisburg ve Sterkrade'deki Spartakistler buradan giden birlikler tarafından desteklendi.

Dün yapılan büyük bir halk toplantısı sırasında, bugün genel grev olacağı duyuruldu. Gerçekten de tüm sanayi ve ulaşım hizmetlerinde grev başladı. Bilebildiğimiz kadarıyla talepleri şunlar:

Derhal kamulaştırma. Dokuzlar Komisyonu'nun [kömür işletmelerini kamulaştırma sürecini başlatmakla görevli işçi komisyonu] derhal tanınması. Ruhr havzasında konuşlanan birliklerin geri çekilmesi. [Sözü edilen birlikler, bir süre sonra devrimcilere karşı harekete geçecek düzensiz birliklerdi.] Konseyler

sisteminin yaygınlaştırılması. Ebert-Scheidemann hükümetinin istifa etmesi. Şu ana kadar düzen hiçbir yerde bozulmadı.²⁶²

Tüm bu tanıklıklar birbirini doğruluyor: Düzensiz birlikler kurulmadan ve Berlin'in banliyölerine getirilmeden önce, göstericilere karşı çıkabilecek bir silahlı güç yoktu. Berlin garnizonu ve polisi pek güvenilir değildi: Ya tarafsızdılar ya da Bağımsızlar'ın sol kanadından ve Spartakistlerden yanaydılar. İktidarı alabilirler miydi? Radek, daha önce gördüğümüz gibi, her hâlükârda bunu ellerinde tutamayacaklarını düşünüyordu.

Kesin olan şey, durumu çok erken kavrayan askerî liderlerin sosyal demokratlara, otoritelerini dayandırabilecekleri bir silahlı güç sağlamaya çalıştıklarıdır. Düzensiz birlikler bu arayıştan doğdu.

Bu silahlı gücün oluşturulmasına paralel olarak, daha önce gördüğümüz gibi, Çoğunluk sosyalistleri sivil iktidarlarını kabul ettirmeyi başarmışlardı. Ebert ve arkadaşları, yürütme yetkisini kullanma hakkının tamamen onlara ait olduğunu onaylatmışlardı. Önce *Vollzugsrat* [Berlin Konseyleri Yürütme Komitesi], ardından Konseyler [*Räte*] Kongresi'nden çıkan *Zentralrat* [Merkez Konseyi] sadece belirsiz bir kontrol yetkisine sahipti.

9 Kasım'da çok büyük eylem imkânlarına sahip olan bu konseyler de yavaş yavaş kenara itilmiş, uysallaştırılmış, etkileri azaltılmıştı. İlimli basın, hatta sosyalist basın bile onlara karşı şiddetli bir kampanya başlatmıştı. Her türlü günahı yükledikleri konseyleri, yetersizlik ve yetki suistimaliyle suçluyorlardı. Birkaç olumsuz örnek özellikle öne çıkarılıyordu. Sendika yöneticileri, ayrıcalıklarının tehlikeye atmasından çekindikleri bu organlardan en başından beri tedirgindi. Taşrada bulunan askerî birliklerdeki konseylerde genelde Çoğunluk sosyalistlerinin fikirleri hâkim oluyordu ve Berlin Kongresi'nde, Milli Meclis'in toplanması çağrısını onaylayarak kendi sonlarını hazırlamışlardı. Ama yine de, bu konseylerin anısı bir özlem ola-

rak Alman işçilerinin kalbinde kalacaktı. Bu nedenle, ortadan kaldırılmaları çatışmasız olmadı (Mart 1919'da Berlin'de yaşanan çatışmalar). Meclis, konseylerin yozlaşmış mirasçıları olan İşyeri Komiteleri'nin yetkilerini tartışırken, işçiler bu organların haklarının çok fazla budanmaması için mücadele edecekti.

Önemli bir kopuş

Bu devrimin sınırlarına rağmen, 9 Kasım 1918 Almanya'nın tarihinde önemli bir kopuş anıdır. Politik düzlemde, imparatorluk yerini cumhuriyete bıraktı. Ama Weimar Cumhuriyeti ile Wilhelm Devleti arasında fark, hiç kuşkusuz Bay Thiers'in Fransı ile Odillon Barrot'nun Fransı arasındaki farktan daha büyüktü. Rejimin değişmesine sosyal alanda yeni kanunlar eşlik etti: sekiz saatlik işgünü, kadınların oy hakkı, sendikaların tanınması. İdeolojik planda, Wilhelm döneminden miras kalan pancermenist fikirlerin korunduğu not edilse de, sola doğru bir kayma olduğu söylenmelidir. Almanya'nın kast yapısı yumuşadı, sosyal demokrasi yurttaşlık hakkı kazandı ve sosyalist fikirler, o güne kadar az çok yasaklı olduğu yerlere, örneğin üniversitelere girdi.

Şüphesiz ki devrimcilerin başarısızlığının nedenlerinden biri buydu. Sosyalistler, bir hamlede, babalarının uğruna mücadele ettikleri şeyleri elde etmemişler miydi? (Doğrusunu söylemek gerekirse, büyük ölçüde liberallerin 1848'deki programında yer alan) bu kazanımların, 9 Kasım'dan sonra tehlikeye atılmasını engellemek gerekiyordu. Öte yandan Spartakistler, daha uzağa gitmeyi talep ederek, her şeyi kaybetme riskine yol açmıyorlar mıydı? Ama özellikle, hedefleri açık değildi; sosyalizmin ileride yavaş yavaş geleceği düşünülüyordu. Şu an için genel oy hakkı, basın ve toplanma özgürlüğü vardı; sekiz saatlik işgünü kabul edilmişti, askerler artık birinci sırada değildi. Bunlar, Sos-

yal Demokrat Parti'nin on yıllardır öne çıkardığı noktalar değil miydi? Bu gerçekten bir devrimdi ve devrim sona ermişti.

İmparatorluk ve cumhuriyet arasındaki kopuş, belki de en fazla sanat ve edebiyat alanında hissediliyordu. Elbette bu değişimi savaş başlatmıştı; Alman dışavurumculuğunun kökleri savaşın hemen öncesine kadar gidiyordu. Ama gelişimini savaştan sonra yaşadı. Devrimle, fikirlerin ve geleneklerin bir tür özgürleşmesi çakıştı. Piscator kendi politik tiyatrosunu kurdu ve sahneyi sosyalizmin ilerlemesinin hizmetine sunduğunu iddia etti. Thomas Mann, *Apolitik Bir Adamın Gözlemleri*'nde (1918) sergilediği milliyetçi ideolojiyi sorguladı. Bu bir edebi deneyler dönemi değildi; ilk kez, edebiyatın avangard isimleri Almandı. Berlin ve Münih Avrupa'nın sanat başkentleri arasına girdi.

Gelenekler alanındaki altüst oluş da önemsiz değildi. Dönemin pek çok tanığı aile yapılarındaki sarsıntıyı, erkekler ve kadınlar, ebeveynler ve gençler arasında özgürleşen yeni ilişkileri kaydediyordu. Gençlik hareketleri siyasallaştı. Her kesimden gençler buluşuyor, birlikte geziler düzenliyor, cinsler arasındaki ilişkiler, kendi kuşaklarının, Almanya'nın ve dünyanın geleceği hakkında uzun uzun tartışıyorlardı. Bir şiddet, bir özgürlük isteği patlaması yaşanıyor, geçmişin neredeyse tüm kalıpları, edebiyat modaları ve ahlak kuralları sorgulanıyordu.

Almanya Batı'yı seçti

Almanya 1918'de Çoğunluk sosyalistlerinin inatçı iradesiyle, büyük öneme sahip bir seçim yaptı; Batı'yı seçti. Sovyet seçeneğine karşı burjuva cumhuriyeti tercih etti.

1914'te çarlığa karşı duyulan düşmanlık, büyük ölçüde, sosyal demokrasinin milliyetçilik seçeneğini meşrulaştırmasına hizmet etmişti. Bunun yerine, çok güçlük çekmeden, zaten çarlığın yeni biçimi olarak sundukları Bolşevizmin eleştirisini ge-

çirdiler. Alman sosyalistleri bütün savaş boyunca Almanya'nın düşmanları arasında bir ayırım yapmıştı. Doğu'daki düşmanlar, Avrupa'nın kendini ondan koruması gereken gerici despotizmin simgesiydi. Buna karşılık, onları Fransızlardan veya İngilizlerden ayıran şey, bir tür trajik yanlış anlamaydı. Savaş, aradaki talihsiz bir kesintiydi. Kautsky ve pek çok Alman sosyalisti Enternasyonal'in, savaş sırasında görevini yerine getirememiş olsa bile çatışmalar bittiğinde küllerinden yeniden doğacağına inanıyordu. Almanya'da, en azından sosyalistler arasında, Fransız sosyalistlerine karşı tutkulu bir düşmanlık hissedilmiyordu. 1917'de Stockholm'de onlarla buluşmaya hazırdılar. Aynı uygarlık koluna aittiler. Onlar küçük kardeşleri, yolunu şaşırmış kardeşleri, geçici olarak düşman olmuş kardeşleriydi.

Alman sosyal demokrasisi Reich'i Batı modelinde bir burjuva demokrasisi haline getirmek istiyordu ve bunu büyük ölçüde başardı. 1918'de Almanya bir yol ayrımındaydı; Sovyet çözümü mü yoksa burjuva demokrasisi mi? Sosyal demokrasi tereddüt etmedi. Lenin'le değil Wilson'la görüştüler. Scheidemann İtilaf Devletleri'ni kazanmak için Kasım Devrimi'nin arifesinde Sovyet Rusya ile ilişkilerin kesilmesini destekledi, hatta bizzat savundu. Halk Komiserleri, İtilaf Devletleri'ne sırt dönmek için Berlin'de Rus büyükelçiliğinin yeniden açılmasını reddetti, Rus delegelerinin Aralık'taki Konseyler Kongresi'ne gelmesini yasakladı. Sovyet iktidarı devrim başladığında buğday vermeyi teklif etti. 1 Ekim'de Lenin, Sverdlov'a şöyle yazıyordu: "Alman işçi kitleleri için, [...] kardeşçe bir ittifak, ekmek [metinde altı çizilmiştir], bir askerî yardım hazırlıyoruz."

Haase ve arkadaşları (zaten geleceğine inanmadıkları) bu buğdayı reddettiler ve 13 Kasım'da yiyecek alabilmek için Amerika'nın Dışişleri Bakanı Lansing'e başvurdular. Ebert, Amerikan gıda yardımının tesliminin içeride düzenin sağlanmasına bağlı olduğunu ima etti. Ama Fransız gazetesi *Le*

Temps'da yayınlanan bir makaleye inanılacak olursa, Amerikalılar tarafından bu türden hiçbir koşul ileri sürülmemiştir. Ebert'in ileri sürdüğü sav iç politikaya yöneliktir.

Pek çok Alman şahsiyet 1918'de Spartakistlerin iktidarı alması durumunda İtilaf Devletleri'nin bir müdahalesini çok da rahatsız olmadan bekleyebilecek kadar ileri gitmişti. General Hoffmann 1918'de şunları kaydediyordu:

Bu adamlar [Spartakistler] her şeye rağmen Berlin'i ele geçirirse İtilaf Devletleri başkenti işgal eder. Bu ihtimal çok hoş değil ama yine de bir tür güvence oluşturunur.²⁶³

Berliner Tageblatt da Ocak ayında aynı şeyi söylüyordu:

Mareşal Foch, Mütareke Komisyonu üyelerini, Bolşevik unsurların iktidarı ele geçirmesi durumunda Müttefikler'in tüm müzakereleri durduracağı konusunda uyardı. Bolşevik tehlikesine bir son verilmezse Müttefikler Berlin'i işgal edecekti.²⁶⁴

Bu konumlanışlar Batılı devlet adamlarına belli hesaplar güdülerek cömertçe yakıştırılmış olsa da, İtilaf Devletleri'nin Ebert hükümetinin "Batı" seçimini teşvik ettiğine dair kuşku yoktur. İngiltere Başbakanı Lloyd George, 26 Mart 1919'da Clemenceau ve Wilson'a yazdığı bir notta şunları söylüyordu:

Bana göre, mevcut durumdaki en büyük tehlike, Almanya'nın Bolşevizme yönelmesidir. Eğer bilgeyssek Almanya'ya, adil olduğu için tüm makul insanların Bolşevizmin alternatifi olarak tercih edecekleri bir barış öneririz.²⁶⁵

Erzberger daha 8 Kasım'da, mütarekenin makineli tüfek ve kamyonların teslim edilmesiyle ilgili maddelerinde bir hafifletme elde etmeyi başarmıştı. Bunu sağlamak için şunları söylemesi yetmişti:

Ama o zaman Bolşevizme karşı kendimizi nasıl koruyabiliriz? Bizi kaybedersiniz ve siz de kaybedersiniz.²⁶⁶

Bu gerekçeye karşı Clemenceau da duyarsız kalmamıştı. Düzensiz birlikler, kendini koruyabilmesi için Alman ordusuna bırakılan makineli tüfeklerle donatılacaktı. 3 Ekim 1919'da Fransız Meclisi'nde yapılan tartışmalar sırasında, Marcel Cachin araya girdikten sonra söz alan Louis Barthou şu açıklamayı yaptı:

Ben Mareşal Foch'un [mütareke anlaşması çerçevesinde] Almanya'nın bize teslim etmesi gereken makineli tüfeklerin sayısında bir azaltma yapılmasına onay verdiğini söyledim. Buna kimse karşı çıkamaz çünkü gerçeği tam olarak ifade ediyor. Bay Erzberger talebinin gerekçesi olarak bu 5.000 makineli tüfeği Alman Devrimi'ne karşı kullanma gerekliliğini veya ihtimalini gösterdi. Bu tartışlamayacak kadar önemli bir nokta.²⁶⁷

Özellikle milletvekili Jean Bon'un soruları üzerine, Clemenceau da bunu teyit etti:

Bay Noske'nin bizden belirli sayıda makineli tüfeğin teslimi için erteleme talep etmesi üzerine, Genelkurmay Başkanı'na danıştıktan sonra bu ertelemeyi kabul ettik.²⁶⁸

Bu tartışma birkaç gün sonra Senato'da yeniden açıldı. Aralarında Lefèvre'nin de bulunduğu birçok senatör, hükümeti, Almanya'yı silahsızlandırmamakla, toplarının bir bölümünü ordusuna bırakmakla, doğu sınırlarındaki istihkâm sistemini yıkmalarını şart koşmamış olmakla eleştiriyordu. Bu kez Clemenceau'nun cevabı daha da net oldu:

Öncelikle, bu 288 topu neden [Almanya'ya] bıraktık? Bay Lefèvre'nin doğudaki müstahkem mevkiller yüzünden bizi neden eleştirmediğini de anlamıyorum, burada birkaç parça ağır top bataryası bulunduğunu tahmin ettiğim için, bu eleştirinin yapılmamış olması bana daha da anlaşılabilir geliyor.

Çünkü Almanya'nın kendisini savunması lazım ve Avrupa'nın ortasında ikinci bir Bolşevik Rusya'ya ihtiyacımız yok, bir tane yeterli.²⁶⁹

Bu açıklamalar en ufak bir yanlış anlamaya imkân bırakmıyor. Ebert-Scheidemann-Erzberger-Noske'nin Batı tercihi, Bolşevizmin yayılmasından korkan Clemenceau ve müttefikleri tarafından bilinçli olarak desteklendi. Mütareke imzalanır imzalanmaz, Berlin'deki hükümet kadar Paris'teki hükümet için de ana düşman Sovyet Rusya olmuştu. Jean Bon'un 19 Eylül 1919'da Fransız Meclisi'nde kürsüde hatırlattığı gibi, Müttefikler Noske'nin ve Versailles ordusunun subaylarının Bolşevizm düşmanlığına güveniyorlardı.

Demek ki, Alman Devrimi ezilebildiyse, kan denizinde boğulabildiyse, bunun dar görüşlü Fransız gericilerinin desteği sayesinde gerçekleştiğini söylemek hiç de abartılı olmayacaktır. Almanya'yı fazlaca silahsızlandırmak istemediler. Yirmi yıl sonra Fransa'yı hedef alacak güçlerin hayatta kalmasına izin verdiler.²⁷⁰

Nasyonal sosyalizme doğru

Çünkü Alman Devrimi'nin başarısızlığının uzun vadede sadece Almanya için değil Avrupa'nın tamamı için yıkıcı sonuçları oldu.

Devrimin başarılı olduğu bir Almanya'nın nasıl davranacağını varsayımlarla belirlemeye çalışmak yararsızdır. Ama tutucu güçler tarafından desteklenen Çoğunluk sosyalistlerinin zaferinin sonuçlarının (mantıksal ve öngörülebilir sonuçlarının) incelenmesine hiçbir şey engel değil.

Çoğunluk sosyalistleri, işçilere kurşun sıkanlar olarak çıktılar ortaya. Noske bir simge oldu. 19 Ocak seçimlerinin sonuçları yanılısamaya neden olmamalı. Almanlar sandıklara gittiğinde, hakkında çok az şey bildikleri veya yanlış şeyler duydukları Berlin'deki kanlı olayların kapsamını henüz değerlendiremiyorlardı. Ama 1919 yılı boyunca, Çoğunluk sosyalistlerinin durumu hep kötüye gitti. Gericiliğin ve ordunun müttefiki olarak

görüldüler ve bu algı giderek arttı. Hiçbir kamulaştırma yapmadılar ama tüm konsey cumhuriyetlerini yok ettiler. Kamuoyu önünde o kadar itibar kaybettiler ki 1920 seçimlerinde oyları yarıya düştü. Weimar Cumhuriyeti döneminin tamamında, savaş öncesi son seçimdeki oy oranına bir daha ulaşamadılar.

Seçmen tabanları küçüldüğü için iktidarı çok geçmeden merkez veya ılımlı partilerin oluşturduğu koalisyonlara bıraktılar (1922). Bir sosyal demokratın, Hermann Müller'in şansölye koltuğuna tekrar oturması için 1928 yılını beklemek gerekecekti. Ebert öldüğünde cumhurbaşkanlığı görevini Hindenburg devraldı. Sosyalist parti muhalefete düşmekle kalmamış, kitlelerin gözünde artık sosyalizmin kendisi de lekelenmişti. Sosyal demokrasi iktidarın tamamını eline geçirdi ve sosyalizm için bir başlangıç yapmayı bile denemedi.

Daha da kötüsü: İşçi güçleri onarılamaz bir şekilde bölündü. Burası karşılıklı hataları tartmanın yeri değil. Bastırma operasyonun sosyal demokrat hükümet tarafından organize edildiği, yürütüldüğü, Savaş Bakanı'nın adının Noske, şansölyenin ise önce Ebert sonra Scheidemann olduğu açıktır. Ve bu operasyon son derece kanlıydı. Ocak ayında durmadı. Mart ayında başkentte yeniden başladı, bu kez ölümler yüzlerle sayılıyordu. 1918'den 1923'e kadar, Leipzig, Bremen, Eisleben, Ruhr, Münih ve Hamburg'da defalarca işçi kanı akacaktı. Çoğunluk sosyalistleri tarafından dökülen bu kan, on yıldan kısa bir süre sonra iktidarın nasyonal sosyalistlerin eline geçmesinin hemen öncesinde işçi birliğinin neden aşılamaz güçlüklerle karşılaştığını kısmen de olsa açıklıyor.

Arturo Ui-Hitler'in yükselişi, engellenemez olmadığı halde durdurulamadıysa, nedenini işçi sınıfının bölünmesinde aramak gerekir. Ama bölünmenin kendisi de Kasım Devrimi döneminde oluşmuş, yapılaşmıştı. Bir an için aşılabileceğine inanıldı. Bu 1920'de, gerici bir darbenin failleri Kapp ve arkadaş-

larının hakkından gelinmesini sağlayan, tüm sosyalist güçlerin birleştiği genel grev sırasındaydı. Ama yeniden sağlanan bu güzel birlik kısa sürede dağıldı ve işçi güçleri Hitlerciliğe karşı ayrı ayrı mücadele ettiler. Sonuçlarını biliyoruz.

1922'den itibaren muhalefete düşen veya merkez hükümetleri için destekçi, işçi ayağı rolüyle yetinmek zorunda kalan sosyalistler, çok geçmeden sağın ve ordunun saldırılarına hedef olacaktı. Hindenburg zarar görmemiş saygınlığını, *sırtından bıçaklanma* efsanesini desteklemek için kullandı. Almanya'nın yenilgisinin bu düzmece versiyonu biliniyor. II. Wilhelm'in ordusu askerî olarak yenilmemişti. İçeriden ihanete uğramıştı. Olayların sırası bu şekilde değiştirilince, devrim artık yenilginin doğrudan sonucu olarak görünmüyor, mütarekenin ana nedeni haline geliyordu. Bu efsane çok büyük bir yaygınlık kazandı. Doğruluğundan bir an bile kuşku duyulmadan, farklı çevrelerden binlerce Alman tarafından ortaya atılıyor, kabul ediliyor ve yayılıyordu.

En üzücüsü de, iktidardalarken sosyalistlerin de milliyetçi unsurların ve savların itibar kazanmasına katkıda bulunmuş olmasıydı. Temelde, Groener kadar Ebert de Almanya'yı askerî olarak yenilmiş görmeye katlanamıyordu. Derinlerde, onun kadar acı çekiyordu. Yenilgiyi kaderin bir haksızlığı olarak görüyordu.

Aralık başında muhafız alaylarının Berlin sokaklarındaki yürüyüşü sırasında, bu "yenilmez kahramanları" selamladı. Baltık bölgelerini elde tutmaya çalışan August Winnig, bir sosyal demokratı. Sosyal demokratlar savaşın tüm tarafların sorumluluklarını vurgulamak yerine, Versailles Antlaşması'nın "alçakça" maddelerini; savaşın sorumlusunun Reich olduğunu belirten ve savaş suçu işlemiş olmakla suçlanan bazı generallerin İtilaf Devletleri'ne teslim edilmesini öngören bu maddeleri protesto eden Alman kitleleriyle aynı noktada buluştu.

Çoğunluk sosyalistleri 1918'de, milliyetçi unsurlardan kendilerini net olarak ayırtırmak istememiş veya ayırtırmamıştı. Ülkeyi bölme korkusuyla ve devrimcilere karşı müttefiklerini idare etme kaygısıyla, savaşın ve yenilginin gerçek sorumlularını yeterince kuvvetli bir şekilde teşhir etmediler. Hindenburg'a saldırmadılar. Bir süre sonra Hindenburg'u koçbaşı gibi kullanarak onlara saldıracaklardı. Ayrıca şoven ve milliyetçi akımı güçlendirmeye tamamen boş yere katkıda bulundular çünkü bu tutum Versailles hükümlerini hafifletmelerine yardımcı olmadı. Ne var ki, Hitler'in iktidarı alana kadar ve hatta sonrasında da tüm savları, Versailles Antlaşması'nın ortadan kaldırılmasının gerekliliğine dayanıyordu. Sosyal demokratlar (ve onlarla birlikte solun tamamı) kamuoyuna, Versailles'ın sorumluları, bu utanç verici barışın mimarları olarak tanıtıldı ve kamuoyu da bunu kabul etti. Tüm kötülüğün kaynağı olan mütarekeyi ve sonrasında da barış antlaşmasını onlar imzalamamış mıydı?

Sosyalist enternasyonalistler için, askerî çevrelerin ve pan-cermenistlerin sorumluluklarını ifşa etmenin, Stalhelm türünde milliyetçi birliklerin yeniden doğuşunu engellemenin, Weimar Cumhuriyeti'nde geniş katmanları etkileyen ve 1930-1932 yıllarında nasyonal sosyalist propagandanın kalıplarına bu kadar kolayca dökülen bu gerici ideolojinin belini kırmanın mümkün, hatta kolay olduğu düşünülebilir. Ama bunun için 1918'de Almanya'da farklı bir yol seçmek ve bu yolda ısrar etmek gerekiyordu.

Çoğunluk sosyalistlerinin 1918'de yaptığı seçim, sonuç olarak militarist unsurları güçlendirdi. Ebert ve arkadaşları Almanya'da "gazi ruhu"nun doğuşunu kolaylaştırdılar. Bu ruh, Fransa'daki "gazi ruhu"ndan elbette farklıydı ama kesinlikle daha tehlikeliydi, çünkü savaşçı amaçlar için daha kolay kullanılabilirdi.

Devrimin ezilmesi nasyonal sosyalizmin sonraki gelişimini mümkün kıldı. O halde, 1918 Devrimi'nin ve yenilgisinin hikâyesinin, 1933'ü ve III. Reich'ı daha iyi anlamamıza yardımcı olduğunu kesin bir şekilde söyleyebiliriz.

ÖZET KRONOLOJİ

1917

Mart – Rusya’da çarlığın devrilmesi.

6-9 Nisan – Gotha’da Bağımsız Sosyal Demokrat Parti’nin (USPD) kuruluşu.

16 Nisan – Berlin’de ve birçok büyük kentte önemli grevler.

Ağustos – Donanmada ayaklanmalar.

5-12 Eylül – Sosyalistlerin Stockholm Konferansı.

14-20 Ekim – Würzburg’da Sosyal Demokrat Parti Konferansı.

7 Kasım – Rus Devrimi.

4 Aralık – Alman-Rus cephesinde mütareke.

22 Aralık – Brest-Litovsk’ta barış görüşmelerinin başlaması.

1918

28 Ocak – Berlin’de ve başlıca kentlerde büyük grevler. İlk işçi konseyleri kuruldu.

4 Şubat – W. Dittmann’ın (USPD) grev olayları nedeniyle beş yıl için kalebentliğe mahkûm edilmesi.

3 Mart – Brest-Litovsk Barış Antlaşması imzalandı.

21 Mart – Batı cephesinde Alman taarruzu.

24 Mart – Spartakist yönetici Léo Jogiches tutuklandı. (Karl Liebknecht ile Rosa Luxemburg, Mayıs ve Temmuz 1916’dan bu yana hapisteydi.)

28 Nisan – Berlin’de Rus Büyükelçiliği açıldı.

18 Temmuz – İtilaf Devletleri’nin Fransa cephesinden saldırısı.

14 Ağustos – Hindenburg ile Ludendorff, Almanya’nın zaferinin imkânsız olduğunu kabul ettiler.

14 Eylül – Avusturya’nın barış teklifleri.

29 Eylül – Başkomutanlık Almanya’nın derhal barış önermesi için ısrar ediyor.

30 Eylül – Bulgaristan’la mütareke.

1 Ekim – Spartakist Birlik’in milli konferansı.

3 Ekim – Prens Maximilian von Baden şansölyeliğe getirildi. Yarı parlamenter bir kabine kurdu. Çoğunluk sosyal demokratları hükümete girdi.

4 Ekim – Almanlar barış tekliflerini Wilson’a gönderdi.

17 Ekim – Ludendorff sonuna kadar savaşmayı önerdi. SPD Alman işçilerini düşüncesiz eylemlere karşı dikkatli olmaya çağırırdı.

20 Ekim – Politik suçlular için af.

21 Ekim – Karl Liebknecht serbest bırakıldı.

24 Ekim – Hindenburg’dan orduya çağrı: “Wilson’ın şartları kabul edilemez.”

26 Ekim – Groener, Ludendorff’tan görevi devraldı.

30 Ekim – Denizciler savaş filosunu denize çıkarmayı reddetti. Viyana ve Budapeşte’de devrim.

31 Ekim – 600 isyancı denizci Kiel’e transfer edildi. Türkler mütareke imzaladı.

1 Kasım – II. Wilhelm tahttan çekilmeyi reddetti.

2 Kasım – Avusturya-İtalya cephesinde mütareke.

3 Kasım – Kiel’deki denizcilerin ayaklanması. Münih’te halk gösterisi.

4 Kasım – Noske, Kiel valisi oldu.

5 Kasım – Berlin’deki Rus Büyükelçiliği kapatıldı.

6 Kasım – Devrim. Hamburg ve Bremen’de asker konseyleri. SPD, mütareke ve imparatorun tahttan çekilmesi şartını koyuyor.

7 Kasım – Devrim Hannover, Köln, Braunschweig ve Münih’e yayılıyor.

8 Kasım – Rosa Luxemburg serbest bırakıldı. Bavyera Cumhuriyeti’nin ilk hükümeti (Eisner-Auer) kuruldu.

9 Kasım – Berlin’de devrim. II. Wilhelm tahttan çekildi. Maximilian von Baden’in yerine Ebert geldi.

10 Kasım – Halk Komiserleri Kurulu kuruldu (3 Çoğunluk sosyalisti, 3 Bağımsız). II. Wilhelm Hollanda’ya kaçtı. Ebert, Genelkurmay ile temas kurdu.

11 Kasım – Mütareke imzalandı.

12-14 Kasım – Eski yasalar yürürlükte kaldı. 1 Ocak 1919'dan itibaren geçerli olmak üzere 8 saatlik işgünü ilan edildi.

16 Kasım – İşveren ve işçilerin eşit temsil edildiği bir komitenin (*Arbeitsgemeinschaft*) kuruluşu.

18 Kasım – Otto Wels “cumhuriyet muhafızı” kurma çağrısı yaptı. “Kızıl muhafız” kurma teklifi reddedildi.

23-24 Kasım – İlimli partiler (*Vokspartei, Deutschnationale Volkspartei*) kuruldu. Yukarı Silezya madenlerinde grevler.

28 Kasım – Ebert, Wilson'dan Almanya'ya yiyecek sağlamasını istiyor.

6 Aralık – Halk Komiserleri, Kurucu Meclis seçimlerinin yapılmasına karar veriyor. Berlin'de çatışma. *Die Rote Fahne*'nin işgali.

8 Aralık – Berlin'de büyük Spartakist gösteri.

10 Aralık – Ebert Berlin'e giren muhafız alaylarını selamlıyor.

12 Aralık – İlk düzensiz birlikler kurulmaya başlıyor.

16-21 Aralık – İşçi ve Asker Konseyleri Kongresi.

22 Aralık – Braunschweig meclisi için ilk seçimler.

23-24 Aralık – Berlin'de de *Voksmarinedivision*'un ayaklanması.

25 Aralık – Berlin'de kitle gösterisi. *Vorwärts*'in işgali.

29 Aralık – Bağımsız komiserler hükümetten ayrılıyor.

29 Aralık-1 Ocak – Alman Komünist Partisi'nin (KPD, *Spartakusbund*) kuruluş kongresi.

1919

4 Ocak – Berlin emniyet müdürünün kovulması.

5 Ocak – Bu durumu protesto etmek için kitle gösterileri. *Vorwärts*'in yeniden işgali.

6 Ocak – Berlin'deki ilk çatışmalar.

6-12 Ocak – Berlin'de çatışmalar. Birçok taşra kentinde (Stuttgart, Nürnberg, Bremen, Düsseldorf vb.) gösteriler ve çatışmalar.

10 Ocak – Bremen'de “Konseyler Cumhuriyeti” ilanı. Ruhr'da grevler. Essen İşçi Konseyi kömür işletmelerinin kamulaştırılmasına karar veriyor.

- 11 Ocak – Noske düzenli ve düzensiz askeri birliklerin başında Berlin'e girdi. Ernst Meyer ve Ledebour tutuklandı.
- 12 Ocak – Bavyera ve Württemberg'de seçimler.
- 15 Ocak – Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht'in öldürülmesi.
- 16 Ocak – *Die Rote Fahne*'nin yasaklanması.
- 19 Ocak – Kurucu Meclis seçimi.
- 25 Ocak – Liebknecht ve 31 devrimcinin cenaze törenleri.
- 26 Ocak – Prusya'da ve birçok eyalette seçimler (eyalet meclis seçimleri).
- Şubat-Temmuz – *Reichswehr* ve düzensiz birliklerin Almanya'nın farklı kentlerindeki "barış dayatma" operasyonları.
- 11 Şubat – Ebert cumhurbaşkanı seçildi.
- 18-22 Şubat – Ruhr'da çatışmalar.
- 21 Şubat – Kurt Eissner'in öldürülmesi.
- 2 Mart – Enternasyonal Kuruluş Kongresi.
- 5-11 Mart – Berlin'de genel grev ve sokak çatışmaları.
- 10 Mart – Léo Jogiches'in öldürülmesi.
- 7 Nisan – Münih'te Bavyera Konseyler Cumhuriyeti ilan edildi.
- 1 Mayıs – Hükümet birliklerinin Münih'e girişi. Bavyera Konseyler Cumhuriyeti'nin sonu.
- 13 Haziran – Cesedi 31 Mayıs'ta bulunan Rosa Luxemburg'un cenaze töreni.
- 22 Haziran – Milli Meclis barış koşullarını kabul etti.
- 25 Haziran – Hindenburg'un istifası.
- 11 Ağustos – Weimar Anayasası'nın yürürlüğe girişi.
- 1 Ekim – Tüm "sivil muhafızlar"ın ve "cumhuriyetçi muhafız" oluşumlarının (yerel milisler) dağıtılması.
- 20 Ekim – KPD'nin Heidelberg Kongresi. Partinin içinde bölünme.
- 7 Kasım – Hugo Haase bir suikasta kurban gitti.

1920

- 13 Ocak - Berlin'de İşyeri Komiteleri yasasına karşı gösteri. 42 ölü.
- 17 Ocak – Radek Almanya'dan atıldı.

13 Mart – Kapp darbesi. Hükümet Dresden'e kaçtı. Genel grev.

17 Mart – Darbe başarısız oldu.

27-30 Mart – Ruhr'daki "kızıl milisler" hükümet birlikleri tarafından ezildi.

6 Haziran – Genel seçimler. Bağımsız sosyalistlerin oyları iki katına çıktı, Çoğunluk sosyalistleri oylarının yarısını kaybetti.

12 Ekim – USPD Kongresi. Çoğunluk III. Enternasyona'l'e katılmaya karar verdi.

4-7 Aralık – Berlin'de birleşme kongresi. Bağımsızlar'ın çoğunluğu Komünist Parti ile birleşti.

NOTLAR

1. İşte Scheidemann'ın *L'Effondrement* (Çöküş) kitabındaki metin (Fransızca çevirisi, s. 194): "Arkadaşımdan birinin, Kasım ayındaki çöküşten hemen önce, imparatorun talebinin çok anlaşılır olduğunu söyleyen bir öğretim üyesini nasıl şiddetle azarladığını hiç unutmayacağım [...] 9 Kasım 1918'de [...] cumhuriyeti ilan ettiğimde, aynı yoldaşın şiddetli eleştirilerine maruz kaldım. Bu şekilde davranmaya hakkım olmadığını söyledi, "çünkü rejimin biçimine karar verme kararı Kurucu Meclis'in olmalıydı"
2. Hindenburg burjuva ve küçük burjuva çevrelerde en popüler isimdi. Otoritesi yalnızca aşırı sol tarafından sorgulanıyordu. Etkisi mütarekeden sonra bile azalmayacaktı. Şanına, el ilanı biçiminde dağıtılan şarkılar yakılıyordu (Paris'teki Çağdaş Tarih ve Dokümantasyon Kütüphanesi arşivlerinde bulunan bir el ilanı).
3. *Amtliches Urkunden zur Vorgeschichte des Waffenstillstandes*, 1918, Berlin, 1927, s. 61.
4. *Bavyera arşivleri* (Bayerischer Geheimes Staatarchiv, Münih, MA 1943, D.R. Pol. Archiv VII/18).
5. Bundan sonra onları, aynı anlama gelmek üzere Bağımsızlar veya USPD üyeleri olarak adlandıracamız. Çoğunluk sosyalistleri eski SPD adını kullanmaya devam ettiler.
6. Bkz. Jogiches'in Württemberg'li yoldaşlara mektubunun metni, *Illustrierte Geschichte der deutschen Revolution*, Berlin, 1929, s. 147-148.
7. Bu bildirilerin Paris'teki Çağdaş Tarih ve Dokümantasyon Kütüphanesi arşivlerindeki örnekleri.
8. *Die Auswirkungen der Grossen Sozialistischen Oktober-revolution auf Deutschland*, yayınlayan Leo Stern, Berlin, 1959, 4/111, s. 958.
9. Bkz. A Norden, *Zurischen Berlin und Moskau*, Berlin, 1954, s. 77 ve devamı.
10. *Dokumente und Materialien zur Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung*, II, 2, s. 28 ve devamında bulunan raporun metni (Bu kaynağı bundan sonra Dok... olarak anacağız).
11. Çağrının tam metni Dok..., II, 2, s 48-52'de.
12. Bildirinin başlığı, "28 Ocak Pazartesi günü kitle grevi başlıyor". Metnin tamamı Dok..., II, 2, s. 71-73'te.

13. Daha fazla ayrıntı için, bkz. Peter von Oertzen, *Betriebsräte in der Novemberrevolution*, Düsseldorf, 1963, s. 71-77.
14. Karl Brammer, *Der Prozess des Reichspräsidenten*, Berlin, 1925, s. 21.
15. "Das Werk des Untersuchungsausschusses der Verfassunggebenden Deutschen Nationalversammlung und des deutschen Reichstages, 1919-1928", 4. Reihe, 7. Bd., 1. Halbband, Berlin, 1928, s. 157 ve devamı.
16. E. Matthias, *Die Sozialdemokratie und der Osten*, Tübingen, 1954, s. 3.
17. E. Matthias ve R. Morsey, *Die Regierung des Prinzen Max von Baden*, Düsseldorf, 1962, s. 413. Ayrıca bkz., 6 numaralı belgenin sonunda Bölüm 1.
18. K. Kautsky, *Die Diktatur des Proletariats*, Viyana, 1918.
19. Aynı yerde, s. 63. Lenin'in Kautsky'nin tezlerini çürütüşü ilgiyle okunacaktır. Lenin, "Proleter devrim ve örnek Kautsky", *Seçme Eserler*, Cilt 1, Aden, 2007, s. 167 ve devamı. Bu noktada, Kautsky'nin duruşu Çoğunluk sosyalistleriyle aşağı yukarı aynı.
20. Bkz. özellikle F. Mehring'in makale dizisi "Die Bolschewiki und wir", *Leipziger Volkszeitung*, no. 124, 125 ve 132. Mayıs-Haziran 1918.
21. A. Rosenberg, *Geschichte der Weimarer Republik*, Frankfurt, 1961, s. 9-10.
22. Erich Otto Volkman, *Der Marxismus und das deutsche Heer im Weltkrieg*, Berlin, 1925, s. 313.
23. *Die Auswirkungen...*, a.g.y., 4/IV, s. 1566.
24. Albrecht von Thaer, *Generalstabsdienst an der Front und in der O.H.L.*, hsg. Von Siegfried A. Kähler, Göttingen, 1958, s. 235.
25. *Ursachen des deutschen Zusammenbruchs im Jahre 1918* içinde, Berlin, 1925-1929, c. VI, s. 110.
26. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra *Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte* dergisinde yayınlanan metin, Bd. III, s. 229.
27. Büyük sanayici ve politikacı. Rapallo sırasında dışişleri bakanı. 1921'de milliyetçiler tarafından öldürüldü.
28. *Dok...*, II, 2, s. 154.
29. Önceki bölümde farklı sosyal demokrat eğilimlerin Bolşevizmekarşı tavırlarını gördük. Ernst Meyer Çoğunluk grubunun tutumunu bilerek yok sayıyor.
30. Özellikle Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg'un durumu bu. W. Pieck Hollanda'da. Eberlein askere alınmış vb.
31. Bu mektubun orijinal elyazması, Moskova'da Marksizm-Leninizm Enstitüsü'nün arşivlerinde bulunuyor. Font 19. Bkz., *Dokumente und Materialien zur Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung*, Reihe II, 2, no. 77, s. 195.
32. Bu çağrı özellikle bildiri biçiminde dağıtıldı. Bir örneği Berlin'deki Marksizm-Leninizm Enstitüsü'nde bulunuyor. Archiv, D.F. V/13. Bu kaynağa bundan sonra I.M.L. olarak atıfta bulunacağız.

33. Bkz. Özellikle Stuttgart Kongresi kararı (1907), Lenin, Rosa Luxemburg, Martov'un değişiklik teklifi: "Savaşın yine de başlaması durumunda [sosyalistlerin] görevi [...] savaşın yarattığı ekonomik ve politik krizi [...] kapitalist hâkimiyetin düşüşünü hızlandırmak için tüm güçleriyle kullanmaktır."
34. 1918 Ocak ayında greve çıkan ve bu hareketin ardında büyük sayılarda askere alınıp cepheye gönderilen Berlinlilerin askerî kitapçıklarının üzerinde bulunan ibare.
35. 1916 yılında oylanan ve on sekiz ile altmış yaş arasındaki tüm Almanlar için seferberlik ilan eden yasa. Özellikle, artık serbestçe iş değiştiremeyecek olan işçilerin haklarını sınırlıyordu.
36. Ernst Meyer'in 1927'de yayınlanan derlemesinden alınan Spartakist bildiri, *Spartacus im Kriege, Die illegalen Flugblätter des Spartakusbundes im Kriege*, Berlin, 1927, s. 223-225.
37. Tarihi tam olarak belirlenemeyen bu bildiri, her durumda sosyalistlerin hükümete girdiği 4 Ekim'den sonraki bir tarihe aittir. Ekim'in ilk yarısında dağıtılmış olmalı.
38. Ernst Meyer'in 1927'de yayınlanan derlemesinden alınan Spartakist bildiri, 36 numaralı nota bakın.
39. Doğru değil. 17 Ekim'de hiçbir şeye karar verilmemişti. Çoğunluk partileri 7 Kasım'da bunu hâlâ tartışıyordu. Bkz. *Die Regierung des Prinzen...*, a.g.y., s. 573. Prusya'nın varlıklı olmayan seçmenleri dezavantajlı kılan kısıtlı bir seçim sistemini koruduğu biliniyor.
40. Bu çağrı Sosyal Demokrat Parti'nin merkezi yayın organında yayınlandı, *Vorwärts*, no. 287, 18 Ekim 1918.
41. 40. notla aynı kaynak.
42. 40. notla aynı kaynak.
43. *Vorwärts*, no. 296, 27 Ekim 1918.
44. Yayınlanmamış elyazması. Jacob Walcher'in anlatımı.
45. Rus büyükelçisi ertesi gün Liebknecht onuruna, özellikle Bağımsızlar'ın lideri Haase'nin ve Devrimci Delegeler'in lideri Barth'in katıldığı bir resepsiyon düzenledi. O tarihte tüm Bolşevikler Almanya'daki yaklaşan zaferin dünya devriminin başarısı anlamına geleceğini düşünüyorlardı.
46. Telgrafın metni için, W. I. Lenin, *Ueber Deutschland und die Deutsche Arbeiterbewegung*, Dietz, Berlin, 1958, s. 457.
47. *Der Weltkrieg*, 1914-1918, Bd. 14, s. 713.
48. *Leipziger Volkszeitung*, no. 256, 2 Kasım 1918.
49. *Politisches Archiv des Auswärtigen Amtes*, Bonn, Fonds Gustav Stresemann, 180 (6889). Bkz. *Die Regierung des Prinzen Max von Baden*, Düsseldorf, 1962, s. 474.

50. 3 Kasım'da Münih'te, Theresenwiese'de büyük bir gösteri yapıldı. Bu gösteri sırasında Bağımsız sosyal demokrat lider Kurt Eisner söz alarak, barışı sağlamak için bir halk hükümeti kurulmasını talep eden bir karar aldırdı ve yeni Avusturya Cumhuriyeti'ni selamladı.
51. D.Z.A., Potsdam, Reichkanzlei, 2462/1: Daktiloyla yazılan tutanağın başlığı "Staatssekretäresbesprechung (engerer Kriegsrat) am Montag, den 4 November 1918, vorm. 1 ½ Uhr.", Bkz. *Die Regierung des Prinzen...*, s. 491-493 ve s. 495-497.
52. *Vorwärts*'in 4 Kasım 1918'de çıkan 304. sayısında yayınlandı. *Dok...*, Reihe II, Bd. 2 (1917-1918), s. 289-290'da yeniden yayınlandı.
53. 52. notla aynı kaynaklar.
54. I.M.L. (Berlin İşçi ve Asker Konseyleri Yürütme Komitesi'nin tutanakları), St. 11/1, yaprak 164-166.
55. Orijinalinde, *Kameraden*. Bu terim asker arkadaşlığına özgüdür ve "parti yoldaşı" anlamına gelen *Genosse* veya *Parteigenosse* kullanılmamıştır.
56. Hausmann bu noktaya itiraz ediyor. Sadece bunları kaydetmekle yetindiğini söylüyor. Bununla birlikte, bakanlar kurulunda affı savunacaktı. Metnin devamına bakın.
57. Eberhard Buchner, "Revolutiondokumente", Erster Band, *Im Zeichen der Roten Fahne*, Berlin, 1921, s. 41-42. Ayrıca bkz. *Dok...*, a.g.y., II, 2, s. 281-282.
58. Kiel delegesi 8 ölü diyecekti. İlk saatlerde daha kesin bilgi edinmek imkânsızdı.
59. Noske'ye göre, komutan kızıl bayrak çekmek isteyen bir denizciyi öldürmüştü, bunun üzerine o da vurulmuştu.
60. Noske kendi kendini görevlendirmişti. Kendisini asker konseyinin başkanı olarak tayin ettirmişti ve aynı zamanda bölgenin askeri komutanlık yetkilerini kullanıyordu. Bu davranışı, Çoğunluk sosyalistleri için tipikti. Hükümetle ilgili olarak, düzeni korumaya, yasallığı muhafaza etmeye, her türlü devrimci patlamayı engellemeye çalışıyorlardı. İşçilerle ilgili olarak ise sosyalistler, askerlerin ve işçilerin taleplerinin sözcüsüydüler; ikili oynadıkları söylenemezdi: Daha çok, her iki tarafa da sırayla kendi politikalarının farklı bir yüzünü gösteriyorlardı.
61. D.Z.A., Potsdam, Reichkanzlei, 2462/1: Daktiloyla yazılan tutanağın başlığı "Sitzung der Staatssekretäre am 5 November 1918. 5 Uhr 30 Minuten". Bkz. *Die Regierung des Prinzen...*, a.g.y., s. 535-538.
62. Hem önerilen yöntemin sertliği hem de gerçek güç dengeleri hakkındaki bilgisizlik göze çaracak ölçüde. Tüm bu tartışmada "askerler" ne olayın kapsamını ne de gerçek güçlerinin zayıfladığını görebiliyorlardı. Sanki hâlâ 1914 veya 1915'teymiş gibi akıl yürütüyorlardı.
63. 61. notla aynı kaynak.
64. 49. notla aynı kaynak.

65. Görüşmeyi ayarlayan, başkomutanlığın şansölye nezdindeki temsilcisi von Haeften'di. Görüşme 6 Kasım'da şansölyelikte, 11.00 ile 13.00 arasında gerçekleşti. Sosyal demokrasi adına Ebert, Scheidemann, Südekum ve David; sendikalar adına ise Bauer, Legien ve Robert Schmidt katıldı.
66. General Wilhelm Groener, Ukrayna ordusu kurmay başkanı, karargâh levazım subayı oldu (genelkurmay başkanına bağlıydı); 26 Ekim 1918'de Ludendorff'un yerine getirildi. Bütün bu dönem boyunca çok önemli bir rol oynadı.
67. Küstahlığıyla dikkat çekmişti ve aşırılardan oluşan bir çevrenin başına geçmişti.
68. Fonds Haeften, Bundesarchiv Koblenz, Nachlass Hans von Haeften. Albay von Haeften'in bu notları, hem *Anılar*'ını yazmak için Prens Maximilian von Baden hem de Ebert tarafından kullanıldı. Ayrıca, önemli alıntılar için bkz. Lothar Berthold ve Helmut Neef, *Militarismus und Opportunismus gegen die Novemberrevolution. Eine Dokumentation*, Berlin, 1958.
69. Groener savaş sırasında ekonomik seferberlik dairesi *Kriegsamt*'ı yönetiyordu ve bu sıfatla sendikalarla ve sosyal demokratlarla teması vardı.
70. 68. notla aynı kaynaklar.
71. *Bayerisches Geheimes Staatsarchiv*, Münih, M.A. 1943, D.R., *Akten des Politischen Archivs*, Reihe VII. Ayrıca bkz. *Die Regierung des Prinzen...*, a.g.y., s. 566.
72. D.Z.A., Potsdam, Reichkanzlei, 2462/1: Daktiloyla yazılan tutanağın başlığı "Besprechung des engeren Kriegskabinet am 7 November 1918" (Daraltılmış savaş kabinesinin 7 Kasım 1918 tarihli toplantısındaki tartışmalar).
73. Kurt Eisner, Clemenceau'ya güveniyordu. En azından bu konuda, gerçekleri tam olarak görmüyordu.
74. Kurt Eisner, Bavyeralı revizyonist eğilimli sosyal demokrat. İnancı bir barışsever. USPD'ye katıldı. 21 Şubat 1919'da öldürüldü. Bu bildiri *Leipziger Volkszeitung*'un 8 Kasım 1918 tarihli 261. sayısında yayınlandı.
75. Bildiri. Kaynak: Leipzig'deki İşçi Hareketi Tarihi Müzesi (Museum für Geschichte der Leipziger Arbeiterbewegung).
76. Bildiri. Bir örneği Berlin *I.M.L.*'sinde bulunuyor. Archiv, D.F.V/15.
77. Bildiri. Emit Barth, *Aus der Werkstatt der deutschen Revolution*, Berlin, 1919, s. 53'te yeniden yayınlandı.
78. Spartakist militan Jakob Walcher'in yayınlanmamış anlatımı.
79. *Vorwärts*'in özel sayısı. Bkz. *I.M.L.*, Archiv, D.F., V/15.
80. Bu metin Prinz Maximilian von Baden fontlarında yer alıyor. *Privatarchiv Schloss Salem*, "9 Kasım 1918" başlığı altında. Danışman Heilbronn tarafından alınan ve daktiloyla yazılan notlar. Bkz. *Die Regierung des Prinzen...*, a.g.y., s. 614-615.
81. Bu metin bir afişten alındı. Kaynak: *IML* Berlin, Archiv, D. Bkm. V/3a.
82. *IML* Berlin, Archiv, D. Bkm. V/3a.

83. Bu özel sayı, *Die Rote Fahne* gazetesinin ilk sayısından önce basıldı. Bir örneği Géra'da, Birleşik Sosyalist Parti'nin bölge seksiyonunun arşivlerinde bulunuyor.
84. Bu iki mektup, Çoğunluk sosyalistlerinin yayın organı *Vorwärts*'te yayınlandı. Birincisi 10 Kasım'da 310. sayı, ikincisi 11 Kasım'da 311. sayıya yer aldı.
85. 84. notla aynı kaynaklar.
86. Alman Devrimi'nin kaderi üzerinde önemli bir etkisi olan bu toplantı konusunda farklı güvenilirlik derecelerine sahip tanıklıklarla sınırlıydık. Bir dinleyici olan Richard Bernstein tarafından steno ile yazılan yayınlanmamış notlardan yararlanabildik.
87. Wels'in bu faaliyetleri ve sonuçları hakkında, bkz. E. Kolb, *Die Arbeiterräte in der deutschen Innenpolitik 1918-1919*, Düsseldorf, 1962, s. 117-118.
88. *I.M.L.*, Berlin, Archiv 11/18, sayfa 45-47. Bu dosyanın ilk sayfasında şu bilgiler var: "Informat. Stelle der Reichsregierung" (Reich hükümeti bilgi servisi) ve sayfanın ortasında elle yazılmış şu satırlar bulunuyor: "Allgem. Uebersicht über die Lage im Reiche" (Reich'taki durumun genel görünüşü). Altında, yine elle yazılmış tarih var; "11-15 Kasım 1918".
89. El yazısı mektup, Karl Liebknecht fontları. *I.M.L.*, Berlin, NL, 1 IV A/3, yaprak 130 (orijinalin fotokopisi).
90. Von Miquel, Yukarı Silezya valisi, Kasım ayında hâlâ basını işçi konseylerini karalamaları için "sulayacak" gizli fonlara sahipti. Bkz. *I.M.L. Protokolle des Volkzuges*, 11/1, yaprak 166.
91. Aynı kaynak, tümüne bkz. 11-1'den 11-5'e.
92. R. Breitscheid, Bağımsız sosyalistlerin teorik dergisi, *Der Sozialist*'in 4.1.1919 tarihli sayısında.
93. Bu konuda, *Le mouvement social* dergisinin 1964 Ekim-Aralık tarihli 49. sayısında yayınlanan makalemize bakın, s. 96, not 3.
94. Bkz. daraltılmış kabinenin yukarıda belirtilen 7 Kasım 1918 tarihli toplantısı ve Sosyalist Yürütme Komitesi'nin 17 Ekim 1918 tarihli sükûnete çağrı metni.
95. 16 Kasım 1918 tarihli rapor. *Die Regierung O.C.*, s. 20 ve sonrasında alıntılanıyor.
96. Prinz Max von Baden, *Erinnerungen und Dokumente*, Leipzig, 1927, s. 603.
97. *Verhandlungen des Reichstages, Stenographische Berichte*, Bd. 309, s. 2839 (Noske bir ticaret gemisinin batırılmasının ardından Almanya'yı savaşı barbar bir şekilde yürütmekle suçlayan İtilaf Devletleri'nin propaganda saldırılarına karşı savunuyordu).
98. Sendika yöneticileri Çoğunluk çizgisinin en sıkı destekçileri arasındaydı. Daha 1915'te, sendika konfederasyonunun genel sekreteri Legien, Karl Liebknecht'in ihraç edilmesini istiyordu. 31 Ocak 1915'te, Taşımacılar Federasyonu'nun yayın organı *Courier* ilk sayfasında, sayfa genişliğinde şu manşeti atmıştı: "Direnmemiz ve kazanmamız gerekiyor!"
99. Victor Adler, *Briefwechsel mit August Bebel und Karl Kautsky*, Viyana, 1954, s. 611.

100. *Sächsisches Landeshauptarchiv Dresden*. Min. des Inn. Sayı 10.999, Bl. 46/47. Çeviri için, *Le Mouvement social*, sayı 49, s. 99.
101. 1919'da kadınların ilk kez oy kullandığı unutulmamalıdır. Yüzde olarak sosyalistlerin oy oranı 1912'de yüzde 29,4'ten 1919'da 37,6'ya çıktı.
102. 15 Aralık'ta, Braunschweig'da belediye meclisi seçildi. Sosyal demokrat muhalefet bu bölgede her zaman güçlü oldu: Bağımsızlar öndeydi, 12 USPD, 8 Çoğunluk sosyalisti, 16 ılımlı ve muhafazakâr. Bir hafta sonra eyalet meclisi yenilendi, bu kez Çoğunluk grubu (17 milletvekili) Bağımsızlar'ın (14) önündeydi. Diğer partiler toplam 29 sandalye kazanmıştı. Ama Braunschweig sosyalistlerin kalesiydi, muhalefet burada çok güçlüydü. 15 Aralık'ta, küçük tarımsal Mecklenburg-Strelitz eyaletinde seçim yapıldı: 12 Çoğunluk sosyalisti ve 23 ılımlı veya muhafazakâr seçildi. Bağımsızlar sandalye kazanamadı. Aynı gün, Saksonya'nın kuzeyinde, Orta Almanya'nın sanayi bölgesi Anhalt'ta da oy kullanıldı. Çoğunluk sosyalistleri 22 sandalye kazandı, diğer partilerin toplamı 14'tü. Bağımsızlar temsilci çıkaramadı. Ocak'ta güneybatının büyük eyaletleri Baden, Bavyera ve Württemberg'de sandığa gidildi. Sonuçlar şöyle oldu: Baden (5 Ocak) 36 Çoğunluk sosyalisti, 71 merkez ya da sağ partiler, tek bir Bağımsız ise sosyalist seçilmedi. Bavyera (12 Ocak) 62 Çoğunluk sosyalisti, 3 Bağımsız, diğer partilerin toplamı 115. Württemberg (aynı gün) 52 Çoğunluk sosyalisti, 4 Bağımsız ve diğer partilerin toplamı 90 sandalye.
103. Berlin bölgesinde bulunan bir seçim çevresi.
104. Bu mektup *Mitteilungsblatt des Verbandes der sozial-demokratischen Wahlvereine Berlins und Entgegen* (sayı 16, 21 Temmuz 1918) içinde yeniden yayınlandı. Mehring'in mektubu 3 Haziran 1918 tarihini taşıyordu.
105. 104. notla aynı kaynak.
106. Arthur Rosenberg, *Geschichte der Weimarer Republik*, Frankfurt-am-Main, 1961, s. 15.
107. *Illustrierte Geschichte der Deutschen Revolution*, Berlin, 1929, s. 513.
108. Özel olarak, Lyman H. Legters'in *Forschungen zur osteuropäischen Geschichte*, Bd. 7., Berlin, 1959, s. 248'deki "Karl Radek als Sprachrohr des Bolschewismus" başlıklı makalesinde yazdıkları. Benzer bir formülasyon için, O. Flechtheim, *Die Kommunistische Partei Deutschlands in der Weimarer Republik*, Offenburg, 1949, s. 68.
109. Bu ilkelerin tam metni için, *Dokumente...*, a.g.y., II, 1, s. 279-282.
110. *Die Rote Fahne*, sayı 17, 2 Aralık 1918.
111. Bkz. Groener-Geyer, *General Groener. Soldat und Staatsmann*, Frankfurt-am-Main, 1955, s. 100 ve devamı.
112. Groener Wilhelm, *Lenenbserinnerungen Jugend, Generalstab Weltkrieg*, yayına hazırlayan Fr. Freih. Hiller v. Gaertringen, Göttingen, 1957, s. 460.
113. Bu konu hakkında bkz. E. Kolb, *Die Arbeiterräte in der deutschen Innenpolitik 1918-1919*, Düsseldorf, 1962, s. 130 ve devamı.

114. Uluslararası Tarih Enstitüsü. Halk Komiserleri Kurulu toplantılarının tutanakları, I, 18.
115. Hindenburg'un bu telgrafı iki eserde yer alıyor. Bir belge derlemesi, *Deutschlands Schicksalsjahre 1870-1918*, Bd. 6 ve Erich Otto Volkmann, *Der Marxismus und das deutsche Heer im Weltkrieg*, Berlin, 1925, s. 315-316'da alıntılanmış.
116. Groener'den, 5 Kasım 1918'de bakanlar kurulunda "imparatoru terk ederse kendisini bir alçak [*schuft*] gibi göreceğini" söylemesini istedikten sonra, Hindenburg, II. Wilhelm'in tahttan çekilmesinin ardından görevinde kalmaya karar vermişti. Alıntının kaynağı: D.Z.A., Potsdam, Reichkanzlei, 2462/1: Başlık "Sitzung der Staatssekretäre am 5 November 1918-5 Uhr 30 Minuten".
117. 115. not ile aynı kaynak. Volkmann, s. 317-319.
118. Ordunun kurmay başkanından gelen 16 Kasım tarihli talimatta, Almanya'ya dönüş sırasında yerel işçi ve asker konseylerini dikkat almamaları, "eski yetkili makamlarla görüşmeleri" öneriliyordu. Bu eski iktidar artık yoksa ve yerel işçi konseyinin faaliyetleri birliklerin düzenli bir şekilde dönmesini tehlikeye atma riski taşıyorsa, ordu "eski makamların görevlerini üstlenecek"ti. Ancak bu, asker konseyleri "komutanlıkla sürekli bir uyum içinde" devreye girmediği takdirde sorunsuz bir şekilde gerçekleşmeyecekti.
119. 115. not ile aynı kaynak.
120. 115. not ile aynı kaynak.
121. İkinci telgraf *Vorwärts*'in 13 Kasım 1918 tarihli 313. sayısında yayınlandı. Birincisi ise Berlin'deki Museum für deutsche Geschichte'de, Rep. VIII. K 31 [203] sıra numarasında bulunuyor. Bkz. *Dokumente...* II, 2., a.g.y., s. 369-370.
122. Resmî gazete *Deutsches Reichsanzeiger und Preussischer Staatsanzeiger*'in 13 Kasım 1918 tarihli 269. sayısında yayınlanan metin.
123. *Gesindeordnungen*. Çoğu zaman 19. yüzyıldan, hatta 18. yüzyıldan kalan bu metinler, junkerler tarafından "kiralanan" personelin -uşakların, hizmetçilerin, arabacıların, bahçıvanların vb.- görevlerini belirtir. Bu hizmetçiler, örneğin, efendilerine karşı dava açma, emirleri yerine getirmeme vb. haklara sahip değildi.
124. Bu yasalar, junkere, iş akdini hazırlama, tarım işçilerine (maaşlarından kesilmek üzere) para cezası verme, tazminatsız işten çıkarma gibi yetkiler veriyordu. Taşrada, kuzeydoğunun büyük malikânelerinde bu "gelenekler" kısmen, daha yıllar boyunca devam edecekti.
125. Bu çağrı *Die Rote Fahne*'nin 10 Kasım 1918 tarihli 2. sayısında yayınlandı.
126. Bu ek, *Vossische Zeitung*'da yayınlanan metinde yok.
127. Halk Komiserleri Kurulu, 12 Kasım'da köy halkını, birinci görevi kentlerin yiyecek ihtiyacını sağlamak olan köylü konseyleri kurmaya davet eden bir çağrı yayınladı. Hükümet bu çağrıda "mülkiyet ve üretim ilişkilerine" her türlü müdahaleyi engellemeye söz veriyordu. Genellikle iyi durumdaki köylülerin,

hatta büyük toprak sahiplerinin hâkimiyetinde olan köylü konseyleri, belki Bavyera dışında, devrimci dönemde aktif bir rol oynamayacaktı. Ocak 1919'da kırsal bölgeler büyük çoğunlukla "muhafazakârlara" oy verdi.

128. Yürütme Komitesi'nin tutanakları, *I.M.L.*, St. 11/1, yaprak 46-47.
129. Bu metin resmî gazete *Deutsches Reichsangzeiger und Preussischer Staatsanzeiger*'in 12 Kasım 1918 tarihli 268. sayısında yayınlandı. *Vossische Zeitung*'un 11 Kasım tarihli 577. sayısında da yer alıyor. Bu ikinci versiyon, ilk kaynaktaki iki ya da üç basım hatasını düzeltmemizi sağladı.
130. Bunlar, patronların birçok fabrikada işçilerin taleplerinin karşısına çıkarmak için kurdukları "sarı" örgütlerdi.
131. *I.M.L.*, Archiv, sayı 8/30, *Reichskanzlei Gewerkschaften und Arbeitsvereine*, Bd. 1, Bl. 2-4.
132. *Correspondenzblatt der Generalkommission der Gewerkschaften Deutschlands*, sayı 50, 14 Aralık 1918.
133. *Die Rote Fahne*, sayı 6, 21 Kasım 1918.
134. *Die Freiheit*, sayı 3, 16 Kasım 1918.
135. 134. not ile aynı kaynak.
136. *I.M.L.*, St. 11/1, yaprak 93-97.
137. Hermann Müller, *Die Novemberrévolution. Erinnerungen*, Berlin, 1931, s. 120 ve Richard Müller, *Vom Kaiserreich zur Republik*, Berlin, 1924-1925, c. II, s. 140.
138. 128. not ile aynı kaynak.
139. 129. notla aynı kaynaklar.
140. Bu cümlede, 9'unda istifa eden Prens Maximillian von Baden hükümeti kastediliyor. Yeni kabinede prens ya da kapitalist yoktu ama Scheidemann kalmıştı.
141. Bu telgraf *Die Rote Fahne*'nin 18 Kasım 1918 tarihli 3. sayısında yayınlandı. Ayrıca bkz., *Dok...* II, 2, a.g.y., s. 360-361.
142. *Die Rote Fahne*'nin 18 Kasım 1918 tarihli 3. sayısında yayınlandı.
143. Hâlâ Ukrayna'yı, Baltık ülkelerini ve Polonya'yı elinde tutan Alman birliklerinin işgal ettiği topraklar. Mütareke antlaşması, İtilaf Devletleri çekilmelerine karar verene kadar bu birliklerin geçici olarak yerlerinde kalmalarını öngörüyordu.
144. Bu konuda bkz. Halk Komiserleri Kurulu toplantılarının tutanakları. Uluslararası Tarih Enstitüsü, Amsterdam, s. 4 ve devamı.
145. Bkz. E. Kolb, *Die Arbeiterräte...*, a.g.y., s.186 ve devamı.
146. Bu telgraf Berlin İşçi ve Asker Konseyleri Yürütme Komitesi'nin tüm çağrılarını ve bildirilerini imzalayan Müller ve Molkenbühr'e gönderilmişti ve "J. Sverdlov, Rus İşçi ve Asker Sovyetleri Merkez Komitesi Başkanı" imzasını taşıyordu.

147. Telgrafın bir kopyası D.Z.A., Potsdam, *Reichkanzlei*, sayı 2482'de yer alıyor. "Vollzugsrat des Arbeiter und Soldatenrates", Bl. 43.
148. Aynı yer, D.Z.A., Potsdam vb. Bl. 42.
149. *Vorwärts*, sayı 340, 11 Aralık 1918.
150. O zamandan beri birçok tarihçi tarafından sık sık tekrarlanan bu tezin ilk dile getirilişi.
151. 149. notla aynı kaynak.
152. *Berliner Lokal-Anzeiger*'in işgali konusunda, mal sahiplerinin Ebert'e yaptığı şikâyet başvurusunda istenebilecek tüm detaylar var. Özellikle bkz. *I.M.L.*, Berlin, Archiv, sayı 8/28, "Reichskanzlei, Bolschevismus und Spartakus", Bd. 1. Bl. 3-5. *I.M.L.*, Archiv no. 11/1, İşçi ve Asker Konseyleri. "Protokolle des Vollzugsrates der Berliner Arbeiter und Soldatenräte", Bd. 1, Bl. 93-97.
153. Rosa Luxemburg'un tüm mektupları ve bu bölümde alıntılanan telgrafları *I.M.L.* arşivlerinden (Berlin) alındı. (Orijinallerin ya da daktiloyla yazılmış örneklerinin fotokopileri) NL 5 III A/15 klasöründe yer alıyor. Bu telgraf 73. yaprakta bulunuyor.
154. Aynı politik çizgi. Her zaman böyle olmadığını düşündürüyor. Gerçekten de Spartakist Birlik monolitik bir parti değildi.
155. Clara Zetkin kadın hareketinin bir yöneticisiydi, uzun süre sosyalist kadın dergisinin editörlüğünü yaptı.
156. *I.M.L.*, NL. 5 III A/15, yaprak 75-77 (orijinalin fotokopisi).
157. Aynı yer, yaprak 82.
158. Aynı yer, yaprak 83.
159. Aynı yer, yaprak 84 (daktiloya çekilmiş bir örneğin fotokopisi).
160. Aynı yer, yaprak 85-86 (daktiloya çekilmiş bir örneğin fotokopisi).
161. Akıl yürütmede bir kusur var: Rosa Luxemburg, kendi bakış açısına göre ancak devrim sürecinde devrimci olabilecek kitlelerin uyanıklığına sesleniyor.
162. 1 ve 2 Aralık'ta Westfalya, Ems'te ilhamını genelkurmaydan alan bir "asker konseyleri delegeleri" konferansı düzenlendi.
163. 20 Kasım'a doğru hükümet, muhtemelen başkomutanlığın yönlendirmesiyle, derhal bir Milli Meclis toplanmasını isteyen çok miktarda telgraf aldı.
164. Yürütme Komitesi'nin tutanaklarından alınan alıntılar, *I.M.L.*, St 11/2, yaprak 34.
165. Aynı yer. *I.M.L.*, St. 11/1, c. 157 ve 106.
166. 165. notla aynı kaynak.
167. Hükümet, Reich komiseri olarak Bolşeviklere çok düşmanca bir tavır olan bir sendikacıyı, August Winning'i tayin etti. Bu bölgedeki Alman generaller, Bolşeviklere karşı savaş açacak gerici bir birlik oluşturuyordu. (Bu birlik 1920'de Kapp darbesinin mızrak başını oluşturacaktı.) General von der

Goltz'un yönetimi altında, Baltık baronlarına, yerel büyük toprak sahiplerine dayanarak özerk bir politika uygulamayı deneyeceklerdi. İtilaf Devletleri'nin baskısı altında yavaş yavaş boyun eğecek ve Almanya'ya ancak 1920'de geri döneceklerdi.

168. 2 Aralık 1918 tarihli *Die Rote Fahne*.

169. Aşağıdaki 5. bölüme bakın.

170. Unter den Linden Bulvarı üzerinde bulunan ve denizciler tarafından işgal edilen bina. Demek ki telsiz operatörleri, başkentin en büyük caddesinden geçiyorlardı.

171. Hükümetin şimdiden kurtulmaya çalıştığı Emniyet Müdürü Eichhorn (Bağımsız sosyalistlerin sol kanadı) tarafından oluşturulan güvenlik ekipleri.

172. Bir ay sonra Liebknecht ve Rosa Luxemburg'u öldürecek muhafız birlikleri.

173. Bu sahne Berlin'in Aralık'taki iklimini çok iyi açıklıyor: İşçilerin silahsızlandırmak istedikleri orduyu genç burjuvalar alkışlıyordu.

174. *Die Rote Fahne*, sayı 18, 3 Aralık 1918 (metnin tamamı).

175. Örneğin, Hennigsdorf'taki AEG fabrikasının 10.000 işçisi işi bıraktı ve "barışçı göstericilerin karşısına silahlı birliklerin çıkarılmamasını" isteyen bir kararı oyladı. Ama bunu yaparken metinlerinin hiçbir parti tarafından kendi politikasına destek olarak görülmemesi gerektiğini de belirttiler. Bkz. *I.M.L.*, Archiv no. 9/15, "Reichsamt des Innern, Kriegzustand, Streiks und sonstige Unruhen während des Krieges", Bl. 225.

176. 12 Aralık'ta Scheidemann, *Volkspartei*'in bildiri dağıtmasını engelleyen Müllheim İşçi ve Asker Konseyi'ne, hükümet adına, "tam basın özgürlüğünün korunmasının" programlarının bir parçası olduğunu hatırlatmak için telgraf çekti. Bu telgrafın metni, *I.M.L.*, Archiv no. 8/21 "Reichskanzlei, Arbeiter-und Solldatenräte", Bd. 11, Bl. 86/87.

177. Çağrı *Die Freiheit*'in 8 Aralık 1918 tarihli 43. sayısında yayınlandı.

178. Bu metin *Dokumente der deutschen Politik*'in şu serisinde yer alıyor: "Die Zeit des Weltkrieges und der Weimarer Republik 1914-1933", Bd. III, Teil 1, "Novembersturz und Versailles 1918-1919", bearbeitet von Hans Volz, Berlin 1942, s. 402-407.

179. Berlin Konseyleri Yürütme Komitesi'nin tartışmaları, Berlin'deki *I.M.L.*'nin arşivlerinde toplandı. Kasım tutanakları dosya 11/1, Aralık ayının ilk yarısının tutanakları dosya 11/2'de. Colin-Ross'un Kopenhag yolculuğu için, dosya 11/1, yaprak 155.

180. L. Berthold ve H. Neef, *Militarismus und Opportunismus gegen die Novemberrevolution*, Berlin, 1958, s. 165'ten alıntı.

181. Reinhardt, *Die Wehen der Republik*, Berlin, 1933, s. 44'te belirtiliyor.

182. Hanz Herzfeld, *Die deutsche Sozialdemokratie und die Auflösung der nationalen Einheitsfront im Weltkriege*, Leipzig, 1928, s. 387'de alıntılanıyor.

183. General Lequis ile söyleşi, *Vossische Zeitung*, sayı 686, 25 Aralık 1918.
184. Yürütme Komitesi'nin tutanakları, *I.M.L.*, St. 11/1, yaprak 11-12.
185. Halk Komiserleri Kurulu'nun tutanakları, I, s. 44.
186. Berlin'de, kongreye yalnızca bir işletmede çalışan veya bir askeri birlikte yer alan kişilerin delege olabileceği kararlaştırılmıştı. Sorun yeniden açıldığında kongre, Rosa Luxemburg ve Liebknecht'i oy hakkı olmayan üye olarak bile almayı kabul etmedi.
187. Kongrenin 487 delegesi vardı; bu delegelerin 289'u (mutlak çoğunluk) SPD'liydi. USPD'nin (Spartakistler dahil) 90 delegesi vardı. Diğer delegeler demokratı (25) veya hiçbir fraksiyona dahil olmadığını beyan etmişlerdi.
188. Kongre, kısıtlı oy hakkına dayalı seçim yönteminin uygulandığı eski Prusya meclisinin binasında toplandı.
189. *Vorwärts*, başyazı, sayı 345, 16 Aralık 1918.
190. Kongrenin tüm metinleri ve kararları Berlin'de 1919'da yayınlanan "Stenografik raporlar" içinde bulunuyor. Başlık: *Allgemeiner Kongress der Arbeiter-und Soldatenräte Deutschlands vom 16 bis 21 Dezember 1918. Stenographische Berichte*, Berlin, s.d. Bu deklarasyon 272. sayfada yer alıyor.
191. *Die Rote Fahne*, sayı 31, 16 Aralık 1918.
192. Kongrenin stenoyla tutulmuş notları, s. 61-62.
193. Aynı yer, s. 95-96. Ayrıca bkz. s. 90-91 ve 173.
194. Bu genel kurulun temel metinleri (raporlar ve kararlar) USPD'nin merkezi yayın organı *Die Freiheit*'in 16 Aralık tarihli 57. sayısında yayınlandı.
195. *I.M.L.*, NL. 5 III A/15, yaprak 92 (orijinalin fotokopisi).
196. Barth'ın adı zor okunuyor. Ünlem işareti Rosa Luxemburg'a ait. Ströbel Prusya Bakanı, Barth ve Haase Halk Komiserleri.
197. 195. not ile aynı kaynak. Görünür bir imza yok. Mektup ikinci kez yarıda kesilmiş gibi görünüyor. Son cümlelerin deşifre edilmesi zor. Görünüşe göre şöyle yazıyor: *Also bleibt es wenigstens bei diesem eiligen gruss* (Bu durumda hızla sevgilerimi ileterek bitiriyorum).
198. Scheidemann'a göre, "Noel akşamı Berlin sokaklarından yetmiş veya daha fazla ölü toplandı." Philipp Scheidemann, *Çöküş* (Fransızca çevirisi), Paris, 1923, s. 258.
199. Resmî gazete *Deutscher Reichsanzeiger und Preussischer Staatsanzeiger*'in 27 Aralık 1918 tarihli 304. sayısında yayınlanan metin.
200. Ekim 2016'da *Vorwärts*'in yayını askeri yetkililer tarafından durdurulmuş ve yeniden yayınlanması, çok solda olduğuna karar verilen belirli sayıda redaktörün işten atılması şartına bağlanmıştı. SPD'nin yönetimi bunu kabul etti ve sadık bir yeni yönetim oluşturdu. Ama *Vorwärts* kısmen Berlinli sosyalistler tarafından finanse edildiği için bu sosyalistler parti yönetiminin kararını bir

soygun olarak gördüler. Her devrimci günde onu “geri almak” üzere *Vorwärts*’e yürümelerinin nedeni buydu.

201. Tiergarten Parkı’nın içinden geçip Zafer Sütunu’nda son bulan ağaçlıklı yol, Hohenzollern ailesinin heykelleriyle doluydu. Berlin argosunda bu heykellere kukla deniyordu.
202. Bildiride artık Ledebour’dan bahsedilmediği fark edilecektir. Redaktörler Spartakistti.
203. Bildiri *I.M.L.* arşivlerindedir. Archiv., D.D. V/9.
204. 27 Aralık’ta Hindenburg, kuzeydoğu ordusuna telgraf çekmişti: “İşçi ve Asker Konseyleri Merkez Konseyi tarafından alınan kararın geçerliliğini kabul etmiyorum. [...] Özellikle de subayların ve astsubayların durumuyla ilgili olarak. Bu tür bir değişikliğin [...] sadece Milli Meclis tarafından yapılabileceğini düşünüyorum. [...] Ordu Ebert hükümetini desteklemeye devam ediyor. [...] Hükümete gerekli itirazı yaptım. Dolayısıyla, önceki emirlere bağlı kalmak yerinde olur.” Telgrafın tam metni için, *Dokumente...*, III, 2. a.g.y., s. 669.
205. Sorular, Bağımsızlar’ın yayın organı *Die Freiheit*’ta yayınlandı.
206. *Die Rote Fahne*, sayı 12, 27 Kasım 1918.
207. İlk dördü Çoğunluk sosyalistiydi. Solf, eski ekipten kalan bir bakandı (Dışişleri Bakanı), Erzberger ise merkezdendi.
208. Metin, *Die Rote Fahne*’nin 3 Aralık 1918 tarihli 18. sayısından alındı.
209. Max Peters, F. Ebert hakkındaki eserinde şunları yazıyor: “İşçiler, politik değişimin onları kapitalist sistemden kurtaracağını umuyorlardı. Artık başkaları için çalışmak istemiyorlardı.” Max Peters, *F. Ebert*, Berlin, 1954, s. 102.
210. Alıntılan H. Schiek, *Der Kampf und die Deutsche Wirtschaftspolitik nach dem Novemberumsturz 1918*, Heidelberg, 1958, s. 94.
211. Hiç yayınlanmış olan bu belge *I.M.L.* arşivlerinde bulunuyor, dosya 9/13, yaprak 230-232 (Eski “Reichsamt des Innern” dosyaları).
212. Düzensiz birliklerle ilgili bu bölüm için, Günter Paulus’un elyazması anılarını (Berlin-Doğu) okuyabildik. Bu metin için, Volkmann, a.g.y., s. 163.
213. Groener, *Lebenserinnerungen...*, a.g.y., p.472.
214. L. Maercker, *Vom Kaiserherr zur Reichswehr*, Leipzig, 1921, s. 57 ve devamı.
215. Aynı yer, s. 54.
216. *Das Buch vom deutschen Freikorpskämpfer* içinde “Der Kreuzzug eines Freikorps”, Berlin, 1938 (yayına hazırlayan E. von Salomon), s. 55.
217. Askerler arasında çok sayıda bulunan köylülere yönelik açıklamalar. Oysa Spartakistler köylerde tanınıyordu.
218. *I.M.L.*, Archiv No: 8/23, *Reichskanzlei, Arbeiter-und Soldatenräte*, Bd. 15, Bl. 32.

219. Tek bir örnek. Erich Eyck, *Geschichte der Weimarer Republik*'te (Zürih-Stuttgart, 1954, I, s. 77-78) şunları yazıyor: "Toplumun büyük çoğunluğu bu ölümü [Liebknecht ve Luxemburg'un ölümü] büyük bir tehlikeden kurtuluş olarak gördü. [...] Bugün en azından Rosa Luxemburg'un, linç yasasını uygulayarak adaleti kendi başlarına uygulayan öfkeli bir kalabalığın kurbanı olduğu kesin bir şekilde kabul edilebilir. [...] [Liebknecht ve Rosa Luxemburg'un] arkadaşları o kadar çok suç işlemişlerdi ki, kaderlerine özel olarak üzülme mümkün değildir." Tüm bunlar doğru olmadığı gibi tamamen rezilce.
220. Bu makale *Die Rote Fahne*'nin 18 Kasım 1918 tarihli 3. sayısında yayınlandı (tam metin).
221. Noske, *Von Kiel bis Kapp* (Berlin, 1920, s. 68) adlı kitabında, bastırma kararının verildiği hükümet toplantısından bahsederken bizzat kendisi şunu yazmıştı: "Peki, öyle olsun! Birisinin kanlı köpek [*Bluthund*] olması gerekiyor! Bu sorumluluktan kaçmıyorum!"
222. Bu çağrı 5 Ocak tarihli (2. Baskı) *Die Rote Fahne*'de yayınlandı. *I.M.L.* arşivinde bildiri formunda da bulunuyor, Archiv, D.F. VI/I.
223. Aynı yer, *I.M.L.*, Archiv, D.F., VI/19. *Dokumente...* II, 3, s. 11'de de yayınlandı.
224. Bu metin boyunca, Scheidemann'ın Berlinli devrimcileri tanımlamak için kullandığı terimlere dikkat edilmeli.
225. Scheidemann kanıtlama konusunda abartıyor. Kendi taraftarlarını (sosyal demokratlar) silahlılandırarak hikâyenin kendi versiyonunun inandırıcılığını yok ediyor. Devrimciler silahlarını kullanmak isteseydi silahlı göstericilerin makineli tüfeklere nasıl direnebileceklerini anlamak güç. Üstelik bunları kullanmıyorlarsa "makineli tüfekliler" en azından belirsiz bir ifade olarak kalıyor.
226. Bu üç adam USPD'nin sağ kanadındandı. Partinin bölünmesinden sonra Sosyal Demokrat Parti'ye katıldılar. Bu aracılığın etkileri konusunda, Rosa Luxemburg'un aşağıdaki makalelerine bakın.
227. *Çöküş*'ten alıntı, Philipp Scheidemann, Paris, 1923, s. 259-260. Almanca orijinali: *Der Zusammenbruch*, Berlin, 1921.
228. Bu makale *Die Rote Fahne*'nin 8 Ocak 1919 tarihli 8. sayısında yayınlandı.
229. Scheidemann, *Çöküş*, a.g.y., s. 260-261.
230. *I.M.L.*, Archiv, D.F. V/9.
231. *Die Freiheit*'in 9 Ocak 1919 tarihli 15. sayısında yayınlandı.
232. *I.M.L.*, Archiv, D.F. V/9.
233. Bu mektubun metni *Illustrierte Geschichte der deutschen Revolution*, Berlin, 1929, s. 282'de yayınlandı.
234. *Die Rote Fahne*, sayı 13, 13 Ocak 1919.
235. *Die Rote Fahne*, sayı 11, 11 Ocak 1919.
236. 230. not ile aynı kaynak.

237. Bu çağrı *Die Rote Fahne*'nin 16 Ocak 1919 tarihli 16. sayısında yayınlandı.
238. *I.M.L.*, dosya NL 5 111 A/15, yaprak 118 ve devamı. Daktiloya çekilmiş örnek (fotokopi). Belirtilen tarih 11.1.18 ama bu açık bir hata, doğrusu 11.1.19.
239. 23 Ocak 1919 tarihli *Avanti*.
240. M.P. Price, *Germany in transition*, Londra, 1924.
241. Bu sola kayma eğilimini iki seçim açık bir şekilde kanıtladı: 19 Ocak'taki yasama meclisi seçimlerinde USPD, büyük çoğunluğu elde eden ve Berlin'de bile birinci parti olan SPD'nin oylarının beşte birini bile alamamıştı. Mart ayında belediye seçimlerinde Bağımsızlar birinci oldu ve özellikle Berlin'de, Çoğunluk sosyalistlerinin net bir şekilde önüne geçti.
242. Romain Rolland: 31 Ocak 1919 tarihli *Avenir International*'de yayınlanan makaleleri. Bu makaleleri, *Journal des années de guerre (1914-1919)* (Savaş Yılları Günlüğü 1914-1919), Paris, 1952, kitabında tekrar yayınladı, s. 1704.
243. Voetz, Stolt ve Rusch tarafından imzalanan rapor. Yürütme Komitesi'nin tutanakları. *I.M.L.*, St 11/4, yaprak 180.
244. Aynı yer, yaprak 188-189. İşçi konseyi başkanı Thykow'un ifadesi.
245. Almanca tam adı: *Garde-Kavallerie-Schützen-Division*. Waldemar Pabst, bu birliğin ilk kurmay subayıydı. Başkomutanı General Hoffmann'dı ama operasyonları fiilen Pabst yönetiyordu.
246. Bu olay hakkında, Pabst'ın haftalık *Der Spiegel* dergisinin iki yazarıyla yaptığı röportaj ilgi çekicidir. *Der Spiegel*, 16. Yıl, Sayı 16, 18 Nisan 1962, s 38-44.
247. Yürütme Komitesi oturum tutanakları. *I.M.L.*, St. 11/5, yaprak 102-105.
248. Bu makale 14 Ocak 1919'da *Die Rote Fahne*'nin 14. sayısında Rosa Luxemburg imzasıyla yayınlandı.
249. *Die Rote Fahne*'nin 15 Ocak tarihli 15. sayısı.
250. Scheidemann, *Çöküş*, s. 262.
251. *I.M.L.*, 11/15, "Tutanaklar", cilt 5, yaprak 21.
252. Rosa Luxemburg'un makalesi, "Berlin'de düzen sağlandı", bkz. Bölüm 7.
253. B. Brecht, *Théâtre complet* (Tüm oyunları), T.V., L'Arche, Paris, s. 172.
254. *I.M.L.*, dosya NL 1 II Ce/1, yaprak 6-11.
255. E. Matthias, *Die Sozialdemokratie und der Osten*, Tübingen, 1949, s. 41.
256. *I.M.L.*, II/4, sayfa 59-61.
257. Tıpkıbasım, *Illustrierte Geschichte...*, a.g.y., s. 224.
258. 254. not ile aynı kaynak.
259. Scheidemann, a.g.e., s. 236.
260. Bu "Generalsekretariat zum Studium und zur Bekämpfung des Bolschewismus"un faaliyetlerine başlaması hakkında bkz. Jürgen Kuczynski, *Studien zur Geschichte der deutschen Imperialismus*, Berlin, 1950, II, s. 264-309.

261. Aynı yer, s. 271. Alıntıldığı yer: E. Stadtler, *Als Antibolchewist 1918-19*, Düsseldorf, 1935, s. 48.
262. I.M.L., St. 11/5, yapraklar.
263. Hoffmann, *Tagebuch*, I, s. 223.
264. *Berliner Tageblatt*, 3 Ocak 1919.
265. Alıntıl原因 Gilbet Badia, *Histoire de l'Allemagne contemporaine*, Paris, 1962, I, s. 119.
266. Aynı yer, s. 119.
267. Resmi gazete. Millet Meclisi. Parlamento tartışmaları 1919, Paris, 1920, VI., s. 4758.
268. Aynı yer, s. 4764.
269. Resmi gazete. Senato. Parlamento tartışmaları 1919, Paris, 1920, I, s. 1622.
270. Bu konuda, Macar tarihçi L. Zsigmond'un, Almanca çevirisi *Zur deutschen Frage 1918-1923* (Budapeşte, 1964) adıyla bir çevirisi yayınlanan yapıtı ilgi çekicidir. Özellikle IV. bölümünde, 91-122. sayfalara bakılmalıdır: "Die Entwaffnung Deutschlands und die Allierten" ("Almanya'nın Silahsızlandırılması ve Müttefikler").

Birinci Dünya Savaşı'nın ertesinde Almanya'da öne çıkan toplumsal dinamikler nelerdi? Sosyal Demokrat Parti'nin bileşenleri bu dinamikler karşısında nasıl konumlandı? İşçiler, askerler ve toplumun farklı kesimlerindeki huzursuzluklar nasıl baş gösterdi? Barış ve ekmek mücadelesi, grevler, genel grev çağrıları, propaganda faaliyetleri, konsey ya da sovyet tipi örgütlenmeler bu süreçte nasıl bir rol oynadı? Alman Devrimi nasıl mayalandı? Ve onun karşısına nasıl oldu da bir karşıdevrim çıkarıldı?

Rosa Luxemburg'un doğumunun 150. yılında yayımladığımız bu önemli kitap yukarıdaki soruların yanıtlarını oluştururken, Luxemburg ve Liebknecht'in başını çektiği Spartakist hareketin öyküsüne yoğunlaşıyor. Bu da doğal olarak sol iç tartışmaları ve ayrışmaları öne çıkarıyor:

Sosyal Demokrat Parti (SPD) içerisindeki sosyal demokratlar ve komünistler arasında başlayan derin yarılma cumhuriyet mücadelesiyle nasıl keskinleşti? Bir süre SPD'den ayrılan Bağımsızlar (USPD) içerisinde yer alan Spartakistler, bu kez 1918'de onlardan neden ayrıldı? Sosyal demokratlar bir burjuva cumhuriyeti ile yetinirken Spartakistler "sosyalist cumhuriyet" için mücadeleyi nasıl yükseltti? Spartakistlerin de ön ayak olduğu işçi ve asker konseyleri sosyalist cumhuriyetin nüvelerini oluştururken, sosyal demokratlar düzeni ve devlet aygıtını korumak için kimlerle işbirliği yaptı? Bu işbirliğinin neticesinde Spartakist önderler nasıl boğuldu, kalanlar neler yaptı?

Bir yanda Alman Devrimi'nin ve yenilgisinin bize öğrettikleri ile yüzyıl öncesinden bugüne uzanan tarih dersleri... diğer yanda Rosa'nın, Karl'ın ve Spartakistlerin iradesi!

Bu kitap, Almanya'da sosyalizm için ayağa kalkan işçi sınıfının ve komünistlerin verdiği mücadelenin ve sosyal demokrasinin ihanetiyle boğulan devrimin hikâyesini tanıklıklara ve belgelere dayanarak anlatırken, Hitler'in 1933'te iktidara gelmesini mümkün kılan tarihsel arka plana da ışık tutuyor.

28 TL. KDV'den muaf

ISBN 978-605-172-415-7

Yordam Kitap

f YordamKitap t YordamKitap o YordamKitap